

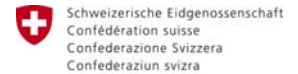
ՀՀ տարածքային
կառավարման և
ենթակառուցվածքների
նախարարություն

Implemented by

Co-financed by

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՈՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

Երևան 2019

Ուղերձ

ՀՀՀՀՀՀՄ-ի վրա հիմնված հաշվապահական հաշվառման ձեռնարկ

2008 թվականից ի վեր Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը ձեռնամուխ է եղել հանրային հատվածի ֆինանսական կառավարման ամրապնդմանն ուղղված բարեփոխումների իրականացմանը՝ հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման համակարգում որդեգրելով հաշվեգրման հիմունքը: Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտները (IPSAS) ընտրվել են որպես ուղենիշ՝ հաշվապահական հաշվառման հաշվեգրման հիմունքով ազգային ստանդարտներ մշակելու համար:

Հաշվի առնելով ՀՀՀՀՀՄ-ի վրա հիմնված հաշվապահական հաշվառման վարման կանոնակարգերի հսկայական ծավալը, ինչպես նաև մեթոդաբանական բարդ հիմունքները, որոնք պետք է յուրացվեն՝ ակնհայտ է դառնում համայնքապետարաններին այս անցումային փուլում ուղղորդելու նպատակով հաշվապահական հաշվառման ձեռնարկի մշակման հրատապությունը:

Ձեռնարկը շատ գործնական է, քանի որ այն ապահովում է մեթոդական բազա՝ ներառելով հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվային պլանով սահմանված հաշվապահական հաշվառման առավել օգտագործվող ձևակերպումներ, ինչպես նաև առաջարկում է փաստաթղթաշրջանառության ձևանմուշներ, որոնք առավել հաճախ են օգտագործվում համայնքների կողմից: Ձեռնարկն ունի 9 բաժին, որոնցից յուրաքանչյուրը նվիրված է հաշվապահական հաշվառման այն ոլորտներին, որոնք լայնորեն կիրառվում են համայնքների կողմից:

Ձեռնարկը նաև ուղեցույց է հանրային հատվածի կազմակերպությունների կարիքներին հարմարեցված հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրերի օգտագործման համար: Ձեռնարկը նաև ամփոփում է ստանդարտի և համապատասխան կանոնակարգերի կողմից տրամադրվող ցուցումները, ինչպես նաև արձարծում է մանրամասն տեղեկություններ հաշվապահական հաշվառման ընթացիկ վարման համար:

Համոզված ենք, որ ՀՀՀՀՀՄ-ի Ձեռնարկում պարունակվող տեղեկատվությունը մեծապես կնպաստի ֆինանսական հաշվետվողականության կուռ և թափանցիկ համակարգի ստեղծմանը, կբարելավի հանրային հատվածի կազմակերպությունների որոշումների կայացման գործընթացը և կբարձրացնի ֆինանսական կառավարման արդյունավետությունը տեղական մակարդակում դրանով իսկ ավելի արժևորելով տեղական իշխանություններն իրենց քաղաքացիների համար:

Վաչե Տերտերյան

Նախարարի տեղակալ
Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն

Ուղերձ

ՀՀՀՀՀՀՀՀ-ի կիրառման վերաբերյալ հաշվապահական հաշվառման ձեռնարկ

Հայաստանի Հանրապետությունը, հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման համակարգում դրամարկղային հիմունքից անցում կատարելով հաշվեգրման հիմունքին, զարկ տվեց հաշվեգրման հիմունքով ազգային ստանդարտի մշակմանը և ընդունմանը, որը հիմնված է միջազգային լավագույն հիմունքների՝ մասնավորապես Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների (IPSASs) վրա:

2014 թվականին մշակվել է ՀՀ հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը (ՀՀՀՀՀՀՀՀ), որի նպատակը հանրային հատվածում հաշվապահական հաշվառման և ֆինանսական հաշվետվողականության որակը բարելավելն է: Այն նաև կնպաստի պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ողջամիտ և հիմնավորված որոշումների կայացմանը՝ ռեսուրսների արդյունավետ, օգտավետ և խնայողաբար օգտագործման նպատակով, միաժամանակ բարձրացնելով հանրային հատվածի թափանցիկության և հաշվետվականության մակարդակը:

Հանրային հատվածի կազմակերպությունները հաշվեգրման հիմունքով հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին սկսել են անցում կատարել 2014 թվականի հունվարի 1-ից, իսկ 2018 թվականի հունվարի 1-ից սկսած բոլոր հանրային հատվածի կազմակերպությունները պետք է իրենց ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստեն ՀՀՀՀՀՀՀՀ-ին համապատասխան:

Սույն հաշվապահական հաշվառման ձեռնարկը մշակվել է ՀՀՀՀՀՀՀՀ-ի հիման վրա՝ նպատակ ունենալով օժանդակել համայնքների ղեկավարների աշխատակազմերին և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններին՝ հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգին անցումը առավել սահուն իրականացնելու համար:

Ձեռնարկի 9 բաժիններից յուրաքանչյուրը պարունակում է մեթոդական մաս, որը ներկայացնում և պարզաբանում է ՀՀՀՀՀՀՀՀ-ի պահանջները խնդրո առարկայի վերաբերյալ, ինչպես նաև համայնքային հանրային հատվածի կազմակերպությունների կողմից հաճախ հանդիպող հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումներ և համապատասխան հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրում անհրաժեշտ գրանցումների կատարման վերաբերյալ ուղեցույց:

ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը պատրաստակամ է մեթոդական առումով աջակցել համայնքային հանրային հատվածի կազմակերպություններին սույն ձեռնարկի կիրառման, ինչպես նաև ՀՀՀՀՀՀՀՀ-ի վրա հիմնած հաշվապահական հաշվառման համակարգի ներդրման հարցում, ինչը կարևորագույն ձեռքբերում կարող է համարվել հանրային ֆինանսների արդյունավետ կառավարման, վերահսկողության և պլանավորման համատեքստում:

Արման Պողոսյան

ՀՀ ֆինանսների նախարարի տեղակալ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան -----	12
Օգտագործվող հապավումներ -----	14
1 Հիմնական միջոցներ -----	15
1.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը	15
1.2 Հիմնական միջոցների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	16
1.2.1 Հիմնական միջոցների սահմանումը	16
1.2.2 Հիմնական միջոցների ճանաչումը.....	20
1.2.3 Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին	21
1.2.4 Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումները	24
1.2.5 Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչումից հետո.....	25
1.2.6 Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվառումը	28
1.2.7 Հիմնական միջոցների ապաճանաչումը	29
1.3 Հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը	30
1.3.1 Հիմնական միջոցների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը.....	30
1.3.2 Հիմնական միջոցների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը	31
1.3.3 Հիմնական միջոցների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը	33
1.3.4 Տեղակայման ենթակա սարքավորումների տեղակայման հանձնման, ինչպես նաև հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաների, հանգույցների, նյութերի կառուցման հանձնման փաստաթղթավորումը	34
1.3.5 Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումների փաստաթղթավորումը	35
1.3.6 Տեղակայում չպահանջող (ի սկզբանե շահագործման համար մատչելի) հիմնական միջոցների շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը	36
1.3.7 Տեղակայված սարքավորումների և կառուցված հիմնական միջոցի շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը	37
1.3.8 Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխումների փաստաթղթավորումը	38

1.3.9	Հիմնական միջոցների (տեղակայման ենթակա սարքավորումների) թերությունների բացահայտման փաստաթղթավորումը.....	39
1.3.10	Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման փաստաթղթավորումը	40
1.3.11	Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ այլ կազմակերպություն փոխանցման փաստաթղթավորումը	40
1.3.12	Կազմակերպության ներքին ստորաբաժանումների կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների հանձնման-ընդունման փաստաթղթավորումը	40
1.3.13	Այլ կազմակերպությունների կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների ընդունման փաստաթղթավորումը.....	41
1.3.14	Հիմնական միջոցի մասերի (բաղկացուցիչների) պահեստ կամ այլ ստորաբաժանում հանձնման փաստաթղթավորումը.....	41
1.3.15	Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման փաստաթղթավորումը	41
1.3.16	Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը	42
1.3.17	Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը	43
1.3.18	Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված կապիտալ աշխատանքների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը.....	44
1.3.19	Հիմնական միջոցների լուծարման փաստաթղթավորումը.....	44
1.4	Հիմնական միջոցների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հիմնական միջոցների հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները	46
1.4.1	Հիմնական միջոցների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները.....	46
1.4.2	Հիմնական միջոցների հաշվառման հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները.....	47
1.5	Հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	63
1.5.1	Հիմնական միջոցների մուտքագրումը	63
1.5.2	Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկումը	70

1.5.3	Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա կապիտալացվող ծախսումներ.....	73
1.5.4	Հիմնական միջոցների վերագնահատում.....	75
1.5.5	Հիմնական միջոցների ապաճանաչում	76
1.6	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները	78
1.6.1	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցները	78
1.6.2	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցների ձեռքբերումը	78
1.6.3	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող հիմնական միջոցների մաշվածությունը	82
2	Պաշարներ -----	84
2.1	Նպատակը և գործողության ոլորտը	84
2.2	Պաշարների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները.....	85
2.2.1	Պաշարների սահմանումը	85
2.2.2	Պաշարների ճանաչումը.....	85
2.2.3	Պաշարների չափումը ճանաչման պահին	86
2.2.4	Պաշարների հաշվառման բանաձևերը	89
2.2.5	Պաշարների չափումը ճանաչումից հետո.....	89
2.2.6	Պաշարների գծով ծախսի ճանաչումը.....	89
2.3	Պաշարների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը.....	91
2.3.1	Պաշարների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը.....	91
2.3.2	Պաշարների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը	91
2.3.3	Պաշարների ձեռք բերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը	92
2.3.4	Պահեստից պաշարների ելքագրման փաստաթղթավորումը	93
2.3.5	Մի ներքին ստորաբաժանումից մյուսը հումքի և նյութերի փոխանցման փաստաթղթավորումը	94
2.3.6	Շահագործման մեջ գտնվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ներքին տեղափոխումների փաստաթղթավորումը	94
2.3.7	Պաշարների լուծարման փաստաթղթավորումը.....	95
2.3.8	Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման փաստաթղթավորումը	96
2.3.9	Պաշարների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը	97

2.3.10	Ծառայությունների մատուցման ծախսումների (ինքնարժեքի) փաստաթղթավորումը	98
2.4	Պաշարների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և պաշարների հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները	104
2.4.1	Պաշարների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները.....	104
2.4.2	Պաշարների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները.....	105
2.5	Պաշարների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները.....	118
2.5.1	Պաշարների մուտքագրումը	118
2.5.2	Պաշարների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների արտացոլումը	119
2.5.3	Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների մուտքագրումը և շահագործման հանձնումը	120
2.5.4	Պաշարների ներքին տեղաշարժերը.....	124
2.5.5	Պաշարների օգտագործումը (սպառումը).....	125
2.5.6	Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարումը	126
2.5.7	Ծառայությունների մատուցման ծախսումների արտացոլումը	128
2.6	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները	135
2.6.1	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարները	135
2.6.2	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարների ձեռքբերումը	135
2.6.3	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ծախսերի արտացոլումը.....	144
3	Ոչ նյութական ակտիվներ-----	152
3.1	Նպատակը.....	152
3.2	Ոչ նյութական ակտիվների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	153
3.2.1	Ոչ նյութական ակտիվների սահմանումը.....	153
3.2.2	Ոչ նյութական ակտիվների ճանաչումը	154
3.2.3	Ոչ նյութական ակտիվների սկզբնական չափումը.....	154
3.2.4	Ոչ նյութական ակտիվների չափումը ճանաչումից հետո	156
3.2.5	Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա	156
3.2.6	Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչում (շրջանառությունից հանում և օտարումներ)	157

3.3 Ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը.....	157
3.3.1 Ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը	157
3.3.2 Ոչ նյութական ակտիվների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը	157
3.3.3 Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայման փաստաթղթավորումը	159
3.3.4 Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը	159
3.3.5 Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման փաստաթղթավորումը	160
3.4 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները և ձևակերպումները.....	162
3.4.1 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները	162
3.4.2 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները.....	162
3.5 Ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	167
3.5.1 Ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրումը.....	167
3.5.2 Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվարկումը	172
3.5.3 Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչում	174
3.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները.....	176
3.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ոչ նյութական ակտիվները	176
3.6.2 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների առաջացումը.....	176
3.6.3 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիան	178
4 Ներդրումային գույք -----	180
4.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը	180
4.2 Ներդրումային գույքի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	
181	
4.2.1 Ներդրումային գույքի սահմանումը	181

4.2.2	Ներդրումային գույքի ճանաչումը	183
4.2.3	Ներդրումային գույքի չափումը ճանաչման պահին	183
4.2.4	Ներդրումային գույքի վրա կատարված հետագա ծախսումները	183
4.2.5	Ներդրումային գույքի չափումը ճանաչումից հետո.....	184
4.2.6	Ներդրումային գույքի վերադասակարգումը	184
4.2.7	Ներդրումային գույքի ապաճանաչումը	185
4.3	Ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը.....	186
4.3.1	Ներդրումային գույքի ձեռք բերման փաստաթղթավորումը.....	186
4.3.2	Ներդրումային գույքի կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը	186
4.3.3	Ներդրումային գույքի ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը	188
4.3.4	Ներդրումային գույքի կառուցման, ներդրումային գույքի բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումների փաստաթղթավորումը	188
4.3.5	Այլ ակտիվները որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման փաստաթղթավորումը	188
4.3.6	Ներդրումային գույք որպես այլ ակտիվները վերադասակարգման փաստաթղթավորումը	189
4.3.7	Ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկի փաստաթղթավորումը	190
4.3.8	Ներդրումային գույքի անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը	191
4.4	Ներդրումային գույքի հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները և ձևակերպումները	193
4.4.1	Ներդրումային գույքի հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները	193
4.4.2	Ներդրումային գույքի հաշվառման հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները	193
4.5	Ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	201
4.5.1	Ներդրումային գույքի մուտքագրումը	201
4.5.2	Ներդրումային գույքի իրական արժեքով վերաչափումը.....	203
4.5.3	Ներդրումային գույքի ապաճանաչում	205
4.6	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ներդրումային գույքի հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները	205
4.6.1	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ներդրումային գույքը	205

5	Գործառնական վարձակալություն -----	207
5.1	Նպատակը և գործողության ոլորտը	207
5.2	Վարձակալության հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	207
5.2.1	Վարձակալության սահմանումը և դասակարգումը	207
5.2.2	Գործառնական վարձակալությունը վարձակալի ֆինանսական հաշվետվություններում	209
5.2.3	Գործառնական վարձակալությունը վարձատուի ֆինանսական հաշվետվություններում	209
5.3	Գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը	210
5.3.1	Գործառնական վարձակալությունից հասույթի փաստաթղթավորումը	210
5.4	Գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվներ և վարձակալության հետ կապված ձևակերպումները	210
5.4.1	Գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները	210
5.4.2	Գործառնական վարձակալության հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները	212
5.5	Գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ- Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	215
5.5.1	Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների արտացոլումը արտահաշվեկշռում	215
5.5.2	Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների վերադարձ վարձատուին	216
5.6	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գործառնական վարձակալության հետ կապված առանձնահատկությունները՝ որպես վարձատու	217
5.6.1	«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարների հաշվառումը	217
6	Փոխանակվող գործարքներից հասույթ -----	218
6.1	Նպատակը և գործողության ոլորտը	218

6.2 Փոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	219
6.2.1 Հասույթի սահմանումը.....	219
6.2.2 Հասույթի չափումը.....	220
6.2.3 Ծառայությունների մատուցումից հասույթի ճանաչում	220
6.2.4 Ապրանքների վաճառքից հասույթի ճանաչում	221
6.2.5 Շահաբաժինների ճանաչում.....	221
6.3 Հասույթների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը.....	222
6.3.1 Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը.....	222
6.3.2 Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը	223
6.3.3 Ապրանքների և այլ ակտիվների վաճառքների փաստաթղթավորումը.....	223
6.4 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	223
6.4.1 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները	223
6.4.2 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	224
6.5 Փոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	227
6.5.1 Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից հասույթ	227
6.5.2 Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթ.....	230
6.5.3 Ապրանքների վաճառքից հասույթ.....	230
7 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոդը.....	232
7.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը	232
7.2 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	232

7.2.1	Չփոխանակվող գործարքներ	232
7.2.2	Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը սկզբնական ճանաչման պահին	238
7.2.3	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը և չափումը	240
7.2.4	Ներկա պարտականություններ. ճանաչումը որպես պարտավորություն և սկզբնապես ճանաչման պահին այդ պարտավորության չափումը	242
7.2.5	Հարկերի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը	243
7.2.6	Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը	244
7.3	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը	249
7.3.1	Հարկումից, ինչպես նաև տույժերի ու տուգանքների գծով հասույթի փաստաթղթավորումը	249
7.3.2	Այլ պարտադիր վճարների գծով հասույթի փաստաթղթավորումը	249
7.4	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	250
7.4.1	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները	250
7.4.2	Չփոխանակվող գործարքների գծով հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	252
7.5	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրի՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի բազայում իրականացվող գործողությունները	265
7.5.1	Հարկումից հասույթ	265
7.5.2	Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաներից հասույթ	269
7.5.3	Սուբվենցիաներից հասույթ	272
8	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում -----	277
8.1	Նպատակը և գործողության ոլորտը	277
8.2	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	277

8.2.1	Չփոխանակվող գործարքներ	277
8.2.2	Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը սկզբնական ճանաչման պահին	284
8.2.3	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը և չափումը	286
8.2.4	Ներկա պարտականություններ, ճանաչումը որպես պարտավորություն և սկզբնապես ճանաչման պահին այդ պարտավորության չափումը.....	287
8.2.5	Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը.....	289
8.3	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	292
8.3.1	Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները	292
8.3.2	Չփոխանակվող գործարքների գծով հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները	292
8.4	Կազմակերպություններում չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները.....	304
8.4.1	Պայմանով ստացված հիմնական միջոցների գծով հասույթ	304
9	Աշխատակիցների հատուցումներ-----	309
9.1	Նպատակը և գործողության ոլորտը	309
9.2	Աշխատակիցների հատուցումների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները	310
9.2.1	Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ	310
9.2.2	Ազատման (արձակման) նպաստներ.....	316
9.3	Աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը	317
9.3.1	Աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորումը.....	317
9.3.2	Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ հատուցումների փաստաթղթավորումը.....	317

9.4 Աշխատակիցների հատուցումների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները և աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները	319
9.4.1 Աշխատակիցների հատուցումների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները.....	319
9.4.2 Աշխատակիցների հատուցումների հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները	320
9.5 Աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ- Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները	328
9.5.1 Աշխատավարձի հաշվարկումը.....	328
10 Դրամական հոսքեր -----	337
10.1 Նպատակը.....	337
10.2 Համայնքի կողմից վերահսկվող գանձապետական հաշիվները	337
10.2.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվներ	337
10.3 ՀՀ հարկային օրենսգրքով նախատեսված միասնական հաշիվ	339
10.3.1 Միասնական հաշիվը որպես սահմանափակումով դրամական միջոց.....	339
10.3.2 Միասնական հաշվի հետ կապված դրամական հոսքերը.....	340

Նախաբան

Սույն ուղեցույցը մշակվել է Հայաստանի հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտի (ՀՀՀՀՀՀ) և հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման վարման հարակից նորմատիվ ակտերի հիման վրա: Ուղեցույցի նպատակն է ուղղորդել համայնքներին և նրա ենթակայությամբ գործող ոչ առևտրային կազմակերպություններին ՀՀՀՀՀՀ-ի վրա հիմնված հաշվապահական հաշվառում վարելու գործում:

Ուղեցույցը բաղկացած է 10 բաժիններից՝

1. Հիմնական միջոցներ,
2. Պաշարներ,
3. Ոչ նյութական ակտիվներ,
4. Ներդրումային գույք,
5. Գործառնական վարձակալություն,
6. Փոխանակվող գործարքներից հասույթ,
7. Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ,
8. Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում,
9. Աշխատակիցների հատուցումներ,
10. Դրամական հոսքեր:

Ուղեցույցում ներկայացված են համայնքի և նրա ենթակայությամբ գործող ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից առավել հաճախ հանդիպող գործառնությունները:

Ուղեցույցը մշակվել է՝ հիմք ընդունելով հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող իրավական ակտերը: Այնուամենայնիվ, համայնքների և նրանց ենթակայությամբ գործող ոչ առևտրային կազմակերպությունների հաշվառման առանձնահատկություններից ելնելով, ուղեցույցում տրվել են նաև մի շարք լուծումներ (ինչպես մեթոդական, այնպես էլ գործնական), որոնց վերաբերյալ անհրաժեշտություն կառաջանա փոփոխություններ կատարել գործող իրավական ակտերում:

Մասնավորապես, «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ, համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում և ՀՈԱԿ-ներում ՀՀՀՀՀՀ-ի պահանջներով հաշվապահական հաշվառում վարելու, ինչպես նաև և ֆինանսական ու կառավարչական տեղեկատվությունը անհրաժեշտ մանրամասնեցմամբ ստանալու նպատակով, անհրաժեշտ է կազմակերպությունների աշխատանքային հաշվային պլաններում ավելացնել (փոփոխել) մի շարք հաշիվներ (1-ին և 2-րդ կարգի հաշիվներ և ենթանախտիկ հաշիվներ): Ընդ որում, որոշ հաշիվների ավելացումներ (փոփոխություններ) ենթադրում են գործող հաշվային պլանում օրենսդրական փոփոխություններ: Այդ փոփոխությունները ներկայացվել են ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը՝ ուղեցույցի կիրառման օրենսդրական սահմանափակումները վերացնելու նպատակով: Օրինակ՝ համաձայն գործող հաշվային պլանի, հաշվային պլանում նախատեսված հաշիվները փոփոխման ենթակա չեն,

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

մինչդեռ ուղեցույցը ամբողջական դարձնելու նպատակով հաշվային պլանի որոշ հաշիվներ փոփոխվել են:

Սույն ուղեցույցի Հավելված 1-ով ներկայացված է ուղեցույցում օգտագործված այն հաշիվների (1-ին կարգի, 2-րդ կարգի և ենթանալիտիկ հաշիվներ) ցանկը, որը առկա չէ ներկայումս գործող հաշվային պլանում:

Ուղեցույցը նաև հանդիսանում է պրակտիկ գործիք համայնքի և նրա ենթակայությամբ գործող ոչ առևտրային կազմակերպությունների համար հանրային հատվածի կազմակերպությունների կարիքներին հարմարեցված հաշվապահական հաշվառման համակարգչային ծրագրերի օգտագործման համար:

Օգտագործվող հապավումներ

Սույն ուղեցույցում օգտագործվել են հետևյալ հապավումները՝

	Հապավումը	Լրիվ անվանումը
1.	ՀՀՀՀՍ	<p>Հայաստանի Հանրապետության Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտ.</p> <p><i>(Հաստատվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրամանով)</i></p>
2.	Հաշվային պլան	<p>Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլան.</p> <p><i>(Հաստատվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանով)</i></p>
3.	Սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթեր	<p>Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի օրինակելի ձևեր</p> <p><i>(Հաստատվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանով)</i></p>
4.	Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույց	<p>Հանրային հատվածի կազմակերպությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույց</p> <p><i>(Հաստատվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանով)</i></p>

1 Հիմնական միջոցներ

Սույն Ուղեցույցի «Հիմնական միջոցները» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 11-րդ «Հիմնական միջոցները» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀՀՀՍ-ի 2-րդ «Հասկացություններ և համընդհանուր սկզբունքներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի հուլիսի 28-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպություններում նյութական ակտիվը որպես հիմնական միջոց դասակարգելու նվազագույն արժեք սահմանելու մասին» թիվ 523-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

1.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի «Հիմնական միջոցներ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- հիմնական միջոցների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

«Հիմնական միջոցներ» բաժինը կիրառվում է բոլոր հիմնական միջոցները հաշվառելիս, բացառությամբ՝

ա) գյուղատնտեսական գործունեության հետ կապված կենսաբանական ակտիվների,

բ) օգտակար հանածոների պաշարների նկատմամբ:

Սույն բաժինը կիրառվում է այն ներդրումային գույքը հաշվառելիս, որի իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի:

1.2 Հիմնական միջոցների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

1.2.1 Հիմնական միջոցների սահմանումը

Հիմնական միջոցները նյութական ակտիվներ են՝

ա) որոնք առկա են ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրության (մատուցման) կամ մատակարարման, այլ կողմերին վարձակալության տալու կամ վարչական նպատակներով շարունակական կամ պարբերաբար օգտագործելու համար.

բ) որոնք ակնկալվում է օգտագործել ավելի քան մեկ տարվա ընթացքում.

գ) որոնց արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին գերազանցում է հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող լիազոր մարմնի կողմից սահմանված չափը՝ բացառությամբ համակարգչային տեխնիկայի, գրասենյակային կահույքի և հեռախոսների:

Վերը նշված սահմանումից հետևում է, որ ակտիվը որպես հիմնական միջոց դասակարգվելու համար.

ա) պետք է լինի նյութական, այսինքն՝ շոշափելի, տեսանելի և այլն (օրինակ՝ շենք, տրանսպորտային միջոց, հաստոց, համակարգչային տեխնիկա, գրասենյակային կահույք և այլն): Ոչ շոշափելի ակտիվները չեն կարող հանդիսանալ հիմնական միջոցներ (օրինակ՝ հողի օգտագործման իրավունքը, համակարգչային ծրագիրը, լիցենզիան, բաժնետոմսերը, վաճառքների դիմաց դրամական միջոցներ ստանալու իրավունքը և այլն):

բ) պետք է անպայման առկա լինի կազմակերպությունում, այսինքն, հիմնական միջոցներ ձեռք բերելու կազմակերպության մտադրությունը կամ ցանկությունը, չի բավարարի հիմնական միջոցի «առկա» լինելու պահանջին և հետևաբար հիմնական միջոցի սահմանմանը,

գ) պետք է նախատեսված լինի հետևյալ ուղղություններով օգտագործելու համար.

- ծառայությունների մատուցման (օրինակ՝ համայնքի աշխատակազմի կողմից համայնքի բնակիչներին մատուցվող ծառայություններ կամ ՀՈԱԿ-ի կողմից մատուցվող վճարովի ծառայություններ) կամ արտադրանքի թողարկման.

(օրինակ՝ համայնքի աշխատակազմի կողմից համայնքի բնակիչներին մատուցվող ծառայությունների համար օգտագործվող համակարգիչները, համայնքի

¹ Ուղեցույցի մշակման պահին հանրային հատվածի կազմակերպություններում նյութական ակտիվը կարող է դասակարգվել որպես հիմնական միջոց, եթե նրա արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին գերազանցում է 25 000 ՀՀ դրամը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների 2015 թվականի հուլիսի 28-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպություններում նյութական ակտիվը որպես հիմնական միջոց դասակարգելու նվազագույն արժեք սահմանելու մասին» թիվ 523-Ն հրամանը):

բնակիչներին ջրամակատակարարում իրականացնելու համար օգտագործվող խողովակաշարերը, ՀՈԱԿ-ի կողմից աղբահանության ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ավտոմեքենաները, մանկապարտեզի կողմից ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող մահճակալները, ՀՈԱԿ-ի կողմից թերթ հրատարակելու համար օգտագործվող տպագրական սարքավորումները և այլն)։

- ապրանքների (արտադրանքների, ծառայությունների) մատակարարման (օրինակ՝ մատակարարման բաժնի գրասենյակային գույքը և համակարգչային տեխնիկան, վաճառված ապրանքները գնորդին հասցնելու համար օգտագործվող ավտոմեքենան, պատրաստի արտադրանքի պահեստը)։
- վարձակալության տալու (օրինակ՝ վարձակալության հանձնված տրանսպորտային միջոցները) համար, բացի իրական արժեքով հաշվառվող հողից և շենքերից. կամ
- վարչական նպատակով (օրինակ՝ վարչական նպատակով օգտագործվող համայնքապետարանի շենքը, ղեկավարին սպասարկող ավտոմեքենան, հաշվապահությունում օգտագործվող համակարգիչները և այլն)։

Վերը նշված նպատակներից բացի այլ նպատակով ձեռքբերված և պահվող ակտիվները չեն կարող դասակարգվել որպես հիմնական միջոցներ: Օրինակ.

- բաշխման (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ տրամադրման) կամ վաճառքի համար ձեռքբերված համակարգիչները, գրասենյակային գույքը, ավտոմեքենաները կազմակերպության համար կհանդիսանան պաշար.
- բաշխման կամ վաճառքի համար կառուցված շենքերը և շինությունները կազմակերպության համար կհանդիսանան պաշար.
- վարձակալական նպատակով պահվող հաշվառվող հողը և շենքերը, որոնք հաշվառվում են իրական արժեքով, կազմակերպության համար կհանդիսանան ներդրումային գույք (տես՝ «Ներդրումային գույք» բաժինը)։

դ) ակնկալվում է օգտագործել ավելի քան մեկ տարվա ընթացքում (օրինակ՝ շենքը, խողովակաշարը, ավտոմեքենան, համակարգիչը և այլն)։ Այսինքն, եթե ակտիվը բավարարում է հիմնական միջոցի սահմանման «ա» և «գ» կետերի պահանջներին, սակայն այդ ակտիվը ակնկալվում է օգտագործել մեկ տարուց պակաս ժամկետում, այն չպետք է հաշվառվի որպես հիմնական միջոց: Նման ակտիվները հաշվառվում են որպես պաշարներ՝ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկա (տես՝ 2 «Պաշարներ» բաժինը)։

ե) դրա սկզբնական ճանաչման պահի արժեքը պետք է գերազանցի հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող լիազոր մարմնի կողմից սահմանված չափը՝ 25.000 դրամը (տես՝ 1-ին ծանոթագրությունը)։ Նշված պահանջը բխում է էականության սկզբունքից: Այսինքն, եթե ակտիվը բավարարում է հիմնական միջոցի սահմանման «ա» և «բ» կետերի պահանջներին, սակայն դրա արժեքը էական չէ, այն չպետք է հաշվառվի որպես հիմնական միջոց: Նման ակտիվները հաշվառվում են որպես պաշարներ՝ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկա (տես՝ 2 «Պաշարներ» բաժինը)։ Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով, որ հանրային հատվածի կազմակերպությունների նյութական ակտիվների կազմում վերահսկողության

տեսանկյունից առավել ռիսկային են համակարգչային տեխնիկան, գրասենյակային կահույքը և հեռախոսները, վերջիններիս նկատմամբ պատշաճ վերահսկողություն ապահովելու նպատակով արժեքային սահմանաչափը չի տարածվել վերը նշված նյութական ակտիվների խմբերի նկատմամբ: Նշված նյութական ակտիվների խմբերի մանրամասնեցված (անալիտիկ) ցանկը ներկայացված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016թ. հունվարի 8-ի թիվ 3-Ն հրամանում:

Ակտիվի սահմանումը

Հաշվի առնելով, որ հիմնական միջոցը ակտիվ է, այն պետք է բավարարի ակտիվի՝ ՀՀՀՀՍ-ում ներկայացված հետևյալ ընդհանուր սահմանմանը.

Ակտիվը կազմակերպության կողմից վերահսկվող միջոց է՝ որպես անցյալ գործառնությունների (դեպքերի և իրադարձությունների) արդյունք, որոնցից ակնկալվում է ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսք կազմակերպություն:

Սահմանումից կարելի է նկատել, որ ոչ բոլոր միջոցներն (ռեսուրսներն) են բավարարում ակտիվի սահմանմանը: Մասնավորապես, որպեսզի միջոցը բավարարի ակտիվի սահմանմանը, այն պետք է՝

- վերահսկվի կազմակերպության կողմից. կազմակերպությունը վերահսկում է ակտիվը, եթե նա հնարավորություն ունի ստանալու տվյալ միջոցից ստացվող ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը և, միաժամանակ, կարող է այլոց համար սահմանափակել այդ միջոցից տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ ստանալու հնարավորությունը: Սովորաբար, միջոցից ակնկալվող ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը վերահսկելու կարողությունը բխում է իրավաբանորեն ամրագրված իրավունքներից, այսինքն՝ վերահսկումը առկա է, եթե միջոցը սեփականության իրավունքով պատկանում է կազմակերպությանը, սակայն ոչ միշտ է այդպես: Օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ին ամրակցված շենքը սեփականության իրավունքով պատկանում է համայնքին, սակայն այն վերահսկվում է տվյալ ՀՈԱԿ-ի կողմից, այսինքն՝ այդ շենքից օգուտներ ստանալու հնարավորությունը ՀՈԱԿ-ի մոտ է, հետևաբար, այս շենքը, այլ պայմանների բավարարման դեպքում, որպես ակտիվ կճանաչվի ՀՈԱԿ-ի մոտ: Մինչդեռ, օրինակ, օգուտներ ստանալու հնարավորության տեսանկյունից իրավիճակն այլ է ՀՈԱԿ-ի կողմից անվճար օգտագործվող համայնքային կամ պետական ավտոճանապարհների դեպքում: Այս պարագայում, չնայած ՀՈԱԿ-ը այդ ավտոճանապարհներից օգուտներ ստանալու հնարավորություն ունի², այնուամենայնիվ ՀՈԱԿ-ի մոտ այլոց համար դրանցից օգուտներ ստանալու հնարավորությունը սահմանափակելու կարողություն առկա չէ, քանի որ այլ կազմակերպություններ ևս այդ ավտոճանապարհներից օգուտներ ստանալու հնարավորություն ունեն: Մեկ այլ օրինակ է աշխատողների վերապատրաստման գծով ծախսումները: Դրանք չեն կարող ճանաչվել

² Համայնքային (կամ պետական) նշանակության ավտոճանապարհները նախատեսված են հանրության համար տեղաշարժերը (տեղափոխումները) ապահովելու նպատակով: Այդ ճանապարհները չեն ապահովում տնտեսական օգուտներ համայնքի (կամ պետության) համար, սակայն այդ ճանապարհները համայնքի (կամ պետության) համար ունեն օգտակար պոտենցիալ, որը տվյալ դեպքում հանդիսանում է հանրության տեղաշարժի ապահովումը: Ըստ այդմ, այդ ավտոճանապարհները որպես ակտիվ կճանաչվեն համայնքի (կամ պետության) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

որպես ակտիվ, քանի որ կազմակերպությունը չի կարող սահմանափակել իր աշխատակիցների՝ աշխատանքից ազատվելու և այլ կազմակերպությունում աշխատելու իրավունքը, հետևաբար չի վերահսկում աշխատողների վերապատրաստման ծախսումները:

- առաջանա անցյալ (կատարված) գործառնություններից (այլ դեպքերից և իրադարձություններից). ակտիվը կարող է առաջանալ, օրինակ, արդեն տեղի ունեցած ձեռք բերման, արտադրության կամ անհատույց ստացման գործարքի արդյունքում, իսկ ապագա գործառնությունների կամ դեպքերի (օրինակ՝ ապագայում միջոց ձեռք բերելու մտադրությունը) արդյունքում առաջանալիք միջոցներն ակտիվի սահմանման այս չափանիշին չեն բավարարում:
- մարմնավորի կամ ապագա տնտեսական օգուտներ, կամ օգտակար պոտենցիալ.

Ակտիվները կազմակերպության համար ծառայում են որպես միջոց՝ իր նպատակներն իրագործելու համար: Որոշ դեպքերում կազմակերպությունը իր նպատակներն իրագործելու շրջանակներում օգտագործում է ակտիվներ, որոնք ուղղակիորեն չեն ստեղծում զուտ դրամական միջոցների ներհոսքեր: Նման ակտիվները բնութագրվում են որպես «օգտակար պոտենցիալ» մարմնավորող: Օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ը շահագործում է համայնքային զբոսայգին՝ անվճար հանգստի ծառայություններ մատուցելով բնակչությանը: Այս դեպքում, չնայած ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ակտիվները զբոսայգու համար չեն ստեղծում ուղղակի զուտ դրամական միջոցների ներհոսքեր, այդուհանդերձ դրանք հանդիսանում են ակտիվներ, քանի որ բնութագրվում են որպես «օգտակար պոտենցիալ» մարմնավորող: Այլ դեպքերում կազմակերպությունը իր նպատակներն իրագործելու շրջանակներում օգտագործում է ակտիվներ, որոնք ուղղակիորեն ստեղծում են զուտ դրամական միջոցների ներհոսքեր: Նման ակտիվները բնութագրվում են որպես «ապագա տնտեսական օգուտներ» մարմնավորող: Օրինակ՝ աղբահանության ծառայություններ մատուցող ՀՈԱԿ-ի կողմից օգտագործվող աղբատար մեքենաները ստեղծում են ուղղակի զուտ դրամական միջոցների ներհոսքեր, հետևաբար նման ակտիվները բնութագրվում են որպես «ապագա տնտեսական օգուտներ» մարմնավորող:

Որպեսզի որևէ միավոր բավարարի ակտիվի սահմանման այս չափանիշին, նախ և առաջ պետք է համոզված լինել, որ այդ միավորը մարմնավորում է՝ կամ

- ապագա տնտեսական օգուտներ կամ
- օգտակար պոտենցիալ:

Եթե կազմակերպությունը միջոցից ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ չի ակնկալում, ապա միջոցը ակտիվի սահմանմանը չի բավարարում: Օրինակ՝ կազմակերպությանը սեփականության իրավունքով պատկանող շինությունը, որը գտնվում է ռազմական հակամարտության գոտում և չի կարող վաճառվել կամ որևէ կերպ շահագործվել, կամ անավարտ կառույցը, որը այդ վիճակում չի կարող վաճառվել կամ որևէ կերպ շահագործվել, և կազմակերպությունը հնարավորություն չունի այն ավարտելու կամ վաճառելու, չեն բավարարում ակտիվի սահմանման այս չափանիշին:

Այն հանգամանքը, որ միավորը համապատասխանում է հիմնական միջոցի վերը նշված սահմանմանը, դեռևս բավարար չէ այն ակտիվ ճանաչելու համար, այսինքն՝ կազմակերպության ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլելու համար: Այն

պետք է բավարարի նաև ակտիվի ճանաչման չափանիշներին:

1.2.2 Հիմնական միջոցների ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է հիմնական միջոցների միավորի արժեքը ճանաչի որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ այդ միավորի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն դեպի կազմակերպություն. և
- բ) միավորի սկզբնական արժեքը կամ իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել:

Այս երկու պարտադիր պայմանները ակտիվների ճանաչման ընդհանուր չափանիշներից չեն տարբերվում:

Ճանաչման առաջին չափանիշը սովորաբար բավարարվում է, երբ հիմնական միջոցի սեփականության հետ կապված ռիսկերը և օգուտները անցնում են տվյալ կազմակերպությանը: Օրինակ՝ այն դեպքում, երբ կազմակերպությունը ձեռք է բերում սարքավորում՝ առք ու վաճառքի պայմանագրով իրավունք ստանալով այդ սարքավորման փորձարկման անհաջող արդյունքի դեպքում չեղյալ համարելու գնումը, նախքան փորձարկման բարեհաջող ավարտը այդ հիմնական միջոցը չպետք է ճանաչվի: Հիմնական միջոցների միավորի կետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհուսքը համարվում է հավանական, երբ ավելի հավանական է դրանց տեղի ունենալը, քան՝ չունենալը: Այդպիսի եզրահանգման համար կազմակերպությունը հիմնվում է միջոցների համանման տեսակների հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձի վրա:

Ճանաչման երկրորդ չափանիշը սովորաբար հեշտորեն բավարարվում է, քանի որ ակտիվի գնումը վկայող փոխանակվող գործառնությունը որոշակիացնում է դրա արժեքը:

Որոշակի հանգամանքների դեպքում, հիմնական միջոցը կարող է ձեռք բերվել առանց արժեքի կամ չնչին արժեքով: Նման դեպքերում, հիմնական միջոցի արժեքը համարվում է դրա իրական արժեքը՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ: Օրինակ, եթե համայնքը միջազգային կազմակերպությունից նվիրատվությամբ ստացել է ջեռուցման համակարգ, ապա այդ ջեռուցման համակարգը պետք է ճանաչվի ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրա իրական արժեքով:

Կազմակերպությունը որպես հիմնական միջոցի առանձին միավոր է հաշվառում հիմնական միջոցի այն օբյեկտները, որոնք միաժամանակ բավարարում են հետևյալ չափանիշներին՝

- առանձին օգտագործելու հնարավորություն. օբյեկտը կարող է օգտագործվել առանձին: Օրինակ. համակարգիչը ներառում է պրոցեսոր, մոնիտոր և ստեղնաշար: Նշված յուրաքանչյուր միավոր կարող է օգտագործվել առանձին-առանձին:
- օգտակար ծառայության ժամկետ. օբյեկտի օգտակար ծառայության ժամկետը տարբերվում է մյուս օբյեկտների օգտակար ծառայության ժամկետից: Օրինակ. ջրամատակարարման համակարգը ներառում է կապտաժներ, խողովակաշարեր, պոմպեր, ջրի փականներ, օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ և այլ: Նշված յուրաքանչյուր միավորի օգտակար ծառայության ժամկետը տարբերվում է մյուսների ժամկետներից:

- տեխնիկա-տնտեսական բնութագիր. օբյեկտի տեխնիկա-տնտեսական բնութագիրը տարբերվում է մյուս օբյեկտների բնութագրերից: Վերը նշված ջրամատակարարման համակարգի յուրաքանչյուր միավորի տեխնիկա-տնտեսական բնութագիրը տարբերվում է մյուս միավորների տեխնիկա-տնտեսական բնութագրերից:

Հիմնական միջոցների կազմում հաշվառվում են նաև հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման) ծախսումները և հիմնական միջոցների ձեռք բերման (կառուցման, ստեղծման) համար տրված կանխավճարները:

Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները հաշվառվում են որպես պաշար և ճանաչվում որպես ծախս (ծախսում) շահագործման հանձնման պահին: Օրինակ՝ 10,000 դրամ արժողությամբ հաշվիչը ծախս (ծախսում) է ճանաչվում հաշվիչը շահագործման հանձնելու պահին:

Պահեստամասերը (օրինակ՝ ավտոմեքենայի յուղի ֆիլտրը) հաշվառվում են որպես պաշարներ և ճանաչվում որպես ծախս (ծախսում)՝ սպառմանը զուգընթաց:

1.2.2.1 Սկզբնավորման և հետագա ծախսումներ

Ճանաչման վերը նշված սկզբունքի համաձայն՝ կազմակերպությունը գնահատում է իր հիմնական միջոցների գծով բոլոր ծախսումները դրանց կատարման պահին: Այս ծախսումները ներառում են հիմնական միջոցի միավորի կառուցման կամ ձեռքբերման սկզբնավորման ծախսումները և հետագայում կատարվող ծախսումները՝ կապված հիմնական միջոցի մասերի (բաղկացուցիչների) ավելացման, մի մասի (բաղկացուցիչի) փոխարինման կամ հիմնական միջոցի միավորի սպասարկման հետ:

Հիմնական միջոցների միավորի սկզբնավորման և հետագա ծախսումների տարրերը նկարագրված է 1.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժնում:

1.2.3 Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին

Հիմնական միջոցի միավորը, որը կարող է ճանաչվել որպես ակտիվ, սկզբնապես պետք է չափվի իր սկզբնական արժեքով: Եթե հիմնական միջոցը ձեռք է բերվել չփոխանակվող գործարքով³, դրա սկզբնական արժեքը պետք է չափվի ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով:

1.2.3.1 Հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքի տարրերը

Հիմնական միջոցի միավորի սկզբնական արժեքը ներառում է բոլոր ներքոթվարկյալները՝
ա) գնման գինը, ներառյալ՝

- ներկրման տուրքերը և չփոխհատուցվող հարկերը.

Օրինակ՝ կազմակերպությունը, որի գործունեությունը ազատված է ԱԱՀ-ից, ձեռք է բերում սարքավորում և վճարում է 6,000,000 դրամ, որից 5,000,000 դրամը սարքավորման գինն է, իսկ 1,000,000 դրամը ԱԱՀ-ն: Քանի որ կազմակերպության գործունեությունը ազատված է ԱԱՀ-ից, ԱԱՀ-ն ենթակա չէ հաշվանցման (հետ

³ Չփոխանակվող գործարքի դեպքում կազմակերպությունը մեկ այլ կազմակերպությունից կամ ստանում է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն տալու, կամ տալիս է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն ստանալու:

վերադարձման): Հետևաբար, ԱԱՀ-ի գումարը կներառվի հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքում, որի արդյունքում հիմնական միջոցի արժեքը կկազմի 6,000,000 դրամ.

➤ ապահովագրական վճարները.

Ընդ որում գնման գնում ներառվում են այն ապահովագրական վճարները, որոնք կապված են հիմնական միջոցների ձեռք բերման և այն վայր տեղափոխման հետ, որտեղ այդ հիմնական միջոցը պետք է օգտագործվի կազմակերպության ղեկավարության նախանշած նպատակներով.

➤ իրավաբանական և բրոքերային ծառայությունների դիմաց վճարումները:

Գնման գինը որոշելիս առևտրային զեղչերը և արտոնությունները հանվում են:

Օրինակ՝ դիտարկենք վերը ներկայացված օրինակը, պայմանով որ սարքավորումը գնելիս կազմակերպությունը, որպես մշտական հաճախորդ, ստացել է 20 տոկոս առևտրային զեղչ, որը կկազմի 1,000,000 (5,000,000 x 20 տոկոս) դրամ:

Այս դեպքում սարքավորման գինը կլինի 4,000,000 (5,000,000 x 80 տոկոս) դրամ: Սարքավորման սկզբնական արժեքում կներառվի 4.000.000 դրամը, այլ ոչ թե սկզբնական արժեքում կներառվի 5,000,000 դրամը՝ զեղչի գումարը (1,000,000 դրամ) ճանաչելով որպես հասույթ:

ԱԱՀ-ի գումարը կկազմի 800,000 (4,000,000 x 20 տոկոս) դրամ: Քանի որ նշված օրինակում կազմակերպության գործունեությունը ազատված է ԱԱՀ-ից, այն կներառվի սարքավորման սկզբնական արժեքում:

Արդյունքում սարքավորման արժեքը կկազմի 4,800,000 դրամ:

Եթե ձեռք բերված հիմնական միջոցի դիմաց վճարումը վճարման նորմալ պայմաններով նախատեսված ժամկետից հետաձգվում է, ապա անհապաղ վճարման գնի համարժեքի և ընդհանուր վճարումների տարբերությունը ճանաչվում է որպես տոկոսային ծախս՝ հետաձգված ժամկետի ընթացքում:

Օրինակ՝ կազմակերպությունը գնել է հիմնական միջոց, որի դիմաց վճարումը պետք է կատարվի 1 տարի հետո: Եթե վճարումը կատարվեր գնման պահին, ապա վճարման գումարը կկազմեր 2,000,000 դրամ, իսկ այս հետաձգված վճարման դեպքում՝ 2,300,000 դրամ: Այս դեպքում հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքում ներառվում է 2,000,000 դրամը, իսկ մնացած 300,000 դրամը հետագայում հաշվեգրվում է որպես տոկոսային ծախս.

բ) ակտիվը համապատասխան վայր հասցնելու և կազմակերպության ղեկավարության նախանշած նպատակներով օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումները:

Նման ծախսումներ մասնավորապես ընդգրկում են՝

- տրանսպորտային, բեռնման և բեռնաթափման սկզբնական ծախսումները.
- տեղանքի նախապատրաստման ծախսումները.
- աշխատակիցների հատուցումների գծով ծախսումները.

- տեղակայման և հավաքման ծախսումները.
- մասնագետների վարձատրությունը.
- ակտիվի անխափան աշխատանքի տեսավորման ծախսումները:

Սեփական ուժերով կառուցված հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքը որոշվում է նույն սկզբունքներով, որոնք կիրառվում են ձեռքբերվող ակտիվի համար: Սեփական ուժերով կառուցվող հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքում ներառում են հիմնական միջոցի կառուցման հետ ուղղակիորեն կապված հումքի և նյութերի, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների, կոնստրուկցիաների և հանգույցների և աշխատուժի ծախսումները, կառուցման ընթացքում օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումները, ինչպես նաև հիմնական միջոցի կառուցմանը վերաբերող բաշխվող վերադիր ծախսումները: Հիմնական միջոցների կառուցման համար տրված կանխավճարները ներառվում են կառուցվող հիմնական միջոցների կազմում: Նյութական, աշխատուժի և այլ ծախսումների նորմալ մակարդակից բարձր ծախսումները (գերնորմատիվային ծախսումները) չեն ներառվում այդ հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում):

Հետևյալ ծախսումները հիմնական միջոցի միավորի սկզբնական արժեքում չներառվող ծախսումներ են, և կազմակերպությունը դրանք պետք է ճանաչի որպես ծախս, երբ դրանք կատարվում են՝

- վարչական և այլ ընդհանուր վերադիր ծախսումները.
- փոխառության ծախսումները:

Հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքում ծախսումների ճանաչումը դադարեցվում է, երբ միավորը գտնվում է այն վայրում և վիճակում, որն անհրաժեշտ է, որպեսզի այն հնարավոր լինի օգտագործել ղեկավարության նախանշած նպատակներով: Հետևաբար, հիմնական միջոցի օգտագործման կամ վերատեղափոխման ընթացքում կրած ծախսումները չեն ներառվում այդ միավորի հաշվեկշռային արժեքում: Օրինակ, հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքում չեն ներառվում հետևյալ ծախսումները՝

- այն ծախսումները, որոնք կատարվել են, երբ միավորը, որը հնարավոր է օգտագործել ղեկավարության կողմից նախանշած նպատակներով, դեռևս պետք է տրվի շահագործման, կամ շահագործվում է ոչ ամբողջ հզորությամբ (օրինակ՝ (i) շահագործման համար մատչելի (պատրաստ), բայց դեռևս չշահագործվող հաստոցի սպասարկման ծախսումները չեն ներառվում որպես հաստոցի արժեքի մաս, (ii) նոր կառուցված գրասենյակային շենքի շնորհանդեսի ծախսումները չեն ներառվում որպես շենքի արժեքի մաս).
- սկզբնական գործառնական վնասները, ինչպիսիք են այն վնասները, որոնք առաջացել են նախքան հիմնական միջոցի պլանավորված թողունակության հանդեպ պահանջարկի ձևավորումը (օրինակ՝ աղբահան մեքենայի միջոցով մատուցվող ծառայության սկզբնական փուլում հաճախորդների պակասի պատճառով առաջացող վնասները չեն ներառվում որպես աղբահան մեքենայի արժեքի մաս):

1.2.3.2 Ակտիվների փոխանակումներ

Հիմնական միջոցի մեկ կամ ավելի միավորներ կարելի է ձեռք բերել՝ փոխանակելով ոչ

դրամային ակտիվի կամ ակտիվների, կամ դրամային և ոչ դրամային ակտիվների համակցության հետ: Ստորև դիտարկվում է միայն մեկ ոչ դրամային ակտիվի փոխանակումը մյուսով, սակայն դա կիրառելի է նաև վերը նշված բոլոր փոխանակումների համար: Նման հիմնական միջոցի միավորի սկզբնական արժեքը պետք է չափվի իրական արժեքով, բացառությամբ, երբ ոչ ստացված, և ոչ էլ տրված ակտիվի իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել: Ձեռք բերված միավորը չափվում է այս կերպ, նույնիսկ եթե կազմակերպությունը չի կարող անմիջապես ապաճանաչել տրված ակտիվը:

Եթե կազմակերպությունը հնարավորություն ունի արժանահավատորեն որոշել կամ ստացված, կամ տրված ակտիվի իրական արժեքը, ապա տրված ակտիվի իրական արժեքն օգտագործվում է ստացված ակտիվի սկզբնական արժեքը չափելու համար, բացառությամբ, եթե ստացված ակտիվի իրական արժեքն ավելի հստակորեն ակնհայտ է: Եթե ձեռք բերված միավորը չի չափվում իրական արժեքով, դրա սկզբնական արժեքը չափվում է տրված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքով:

Օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ն իրականացնում է աղբահանության և ներհամայնքային ճանապարհների սպասարկման ծառայություններ: ՀՈԱԿ-ն ունի երկու աղբատար մեքենա, որոնցից միայն մեկն է տեսանելի ապագայում շահագործելու: Ճանապարհների սպասարկման համար ՀՈԱԿ-ին անհրաժեշտ է գրեյդեր, որը ՀՈԱԿ-ը չունի: Գրեյդեր վաճառող կազմակերպությունը համաձայն է այն փոխանակել աղբատար մեքենային հետ, պայմանով, որ ՀՈԱԿ-ը լրացուցիչ կվճարի 2 միլիոն դրամ: Կողմերը գալիս են համաձայնության և գործարքը իրականացվում է: Աղբատար մեքենայի իրական արժեքը հստակ որոշելի է և կազմում է 10 միլիոն դրամ: ՀՈԱԿ-ում գրեյդերի սկզբնական արժեքը կլինի 12 միլիոն դրամ, որը աղբատար մեքենայի իրական արժեքի՝ 10 միլիոն դրամ և ՀՈԱԿ-ի կողմից լրացուցիչ վճարված 2 միլիոն դրամի հանրագումարն է:

1.2.4 Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումները

Հիմնական միջոցի միավորի վրա կատարվող հետագա ծախսումները ներառում են՝

- հիմնական միջոցի միավորի վրա նոր մասի (բաղկացուցիչի) ավելացման ծախսումները.
- հիմնական միջոցի միավորի մի մասի (բաղկացուցիչի) փոխարինման ծախսումները.
- հիմնական միջոցի միավորի սպասարկման ծախսումները:

Հիմնական միջոցի միավորի վրա նոր մասի (բաղկացուցիչի) ավելացման ծախսումները ավելացվում են հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքին (կապիտալացվում են), եթե այդ ծախսումները բավարարում են 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված ճանաչման չափանիշներին:

Հիմնական միջոցի միավորի մի մասի (բաղկացուցիչի) փոխարինման ծախսումները ավելացվում են հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքին (կապիտալացվում են), եթե այդ ծախսումները բավարարում են 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված ճանաչման չափանիշներին: Հիմնական միջոցների փոխարինվող մասերը (բաղկացուցիչները) ենթակա են ապաճանաչման՝ համաձայն 1.2.7 «Հիմնական միջոցների ապաճանաչումը» ենթաբաժնում նշված մոտեցումների:

Օրինակ՝ ճանապարհի ծածկույթը կարող է անհրաժեշտ լինել մի քանի տարին մեկ

փոխարինել, կամ շենքի ջեռուցման համակարգը կարող է պահանջվել փոխել որոշակի ժամանակահատված օգտագործելուց հետո: Հիմնական միջոցների միավորները կարող են պահանջել նաև ավելի պակաս հաճախականությամբ փոխարինումներ, օրինակ շենքի ներքին պատերի փոխարինում, կամ միանգամյա փոխարինումներ: 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնում նկարագրված ճանաչման սկզբունքի համաձայն՝ կազմակերպությունը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքում ճանաչում է նման միավորի փոխարինվող մասի (բաղկացուցիչի) ծախսումները, եթե բավարարվում են ճանաչման չափանիշները: Այդ փոխարինված մասերի հաշվեկշռային արժեքը ապաճանաչվում է (տես 1.2.7 «Հիմնական միջոցների ապաճանաչումը» ենթաբաժինը):

Օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ն ունի շենք, որը օգտագործում է նախադպրոցական ուսուցման ծառայություններ մատուցելու համար: Շենքի նորմատիվ օգտակար ծառայությունը 80 տարի է, իսկ համախառն հաշվեկշռային արժեքը 100 միլիոն դրամ: 2018թ. փոխվում է շենքի ջեռուցման համակարգը: Ջեռուցման համակարգի փոխարինման ծախսումները կազմում են 12.5 միլիոն դրամ: Փոխման ամսաթվին շենքի գծով կուտակված մաշվածությունը կազմում է 25%: ՀՈԱԿ-ի մասնագետները գնահատում են, որ ջեռուցման համակարգի տեսակարար կշիռը շենքի արժեքում կազմում է 10%: Փոխարինված ջեռուցման համակարգի հաշվեկշռային արժեքը, որը կազմում է 7.5 միլիոն դրամ $[(100 \times 75\%) \times 10\%]$, ապաճանաչվում է, իսկ փոխարինման ծախսումները, որը կազմում է 12.5 միլիոն դրամ, ավելացվում է շենքի հաշվեկշռային արժեքին:

Հիմնական միջոցի վրա կատարվող ծախսումները, որոնք չեն բավարարում 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված ճանաչման չափանիշներին, չեն ավելացվում հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքին (չեն կապիտալացվում): Նման ծախսումներ են հանդիսանում հիմնական միջոցների (ամենօրյա) սպասարկման ծախսումները: Ամենօրյա սպասարկման ծախսումները հիմնականում աշխատուժի և օգտագործված նյութերի ծախսումներն են, ինչպես նաև կարող են ներառել մանր դետալների ծախսումները: Այդ ծախսումների նպատակը հաճախ նկարագրվում է որպես հիմնական միջոցների միավորի «վերանորոգում և պահպանում»:

1.2.5 Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչումից հետո

Հիմնական միջոցի միավորը որպես ակտիվ ճանաչելուց հետո պետք է չափվի իր սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով)՝ հանած կուտակված մաշվածությունը, բացառությամբ հողամասերի և շենքերի:

Հողամասերը և շենքերը որպես ակտիվ ճանաչվելուց հետո պետք է հաշվառվեն վերագնահատված գումարով, որն իրենից ներկայացնում է դրանց իրական արժեքը վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ՝ հանած հետագա կուտակված մաշվածությունը (շենքերի մասով):

Հիմնական միջոցների՝ վերագնահատված արժեքով հաշվառման մոտեցումները հետևյալն են.

1. Հողամասերի և շենքերի վերագնահատման անցկացման ժամկետները և մեթոդաբանությունը սահմանում է հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող լիազոր մարմինը: Մեթոդաբանությունը և վերագնահատման անցկացման ժամկետները սահմանվում են լիազոր մարմնի կողմից:

2. Երբ շենքը վերագնահատվում է, վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ կուտակված մաշվածությունը հաշվառվում է հետևյալ ձևերից որևէ մեկով՝

ա) փոխբացառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի դիմաց և զուտ գումարը վերաձևակերպվում է մինչև ակտիվի վերագնահատված գումարը: Այս մեթոդը սովորաբար կիրառվում է, երբ ակտիվը վերագնահատվում է շուկայի վրա հիմնված վկայությունների հիման վրա որոշված շուկայական արժեքով:

Օրինակ՝ եթե վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ շենքի սկզբնական արժեքը 10,000,000 դրամ է, կուտակված մաշվածությունը՝ 6,000,000 դրամ, և վերագնահատման արդյունքում որոշվում է, որ նրա իրական արժեքը 8,000,000 դրամ է, ապա այս մեթոդը կիրառելիս նախ շենքի համախառն հաշվեկշռային արժեքի դիմաց փոխբացառվում է կուտակված մաշվածությունը՝ 6,000,000 դրամը, իսկ այնուհետև ձևակերպվում է հաշվեկշռային արժեքի աճը մինչև իրական արժեքը՝ 8,000,000 դրամ (ճանաչվում է արժեքի աճ 4,000,000 դրամի չափով)՝

Դեբեպ 112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն» 6,000,000 դրամ
Կրեդիտ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

Դեբեպ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»
Կրեդիտ 321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ» 4,000,000 դրամ

բ) վերաձևակերպվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությանը համամասնորեն այնպես, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատումից հետո հավասարվում է դրա վերագնահատված գումարին: Այս մեթոդը սովորաբար կիրառվում է, երբ ակտիվը վերագնահատվում է մաշեցված փոխարինման արժեքի գործակցի միջոցով: Նույն օրինակում շենքի համար այս մեթոդը կիրառելու դեպքում սկզբնական արժեքը կավելացվի 10,000,000 դրամով (2 անգամ), իսկ կուտակված մաշվածությունը՝ 6,000,000 դրամով (2 անգամ): Արդյունքում արժեքի աճը կրկին կկազմի 4,000,000 դրամ:

Դեբեպ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»
Կրեդիտ 321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ» 10,000,000 դրամ

Դեբեպ 321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ» 6,000,000 դրամ
Կրեդիտ 112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

3. Եթե հողամասի և շենքի հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով աճում է, աճն ուղղակիորեն պետք է ճանաչվի զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում և կրեդիտագրվի վերագնահատումից արժեքի աճի հողվածում: Այնուամենայնիվ, եթե այդ աճը վերականգնում է նույն ակտիվի նախկին վերագնահատումների արդյունքում առաջացած նվազումը՝ այն պետք է ճանաչվի հավելուրդում կամ պակասուրդում՝ այն չափով, որով նախապես նվազումը ճանաչվել էր հավելուրդում կամ պակասուրդում:

Եթե հողամասի և շենքերի հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով նվազում է, նվազումը պետք է ճանաչվի հավելուրդում կամ պակասուրդում: Այնուամենայնիվ, նվազումը պետք է ուղղակիորեն ճանաչվի զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում այն գումարի չափով, որը չի գերազանցում այդ ակտիվի գծով նախկին վերագնահատումներից արժեքի աճի առկա կրեդիտային մնացորդը: Զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում ճանաչված նվազումը պակասեցնում է վերագնահատումից արժեքի աճի հողվածում կուտակված գումարը:

Օրինակ՝ ենթադրենք 31.12.2016թ. 100 միլիոն դրամ հաշվեկշռային արժեքով շենքը վերագնահատվում է առաջին անգամ, և որոշվում է, որ դրա իրական արժեքը այդ ամսաթվի դրությամբ կազմում է 120 միլիոն դրամ: Այս դեպքում առաջացած 20 միլիոն դրամի արժեքի աճը պետք է ուղղակիորեն ճանաչվի զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում:

31.12.2017թ. նոր վերագնահատման արդյունքում որոշվում է, որ դրա իրական արժեքը 70 միլիոն դրամ է (մաշվածության ազդեցությունը անտեսվում է): Այս դեպքում 50 միլիոն դրամ արժեքի ընդհանուր նվազումից 20 միլիոն դրամի արժեքի նվազումը կճանաչվի զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում, իսկ 30 միլիոն դրամը՝ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում՝ որպես ծախս:

31.12.2018թ. դրությամբ այդ հիմնական միջոցի իրական արժեքը դարձյալ վերագնահատվում է մինչև 110 միլիոն դրամ: Այս դեպքում 40 միլիոն դրամի արժեքի ընդհանուր աճից 30 միլիոն դրամի արժեքի աճը ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում կճանաչվի որպես հասույթ, իսկ 10 միլիոն դրամը կճանաչվի ուղղակիորեն զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում:

4. Շենքերի վերագնահատումից արժեքի աճը, որը ներառված էր զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում, ուղղակիորեն վերագրվում է կուտակված հավելուրդին կամ պակասուրդին՝ կազմակերպության կողմից շենքերի օգտագործմանը զուգընթաց: Զուտ ակտիվներին/սեփական կապիտալին վերագրվող գումարի մեծությունը կլինի շենքերի վերագնահատված հաշվեկշռային արժեքի հիման վրա հաշվարկված մաշվածության և ակտիվների սկզբնական արժեքի հիման վրա հաշվարկված մաշվածության միջև եղած տարբերությունը:

Այն դեպքում, երբ ապաճանաչվում է ամբողջովին չմաշված շենքը, վերագնահատումից արժեքի աճի մնացորդը, որը ներառված էր զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում, ապաճանաչման պահին պետք է ուղղակիորեն վերագրվի կուտակված հավելուրդին կամ պակասուրդին:

Հողամասերի վերագնահատումից արժեքի աճը, որը ներառված էր զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում, ապաճանաչման պահին պետք է ուղղակիորեն վերագրվի կուտակված հավելուրդին կամ պակասուրդին:

Վերագնահատումից արժեքի աճի վերագրումը կուտակված հավելուրդին կամ պակասուրդին չի կատարվում հավելուրդի կամ պակասուրդի միջոցով: Տրվում է հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը՝

Դերեք 321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»

**Կրեդիտ 342 «Նախորդ տարիների կուտակված հավելուրդ (չծածկված
պակասուրդ)»**

1.2.6 Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվառումը

Հիմնական միջոցի միավորը պետք է մաշեցվի իր օգտակար ծառայության ընթացքում: Մաշվածությունը հիմնական միջոցի մաշվող գումարի պարբերական բաշխումն է դրա օգտակար ծառայության ընթացքում: Մաշվող գումարը հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքն է կամ դրան փոխարինող այլ գումարը:

Օգտակար ծառայությունը՝

ա) նոր հիմնական միջոցների համար՝ նորմատիվային օգտակար ծառայությունն է.

բ) նախկինում օգտագործված (հին) հիմնական միջոցի համար՝ մնացորդային նորմատիվային օգտակար ծառայությունը, որը նորմատիվային օգտակար ծառայության այն մասն է, որի ընթացքում ակնկալվում է, որ կօգտագործվի հիմնական միջոցը:

Նորմատիվային օգտակար ծառայությունը այն ժամանակաշրջանն է, որը սահմանել է հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող լիազոր մարմինը⁴՝ նոր (դեռևս երբևէ չշահագործված) հիմնական միջոցների մաշվածությունը հաշվարկելու համար:

Մնացորդային նորմատիվային օգտակար ծառայությունը գնահատում է այն կազմակերպությունը, որն օգտագործելու է այդ հիմնական միջոցը: Գնահատումը կարող է իրականացվել կազմակերպության սեփական ուժերով կամ մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից:

Հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող լիազոր մարմինը կարող է փոփոխել հիմնական միջոցի օգտակար ծառայությունը: Օգտակար ծառայության փոփոխությունը հաշվառվում է որպես հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում փոփոխություն:

Հողամասը և շենքերը առանձին ակտիվներ են և հաշվառվում են առանձին-առանձին, նույնիսկ, երբ դրանք ձեռք են բերվում միասին: Հողամասը ունի անսահմանափակ օգտակար ծառայություն, հետևաբար դրա համար մաշվածություն չի հաշվարկվում: Շենքերն ունեն անսահմանափակ օգտակար ծառայություն, հետևաբար մաշվող ակտիվներ են:

Այն դեպքում, երբ հողամասը և շենքը ձեռք են բերվել միասին և ձեռք բերման փաստաթղթում հողամասի և շենքի բաղադրիչների գները առանձնացված չեն, կազմակերպությունը ձեռք բերման գնի՝ այդ բաղադրիչներին վերագրվող գումարը որոշում է հետևյալ կերպ՝

ա) եթե հնարավոր է արժանահավատորեն որոշել և հողամասի, և շենքի իրական արժեքները, ապա գնման գինը բաշխվում է հողամասի և շենքի իրական արժեքների համամասնությամբ:

Օրինակ.

Կազմակերպությունը գնել է հողամաս և շենք: Գնման փաստաթղթերում հողամասի և շենքի գնման գինը արտացոլված է միասին և կազմում է 120 միլիոն դրամ: Հողամասի իրական արժեքը 26 միլիոն դրամ է, իսկ շենքինը՝ 104 միլիոն դրամ: Հողամասի

⁴ Նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետները սահմանված են ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015թ. հունվարի 8-ի թիվ 3-Ն հրամանով:

բաղադրիչին գնման գնից բաժին ընկնող մասը կկազմի 24 ($26/(26+104) \times 120$) միլիոն դրամ, իսկ շենքի բաղադրիչին գնման գնից բաժին ընկնող մասը կկազմի 96 ($104/(26+104) \times 120$) միլիոն դրամ,

- բ) եթե հնարավոր է արժանահավատորեն որոշել կամ հողամասի, կամ շենքի իրական արժեքը, ապա այդ իրական արժեքը վերագրվում է տվյալ բաղադրիչին, իսկ գնման գնի և այդ բաղադրիչի իրական արժեքի տարբերությունը վերագրվում է մյուս բաղադրիչին: Օրինակ.

Վերը նշված օրինակը, սակայն հնարավոր է արժանահավատորեն որոշել միայն հողամասի բաղադրիչի իրական արժեքը, որը կազմել է 26 միլիոն դրամ: Այդ գումարը կվերագրվի հողամասին, իսկ գնման գնի՝ շենքին բաժին ընկնող գումարը կկազմի 94 միլիոն դրամ:

Հիմնական միջոցի մաշվածությունը սկսում է հաշվարկվել, երբ այն մատչելի է օգտագործման համար, այսինքն՝ երբ այն գտնվում է այն վայրում և այնպիսի վիճակում, որն անհրաժեշտ է հիմնական միջոցը կազմակերպության ղեկավարության նախանշած նպատակով օգտագործելու համար: Օրինակ՝ համայնքը կառուցում է պոմպակայան և պոմպակայանում տեղակայելու համար ձեռք է բերել պոմպ: Պոմպը մատչելի կլինի օգտագործման համար միայն այն տեղակայելուց և կարգաբերելուց հետո: Հետևաբար, մինչև պոմպի տեղակայման և կարգաբերման ավարտը, պոմպի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ակտիվի մաշվածության հաշվարկումը դադարում է, երբ ակտիվը ապաճանաչվում է: Մաշվածության հաշվարկը չի դադարում այն դեպքում, երբ ակտիվը գտնվում է պարապուրդի մեջ կամ հանվում է ակտիվ օգտագործումից, բացառությամբ, եթե ակտիվը ամբողջությամբ մաշեցվել է:

Հիմնական միջոցի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդով, որը մաշվածության հավասարաչափ բաշխումն է դրա օգտակար ծառայության ընթացքում:

Յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանի մաշվածության գումարը պետք է ճանաչվի հավելուրդում կամ պակասուրդում, բացառությամբ, երբ ՀՀՀՀՍ-ի մեկ այլ բաժին պահանջում է ծախսումը ներառել մեկ այլ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքում: Օրինակ՝ շենքի կառուցման համար օգտագործվող վերամբարձ կռունկի մաշվածությունը պետք է ներառվի կառուցվող շենքի ինքնարժեքում, աղբահանության համար օգտագործվող մեքենայի մաշվածությունը պետք է ներառվի աղբահանության ծառայության ինքնարժեքում:

1.2.7 Հիմնական միջոցների ապաճանաչումը

Հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքը պետք է ապաճանաչվի (դուրս գրվի), երբ՝

ա) այն օտարվում է. կամ

բ) այն ընդմիջտ դուրս է հանվում օգտագործումից, և ապագա ոչ մի տնտեսական օգուտ կամ օգտակար պոտենցիալ դրա օգտագործումից կամ օտարումից չի ակնկալվում:

Հիմնական միջոցի միավորի ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ վնասը պետք է ներառվի հավելուրդում կամ պակասուրդում, երբ միավորը ապաճանաչվում է: Այդպիսի օգուտները չպետք է դասակարգվեն որպես հասույթ: Հիմնական միջոցի միավորի

օտարումը կարող է տեղի ունենալ տարբեր ձևերով (օրինակ՝ վաճառքի, ֆինանսական վարձակալության տալու կամ չփոխանակվող գործարքի միջոցով): Միավորի օտարման ամսաթիվը որոշելիս կազմակերպությունը կիրառում է ՀՀՀՀՍ-ի 25-րդ՝ «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժնի (սույն ուղեցույցի 6 «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժնի)՝ ապրանքների վաճառքից հասույթի ճանաչման չափանիշները:

Եթե կազմակերպությունը հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքում ճանաչում է այդ միավորի մի մասի (բաղկացուցչի) փոխարինման արժեքը, ապա այն ապաճանաչում է փոխարինված մասի հաշվեկշռային արժեքը: Եթե կազմակերպությունը չի կարող որոշել փոխարինված մասի (բաղկացուցչի) հաշվեկշռային արժեքը, ապա կազմակերպությունը փոխարինման արժեքը կարող է օգտագործել որպես ցուցանիշ այն բանի, թե ինչպիսին է եղել փոխարինված մասի արժեքը դրա ձեռքբերման կամ կառուցման պահին:

Հիմնական միջոցների միավորի ապաճանաչումից առաջացած օգուտը կամ վնասը պետք է որոշվի որպես ակտիվի իրացումից զուտ մուտքերի (եթե առկա են) և հաշվեկշռային արժեքի միջև տարբերություն:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը ընդմիշտ դուրս է հանվում օգտագործումից, և ապագա ոչ մի տնտեսական օգուտ կամ օգտակար պոտենցիալ դրա օգտագործումից կամ օտարումից չի ակնկալվում (և հետևաբար ապաճանաչվել է), սակայն իրավական սահմանափակումների կամ այլ պատճառով դեռևս չի լուծարվել, ապա այդ հիմնական միջոցի միավորը պետք է հաշվառվի արտահաշվեկշռում՝ մինչև դրա փաստացի լուծարումը:

1.3 Հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

1.3.1 Հիմնական միջոցների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոցների, ներառյալ՝ տեղակայման ենթակա սարքավորումների, հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաների, հանգույցների, հումքի և նյութերի ձեռք բերումը (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացումը) փաստաթղթավորվում է՝

ա) «Հարկային հաշվով»,

բ) «Հաշիվ-վավերագրով»,

գ) «Հսկիչ դրամարկղային մեքենայի կտրոնով»,

դ) «Հիմնական միջոցի անհատույց հանձնման բեռնագրով»,

ե) «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման ակտով», կամ

զ) այլ փաստաթղթով, որը պարունակում է առնվազն ստորև նշված վավերապայմանները՝

- դուրս գրման ամսաթիվը,
- ապրանքի մատակարարման ամսաթիվը, աշխատանքի կատարումն կամ ծառայության մատուցումն ավարտելու ամսաթիվը.
- ապրանքի, աշխատանքի, ծառայության անվանումը, չափի միավորը, քանակը, միավորի գինը և գումարը.

- ապրանքի, աշխատանքի, ծառայության գինը և ընդհանուր արժեքը.
- ապրանք մատակարարող, աշխատանք կատարող և (կամ) ծառայություն մատուցող ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, բնակության վայրի հասցեն, անձնագրի (կամ անձը նույնականացնող այլ փաստաթղթի) սերիան և (կամ) համարը.
- ապրանք ձեռք բերող, աշխատանք ընդունող և (կամ) ծառայություն ստացող կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրերը, հարկ վճարողի հաշվառման համարը, իսկ ավելացված արժեքի հարկ վճարողների դեպքում՝ նաև ավելացված արժեքի հարկ վճարողի հաշվառման համարը:

Հիմնական միջոցների ձեռք բերման (անհատուց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացման) փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը իրականացվում է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի համաձայն, որտեղ ներկայացված են վերը նշված փաստաթղթերի լրացման կարգը, անհրաժեշտ օրինակների քանակը և այլն:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված պահանջների համաձայն հիմնական միջոցները ճանաչելու համար:

1.3.2 Հիմնական միջոցների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոցների, ներառյալ՝ տեղակայման ենթակա սարքավորումների, հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաների, հանգույցների, հումքի և նյութերի մուտքագրումը կազմակերպություն փաստաթղթավորվում է համապատասխանաբար «Շահագործման համար մատչելի (պատրաստ) հիմնական միջոցների ընդունման ակտով» կամ «Մուտքի օրդերով»:

Հիմնական միջոցների մուտքագրումը կազմակերպություն փաստաթղթավորվում է՝

- ա) եթե հիմնական միջոցը գտնվում է այն վայրում և այնպիսի աշխատանքային վիճակում, որ կարող է շահագործվել կազմակերպության ղեկավարության նախանշած նպատակներով (այսուհետ՝ շահագործման համար մատչելի (պատրաստ) հիմնական միջոց)՝ «Շահագործման համար մատչելի (պատրաստ) հիմնական միջոցների ընդունման ակտով» (Ձև ՀՄ-1).
- բ) մնացած բոլոր հիմնական միջոցները, ներառյալ՝ տեղակայման ենթակա սարքավորումները, հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաները, հանգույցները, հումքը և նյութերը (այսուհետ՝ շահագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ)՝ «Մուտքի օրդերով» (Ձև Պ-1):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-1

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Կազմակերպության անվանումը _____	Հաստատում եմ _____	ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____			
ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՏՉԵԼԻ (ՊԱՏՐԱՍՏ) ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱԿՏ N _____						
Մատակարարի (անհատուց հանձնողի) անվանումը, հասցեն _____						
Գնումը (անհատուց ստացումը) հիմնավորող փաստաթղթի անվանումը, համարը, ամսաթիվը _____						
Փոխադրողի անվանումը, հասցեն _____						
Ուղեկցող տրանսպորտային փաստաթղթի համարը, ամսաթիվը _____						
Ընդունող պահեստի, ստորաբաժանման անվանումը (ընդգծել) _____						
Հիմնական միջոցի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Դասը՝ ըստ հաշվապահական հաշվառման դասակարգման	Թողարկման տարեթիվը	Հաշվապահության կրոմիջ տրված գույքային համարը	Գինը (անհատուց ստացման դեպքում՝ կրուման պահելը)	Նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը	Օգտակար ծառայության ժամկետը
1	2	3	4	5	6	7
Այլ նշումներ _____						
Կից փաստաթղթերի ցանկը՝ _____						
Մատակարարումների համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____						
			ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____		
Շահագործման համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____						
			ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____		
Այլ կատարվածքային ստորաբաժանման աշխատակից՝ _____						
		պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____		
Ընդունող՝ _____						
		պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____		
Հանձնող՝ _____						
		պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____		

փաստաթղթավորվում են.

ա) եթե աշխատանքները կամ դրանց մի մասը իրականացվում են այլ կազմակերպությունների կամ կազմակերպության աշխատակից չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց կողմից, ապա նշված ծախսումները փաստաթղթավորվում են սույն ուղեցույցի 1.3.1 «Հիմնական միջոցների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը» ենթաբաժնի «ա», «բ», «գ» և «գ» կետերում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերով:

բ) եթե աշխատանքները կամ դրանց մի մասը իրականացվում են կազմակերպության կողմից, ապա՝

- աշխատողների աշխատուժի ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի աշխատակիցների հատուցումների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով,
- օգտագործված նյութերի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Նյութերի շարժի (ներառյալ՝ ծախսումների և ծախսերի) հաշվետվությամբ» (ԾԽ-1),
- օգտագործված տրանսպորտային միջոցների վառելիքի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Մարդատար ավտոմեքենայի, ոչ ընդհանուր օգտագործման ավտոբուսի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-6) և «Բեռնատար ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-7),
- օգտագործված փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների շարժի հաշվետվությամբ» (ԾԽ-2),
- օգտագործված էներգակիրների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Էներգակիրների ծախսումների (ծախսերի) հաշվետվությամբ» (ԾԽ-3),
- օգտագործված հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրով՝ էլեկտրոնային եղանակով:

Հիմնական միջոցների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 7 «Ծախսումների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 1.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժնի համաձայն հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքը չափելու նպատակով ձեռք բերման հետ կապված ծախսումները փաստաթղթավորելու համար:

1.3.4 Տեղակայման ենթակա սարքավորումների տեղակայման հանձնման, ինչպես նաև հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաների, հանգույցների, նյութերի կառուցման հանձնման փաստաթղթավորումը

Տեղակայման ենթակա սարքավորումների, ինչպես նաև հիմնական միջոցների կառուցման համար նախատեսված կոնստրուկցիաների, հանգույցների, նյութերի կազմակերպության պահեստից կամ պատասխանատու պահպանման ընդունած ստորաբաժանումից տեղակայման, կառուցման նպատակով կազմակերպության այլ ստորաբաժանմանը հանձնման

- բ) եթե աշխատանքները կամ դրանց մի մասը իրականացվում են կազմակերպության կողմից, ապա՝
- տեղակայված սարքավորումների, օգտագործված հումքի և նյութերի (այդ թվում փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների), կոնստրուկցիաների և հանգույցների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման և ավելացման նյութական ծախսումների ակտով» (ԾԽ-4),
 - աշխատողների աշխատուժի ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի աշխատակիցների հատուցումների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով,
 - օգտագործված տրանսպորտային միջոցների վառելիքի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Մարդատար ավտոմեքենայի, ոչ ընդհանուր օգտագործման ավտոբուսի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-6) և «Բեռնատար ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-7),
 - օգտագործված էներգակիրների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Էներգակիրների ծախսումների (ծախսերի) հաշվետվությամբ» (ԾԽ-3),
 - օգտագործված հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրով՝ էլեկտրոնային եղանակով:

Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 7 «Ծախսումների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 1.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժնի համաձայն սեփական ուժերով կառուցվող հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքը չափելու նպատակով կառուցման հետ կապված ծախսումները փաստաթղթավորելու համար:

1.3.6 Տեղակայում չպահանջող (ի սկզբանե շահագործման համար մատչելի) հիմնական միջոցների շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը

Պահեստից կամ պատասխանատու պահպանման ընդունած ստորաբաժանումից տեղակայում չպահանջող (ի սկզբանե շահագործման համար մատչելի) հիմնական միջոցների ստացումը և շահագործման հանձնումը, ինչպես նաև շահագործումից հանված հիմնական միջոցների վերաշահագործումը (այսուհետ՝ հիմնական միջոցների շահագործման հանձնում) փաստաթղթավորվում է «Տեղակայում չպահանջող հիմնական միջոցների շահագործման հանձնման-ընդունման ակտով» (Ձև ՀՄ-2):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-2

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում են					Ձև ՀՄ-2
կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
			« » _____ 20 թ.		
ՏԵՂԱԿԱՅՈՒՄ ԶՊԱՀԱՆՋՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ					
ՀԱՆՁՆՄԱՆ-ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱԿՏ N _____			« » _____ 20 թ.		
			կազմման ամսաթիվը		
Հանձնող ստորաբաժանման անվանումը _____					
Ընդունող ստորաբաժանման անվանումը _____					
Հիմնական միջոցի անվանումը, տեսակը, մակնիշը	Գույքային համարը	Նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը	Օգտակար ծառայության ժամկետ	Նշումներ	
1	2	3	4	5	
Ձևման արդյունքում արձանագրեց՝ (տեխնիկական պայմանագրերի համապատասխանությունը, լրացուցիչ աշխատանքների անհրաժեշտությունը և այլն)					
Հավելված՝ փաստաթղթերի ցանկը _____					
Հիմնական միջոցների շահագործման հանձնում-ընդունումը իրականացվեց հետևյալ աշխատակիցների կողմից՝					
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
Ընդունեց՝					
Հանձնեց՝	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		

Տեղակայում չպահանջող հիմնական միջոցների շահագործման հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.3 «Տեղակայում չպահանջող (ի սկզբանե շահագործման համար մատչելի) հիմնական միջոցների շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.7 Տեղակայված սարքավորումների և կառուցված հիմնական միջոցի շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը

Տեղակայման ենթակա սարքավորումների՝ տեղակայումը ավարտելուց հետո և կառուցվող հիմնական միջոցների՝ կառուցումը ավարտելուց հետո շահագործման հանձնումը փաստաթղթավորվում է «Սարքավորումների տեղակայման արդյունքում ստեղծված հիմնական միջոցի, կառուցված հիմնական միջոցի շահագործման հանձնման-ընդունման ակտով» (Ձև ՀՄ-3):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՀՄ-3				
Հաստատում եմ				
<u>կազմակերպության անվանումը</u>	<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>	
ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ, ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՏԵՂԱԿԱՅՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ՍՏԵՂԾՎԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԻ ԾԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՆՁՆՄԱՆ-ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱԿՏ N				
_____ « _____ » 20 թ.				
_____ « _____ » 20 թ. <u>կազմման ամսաթիվը</u>				
Կառուցման, սարքավորումների տեղակայման արդյունքում ստեղծված հիմնական միջոցի անվանումը, գտնվելու վայրը, ծածկագիրը		(ըստ «Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման և ավելացման նյութական ծախսումների ակտի» (Ձև ԾԽ-4) տվյալների)		
Հանձնող (տեղակայող, կառուցող) ստորաբաժանման (կազմակերպության) անվանումը		_____		
Ընդունող ստորաբաժանման անվանումը		_____		
Հիմնական միջոցի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Հաշվապահության կողմից տրված գույքային համարը	Դասը՝ ըստ հաշվապահական հաշվառման դասակարգման	Տեղակայման (կառուցման) տարիթիվը	Նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը
1	2	3	4	5
սյր թվում հիմնական միջոցի մասերի (բաղկացուցիչների) անվանումը				
			X	
			X	
			X	
Զննման արդյունքում արձանագրվեց՝ (տեխնիկական պայմաններին համապատասխանությունը, լրացուցիչ աշխատանքների անհրաժեշտությունը և այլն)				

Հավելված փաստաթղթերի ցանկը _____				
Հիմնական միջոցների շահագործման հանձնում - ընդունումն իրականացվեց հետևյալ աշխատակիցների կողմից՝				
<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>		
_____	_____	_____		
<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>		
_____	_____	_____		
<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>		
_____	_____	_____		
Ընդունեց՝				
<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>		
_____	_____	_____		
Հանձնեց՝				
<u>պաշտոնը</u>	<u>ստորագրությունը</u>	<u>անունը, ազգանունը</u>		
_____	_____	_____		

Սարքավորումների տեղակայումը ավարտելուց հետո և հիմնական միջոցի կառուցումը ավարտելուց հետո շահագործման հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.4 «Տեղակայված սարքավորումների և կառուցված հիմնական միջոցի շահագործման հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.8 Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխումների փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության մի ստորաբաժանումից մյուսը հիմնական միջոցների փոխանցման փաստաթղթավորումը կատարվում է «Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխման ակտով (բեռնագրով)» (Ձև ՀՄ-4): Նշված փաստաթղթով իրականացվում է նաև հիմնական միջոցների պահեստ փոխանցման փաստաթղթավորումը:

1.3.10 Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման փաստաթղթավորումը

Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Հիմնական միջոցների վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման ակտով (բեռնագրով)»:

Վերը նշված նպատակով հիմնական միջոցների՝ ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.7 «Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ ներքին ստորաբաժանմանը փոխանցման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.11 Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ այլ կազմակերպություն փոխանցման փաստաթղթավորումը

Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ վերանորոգող կազմակերպությանը փոխանցման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Հիմնական միջոցների վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով այլ կազմակերպությանը փոխանցման բեռնագրով»:

Վերը նշված նպատակով հիմնական միջոցների՝ վերանորոգող կազմակերպությանը փոխանցման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.8 «Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝ այլ կազմակերպություն փոխանցման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.12 Կազմակերպության ներքին ստորաբաժանումների կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների հանձնման-ընդունման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության ներքին ստորաբաժանման կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների՝ պահեստ կամ այդ հիմնական միջոցները շահագործող ստորաբաժանում հանձնում-ընդունումը փաստաթղթավորվում է «Վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների ընդունման-հանձնման ակտով»:

Կազմակերպության ներքին ստորաբաժանման կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների՝ պահեստ կամ այդ հիմնական միջոցները շահագործող ստորաբաժանում հանձնման-ընդունման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.9 «Վերանորոգման, մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման կամ ավելացման նպատակով հիմնական միջոցների՝

այլ կազմակերպություն փոխանցման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.13 Այլ կազմակերպությունների կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների ընդունման փաստաթղթավորումը

Այլ կազմակերպության կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների՝ պահեստ կամ ներքին այլ ստորաբաժանում ընդունման փաստաթղթավորումը իրականացվում է «Վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների ընդունման հանձնման ակտով»:

Այլ կազմակերպության կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների՝ պահեստ կամ այդ հիմնական միջոցները շահագործող ստորաբաժանում հանձնման-ընդունման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.10 «Այլ կազմակերպությունների կողմից վերանորոգված, մասերը (բաղկացուցիչները) փոխարինված կամ ավելացված հիմնական միջոցների ընդունման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.14 Հիմնական միջոցի մասերի (բաղկացուցիչների) պահեստ կամ այլ ստորաբաժանում հանձնման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների մասերի (բաղկացուցիչների) փոխարինման, հիմնական միջոցների լուծարման, ինչպես նաև այլ գործընթացների արդյունքում առաջացող մասերի (բաղկացուցիչների) հանձնումը պահեստ կամ այլ ստորաբաժանում իրականացվում է՝

- «Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխման ակտով (բեռնագրով)», եթե հիմնական միջոցի հանձնվող մասը (բաղկացուցիչը) ունի գույքային համար: Փաստաթղթավորումը իրականացվում է 1.5 «Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխումների փաստաթղթավորումը» ենթաբաժնում նկարագրված մոտեցումների համաձայն:
- «Մուտքի օրդերով», եթե հիմնական միջոցի հանձնվող մասը (բաղկացուցիչը) չունի գույքային համար: Փաստաթղթավորումը իրականացվում է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.2 «Ստորաբաժանումներում չօգտագործված պաշարների, այդ թվում պիտանի թափոնների պահեստ մուտքագրման փաստաթղթավորումը» բաժնում նկարագրված մոտեցումների համաձայն:

1.3.15 Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման ակտով» (Ձև ՀՄ-9): Նշված փաստաթղթով միաժամանակ իրականացվում է նաև շահագործումից հանված հիմնական միջոցների պահեստ կամ այլ ստորաբաժանում հանձնում-ընդունումը, երբ շահագործումից հանելուց հետո դրանք հանձնվում են պահեստ կամ այլ ստորաբաժանում:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-9

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում են		Ձև ՀՄ-9	
կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը	ստորագրությունը	ամսնոց, ազգանունը
		« »	20 թ.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄԻՑ ՀԱՆՄԱՆ			
ԱԿՏ N		« »	20 թ.
Օտարման նպատակով շահագործումից հանելու համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթի անվանումը, ամսաթիվը, համարը _____			
Շահագործումից հանելու նպատակը _____ <small>(վաճառք, անհատույց օտարում, լուծարում և այլն)</small>			
Շահագործումից հանող ստորաբաժանման անվանումը _____			
Ընդունող պահեստի (ստորաբաժանման) անվանումը _____			
Հիմնական միջոցի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Գույքային համարը	Նշումներ	
1	2	3	
Հիմնական միջոցների տեխնիկական վիճակը _____			
Հավելված՝ փաստաթղթերի ցանկը _____			
Հիմնական միջոցների շահագործումից հանումն իրականացվեց հետևյալ աշխատակիցների կողմից՝			
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Ընդունող՝			
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Հանձնող՝			
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
« »		20	թ.
ընդունման – հանձնման ամսաթիվը			

Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.12 «Հիմնական միջոցների օտարման նպատակով շահագործումից հանման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.16 Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության կողմից այլ կազմակերպություններին հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման ակտով (բեռնագրով)» (Ձև ՀՄ-10):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-10

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՀՄ-10				
կազմակերպության անվանումը				
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏՈՒՅՑ ՀԱՆՁՆՄԱՆ				
ԱԿՏ (ՔԵՆՆԱԳԻՐ) N _____ « » _____ 20 թ.				
Ստացող	_____ կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը			
Փոխադրող	Ինքնագոյություն (մեքենայի մակնիշը, պետ համարանիշը), Այլ կազմակերպության կողմից փոխադրում (անվանումը, գտնվելու վայրը)			
Հիմքը	_____ որոշումը, հրամանը, պայմանագիրը և այլն			
Կ/Կ	Հիմնական միջոցի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Համախառն հաշվեկշռային արժեքը	Կուտակված մաշվածությունը	Հաշվեկշռային արժեքը
1	2	3	4	5
« » _____ 20 թ. N _____ լիազորագրի համաձայն՝ տրված _____ ում, ում կողմից (պաշտոնը, անունը, ազգանունը, կազմակերպությունը)				
Հանձնող կ.տ.		Ստացող կ.տ.		
Ղեկավար՝	_____ ստորագրությունը	_____ անունը, ազգանունը	_____ պաշտոնը	_____ ստորագրությունը
Գլխավոր հաշվապահ՝	_____ ստորագրությունը	_____ անունը, ազգանունը	_____ պաշտոնը	_____ ստորագրությունը
	_____ ստորագրությունը	_____ անունը, ազգանունը	_____ պաշտոնը	_____ ստորագրությունը

Հիմնական միջոցները կարող են անհատույց հանձնվել այլ կազմակերպություններին, եթե այդ ակտիվների անհատույց հանձնումը իրավական ակտերով արգելված չէ: Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման գործընթացը սկսվում է, եթե առկա է կազմակերպության ղեկավարի գրավոր թույլտվությունը:

Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.13 «Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.17 Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Որպես պատվիրատու պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների՝ այդ կազմակերպությանը անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման ակտով»: Հիմնական միջոցները կարող են անհատույց հանձնվել այլ կազմակերպություններին, եթե այդ ակտիվների անհատույց հանձնումը նախատեսված է

իրավական ակտերով: Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման գործընթացը սկսվում է, եթե առկա է պետական կառավարչական մարմնի ղեկավարի (կամ նրա կողմից լիազորված անձի) գրավոր թույլտվությունը:

Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների՝ այդ կազմակերպությանը անհատույց հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.14 «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.18 Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված կապիտալ աշխատանքների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Որպես պատվիրատու պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված աշխատանքները՝ այդ կազմակերպությանը անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված կապիտալ աշխատանքների անհատույց հանձնման ակտով»: Յուրաքանչյուր հիմնական միջոցի վրա կատարված աշխատանքների համար կազմվում է առանձին ակտ:

Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված աշխատանքները՝ այդ կազմակերպությանը անհատույց հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.15 «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության հիմնական միջոցի վրա կատարված կապիտալ աշխատանքների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.3.19 Հիմնական միջոցների լուծարման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոցների լուծարումը փաստաթղթավորվում է «Հիմնական միջոցների լուծարման ակտով» (Ձև ՀՄ-13): Հիմնական միջոցները կարող են լուծարվել, եթե այդ ակտիվների լուծարումը իրավական ակտերով արգելված չէ: Հիմնական միջոցի յուրաքանչյուր միավորի համար կազմվում է առանձին ակտ, բացառությամբ նույն ստորաբաժանմանը պատկանող գրասենյակային և տնտեսական գույքի (գործիքների), որոնք համար կարող է կազմվել մեկ ակտ:

Հիմնական միջոցների լուծարման գործընթացը կարգավորվում է կազմակերպության ղեկավարի հրամանով ստեղծված հիմնական միջոցների լուծարման հանձնաժողովի կողմից:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՀՄ-13

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՀՄ-13

Հաստատում եմ _____
 կազմակերպության անվանումը _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____
 « _____ 20 թ.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԼՈՒՑԱՐՄԱՆ

ԱԿՏ N _____ « _____ 20 թ.

« _____ 20 թ.-ի թիվ _____ հրամանով ստեղծված հանձնաժողովը _____-ի

լուծարման համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթի անվանումը, ամսաթիվը, համարը _____

հիման վրա լուծարման նպատակով կատարեց ակտում նշված հիմնական միջոցի (միջոցների) զննում:

Ստորաբաժանման անվանումը, ում նյութական պատասխանատվության ներքո է գտնվում լուծարվող հիմնական միջոցը (միջոցները) _____ (անունը, ազգանունը, պաշտոնը)

Ձևման արդյունքում արձանագրվեց՝
 Հիմնական միջոցի (միջոցների) լուծարման պատճառը _____

Հիմնական միջոցների տեխնիկական վիճակը _____

Հանձնաժողովի եզրակացությունը _____

աղյուսակ 1

Խ/Խ	Հիմնական միջոցի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Գույքային համարը	Հիմնական միջոցի			Նշումներ
			համախառն հաշվեկշռային արժեքը	կուտակված մաշվածությու-նը	հաշվեկշռային արժեքը	
1	2	3	4	5	6	7

Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Հիմնական միջոցների լուծարումից մուտքագրման ենթակա նյութական արժեքների վերաբերյալ

աղյուսակ 2

Խ/Խ	Ապրանքանյութական արժեքների		Քանակը	Չափի միավորը	Միավորի արժեքը	Գումարը
	անվանումը	ձանկազիցը				
1	2	3	4	5	6	7

Ընդամենը

Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____
 Հանձնաժողովի անդամներ՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____
 _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____
 _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____

« _____ 20 թ.

Հիմնական միջոցների լուծարման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 1.16 «Հիմնական միջոցների լուծարման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

1.4 Հիմնական միջոցների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հիմնական միջոցների հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները

1.4.1 Հիմնական միջոցների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում են հիմնական միջոցների, այդ թվում հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման և հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող ծախսումների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Հիմնական միջոցների հաշվառման համար օգտագործվում են 11-12 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) համապատասխան հաշիվները՝

- 111 «Մշակող հիմնական միջոցներ»,
- 112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»,
- 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»,
- 114 «Հողամասեր»:

Հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման և հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող ծախսումների հաշվառման համար օգտագործվում են 82 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) համապատասխան հաշիվները՝

- 821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»,
- 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»,
- 823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»:

1.4.2 Հիմնական միջոցների հաշվառման հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները

1.4.2.1 Հիմնական միջոցների ստացման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Մատակարարներից ձեռքբերված հիմնական միջոցների մուտքագրումը.

ա) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլումը՝

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Երբ մուտքագրվում է օգտագործման համար մատչելի հիմնական միջոց 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Երբ մուտքագրվում է օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոց 	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Երբ մուտքագրվում է հողամաս 	114 «Հողամասեր»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

բ) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման հետ կապված դրամական արտահոսքերի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար դրամական միջոցների վճարում	0511 «Շենքերի և շինությունների գծով արտահոսքեր» 0512 «Մեքենաների և սարքավորումների գծով արտահոսքեր» 0541 «Հողամասերի ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»	251 «Դրամարկղ» 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 253 «Բանկային հաշիվներ»
Դրամական արտահոսքերի հաշվին հիմնական միջոցների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարում	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	0511 «Շենքերի և շինությունների գծով արտահոսքեր» 0512 «Մեքենաների և սարքավորումների գծով արտահոսքեր» 0541 «Հողամասերի ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»
Դրամական արտահոսքերի հաշվին հիմնական միջոցների ձեռքբերման գծով տրված կանխավճարի արտացոլում	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»	0511 «Շենքերի և շինությունների գծով արտահոսքեր» 0512 «Մեքենաների և սարքավորումների գծով արտահոսքեր» 0541 «Հողամասերի ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հիմնական միջոցների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»

2. Հիմնական միջոցների ձեռք բերման (ստացման) հետ կապված ծախսումների արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> տրանսպորտային, բեռնման, բեռնաթափման և այլ ծառայություններ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> չփոխհատուցվող հարկեր, տուրքեր, վճարներ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	524 «Պարտքեր հարկերի և այլ պարտադիր վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ապահովագրավճարներ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

3. Հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման գծով ծախսումներ

ա) Հիմնական միջոցի կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման գծով ծախսումների արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ նյութերի գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	211 «Հումք և նյութեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ աշխատուժի գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների վարձակալության գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ձեռքբերված ծառայությունների գծով ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գործուղման ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	228 «Դեբիտորական պարտքեր առհաշիվ տրված գումարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման հետ կապված այլ ծախսումներ 	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

բ) Հիմնական միջոցի կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման գծով ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Կազմակերպությունում կառուցումն ավարտած հիմնական միջոցների մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»
<ul style="list-style-type: none"> Կազմակերպությունում տեղակայումն ավարտած սարքավորումների տեղակայման ծախսումների ավելացում հիմնական միջոցի վրա 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»	822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»
<ul style="list-style-type: none"> հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում անավարտ ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ 	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»

գ) Հիմնական միջոցների կառուցման (ստեղծման), սարքավորումների տեղակայման ծախսումների՝ սկզբնական արժեքը չավելացնող մասի՝ ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում (նյութերի, աշխատուժի և այլ ծախսումների՝ նորմալ մակարդակից բարձր ծախսումներ)

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ծախսումների՝ սկզբնական արժեքը չավելացնող մասի ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում 	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» 822 «Սարքավորումների տեղակայման ծախսումներ»

4. Կապալառուի կողմից հիմնական միջոցների կառուցում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> կապալառուի կողմից կառուցվող հիմնական միջոցների արտացոլում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

5. Ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ամորտիզացվող հիմնական միջոցների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված հիմնական միջոցների մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	433 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված հիմնական միջոցների մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	434 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»

6. Ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված հողամասերի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված հողամասերի մուտքագրում 	114 «Հողամասեր»	435 «Պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների և չամորտիզացվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված հողամասերի մուտքագրում 	114 «Հողամասեր»	435 «Պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների և չամորտիզացվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

7. Առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված հիմնական միջոցների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված հիմնական միջոցների մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված հիմնական միջոցների մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

8. Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում (սեփական կապիտալի համապատասխան հոդվածում) ներդրված հիմնական միջոցի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում ներդրված հիմնական միջոցի մուտքագրում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	311 «Ներդրված կապիտալ»

9. Գույքագրմամբ հայտնաբերված ավելցուկ հիմնական միջոցների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ավելցուկ հիմնական միջոցների մուտքագրումը, երբ ավելցուկը պայմանավորված է հաշվետու ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած սխալների հետ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	6392 «Գույքագրմամբ հայտնաբերված ակտիվների գծով օգուտներ»
<ul style="list-style-type: none"> ավելցուկ հիմնական միջոցների մուտքագրումը, երբ ավելցուկը պայմանավորված է նախորդող ժամանակաշրջաններում տեղի ունեցած սխալների հետ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	3411 «Նախորդ տարիների սխալների ուղղման հետընթաց կիրառման արդյունքում առաջացած ճշգրտում»

10. Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցները օգտագործման համար մատչելի դառնալը

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցները օգտագործման համար մատչելի դառնալու արտացոլում	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»

1.4.2.2 Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումների հաշվապահական ձևակերպումները

1. Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ նյութերի գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	211 «Հումք և նյութեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ աշխատուժի գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների վարձակալության գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ձեռքբերված ծառայությունների գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գործուղման ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	228 «Դեբիտորական պարտքեր առհաշիվ տրված գումարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների վրա կատարված այլ հետագա ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

2. Հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

ա) հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող ավարտուն ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> երբ ծախսումները կատարվել են օգտագործման համար մատչելի հիմնական միջոցների գծով 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»
<ul style="list-style-type: none"> երբ ծախսումները կատարվել են օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցների գծով 	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

բ) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող անավարտ ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող անավարտ ծախսումների հաշվեկշռային հաշիվ տեղափոխման արտացոլումը	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

գ) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումների չկապիտալացվող մասի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ծախսումների՝ չկապիտալացվող մասի ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

1.4.2.3 Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվապահական ձևակերպումները

1. Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվեգրում (օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցների, ինչպես նաև հողամասերի գծով մաշվածություն չի հաշվեգրվում).

ա) Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում 	711103 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
<ul style="list-style-type: none"> ՀՈԱԿ-ներում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում 	711203 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

բ) Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների («վճարովի ծառայություններ») մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

գ) Ծառայությունների (արտադրանքի, ապրանքների) բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում	71503 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով բաշխման ծախսեր»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

դ) Վարչական նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վարչական նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում	71603 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով վարչական ծախսեր»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

ե) Արտադրանքի թողարկման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Արտադրանքի թողարկման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում	8113 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ» 8123 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով անուղղակի ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

զ) Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումների կատարման ժամանակ օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումների կատարման ժամանակ օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսումների արտացոլում	8213 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ» 8223 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ» 8233 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

1.4.2.4 Հիմնական միջոցների վերագնահատման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճի արտացոլում, երբ այդ աճը ճանաչվում է զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճի արտացոլում, երբ այդ աճը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	6191 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից օգուտներ»

2. Շենքերի վերագնահատումից արժեքի աճի հետևանքով կուտակված մաշվածության աճի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Շենքերի վերագնահատումից արժեքի աճի հետևանքով կուտակված մաշվածության աճի արտացոլում, երբ այդ աճը ճանաչվում է զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում 	321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
<ul style="list-style-type: none"> Շենքերի վերագնահատումից արժեքի աճի հետևանքով կուտակված մաշվածության աճի արտացոլում, երբ այդ աճը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում 	6191 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից օգուտներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

3. Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի նվազման արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի նվազման արտացոլում, երբ այդ նվազումը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում 	7191 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից կորուստներ»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի նվազման արտացոլում, երբ այդ նվազումը ճանաչվում է զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում 	321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»

4. Շենքերի վերագնահատումից արժեքի նվազման հետևանքով կուտակված մաշվածության նվազման արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Շենքերի վերագնահատումից արժեքի նվազման հետևանքով կուտակված մաշվածության նվազման արտացոլում, երբ այդ նվազումը ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում 	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»	7191 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից կորուստներ»
<ul style="list-style-type: none"> Շենքերի վերագնահատումից արժեքի նվազման հետևանքով կուտակված մաշվածության նվազման արտացոլում, երբ այդ նվազումը ճանաչվում է զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում 	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»	321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»

5. Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճի վերագրումը կուտակված հավելուրդին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Շենքերի մաշվածությանը զուգընթաց, ինչպես նաև օտարվող հողամասերին և շենքերին վերաբերող՝ վերագնահատումից արժեքի աճի վերագրումը կուտակված հավելուրդին	321 «Հիմնական միջոցների վերագնահատումից արժեքի աճ»	342 «Նախորդ տարիների կուտակված հավելուրդ (չծածկված պակասուրդ)»

1.4.2.5 Հիմնական միջոցների օտարման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Վաճառված, այլ կերպ օտարված հիմնական միջոցների կուտակված մաշվածության դուրս գրում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վաճառված, այլ կերպ օտարված հիմնական միջոցների կուտակված մաշվածության դուրս գրման արտացոլում	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

2. Հիմնական միջոցների վաճառք

ա) Վաճառված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վաճառված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7171 «Հիմնական միջոցների օտարումից ծախսեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»

բ) Հիմնական միջոցների վաճառքներից հասույթների և վաճառքներից (օտարումից) ԱԱՀ-ի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ հիմնական միջոցների վաճառքից հասույթների արտացոլում	2217 «Դեբիտորական պարտքեր ոչ ընթացիկ ակտիվների իրացումների գծով»	6171 «Հիմնական միջոցների օտարումից հասույթներ»
▪ հիմնական միջոցների վաճառքի (օտարման) գծով ԱԱՀ գումարների արտացոլում	2217 «Դեբիտորական պարտքեր ոչ ընթացիկ ակտիվների իրացումների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

3. Հիմնական միջոցների լուծարում.

ա) Լուծարված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Լուծարված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7392 «Հիմնական միջոցների լուծարման ծախսեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»

բ) Հիմնական միջոցներ լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրման արտացոլում, երբ հիմնական միջոցը ունի հաշվեկշռային արժեք 	211 «Հումք և նյութեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրման արտացոլում, երբ հիմնական միջոցը չունի հաշվեկշռային արժեք 	211 «Հումք և նյութեր»	6391 «Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված ակտիվների գծով օգուտներ»

4. Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7397 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»

5. Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7398 «Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»

6. Գույքագրմամբ հայտնաբերված պակասորդ հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ պակասորդ հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում, երբ պակասորդը պայմանավորված է հաշվետու ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած սխալների հետ 	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ պակասորդ հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի դուրս գրում, երբ պակասորդը պայմանավորված է նախորդող ժամանակաշրջաններում տեղի ունեցած սխալների հետ 	3411 «Նախորդ տարիների սխալների ուղղման հետընթաց կիրառման արդյունքում առաջացած ճշգրտում»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»

1.5 Հիմնական միջոցների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

1.5.1 Հիմնական միջոցների մուտքագրումը

Շահագործման համար մատչելի (պատրաստ) հիմնական միջոցները կազմակերպություն մուտքագրելիս դրանք արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Շահագործման համար մատչելի (պատրաստ) հիմնական միջոցների ընդունման ակտը»:

ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում պարտադիր լրացվում է նաև տվյալ հիմնական միջոցի օգտակար ծառայության ժամկետը: Ընդ որում ՀԾ-ում հիմնական միջոցի տեսակն ընտրելիս ավտոմատ կերպով որպես օգտակար ծառայություն կառաջարկվի ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի հունվարի 8-ի թիվ 3-Ն հրամանով հաստատված⁵ հիմնական միջոցի տվյալ տեսակի համար սահմանված նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը: Եթե մուտքագրվող հիմնական միջոցը նոր չէ (այսինքն՝ մուտքագրվում է նախկինում օգտագործված հիմնական միջոց), ապա պետք է նորմատիվային օգտակար ծառայության հիման վրա որոշել օգտակար ծառայության ժամկետը (տես 1.2.6 «Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվառումը» ենթաբաժինը) և այն ներառել ՀԾ-ում որպես տվյալ հիմնական միջոցի օգտակար ծառայություն:

Հիմնական միջոցի մաշվածության ծախսի գծով հաշվապահական սինթետիկ ձևակերպումը ավտոմատացնելու համար անհրաժեշտ է փաստաթղթի «Հաշիվներ» էջում լրացնել տվյալ հիմնական միջոցի մաշվածության ծախսի (ծախսումի) համապատասխան հաշվապահական հաշիվը: Օրինակ՝ եթե տվյալ հիմնական միջոցը օգտագործվելու է վարչական նպատակներով, ապա որպես մաշվածության ծախսի հաշիվ լրացվում է 71603 («Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով վարչական ծախսեր»)⁵:

ՀԾ-ի «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում որպես «սկզբնական արժեք» լրացվում է հիմնական միջոցի «ամբողջական» սկզբնական արժեքը՝ գնման գնի և ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների (ներառյալ չփոխհատուցվող հարկերի և տուրքերի) հանրագումարը:

1.5.1.1 Հեղաձգված հասույթների հաշվառում

Հանրային հատվածի կազմակերպություններում հիմնական միջոցները հաճախ ստացվում

⁵ Հարկ է նշել, որ միաժամանակ մի քանի ուղղություններով օգտագործվող հիմնական միջոցի դեպքում ՀԾ-ով հնարավոր չէ իրականացնել մաշվածության ծախսի ավտոմատ հաշվապահական սինթետիկ ձևակերպում, հետևաբար նման դեպքերում տվյալ հիմնական միջոցի մաշվածության ծախսը առանձին սինթետիկ ձևակերպումներով պետք է բաշխվի ըստ համապատասխան ուղղությունների (տես սույն ուղեցույցի 2 «Պաշարներ» բաժնի 2.5.7.3 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ» ենթաբաժինը):

են որոշակի պայմանների կատարման պահանջով: Նման դեպքերում, այդ պայմանների կատարման գծով ճանաչվում է պարտավորություն (հետաձգված հասույթ), որը հետագայում պայմանների կատարմանը զուգընթաց վերագրվում է հաշվետու ժամանակաշրջանի հասույթներին: Նմանապես, բյուջեից հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար ստացվող «ֆինանսավորումը» ևս դիտվում է պայմանով ստացված ակտիվ:

Պայմանների կատարումը սովորաբար կատարվում է գծային հիմունքով՝ որոշակի ժամանակաշրջանի ընթացքում: Նման դեպքերում կարևորվում է հետաձգված հասույթների «ամորտիզացման» (հասույթներին վերագրման) ավտոմատացումը: Ներկայումս գործող ՀԾ-ն ունի հիմնական միջոցի միայն երկու անալիտիկ հաշվառման հնարավորություն՝ «ֆինանսական հաշվառում» և «Հարկային հաշվառում»: Ըստ այդմ, ՀԾ-ի ներկատարբերակի դեպքում հնարավոր չէ այդ հաշվառումների հետ մեկտեղ իրականացնել նաև տվյալ հիմնական միջոցի գծով հետաձգված հասույթի անալիտիկ հաշվառումը՝: Ներկայումս Հայկական Ծրագրեր ընկերությունը մշակում է ՀԾ-ում հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման համակարգ՝ ՀԾ-ի հետագա ծրագրային տարբերակներում այն նախատեսելու նպատակով: Անալիտիկ հաշվառման համակարգի առկայության դեպքում յուրաքանչյուր հիմնական միջոցի գծով կմուտքագրվի նաև դրա հետ կապված հետաձգված հասույթի վերաբերյալ տեղեկատվությունը և կապահովվի պայմանների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթի «ամորտիզացիան»:

Այնուամենայնիվ, մինչև ՀԾ-ում հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման համակարգի մշակումը, որպես միջանկյալ լուծում առաջարկվում է պայմանների հետ կապված հետաձգված հասույթի անալիտիկ հաշվառման համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում վարել տվյալ հիմնական միջոցի համար զուգահեռ հայելատիպ անալիտիկ հաշվառում: Այդ նպատակով անհրաժեշտ կլինի յուրաքանչյուր հիմնական միջոցի համար ՀԾ մուտքագրում կատարել երկու անալիտիկ հաշվառման միավորներ՝ առաջինը տվյալ գույքային համարով հիմնական միջոցի անալիտիկ հաշվառման համար, երկրորդը՝ տվյալ հիմնական միջոցի գծով հետաձգված հասույթի անալիտիկ հաշվառման համար: Ընդ որում՝ հիմնական միջոցի և դրա հետ կապված հետաձգված հասույթի միջև կապը ապահովելու համար անհրաժեշտ է հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման «գույքային համարների» միջև ապահովել որոշակի տրամաբանություն: Օրինակ՝ 00035 «Համակարգիչ» գույքային համարով մուտքագրված հիմնական միջոցի համար մուտքագրել Հ00035 «Հետաձգված հասույթ՝ Համակարգիչ» գույքային համարով հետաձգված հասույթի հաշվառման համար նախատեսված անալիտիկ հաշվառման միավորը: Հետաձգված հասույթների վերաբերյալ առանձին տեղեկատվություն ստանալու նպատակով անհրաժեշտ կլինի նաև ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «ՀՄ տեսակներ» տեղեկատուի մեջ ավելացնել նաև հետաձգված հասույթի համապատասխան տեսակները: Օրինակ՝ հիմնական միջոցների 610 «Համակարգիչներ» տեսակի համար նախատեսել Հ610 «Համակարգիչների գծով հետաձգված հասույթներ» տեսակը:

Հիմնական միջոցների և դրանց հետ կապված հետաձգված հասույթների վերաբերյալ տեղեկատվությունը տարբեր հաշվետվություններում հեշտությամբ ֆիլտրելու նպատակով գործնականում նպատակահարմար է հիմնական միջոցների բոլոր տեսակների համար ստեղծել մեկ առանձին «կուտակիչ» տեսակի կող, իսկ հետաձգված հասույթների

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

տեսակների համար մեկ այլ առանձին «կուտակիչ» տեսակի կողմ: Օրինակ՝ հիմնական միջոցների բոլոր տեսակների համար որպես միասնական «կուտակիչ» տեսակի կողմ ստեղծվում է «Օ՝ Հիմնական միջոցների միասնական կուտակիչ» տեսակի կողմ, իսկ հետագված հասույթների համար՝ «Հ՝ Հիմնական միջոցների միասնական կուտակիչ» տեսակի կողմ:

Կողմ	Անվանում	Կուտ...	Սկզբն...	Մաշվ...	Օգուտ...
☒	0	Հիմնական միջոցների միասնական կուտակիչ			
☐	1	Շենքեր	0		0
☐	11	Շենքեր՝ երկաթբետոնյա և մետաղական հիմնականներով	1		0
☐	101	Մեկ հարկանի և բազմահարկ՝ մինչև 5 հարկանի երկաթբետ.	11	1111	1121 1440
☐	5	Տրանսպորտային միջոցներ	0		0
☐	51	Մարդատար ավտոմեքենաներ և ավտոբուսներ	5		0
☐	510	Մարդատար ավտոմեքենաներ	51	1113	1123 120
☐	6	Գրասենյակային և տնտեսական գույք և պարագաներ, գործի	0		0
☐	61	Համակարգչային սարքավորումներ/տեխնիկա	6		0
☐	610	Համակարգիչներ	61	1117	1127 60
☐	62	Գրասենյակային և տնտեսական գույք	6		0
☐	620	Կահույք, ներառյալ՝ գրասեղաններ, սեղաններ, աթոսներ	62	1117	1127 120
☐	621	Չեռախոսներ (այդ թվում՝ քջային)	62	1117	1127 60
☐	629	Այլ գրասենյակային և տնտեսական գույք	62	1117	1127 96
☒	9	Ռջ կյուտակաճան ակտիվներ և ներդրումային գույք	0		0
☐	91	Համակարգչային ծրագրեր	9		0
☐	911	Հաշվապահական համակարգչային ծրագրեր	91	1311	1321 120
☐	919	Այլ համակարգչային ծրագրեր	91	1311	1321 120
☐	95	Ներդրումային գույք	9		0
☐	951	Ներդրումային գույք՝ շենքեր	95	122	0
☐	952	Ներդրումային գույք՝ հողամասեր	95	122	0
☐	953	Որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույք	95	1112	1122 1440
☐	954	Որպես հողամասեր վերադասակարգված ներդրումային գույք	95	1142	0
☐	Հ	Չեռաձված հասույթների միասնական կուտակիչ			0
☐	Հ11	Չեռաձված հասույթներ՝ շենքեր	Հ	4331	5651 1440
☐	Հ51	Չեռաձված հասույթ՝ մարդատար ավտոմեքենաներ	Հ	4332	5652 120
☐	Հ6	Չեռաձված հասույթներ՝ Գրաս. և տնտես. գույք	Հ		0
☐	Հ61	Չեռաձված հասույթներ՝ Համակարգիչներ	Հ6	4334	5654 60
☐	Հ62	Չեռաձված հասույթ՝ Կահույք	Հ6	4334	5654 120
☐	Հ63	Չեռաձված հասույթներ՝ Չեռախոսներ	Հ6	4334	5654 60
☐	Հ69	Չեռաձված հասույթներ՝ Այլ գրաս. և տնտես. գույք	Հ6	4334	5654 96

Օրինակ.

Համայնքի բյուջեով նախատեսված է, որ 2018 թվականի մայիսին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին տրվելու է «Ֆինանսավորում»՝ հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար: Ստացվող «Ֆինանսավորումը» կհանդիսանա պայմանով ստացված ակտիվ, քանի որ տվյալ դեպքում պայմանը ձեռքբերվող համակարգչով հանրային ծառայություններ մատուցելն է: Ըստ այդմ, բյուջեից ստացվող «Ֆինանսավորումը» ոչ թե անմիջապես կճանաչվի հասույթ, այլ կճանաչվի հետագված հասույթ (պարտավորություն):

2018 թվականի մայիսի 18-ին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը մատակարարից ձեռք է բերում 400,000 դրամ արժողությամբ համակարգիչ՝ եկամուտների հավաքագրման բաժնի համար:

2018 թվականի մայիսի 25-ին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը համայնքի բյուջեից ստանում է 400,000 դրամի «Ֆինանսավորումը» և մարում համակարգչի ձեռքբերման գծով

կրեդիտորական պարտքը:

Կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից ստացման ենթակա «ֆինանսավորման» արտացոլում (հաշվեգրում).

Դեբետ 2351 «Դեբիտորական պարտքեր ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման նպատակով բյուջեներից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով»

Կրեդիտ 4314 «Այլ հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հեփաձգված հասույթներ» 400,000 դրամ

բ) Մատակարարից համակարգչի ձեռքբերում.

Դեբետ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

Կրեդիտ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով» 400,000 դրամ

գ) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից «ֆինանսավորման» ստացում

▪ Դրամական ներհոսքեր համայնքի բյուջեից «ֆինանսավորումից».

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 99921 «Բյուջեից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով ներհոսքեր» 400,000 դրամ

▪ Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար պայմանով փոխանցվող դրամական ներհոսքերի հաշվին դեբիտորական պարտքի մարում.

Դեբետ 99921 «Բյուջեից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով ներհոսքեր»

Կրեդիտ 2351 «Դեբիտորական պարտքեր ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման նպատակով բյուջեներից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով» 400,000 դրամ

դ) Համակարգչի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

▪ Համակարգչի ձեռքբերման համար կատարված դրամական արտահոսքեր.

Դեբետ 0512 «Մեքենաների և սարքավորումների գծով արտահոսքեր»

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 400,000 դրամ

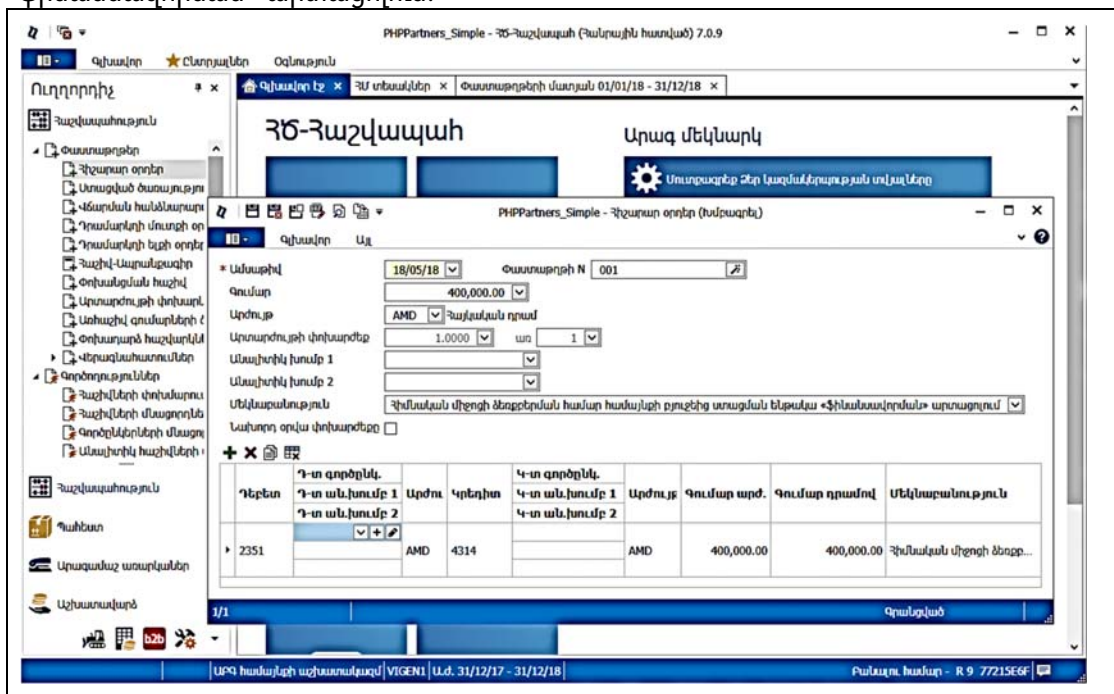
- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում.

Դեբետ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով» 400,000 դրամ

Կրեդիտ 0512 «Մեքենաների և սարքավորումների գծով արտահոսքեր»

Վերը նշված օրինակի դեպքում ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

ա) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից ստացման ենթակա «Ֆինանսավորման» արտացոլում.

բ) Մատակարարից համակարգչի ձեռքբերում.

- հիմնական միջոցի անալիտիկ մուտքագրում

The screenshot shows a software window with a menu bar and a toolbar. The main area contains a form with the following fields and values:

- * Գույքային համար: 00035
- * Անվանում: **Համակարգիչ** (highlighted)
- Լրիվ անվանում: Համակարգիչ ոլորակիր Toshiba KX-52555
- * Մուտքի ամսաթիվ: 18/05/2018 * Շահագործման ամսաթիվ: 18/05/2018
- * ՀՄ տեսակ: 610 Համակարգիչներ
- ՀՄ խումբ շահութահարկի օրենքով: [Dropdown]
- * Գտնվելու վայր: 03 Եկամուտների հավաքագրման բաժին
- * Նյութ. պատասխ. անձ: 0006 Սարգսյան Կարեն

Below the form, there are tabs: Ընդհանուր, Հաշվառումներ, Հաշիվներ, Լրացուցիչ, Գործառնություններ. The 'Հաշիվներ' tab is active, showing:

Սկզբնական արժեքի հաշիվ	1117	Գրասենյակային և տնտեսական գույք, գո
Մշակման արժեքի հաշիվ	1127	Գրասենյակային և տնտեսական գույքի, գ
Ծախսի հաշիվ	711103	Ծրագրերի իրականացման (ծառայություն

- այլմանների հետ կապված հետաձգված հատույթի անալիտիկ հաշվառում (զուգահեռ հայելատիպ անալիտիկ հաշվառում)⁶

The screenshot shows the same software window with the following fields and values:

- * Գույքային համար: Հ00035
- * Անվանում: **Հետաձգված հատույթ` Համակարգիչ** (highlighted)
- Լրիվ անվանում: Հետաձգված հատույթ` Համակարգիչ ոլորակիր Toshiba KX-52555
- * Մուտքի ամսաթիվ: 18/05/2018 * Շահագործման ամսաթիվ: 18/05/2018
- * ՀՄ տեսակ: Հ61 Հետաձգված հատույթներ` Համակարգիչներ
- ՀՄ խումբ շահութահարկի օրենքով: [Dropdown]
- * Գտնվելու վայր: 03 Եկամուտների հավաքագրման բաժին
- * Նյութ. պատասխ. անձ: 0006 Սարգսյան Կարեն

Below the form, the 'Հաշիվներ' tab is active, showing:

Սկզբնական արժեքի հաշիվ	4314	Այլ հիմնական միջոցների ձեռքբերման հս
Մշակման արժեքի հաշիվ	6311	Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման
Ծախսի հաշիվ	5654	Այլ հիմնական միջոցների ձեռքբերման հս

⁶ Հաշվապահական ձևակերպման կարիք չկա, քանի որ «ա» կետում ներկայացված «Հիշարար օրդեր» փաստաթղթով արդեն իսկ հետաձգված հատույթը սինթետիկորեն ձևակերպվել է 4314 հաշվով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

զ) Հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից «ֆինանսավորման» ստացում

Պրոցես: Գլխավոր Այլ

* Ամսաթիվ: 25/05/18 Փաստաթղթի N: 002

Գումար: 400,000.00

Արժույթ: AMD Հայկական դրամ

Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000 առ: 1

Անալիտիկ խումբ 1: []

Անալիտիկ խումբ 2: []

Մեկնաբանություն: Հիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից «ֆինանսավորման» ստացում

Նախորդ օրվա փոխարժեքը:

Դեբետ	Դ-տ գործընկ.		Արժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.		Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
	Դ-տ ան.խումբ 1	Դ-տ ան.խումբ 2			Կ-տ ան.խումբ 1	Կ-տ ան.խումբ 2			
252			AMD	99921			400,000.00	400,000.00	Դրամական ներհույսեր համայնքի
99921			AMD	2351			400,000.00	400,000.00	Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռք

2/2

դ) Համակարգչի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում

Պրոցես: Գլխավոր Այլ

* Ամսաթիվ: 25/05/18 Փաստաթղթի N: 003

Գումար: 0.00

Արժույթ: AMD Հայկական դրամ

Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000 առ: 1

Անալիտիկ խումբ 1: []

Անալիտիկ խումբ 2: []

Մեկնաբանություն: Համակարգչի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում

Նախորդ օրվա փոխարժեքը:

Դեբետ	Դ-տ գործընկ.		Արժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.		Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
	Դ-տ ան.խումբ 1	Դ-տ ան.խումբ 2			Կ-տ ան.խումբ 1	Կ-տ ան.խումբ 2			
05129			AMD	252			400,000.00	400,000.00	Համակարգչի ձեռքբերման համար
5215.5129		0003	AMD	05129			400,000.00	400,000.00	Դրամական արտահույսերի հաշի

2/2

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Արդյունքում ՀԾ-ում կատարվեցին հիմնական միջոցների ձեռքբերման հետ կապված բոլոր անհրաժեշտ գործողությունները:

Ամսաթիվ	Տեսակ	Դեբետ	Կրեդիտ	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն	Օգտործ
18/05/18	Յիշարար օրոճեր	2351	4314	400,000.00	Յիմնական միջոցի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից ստացման ենթակա «Ֆինանսավորման» արտացոլում	VIG
18/05/18	ՅՄ-ի ձեռքբ/շահ...	1117	5215.5129	400,000.00	Մատակարարից համակարգչի ձեռքբերում	VIG
25/05/18	Յիշարար օրոճեր	252	99921	400,000.00	Դրամական ներհոսքեր համայնքի բյուջեից «Ֆինանսավորումից»	VIG
25/05/18	Յիշարար օրոճեր	99921	2351	400,000.00	Ամորտիզավորող ակտիվների ձեռքբերման համար պայմանով փոխանցվող դրամական ներհոսքերի հաշվին դեբի...	VIG
25/05/18	Յիշարար օրոճեր	05129	252	400,000.00	Համակարգչի ձեռքբերման համար կատարված դրամական արտահոսքեր	VIG
25/05/18	Յիշարար օրոճեր	5215.5129	05129	400,000.00	Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում	VIG

1.5.2 Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկումը

Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկումը կատարելու համար անհրաժեշտ է բացել «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Մատյաններ» բաժնի «Շահագործվող ՀՄ-ներ» մատյանը՝ որպես «ՀՄ տեսակ» ընտրելով հիմնական միջոցների բոլոր տեսակների համար ստեղծված միասնական «կուտակիչ» տեսակի կոդը (մեր օրինակում՝ «0» կուտակիչ կոդը, տես 1.5.1 «Հիմնական միջոցների մուտքագրումը» ենթաբաժինը):

Արդյունքում բացվող ցուցակում կարտացոլվեն միայն շահագործման համար մատչելի հիմնական միջոցները՝ բացառելով հիմնական միջոցների հետ կապված հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման միավորների առկայությունը ցուցակում⁷:

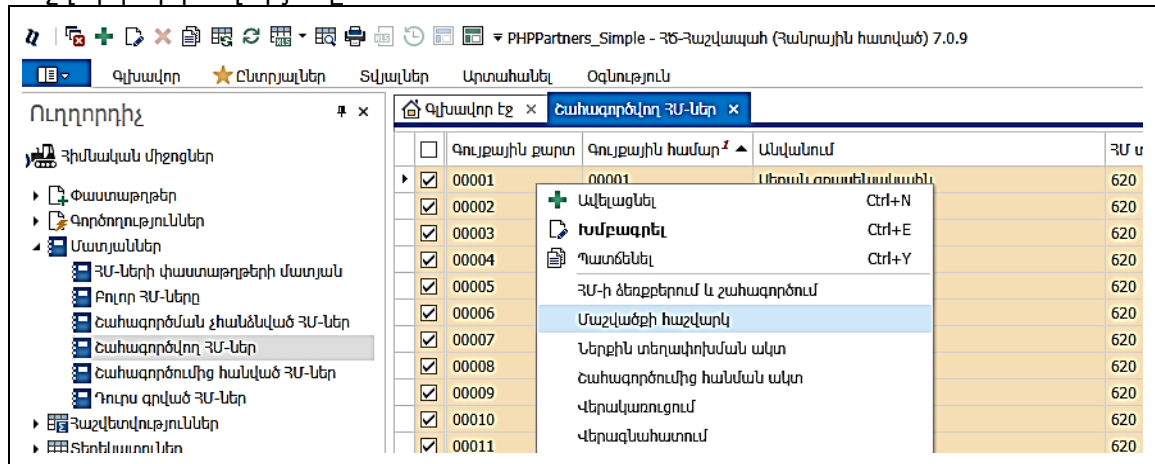
Կոդ	Անվանում	Կուտակիչ	Սկզբնական արժեքի
0	Հիմնական միջոցների միասնական կուտակիչ		
1	Շենքեր	0	
11	Շենքեր՝ երկաթբետոնյա և մետաղական հիմնակմախքով	1	
101	Մեկ հարկանի և բազմահարկ՝ մինչև 5 հարկանի երկաթբետ.	11	
5	Տրանսպորտային միջոցներ	0	
51	Մարդատար ավտոմեքենաներ և ավտոբուսներ	5	
510	Մարդատար ավտոմեքենաներ	51	
6	Գրասենյակային և տնտեսական գույք և պարագաներ, գործի	0	
61	Համակարգչային սարքավորումներ/տեխնիկա	6	
610	Համակարգիչներ	61	
62	Գրասենյակային և տնտեսական գույք	6	
620	Կահույք, ներառյալ՝ գրասեղաններ, սեղաններ, պահոցներ	62	
621	Յեռախոսներ (այդ թվում՝ բջջային)	62	

Բացված ցուցակում ընտրվում են այն հիմնական միջոցները, որոնց համար պետք է

⁷ ՀԾ-ի հետագա ծրագրային տարբերակներում հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման համակարգի առկայության դեպքում հետաձգված հասույթների հաշվառման համար առանձին «ՀՄ տեսակ» նախատեսելու անհրաժեշտություն չի լինի, հետևաբար միասնական «կուտակիչ» տեսակի կոդի ընտրության կարիք չի լինի:

հաշվարկել մաշվածություն: Եթե մաշվածությունը հաշվարկվելու է շահագործման համար մատչելի բոլոր հիմնական միջոցների համար, ապա «+» կոճակի միջոցով ընտրվում են ցուցակում առկա բոլոր հիմնական միջոցները:

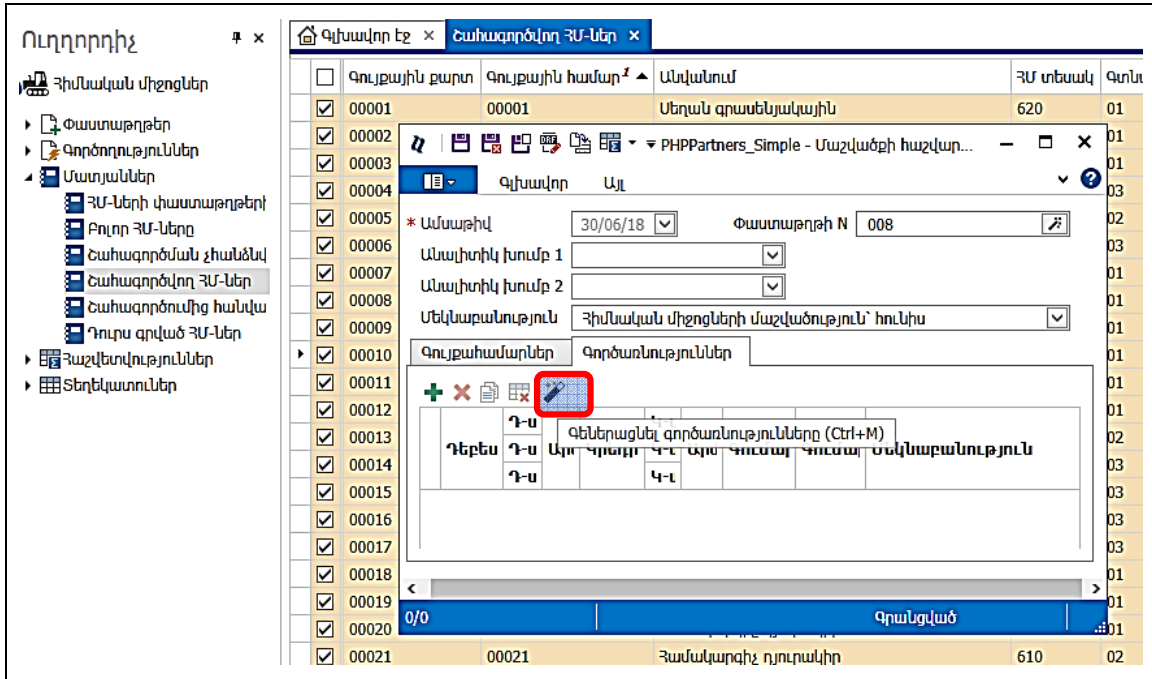
Բացված ցուցակի վրա աջ քլիքով բացվող պատուհանում ընտրվում է «Մաշվածքի հաշվարկ» գործողությունը:

«Մաշվածքի հաշվարկ» փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում բացվում են բոլոր այն հիմնական միջոցները, որոնց գծով կատարվել է մաշվածության հաշվարկ, ինչպես նաև յուրաքանչյուր հիմնական միջոցի մաշվածության ծախսի հաշիվը (ավտոմատ ստացվում է, եթե հիմնական միջոցը մուտքագրելիս «Մաշվածության ծախսի հաշիվը» պատուհանը լրացվել է. տես՝ 1.5.1 «Հիմնական միջոցների մուտքագրումը» ենթաբաժինը):

Այնուհետև «Մաշվածքի հաշվարկ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է մաշվածության հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

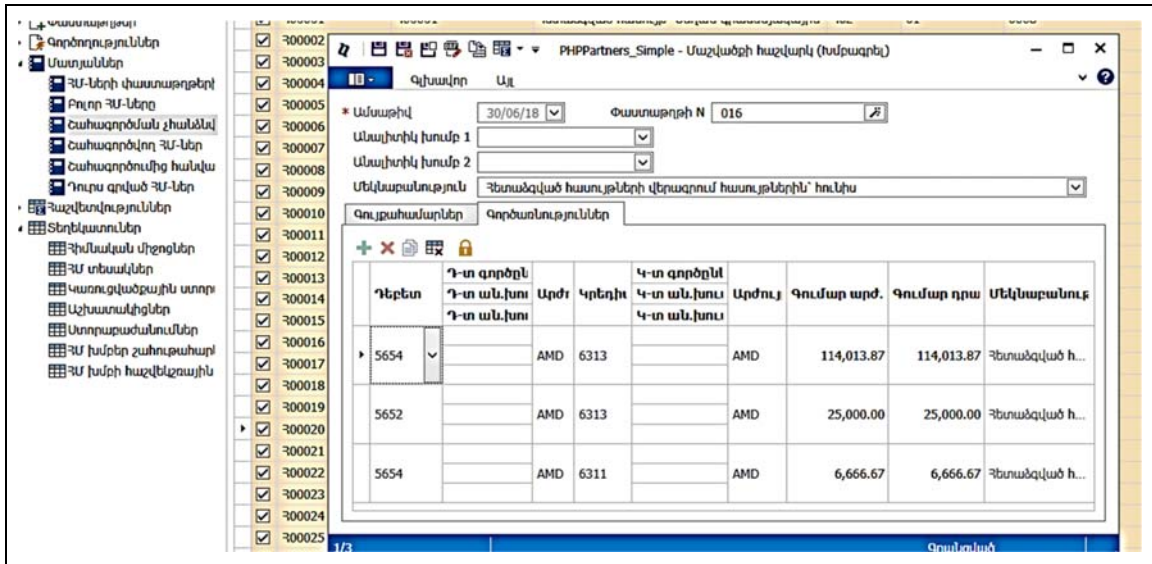
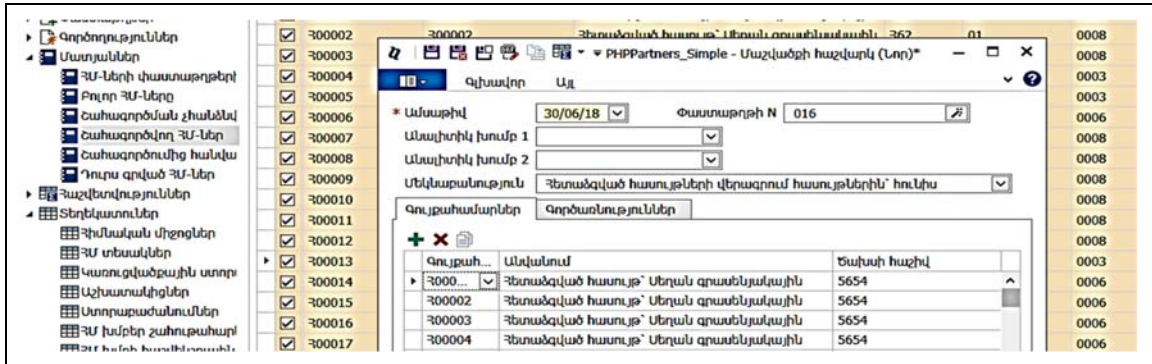
Հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին

Մինչև ՀԾ-ի հետագա ծրագրային տարբերակներում հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման համակարգի նախատեսումը, հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկման վերը նկարագրված գործողությունները կատարելով նաև հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման համար ՀԾ-ում զուգահեռ հայելատիպ հաշվառմամբ մուտքագրված գույքային համարների համար, կստացվի տեղեկատվություն ընտրված ժամանակաշրջանում հետաձգված հասույթների՝ հասույթների վերագրման ենթակա գումարի վերաբերյալ:

Հետաձգված հասույթների՝ ընթացիկ ժամանակաշրջանի հասույթներին վերագրումը ևս կատարվում է «Շահագործվող ՀՄ-ներ» մատյանից՝ որպես «ՀՄ տեսակ» ընտրելով հետաձգված հասույթների բոլոր տեսակների համար ստեղծված միասնական «կուտակիչ» տեսակի կոդը (մեր օրինակում՝ «Հ» կուտակիչ կոդը, տես 1.5.1 «Հիմնական միջոցների մուտքագրումը» ենթաբաժինը): Ցուցակում կարտացույցվեն միայն հետաձգված հասույթների անալիտիկ հաշվառման միավորները:

Այնուհետև մկնիկի աջ քլիքի օգնությամբ պետք է կատարել «Մաշվածքի հաշվարկ» գործողությունը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

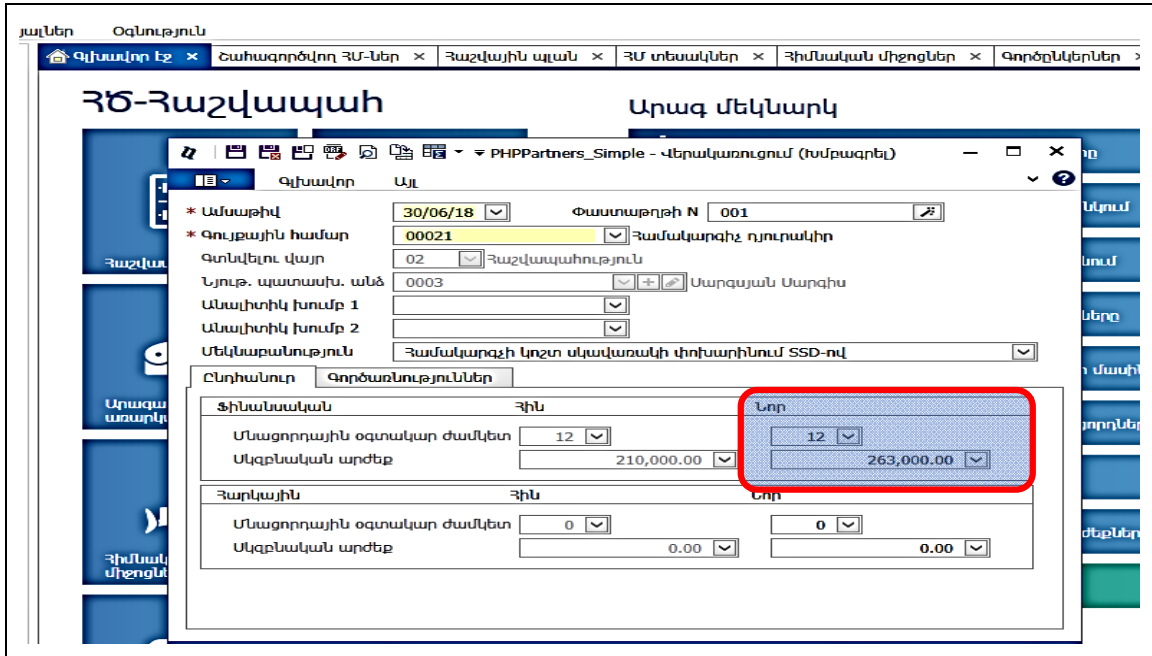

1.5.3 Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա կապիտալացվող ծախսումներ

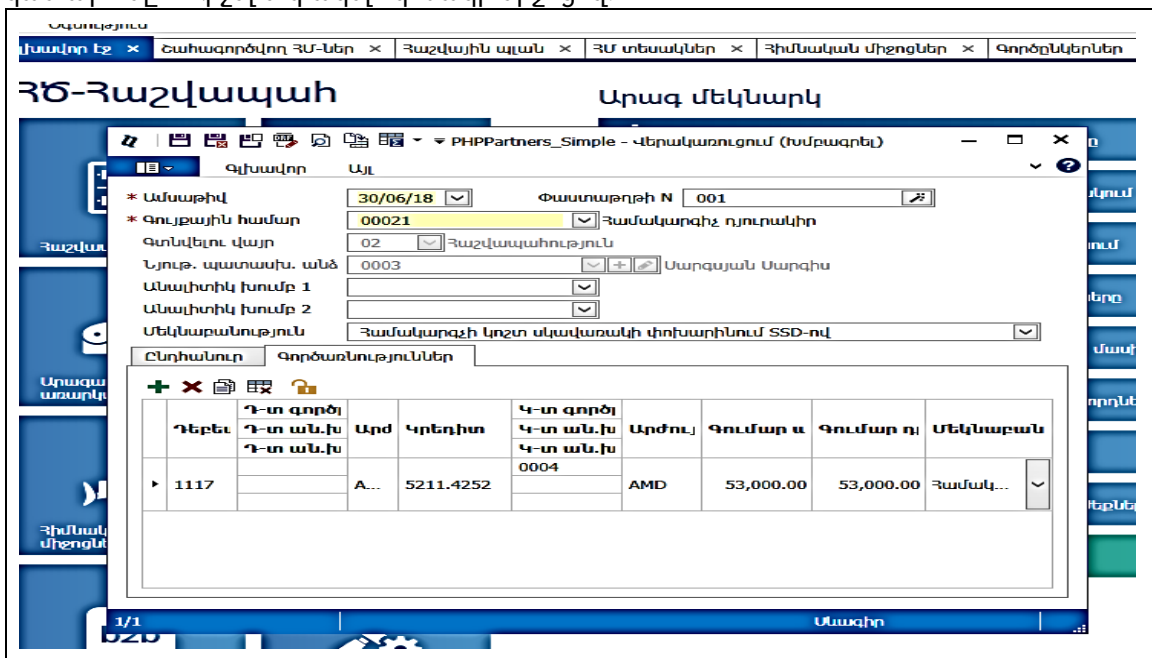
Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա կապիտալացվող ծախսումները արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Վերակառուցում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում լրացվում է կապիտալացվող ծախսումները ավելացնելուց հետո հիմնական միջոցի «Նոր» սկզբնական արժեքը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

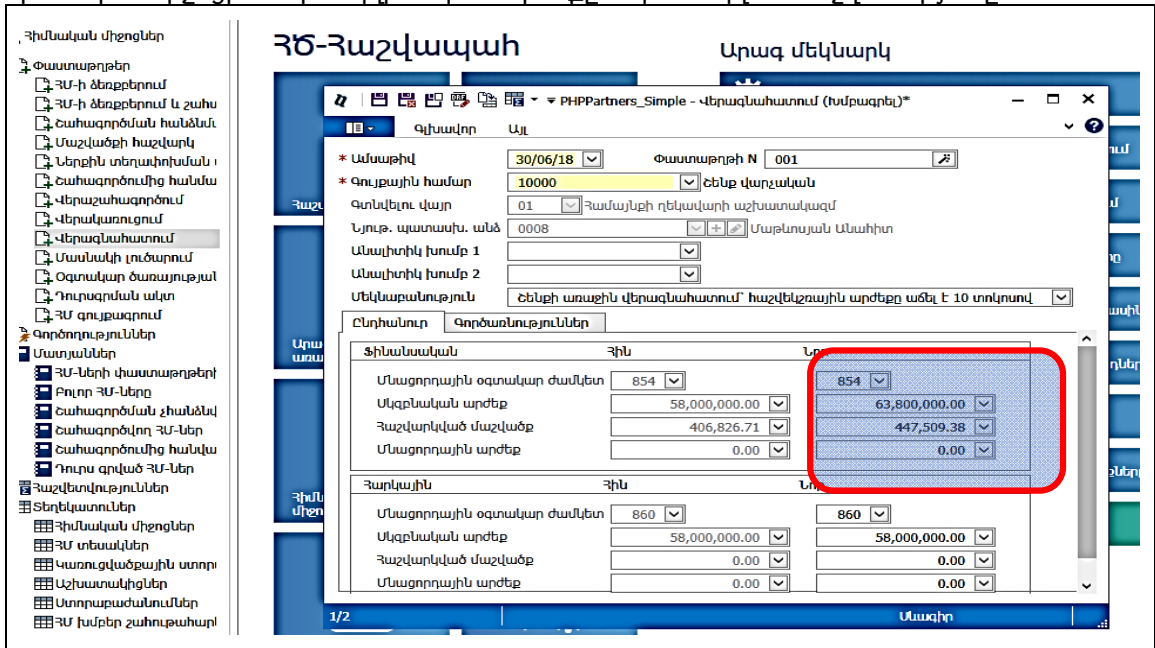
Այնուհետև «Վերակառուցում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա կապիտալացվող ծախսումների հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

1.5.4 Հիմնական միջոցների վերագնահատում

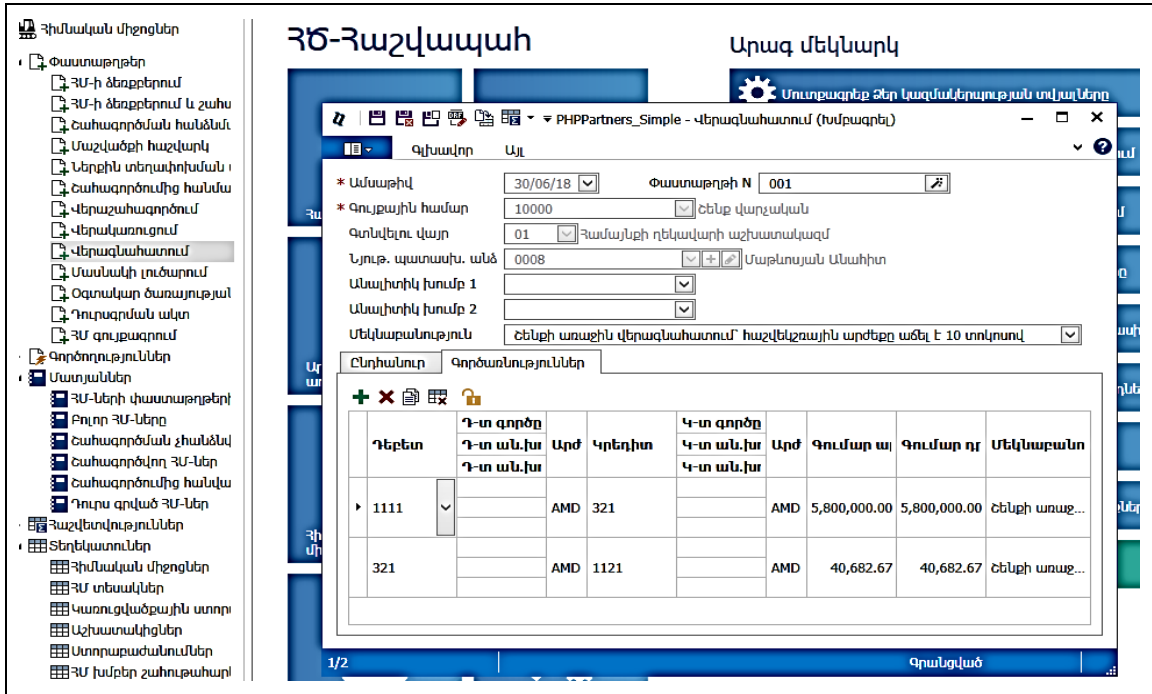
Հիմնական միջոցների վերագնահատումը արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Վերագնահատում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում լրացվում է վերագնահատման արդյունքում տվյալ հիմնական միջոցի «Նոր» սկզբնական արժեքը և կուտակված մաշվածությունը:

Այնուհետև «Վերագնահատում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է հիմնական միջոցների վերագնահատման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

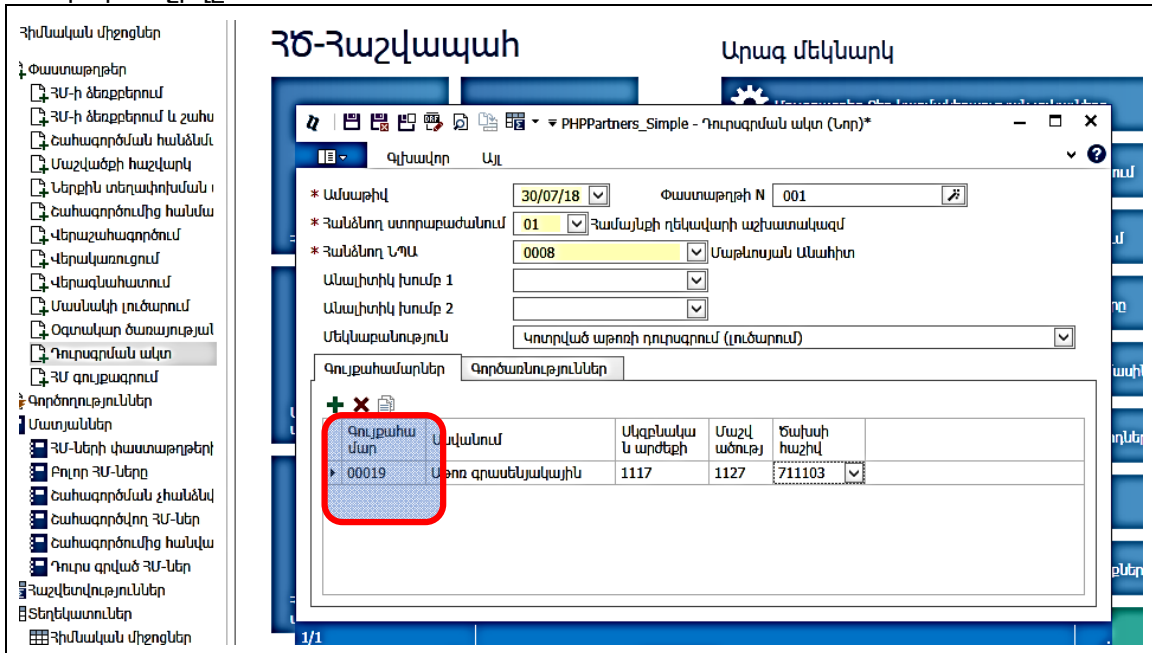
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

1.5.5 Հիմնական միջոցների ապաճանաչում

Հիմնական միջոցների ապաճանաչումը (բացառությամբ՝ մասնակի լուծարման) արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Դուրսգրման ակտ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում լրացվում է ապաճանաչվող հիմնական միջոցները և ծախսի հաշիվը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Այնուհետև «Դուրսգրման ակտ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է հիմնական միջոցների ապաճանաչման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

The screenshot shows the 'ՀԾ-Հաշվապահ' (Budget Accounting) window in the PHPPartners_Simple software. The window title is 'PHPPartners_Simple - Դուրսգրման ակտ (խմբագրել)*'. The interface includes a sidebar with a tree view of the system's structure, a main form for entering transaction details, and a table of transactions.

Պարամետրեր:

- Ամսաթիվ: 30/07/18
- Փաստաթղթի N: 001
- Հանձնող ստորաբաժանում: 01
- Հանձնող ՆՊԱ: 0008
- Անալիտիկ խումբ 1: []
- Անալիտիկ խումբ 2: []
- Մեկնաբանություն: Կտրված աթոռի դուրսգրում (լուծարում)

Տուրքահամարներ:

Դեբետ	Դ-տ գործը		Կ-տ գործը		Գումար արժ.	Գումար դր	Մեկնաբան
	Դ-տ ան.խս	Արժ	Կ-տ ան.խս	Արժ			
711103		AMD 1127		AMD	193.55	193.55	Կտրված ա...
1127		AMD 1117		AMD	1,400.00	1,400.00	Կտրված ա...
7392		AMD 1117		AMD	4,600.00	4,600.00	Կտրված ա...

Ներքևի շտապագրումները: 3/3

1.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորը հաշվառման միավոր է, որտեղ հաշվառվում են համայնքի բյուջեի հասույթներն ու ծախսերը, դրամական ներհոսքերն ու արտահոսքերը, ինչպես նաև համայնքի ենթակառուցվածքային ակտիվները:

1.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցները

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ որպես հիմնական միջոցներ հիմնականում ենթակա են հաշվառման ենթակառուցվածքային ակտիվները:

Ենթակառուցվածքային ակտիվները սովորաբար ունեն հետևյալ բնութագրերի մի մասը կամ բոլորը՝

ա) դրանք համակարգի կամ ցանցի մաս են,

բ) դրանք իրենց բնույթով մասնագիտացված են և չունեն այլընտրանքային օգտագործում,

գ) դրանք անշարժ են, և

դ) դրանց օտարման գծով կարող են առկա լինել սահմանափակումներ:

Ենթակառուցվածքային ակտիվների օրինակներ են՝ ճանապարհային ցանցերը, ջրահեռացման համակարգերը, ջրամատակարարման և էներգամատակարարման համակարգերը և հեռահաղորդակցության ցանցերը:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվում են նաև այն հիմնական միջոցները, որոնք չեն օգտագործվում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ համայնքի ենթակայությամբ գործող ՀՈԱԿ-ների կողմից:

1.6.2 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի հիմնական միջոցների ձեռքբերումը

Ենթակառուցվածքային ակտիվների ձեռքբերումը իրավաբանորեն կատարվում է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից, սակայն պետք է հաշվառվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ (ՀԾ-ում ստեղծված առանձին բազայով): Նման դեպքերում, հիմնական միջոցի ձեռքբերման գործարքը անմիջականորեն արտացոլվում է «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Սովորաբար ենթակառուցվածքային ակտիվների ձեռքբերումը կատարվում է այն գանձապետական հաշիվների հաշվին, որոնք հաշվառվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ: Ենթակառուցվածքային ակտիվների ձեռքբերումը կատարվում է 1.5.1 «Հիմնական միջոցների մուտքագրումը» ենթաբաժնում ներկայացված ձևով:

Այնուամենայնիվ, հնարավոր են դեպքեր, երբ ենթակառուցվածքային ակտիվների ձեռքբերումը կատարվի համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվների միջոցով:

Նշված դեպքերի հաշվառման առանձնահատկությունները ներկայացված են ստորև:

Օրինակ՝ համայնքի պատվերով կառուցվել է ջրագիծ՝ 48,000,000 դրամ ընդհանուր

գումարով, որը 30.06.2018թ. համապատասխան հարկային հաշվով ընդունվել է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից և 15.07.2018թ. կատարվել է վճարում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում հաշվառվող գանձապետական հաշվից: Քանի որ ջրագիծը հանդիսանում է ենթակառուցվածքային ակտիվ, այն պետք է ճանաչվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) Կառուցված ջրագծի արտացոլում.

Դեբեդ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

Կրեդիտ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով» 48,000,000 դրամ

բ) Զրագծի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների փոխանցում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին (որպես գործակալ)՝ կառուցված ջրագծի գծով կրեդիտորական պարտքի մարման նպատակով.

Դեբեդ 05139 «Այլ հիմնական միջոցների և ծառայությունների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր»

48,000,000 դրամ

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից (որպես գործակալ) մատակարարին կատարված վճարման հիման վրա).

Դեբեդ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով»

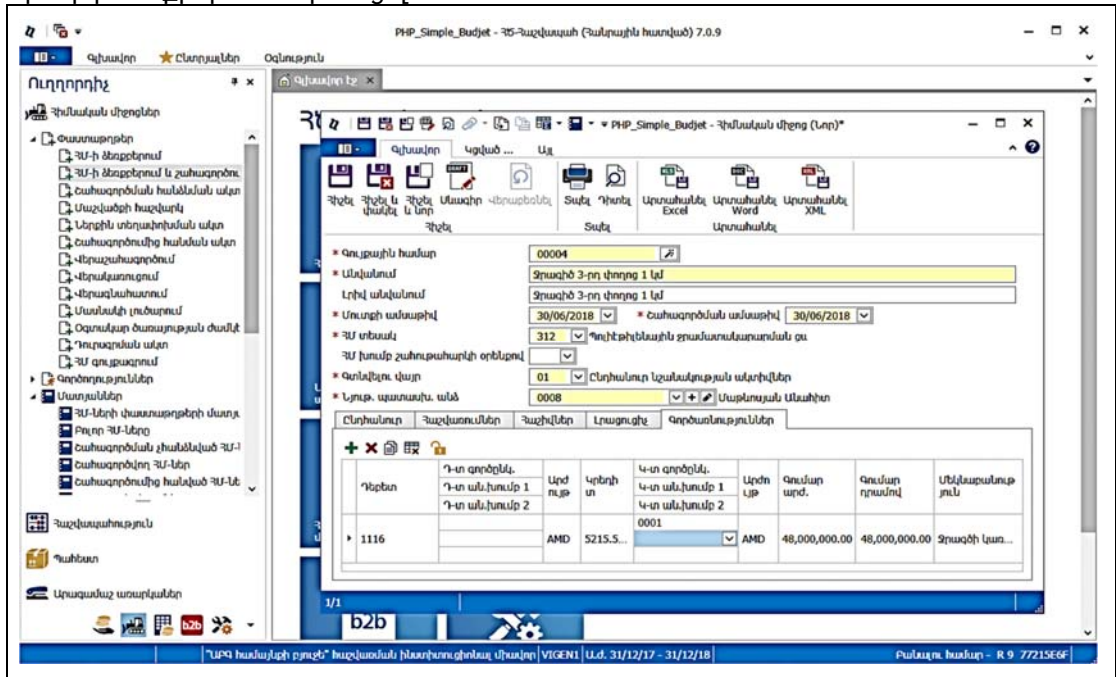
48,000,000 դրամ

Կրեդիտ 05139 «Այլ հիմնական միջոցների և ծառայությունների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

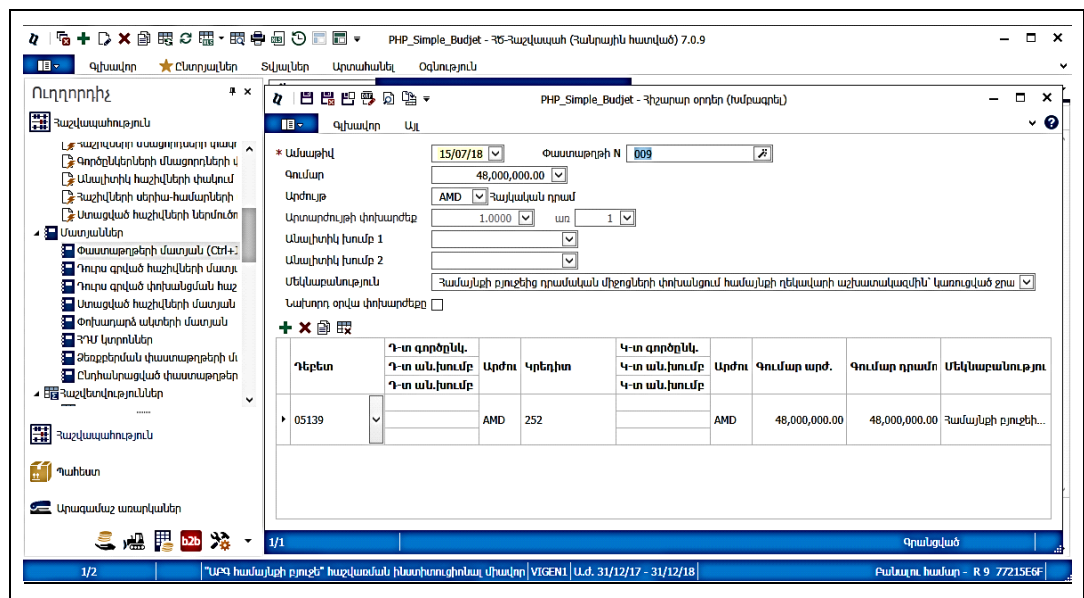
Վերը նշված օրինակի դեպքում «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

ա) Զրագծի ձեռքբերման արտացոլում.

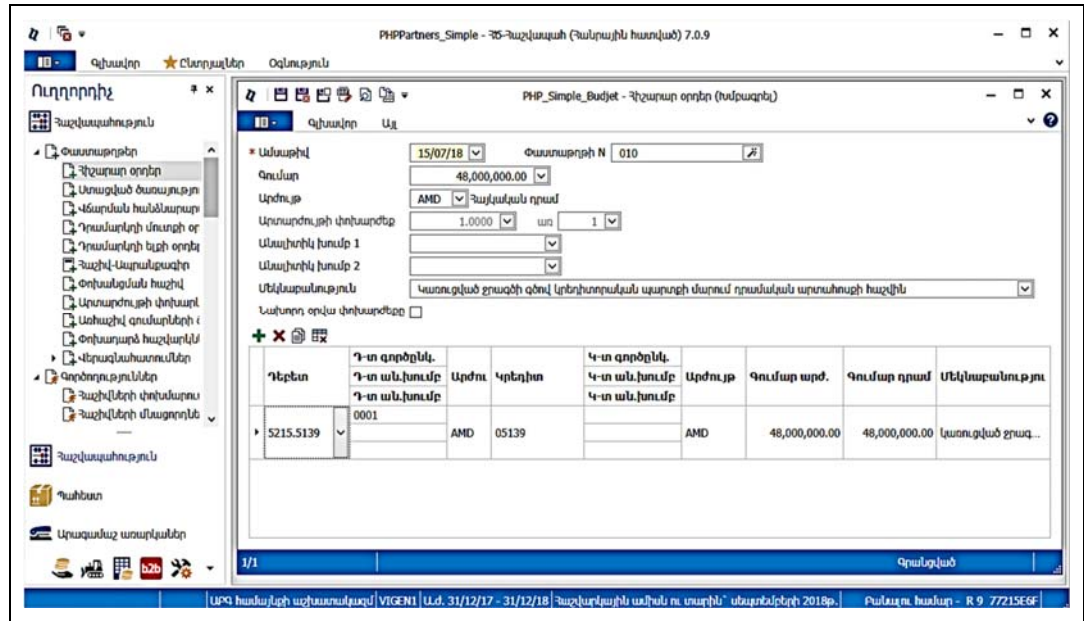

բ) Զրագծի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների փոխանցում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին՝ կառուցված ջրագծի գծով կրեդիտորական պարտքի մարման նպատակով.

- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատակարարին կատարված վճարման հիման վրա).

Նշված օրինակի դեպքում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի ՀԾ-ում դրամական միջոցների ստացումը և, որպես գործակալ, ջրագծի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարումը կարտացոլվի հետևյալ ձևակերպումներով.

ա) Դրամական միջոցների ստացում՝ որպես գործակալ, վճարում կատարելու նպատակով.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների ստացում.

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 9994 «Որպես գործակալ գումարների հավաքագրումից 48,000,000 դրամ
(ստացումից) ներհոսքեր»

- Որպես գործակալ ստացված գումարների գծով պարտավորության արտացոլում.

Դեբետ 9994 «Որպես գործակալ գումարների հավաքագրումից
(ստացումից) ներհոսքեր»

48,000,000 դրամ

Կրեդիտ 556 «Պարտավորություններ որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով»

բ) Զրագծի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարում՝ որպես գործակալ.

- Դրամական արտահոսք՝ ջրագծի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարման նպատակով (որպես գործակալ).

Դեբետ 0914 «Որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով պարտավորության մարման հետ կապված արտահոսքեր» 48,000,000 դրամ

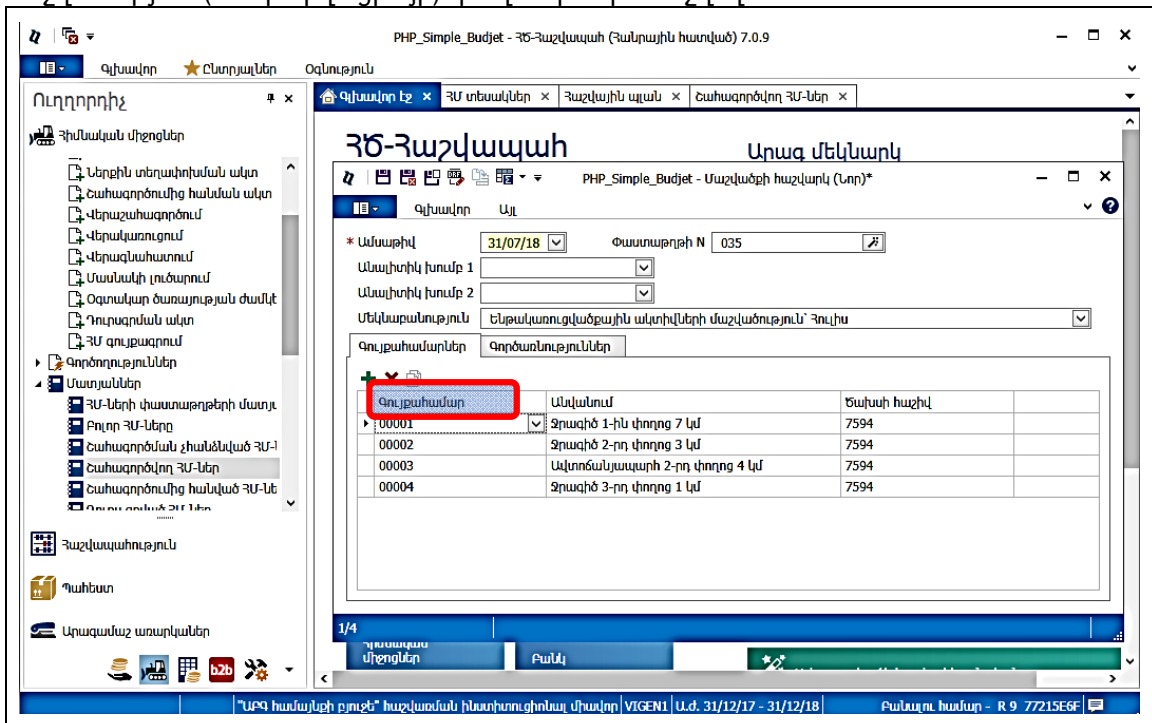
Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- Որպես գործակալ ստացված գումարների գծով պարտավորության մարում.

Դեբետ 556 «Պարտավորություններ որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով» 48,000,000 դրամ
Կրեդիտ 0914 «Որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով պարտավորության մարման հետ կապված արտահոսքեր»

1.6.3 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող հիմնական միջոցների մաշվածությունը

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքային ակտիվների) մաշվածության գծով ծախսը հաշվառվում է հաշվային պլանի 7594 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր» հաշվով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

The screenshot displays the 'ՅԾ-Յաշվապահ' (Budget Management) module of the 'ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ' (Budget Management System) software. The interface is in Armenian and shows a form for entering budget items and a table of existing items.

Form Fields:

- Մասնաթիվ (Item ID): 31/07/18
- Փաստաթղթի N (Document No): 035
- Անալիտիկ խումբ 1 (Analytical Group 1): [Empty]
- Անալիտիկ խումբ 2 (Analytical Group 2): [Empty]
- Մեկնաբանություն (Comment): Ենթակառուցվածքային ակտիվների մաշվածություն՝ Զուլիս
- Գույքահամարներ (Inventory Numbers): **Գործառնություններ** (highlighted in red)

Table of Budget Items:

Դերքտ	Դ-տ գործընկ. Դ-տ ան.խումբ 1 Դ-տ ան.խումբ 2	Արժ ույթ	Կրեդ իտ	Կ-տ գործընկ. Կ-տ ան.խումբ 1 Կ-տ ան.խումբ 2	Արժ ույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանությու ն
7594		AMD	1126		AMD	476,518.51	476,518.51	Ենթակառուցված...
▶ 7594		AMD	1121		AMD	480,000.00	480,000.00	Ենթակառուցված...

Footer: "ԱԲԳ համայնքի բյուջե" հաշվառման ինտիտուցիոնալ միավոր | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Բանալու համար - R 9 77215EGF

2 Պաշարներ

Սույն Ուղեցույցի «Պաշարներ» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 17-րդ «Պաշարներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀՀՀՍ-ի 2-րդ «Հասկացություններ և համընդհանուր սկզբունքներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

2.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի 2 «Պաշարներ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- պաշարների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- պաշարների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- պաշարների հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- պաշարների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

Պաշարներ բաժինը կիրառվում է բոլոր պաշարները հաշվառելիս, բացառությամբ՝

ա) ֆինանսական գործիքների.

բ) գյուղատնտեսական գործունեության հետ կապված կենսաբանական ակտիվների և բերքահավաքի պահին գյուղատնտեսական արտադրանքի.

գ) չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) նյութական ակտիվների.

դ) բարձրարժեք ակտիվների։

2.2 Պաշարների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

2.2.1 Պաշարների սահմանումը

Պաշարներն այն ակտիվներն են, որոնք՝

ա) հումքի կամ նյութերի ձևով են՝ արտադրության ընթացքում օգտագործելու համար.

բ) հումքի կամ նյութերի ձևով են՝ ծառայություններ մատուցելու ընթացքում օգտագործելու կամ բաշխելու համար.

գ) պահվում են սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի կամ բաշխման համար, կամ

դ) արտադրության ընթացքում են՝ վաճառքի կամ բաշխման համար:

Վերը նշված սահմանումից հետևում է, որ պաշարներն ընդհանուր առմամբ ընդգրկում են.

- գնված և բաշխման (վերավաճառքի) համար պահվող ապրանքները, ներառյալ, օրինակ՝ հանրությանը բաշխման նպատակով գնված պարարտանյութը, կամ վերավաճառքի նպատակով գնված արագ սպառվող ապրանքները կամ վաճառքի համար պահվող հողամասը և այլ գույքը .
- անավարտ արտադրությունը կամ պատրաստի արտադրանքը: Հանրային հատվածի կազմակերպությունները հիմնականում զբաղված են անվճար կամ չնչին վճարով ծառայությունների մատուցմամբ, և հետևաբար կունենան աննշան ծավալի անավարտ արտադրություն կամ պատրաստի արտադրանք.
- հումքը և նյութերը, որոնք նախատեսված են արտադրության կամ ծառայությունների մատուցման ընթացքում օգտագործելու համար.
- գնված կամ արտադրված ապրանքները, որոնք ենթակա են բաշխման այլ կողմերին անվճար կամ չնչին վճարով, օրինակ, դպրոցներին նվիրատվության համար գնված ուսումնական գրականությունը:

Պաշար են հանդիսանում նաև փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները: Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները նյութական ակտիվներ են, որոնք չեն բավարարում սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժնի 1.2.1 «Հիմնական միջոցների սահմանումը» բաժնում ներկայացված հիմնական միջոցների սահմանման «բ» կամ «գ» կետերի պահանջները:

Ծառայություն մատուցող կազմակերպության դեպքում պաշարները ներառում են ծառայության ծախսումները, որոնց գծով կազմակերպությունը դեռևս չի ճանաչել համապատասխան հասույթը (հասույթի ճանաչման վերաբերյալ մոտեցումները ներկայացված են սույն ուղեցույցի 6 «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժնում):

Հանրային հատվածում պաշարները կարող են ներառել նաև սպասարկման, պահպանման նյութերը, ինչպես նաև հիմնական միջոցների դետալները և պահեստամասերը:

2.2.2 Պաշարների ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի պաշարի արժեքը որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ այդ պաշարի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն դեպի կազմակերպություն. և
- բ) պաշարի սկզբնական արժեքը կամ իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել:

Ճանաչման առաջին չափանիշը սովորաբար բավարարվում է, երբ պաշարի սեփականության հետ կապված ռիսկերը և օգուտները անցնում են տվյալ կազմակերպությանը: Օրինակ՝ այն դեպքում, երբ կազմակերպությունը ձեռք է բերում պաշար՝ առք ու վաճառքի պայմանագրով իրավունք ստանալով այդ պաշարի որակական չափանիշների՝ պայմանագրով նախատեսված պահանջներին չբավարարման դեպքում չեղյալ համարելու գնումը, նախքան որակական պահանջների բարեհաջող ավարտը այդ պաշարը չպետք է ճանաչվի:

Ճանաչման երկրորդ չափանիշը սովորաբար հեշտորեն բավարարվում է, քանի որ ակտիվի գնումը վկայող փոխանակվող գործառնությունը որոշակիացնում է դրա արժեքը: Որոշակի հանգամանքների դեպքում, պաշարը կարող է ձեռք բերվել առանց արժեքի կամ չնչին արժեքով: Նման դեպքերում, պաշարի արժեքը համարվում է դրա իրական արժեքը՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ: Օրինակ. համայնքը սոցիալական հիմնադրամից անհատույց ստանում է դիզելային վառելիք՝ համայնքի գյուղացիական տնտեսություններին անհատույց բաշխելու համար: Ստացման պահին մեծածախ շուկայում դիզելային վառելիքի 1 լիտրի միջին շուկայական արժեքը 390 դրամ է: Հետևաբար, դիզելային վառելիքը համայնք պետք է մուտքագրվի 1 լիտրը 390 դրամով:

2.2.3 Պաշարների չափումը ճանաչման պահին

Պաշարները սկզբնապես պետք է չափվեն իրենց սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով): Եթե պաշարները ձեռք են բերվել չփոխանակվող գործառնության միջոցով, դրանց սկզբնական արժեքը (ինքնարժեքը) պետք է չափվի այդ պաշարների ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով:

Պաշարների սկզբնական արժեքը (ինքնարժեքը) ներառում է պաշարների ձեռքբերման ծախսումները:

2.2.3.1 Պաշարների ձեռքբերման ծախսումները

Ձեռքբերման ծախսումներն են՝

- ա) գնման գինը, ընդ որում, գնման գինը որոշելիս առևտրային զեղչերը, գների իջեցումները և նմանատիպ այլ հոդվածները հանվում են: Օրինակ՝ կազմակերպությունը ձեռք է բերում նյութեր, որի գինը 100,000 դրամ է, սակայն որպես մշտական հաճախորդ կազմակերպությունը ստանում է 10,000 դրամի զեղչ և նյութերը ձեռք է բերում 90,000 դրամով: Այս դեպքում նյութերի սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում) կներառվի 90,000 դրամը, այլ ոչ թե սկզբնական արժեքում կներառվի 100,000 դրամը՝ զեղչի գումարը (10,000 դրամ) ճանաչելով որպես հասույթ:

Եթե ձեռք բերված պաշարների դիմաց վճարվելիք գումարի վճարման ժամկետը հետաձգվում է, ապա գնման գինը որոշելիս պետք է գնահատվեն և ձեռքբերված պաշարների սկզբնական արժեքից (ինքնարժեքից) բացառվեն այդ հետաձգման հետևանքով ավել վճարված գումարները (տոկոսային ծախսերը): Այս դեպքում պաշարների

դիմաց վճարման ենթակա կրեդիտորական պարտքը, ելնելով ձևի նկատմամբ բովանդակության գերակայության սկզբունքից, կարող է վերադասակարգվել որպես փոխառություն, իսկ տվյալ պաշարների գնման համար վճարման նորմալ պայմաններում ձեռքբերման գնի և հետաձգման պայմանով պահանջված գնի (փաստացի վճարվելիք գումարի) տարբերությունը պետք է ճանաչվի տոկոսային ծախս ֆինանսավորման ամբողջ ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Օրինակ՝ Ա կազմակերպությունը Բ-ից գնել է նյութեր, որի դիմաց վճարումը պետք է կատարվի մեկ տարի հետո: Եթե վճարումը կատարվեր գնման պահին, ապա վճարման գումարը կկազմեր 8,000,000 դրամ, իսկ այս պայմանով վճարումը կազմում է 10,000,000 դրամ: Ենթադրում ենք, որ ձեռք բերման հետ կապված այլ ծախսումներ չեն կատարվել:

Այս դեպքում կազմակերպությունը տալիս է հետևյալ գրանցումները՝

Դեբետ 211 «Հումք և նյութեր»
Կրեդիտ 521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով» 8,000,000 դրամ

Այնուհետև կրեդիտորական պարտքը կարող է դասակարգվել որպես ստացված փոխառություն՝

Դեբետ 521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
Կրեդիտ 511 Կարճաժամկետ վարկերի և փոխառությունների գծով վճարվելիք համախառն գումարներ» 8,000,000 դրամ

2,000,000 դրամի տարբերությունը մեկ տարվա ընթացքում հաշվեգրվում է տոկոսային ծախսերին:

Դեբետ 723 «Ֆինանսական ծախսեր»
Կրեդիտ 521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով» 2,000,000

Պաշարների գնման գինը որոշելիս չեն ներառվում նաև մատակարարին վճարումները ուշացնելու պատճառով վճարված տույժերը և տուգանքները, որոնք ճանաչվում են որպես ժամանակաշրջանի ծախս՝

- բ) ներկրման տուրքերը և հարկերը (բացառության նրանց, որոնք հարկային մարմնի կողմից ենթակա են կազմակերպությանը հետ վերադարձման), օրինակ՝ կազմակերպությունը, որի գործունեությունը ազատված է ԱԱՀ-ից նյութերի ձեռք բերման ժամանակ վճարված ԱԱՀ-ի գումարը կներառվի նյութերի սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում)։
- գ) կոմիսիոն վճարները, ընդ որում, պաշարների սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում) ներառվում են միայն դրանց ձեռք բերման գծով վճարված կոմիսիոն վճարները։
- դ) փոխադրման (տրանսպորտային, բեռնման, բեռնաթափման) ծախսումները, ընդ որում, պաշարների ինքնարժեքում կներառվեն պաշարների ձեռք բերման հետ կապված

փոխադրման ծախսումները, իսկ պաշարների վաճառքի հետ կապված փոխադրման ծախսումները պաշարների ինքնարժեքի մաս չեն կազմի. և

- ե) այլ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն կապված են ապրանքների, հումքի, նյութերի և ծառայությունների ձեռքբերման հետ:

2.2.3.2 Մատուցված ծառայության ինքնարժեքը

Մատուցված ծառայության ինքնարժեքը հաշվարկվում է փաստացի կատարված արտադրական ծախսումների հանրագումարով (փաստացի ինքնարժեք): Մատուցված ծառայության ինքնարժեքը հաշվարկվում է ըստ առանձին փուլերի, եթե ծառայությունների մատուցումը բաժանված է փուլերի:

Ծառայությունների մատուցման ծախսումները ներառում են հետևյալ տարրերը՝

- ա) ծառայությունների մատուցման հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումներ (այսուհետ՝ հիմնական արտադրական ծախսումներ), և
բ) ծառայությունների մատուցման վերադիր ծախսումներ (այսուհետ՝ վերադիր արտադրական ծախսումներ):

Հիմնական արտադրական ծախսումներն այն ծախսումներն են, որոնք անմիջականորեն կապված են տվյալ ծառայությունների մատուցման տեխնոլոգիական գործընթացի հետ: Նշված ծախսումները մատուցվող ծառայությանը կարող են վերագրվել ուղղակի կամ անուղղակի ձևով: Հիմնական արտադրական ծախսումների թվին են պատկանում, մասնավորապես՝

- ա) հիմնական նյութերի ծախսումները: Հիմնական նյութեր են համարվում այն նյութերը, որոնք հանդիսանում են տվյալ ծառայության տեխնոլոգիական հիմքը: Սովորաբար այս ծախսումները հանդիսանում են ուղղակի ծախսումներ.
բ) հիմնական արտադրական աշխատողների աշխատանքային ծախսումները: Հիմնական աշխատողներ են համարվում այն աշխատողները, որոնք անմիջականորեն ներգրավված են ծառայությունների մատուցման գործընթացում: Այն աշխատողների աշխատավարձի գծով ծախսումները, որոնք անմիջականորեն չեն մասնակցում ծառայությունների մատուցմանը, և ծառայությունների մատուցման գործընթացում օժանդակող դեր են խաղում, չեն դասակարգվում որպես հիմնական աշխատանքային ծախսերի մաս.
գ) բուն ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ.
դ) բուն ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ծախսումները.
դ) ծառայությունների մատուցման հետ անմիջականորեն կապված այլ ծախսումներ:

Վերադիր արտադրական ծախսումները բոլոր արտադրական ծախսումներն են՝ բացառությամբ հիմնական արտադրական ծախսումների: Նշված ծախսումները թողարկվող արտադրանքին կարող են վերագրվել ուղղակի կամ անուղղակի ձևով: Արտադրական վերադիր ծախսումների թվին են դասվում, մասնավորապես՝

- ա) ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների սպասարկման (պահպանման և վերանորոգման) նպատակով օգտագործվող նյութերի և փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ծախսումները.
- բ) անմիջականորեն ծառայությունների մատուցման ոլորտում չընդգրկված արտադրական աշխատողների աշխատանքային ծախսումները (ծառայություններ մատուցող ստորաբաժանման ղեկավար անձնակազմի, ծառայություններ մատուցող ստորաբաժանմանը սպասարկող անձնակազմի աշխատանքային ծախսումները).
- գ) ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող, սակայն բուն ծառայությունների մատուցման տեխնոլոգիայով չնախատեսված հիմնական միջոցների մաշվածությունը.
- դ) սպասարկող ստորաբաժանումների ծախսումները:

Այն դեպքում, երբ կազմակերպությունը միաժամանակ մատուցում է մեկից ավելի ծառայություններ և հնարավոր չէ առանձին-առանձին որոշել յուրաքանչյուր ծառայությանը վերագրվող ծախսումները (կամ դրանց մի մասը), վերջիններս ըստ ծառայությունների տեսակների պետք է բաշխվեն խելամիտ և հետևողական հիմունքով: Բաշխումը կարող է հիմնվել, օրինակ, յուրաքանչյուր ծառայության վաճառքի արժեքի համամասնության վրա:

2.2.3.3 Պաշարների սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում) և ծառայությունների ինքնարժեքում չներառվող ծախսումներ

Պաշարների սկզբնական արժեքում (ինքնարժեքում), ինչպես նաև ծառայությունների ինքնարժեքում չներառվող և դրանց կատարման ժամանակաշրջանում ծախս ճանաչվող ծախսումների օրինակներ են՝

- ա) վարչական վերադիր ծախսումները, որոնք կապված չեն պաշարները ներկա գտնվելու վայր հասցնելու կամ պատշաճ վիճակի բերելու հետ.
- բ) բաշխման (իրացման) ծախսումները.

2.2.4 Պաշարների հաշվառման բանաձևերը

Փոխադարձ փոխարկելի չհանդիսացող պաշարների, ինչպես նաև ծառայությունների միավորի սկզբնական արժեքը (ինքնարժեքը) պետք է որոշվի դրանց կոնկրետ ծախսումների հստակ առանձնացման միջոցով:

Փոխադարձ փոխարկելի (փոխարինելի) հանդիսացող պաշարների սկզբնական արժեքը (ինքնարժեքը) որոշվում է «առաջինը մուտք, առաջինը ելք» (ՖԻՖՈ) բանաձևով:

2.2.5 Պաշարների չափումը ճանաչումից հետո

Պաշարները որպես ակտիվ ճանաչվելուց հետո պետք է չափվեն իրենց սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով), բացառությամբ ռազմավարական պաշարների:

2.2.6 Պաշարների գծով ծախսի ճանաչումը

Պաշարների վաճառքի, փոխանակման կամ բաշխման դեպքում դրանց հաշվեկշռային արժեքը պետք է ճանաչվի որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, երբ ճանաչվում է դրանց հետ կապված հասույթը: Եթե պաշարների հետ կապված առկա չէ համապատասխան հասույթ, ապա ծախսը ճանաչվում է պաշարների օգտագործմանը կամ սպառմանը

զուգընթաց:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

1. Տրված (վաճառված) ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում՝

Դեբետ 713 «Իրացված պաշարների ինքնարժեք»

Կրեդիտ 211 «Հումք և նյութեր»

Կրեդիտ 214 «Անավարտ արտադրություն»

Կրեդիտ 215 «Արտադրանք»

Կրեդիտ 216 «Ապրանքներ»

2. Ստացված (ստացվելիք) հատուցման չափով հասույթի ճանաչում՝

Դեբետ 221 «Դեբիտորական պարտքեր փոխանակվող գործարքների գծով»

Կրեդիտ 613 «Պաշարների իրացումից հասույթ»:

Պաշարները, որոնք օգտագործվել են կազմակերպության կողմից հիմնական միջոցների կամ այլ ակտիվների ստեղծման համար, ներառվում են դրանց արժեքի մեջ և ճանաչվում են որպես ծախս (ծախսում) այդ ակտիվների օգտակար ծառայության ընթացքում: Օրինակ, հիմնական միջոցների արժեքում ներառված (կապիտալացված) նյութերի արժեքը ծախս (ծախսում) է ճանաչվում, երբ այդ հիմնական միջոցների գծով հաշվարկվում է մաշվածություն:

Պաշարների գծով բոլոր կորուստները (պակասորդներ, փչացումներ և այլն) պետք է ճանաչվեն որպես ծախս դրանց տեղի ունենալու (հայտնաբերելու) ժամանակաշրջանում: Տրվում է հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

Դեբետ 739 «Չփոխանակվող գործարքների գծով կազմակերպությունների այլ ծախսեր

Կրեդիտ 211 «Հումք և նյութեր»

Կրեդիտ 216 «Ապրանքներ»

Կրեդիտ 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

Պաշարների կորուստների գծով մեղավոր անձանցից ստացված (ստացվելիք) հատուցումը պետք է ճանաչվի որպես հասույթ այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ հատուցումը դառնում է ստացման ենթակա կամ ստացվում է՝ տալով հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը՝

Դեբետ 239 «Դեբիտորական պարտքեր այլ չփոխանակվող գործարքների գծով (կազմակերպություններում)

Կրեդիտ 639 «Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ»

2.3 Պաշարների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

2.3.1 Պաշարների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը

Պաշարների՝ հումքի և նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ձեռք բերումը (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացումը) փաստաթղթավորվում է՝

ա) «Հարկային հաշվով»,

բ) «Հաշիվ-վավերագրով»,

գ) «Հսկիչ դրամարկղային մեքենայի կտրոնով»,

դ) Պաշարների անհատույց հանձնման ակտ (բեռնագրով)»,

ե) այլ փաստաթղթով, որը պարունակում է առնվազն ստորև նշված վավերապայմանները՝

- դուրս գրման ամսաթիվը,
- ապրանքի մատակարարման ամսաթիվը, աշխատանքի կատարումը կամ ծառայության մատուցումն ավարտելու ամսաթիվը.
- ապրանքի, աշխատանքի, ծառայության անվանումը, չափի միավորը, քանակը, միավորի գինը և գումարը.
- ապրանքի, աշխատանքի, ծառայության գինը և ընդհանուր արժեքը.
- ապրանք մատակարարող, աշխատանք կատարող և (կամ) ծառայություն մատուցող ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, բնակության վայրի հասցեն, անձնագրի (կամ անձը նույնականացնող այլ փաստաթղթի) սերիան և (կամ) համարը.
- ապրանք ձեռք բերող, աշխատանք ընդունող և (կամ) ծառայություն ստացող կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրերը, հարկ վճարողի հաշվառման համարը, իսկ ավելացված արժեքի հարկ վճարողների դեպքում՝ նաև ավելացված արժեքի հարկ վճարողի հաշվառման համարը:

Պաշարների ձեռք բերման (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացման) փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը իրականացվում է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի համաձայն:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթեր հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 2.2.2 «Պաշարների ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված պահանջների համաձայն պաշարները ճանաչելու համար:

2.3.2 Պաշարների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը

Գնված, անհատույց ստացված կամ այլ կերպ ձեռք բերված պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների) մուտքագրումը կազմակերպությունը (կազմակերպության պահեստ կամ համապատասխան այլ ստորաբաժանում) փաստաթղթավորվում է «Մուտքի օրդերով» (Ձև Պ-1):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև Պ-1

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ						Ձև Պ-1		
կազմակերպության անվանումը			պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը			
պահեստի (ստորաբաժանման) անվանումը						« » 20 թ.		
ՄՈՒՏՔԻ ՕՐԴԵՐ N _____						« » 20 թ.		
Մատակարար (հանձնող ստորաբաժանում)			Ուղեկցող փաստաթղթերի			անվանումը, համարը և ամսաթիվը		
անվանումը			անվանումը, համարը և ամսաթիվը					
Խ/Կ	Պաշարների (իւրմքի, նյութերի, ապրանքների, պատրաստի արտադրանքի, փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկաների) և տեղակայման ենթակա սարքավորումների		Չափի միավորը	Քանակը		Միավորի գինը (անհատույց ստացման դեպքում՝ իրական արժեքը)	Գումարը	Նշումներ
	անվանումը, բնութագիրը	ծածկագիրը		փաստաթղթով	փաստացի ընդունված			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ընդամենը						X		
Ընդունեց՝ _____			Հանձնեց՝ _____					
պաշտոնը			պաշտոնը					
ստորագրությունը			ստորագրությունը					
անունը, ազգանունը			անունը, ազգանունը					
Մատակարարումների համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____						անունը, ազգանունը		
ստորագրությունը								
Այլ կառուցվածքային ստորաբաժանման աշխատակից՝ _____						անունը, ազգանունը		
պաշտոնը								
ստորագրությունը								
անունը, ազգանունը								

Պաշարների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.1 «Մատակարարներից գնված կամ անհատույց ստացված պաշարների պահեստ մուտքագրման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

2.3.3 Պաշարների ձեռք բերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը

Պաշարների (իւրմքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկաների) ձեռք բերման հետ ուղղակիորեն կապված տրանսպորտային, բեռնման, բեռնաթափման ծախսումները, ինչպես նաև այլ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն կապված են պաշարների ձեռք բերման հետ փաստաթղթավորվում են.

- ա) եթե ձեռք բերման հետ կապված աշխատանքները կամ դրանց մի մասը իրականացվում են այլ կազմակերպությունների կամ կազմակերպության աշխատակից չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց կողմից, ապա նշված ծախսումները փաստաթղթավորվում են սույն ուղեցույցի 2.3.1 «Պաշարների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը» ենթաբաժնի «ա», «բ», «գ» և «ե» կետերում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերով.
- բ) եթե ձեռք բերման հետ կապված աշխատանքները կամ դրանց մի մասը իրականացվում են կազմակերպության կողմից, ապա՝

- աշխատողների աշխատուժի ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի աշխատակիցների հատուցումների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով,
- օգտագործված նյութերի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Նյութերի շարժի (ներառյալ՝ ծախսումների և ծախսերի) հաշվետվությամբ» (ԾԽ-1),
- օգտագործված տրանսպորտային միջոցների վառելիքի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Մարդատար ավտոմեքենայի, ոչ ընդհանուր օգտագործման ավտոբուսի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-6) և «Բեռնատար ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկով» (ԾԽ-7),
- օգտագործված փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների շարժի հաշվետվությամբ» (ԾԽ-2),
- օգտագործված հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով:

Պաշարների ձեռք բերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 7 «Ծախսումների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթեր հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 2.2.3 «Պաշարների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժնի համաձայն պաշարների սկզբնական արժեքը չափելու նպատակով՝ ձեռք բերման հետ կապված ծախսումները փաստաթղթավորելու համար:

2.3.4 Պահեստից պաշարների ելքագրման փաստաթղթավորումը

Ծառայությունների մատուցման, վարչական և այլ նպատակներով օգտագործելու համար պահեստից պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների) պահեստից ստացումը փաստաթղթավորվում է «Պահանջագիր-բեռնագրով» (Ձև Պ-2):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև Պ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

կազմակերպության անվանումը _____	Ձև Պ-3																																								
« » 20 թ.																																									
ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԵՋ ԳՏԵՎՈՂ ՓՈՔՐԱՐԺԵՔ ԿԱՄ ԱՐԱԳԱՄԱՇ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՂԱՓՈԽՄԱՆ ԱԿՏ (ԲԵՌՆԱԳԻՐ) N _____ « » 20 թ.																																									
Տեղափոխման հիմքը _____	(փաստաթղթերի անվանումը, ամսաթիվը, համարը)																																								
Հանձնող ստորաբաժանման անվանումը _____																																									
Ընդունող ստորաբաժանման անվանումը _____																																									
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկայի անվանումը, տեսակը, համառոտ բնութագիրը</th> <th style="width: 15%;">Ծածկագիրը</th> <th style="width: 15%;">Քանակը</th> <th style="width: 20%;">Նշումներ</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">1</th> <th style="text-align: center;">2</th> <th style="text-align: center;">3</th> <th style="text-align: center;">4</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>		Փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկայի անվանումը, տեսակը, համառոտ բնութագիրը	Ծածկագիրը	Քանակը	Նշումներ	1	2	3	4																																
Փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկայի անվանումը, տեսակը, համառոտ բնութագիրը	Ծածկագիրը	Քանակը	Նշումներ																																						
1	2	3	4																																						
Տեղափոխումը թույլատրեց՝ _____	պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____																																								
Ընդունեց՝ _____	պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____																																								
Հանձնեց՝ _____	պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____																																								

Շահագործման մեջ գտնվող փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկաների կազմակերպության մի ստորաբաժանումից մյուսը շահագործման փոխանցման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.6 «Շահագործման մեջ գտնվող փոքրաթիվ կամ արագամաշ առարկաների ներքին տեղափոխումների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

2.3.7 Պաշարների լուծարման փաստաթղթավորումը

Պաշարների (հումք, նյութեր, ապրանքներ) փչացման, վնասվելու, կոտրման և այլ պատճառներով լուծարման (լիկվիդացիայի) փաստաթղթավորումը իրականացվում է «Պաշարների լուծարման ակտով» (Ձև Պ-6):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև Պ-6

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև Պ-6

_____ Հաստատում եմ _____
 կազմակերպության անվանումը պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

« » _____ 20 թ.

ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ԼՈՒԾԱՐՄԱՆ ԱԿՏ N _____ « » _____ 20 թ.

Ստորագրածանման անվանումը _____

Պաշարների լուծարման պատճառները _____

Հանձնաժողովի ստեղծման հրամանի համարը և ամսաթիվը _____

Հանձնաժողովը զինեց աղյուսակ 1-ում թվարկված պաշարները: Հանձնաժողովը դրանք ճանաչեց ոչ պիտանի և լուծարման ենթակա:

Աղյուսակ 1

Կ/Ի	Պաշարների (հունք, կտրթեր, ապրանքներ, պատրաստի արտադրանք) անվանումը, քտոբազիլը		Չափի միավորը	Քանակը	Լուծարման պատճառը
	2	3			
1					

Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____

Այլ նշումներ _____

Այտի աղյուսակ 1-ում թվարկված պաշարները հանձնաժողովի ներկայությամբ վերածվել են թափոնի: Ստորև թվարկված թափոնները պիտանի են և ենթակա են մուտքագրման.

Աղյուսակ 2

Կ/Ի	Պիտանի թափոնի անվանումը, քտոբազիլը		Չափի միավորը	Քանակը	Միավորի արժեքը	Գումարը
	2	3				
1						

Ընդամենը

X

Թափոնը, որը ենթակա չէ հաշվառման, ոչնչացված է:

Պիտանի թափոնը հանձնված է « » _____ 20 թ. N _____ «Մուտքի օրդերով»

Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը

Հանձնաժողովի անդամներ՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը

_____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը

_____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը

Պաշարները կարող են լուծարվել, եթե այդ ակտիվների լուծարումը իրավական ակտերով արգելված չէ:

Պաշարների լուծարման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.9 «Պաշարների լուծարման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

2.3.8 Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման փաստաթղթավորումը

Հետագա օգտագործման համար ոչ պիտանի փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման (լիկվիդացիայի) փաստաթղթավորումը իրականացվում է «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման ակտով» (Ձև Պ-7):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև Պ-7

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև Պ-7				
Հաստատում եմ կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը			
« » _____ 20 թ.				
ՓՈՔՐԱՐԺԵՔ ԿԱՄ ԱՐԱԳԱՄԱՇ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ԼՈՒՇԱՐՄԱՆ				
ԱԿՏ N _____ « » _____ 20 թ.				
Ստորագրածանան անվանումը _____				
Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման պատճառները _____				
Հանձնաժողովի ստեղծման հրամանի համարը և ամսաթիվը _____				
Հանձնաժողովը զինեց այդուսակ 1-ում թվարկված փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները: Հանձնաժողովը դրանք ճանաչեց ոչ պիտանի և լուծարման ենթակա:				
Այդուսակ 1				
ԿԻ	Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների անվանումը, քանակը	Չափի միավորը	Քանակը	Լուծարման պատճառը
1	2	3	4	5
Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____				
Այլ նշումներ _____				
Ակտի այդուսակ 1-ում թվարկված փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները հանձնաժողովի ներկայությամբ վերաձևվել են թափոնի: Ստորև թվարկված թափոնները պիտանի են և ենթակա են մուտքագրման.				
Այդուսակ 2				
ԿԻ	Պիտանի թափոնի անվանումը, քանակը	Չափի միավորը	Քանակը	Միավորի արժեքը
1	2	3	4	5
Ընդամենը				X
Թափոնը, որը ենթակա չէ հաշվառման, ոչնչացված է:				
Պիտանի թափոնը հանձնված է: « » _____ 20 թ. N _____ «Մուտքի օրդերով»				
Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____				
	պաշտոնը		ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
Հանձնաժողովի անդամներ՝ _____				
	պաշտոնը		ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
	պաշտոնը		ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
	պաշտոնը		ստորագրությունը	անունը, ազգանունը

Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները կարող են լուծարվել, եթե այդ ակտիվների լուծարումը իրավական ակտերով արգելված չէ:

Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.10 «Պաշարների լուծարման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

2.3.9 Պաշարների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության կողմից այլ կազմակերպություններին պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների) անհատույց հանձնման

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Պաշարների անհատույց հանձնման ակտով (բեռնագրով)» (Ձև Պ-8):

Ձև Պ-8

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև Պ-8					
կազմակերպության անվանումը					
ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏՈՒՅՑ ՀԱՆՁՆՄԱՆ					
ԱԿՏ (ԲԵՌՆԱԳԻՐ) N _____ « » _____ 20 թ.					
Ստացող		կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը			
Փոխադրող		կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը			
Հիմքը		որոշումը, հրամանը, սրբանազիրը և այլն			
հ/հ	Պաշարի անվանումը, քույրագիրը	Հաշվեկշռային արժեքը	Նշումներ		
1	2	3	4		
Հանձնող կ.տ.			Ստացող կ.տ.		
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
Գլխավոր հաշվապահ					
Բեռը հանձնեց			Բեռը ստացավ		
պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
			լիազորագրի համաձայն՝ տրված « » _____ 20 թ. N _____		
ում կողմից (անունը, ազգանունը, կազմակերպությունը)					

Պաշարները կարող են անհատույց հանձնվել այլ կազմակերպություններին, եթե այդ ակտիվների անհատույց հանձնումը իրավական ակտերով արգելված չէ: Պաշարների անհատույց հանձնման գործընթացը սկսվում է, եթե առկա է կազմակերպության ղեկավարի գրավոր թույլտվությունը:

Պաշարների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 5.11 «Պաշարների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

2.3.10 Ծառայությունների մատուցման ծախսումների (ինքնարժեքի) փաստաթղթավորումը

- Ծառայությունների մատուցման ծախսումները (ինքնարժեքը) ներառում են՝
- ա) ծառայությունների մատուցման հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումները՝ հիմնական արտադրական ծախսումները, և
 - բ) ծառայությունների մատուցման վերադիր ծախսումները:

Ծառայությունների մատուցման ծախսումները (ինքնարժեքը) փաստաթղթավորվում է.

- օգտագործված հումքի և նյութերի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Նյութերի շարժի (ներառյալ՝ ծախսումների և ծախսերի) հաշվետվությամբ» (Ձև ԾԽ-1).
- օգտագործված փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների շարժի հաշվետվությամբ» (Ձև ԾԽ-2).
- աշխատողների աշխատուժի ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի աշխատակիցների հատուցումների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով,
- օգտագործված տրանսպորտային միջոցների վառելիքի ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Մարդատար ավտոմեքենայի, ոչ ընդհանուր օգտագործման ավտոբուսի երթուղային թերթիկով» (Ձև ԾԽ-6) և «Բեռնատար ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկով» (Ձև ԾԽ-7),
- օգտագործված էներգակիրների ծախսումները փաստաթղթավորվում են «Էներգակիրների ծախսումների (ծախսերի) հաշվետվությամբ» (Ձև ԾԽ-3),
- օգտագործված հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումները փաստաթղթավորվում են հաշվապահական համակարգչային ծրագրի հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման տեղեկագրերով՝ էլեկտրոնային եղանակով:

Եթե ծառայությունների մատուցման աշխատանքների մի մասը իրականացվում են այլ կազմակերպությունների կամ կազմակերպության աշխատակից չհանդիսացող ֆիզիկական անձանց կողմից, ապա այդ ծախսումները փաստաթղթավորվում են սույն ուղեցույցի 2.3.1 «Պաշարների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը» ենթաբաժնի «ա», «բ», «գ» և «ե» կետերում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերով:

Ծառայությունների մատուցման ծախսումների (ինքնարժեքի) փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 7 «Ծախսումների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՇԽ-1

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

_____ կազմակերպության անվանումը		Հաստատում եմ _____ պաշտոնը	_____ ստորագրությունը	_____ անունը, ազգանունը								
				« » _____ 20 թ.								
ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՇԱՐԺԻ (ՆԵՐԱՌՅԱԼ՝ ԾԱԽՍՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԾԱԽՍԵՐԻ) ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ N _____				« » _____ 20 թ. <small>կազմման ամսաթիվը</small>								
Հաշվետու ամիսը _____ Ստորաբաժանման անվանումը _____												
h/h	Հումքի, կուլթերի (անավարտ արտադրանքի) անվանումը	Ծածկագիրը	Չափի միավորը	Մնացորդը ժամանակաշրջանի սկզբում	Մուտքը հաշվետու ժամանակաշրջանում	Ելքը (ծախսում) ըստ ուղղությունների						Մնացորդը ժամանակաշրջանի վերջում
						ծախսությունների մատուցում ըստ ծրագրերի (անվանումը)			ՀՄ կատարման, տեղակայման և կապիտալացման այլ ծախսումներ	ընդհանուր վարչական և բաշխման ծախսումներ	այլ ծախսումներ և ծախսեր	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ <small>ստորագրությունը</small>					Կազմեց՝ _____ <small>ստորագրությունը</small>					_____ <small>անունը, ազգանունը</small>		

Ձև ՇԽ-2

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

_____ կազմակերպության անվանումը		Հաստատում եմ _____ պաշտոնը	_____ ստորագրությունը	_____ անունը, ազգանունը											
				« » _____ 20 թ.											
ՓՈՔՐԱՐԺԵՔ ԿԱՄ ԱՐԱԳԱՄԱՇ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ՇԱՐԺԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ N _____				« » _____ 20 թ. <small>կազմման ամսաթիվը</small>											
Հաշվետու ամիսը _____ Ստորաբաժանման անվանումը _____															
h/h	Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկայի անվանումը	Ցածկագիրը	Չափի միավորը	Մնացորդը ժամանակաշրջանի սկզբին			Հաշվետու ժամանակաշրջան						Մնացորդը ժամանակաշրջանի վերջին		
				Դեռևս չստացված (կանխատեսված)	Չստացված մեջ	Ընդամենը	Մուտք		Տրվել է այլ ստորաբաժանման	Լուծարվել է (փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման ավարտ)	Դեռևս չստացված (կանխատեսված)	Չստացված մեջ	Ընդամենը		
Պահեստից (չստացված մեջ չգտնված)	Այլ ստորաբաժանումից (չստացված մեջ գտնված)	Չստացված է հանձնվել	Չստացված մեջ գտնվում				Չստացված մեջ չգտնվում								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ <small>ստորագրությունը</small>				Կազմեց՝ _____ <small>անունը, ազգանունը</small>				_____ <small>ստորագրությունը</small>				_____ <small>անունը, ազգանունը</small>			

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՇԽ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

_____ կազմակերպության անվանումը		Հաստատում եմ _____ պաշտոնը		ստորագրությունը _____		անունը, ազգանունը « _____ 20 թ.					
ԷՆԵՐԳԱԿԻՐՆԵՐԻ ԾԱԽՍՈՒՄՆԵՐԻ (ԾԱԽՍԵՐԻ) ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ N											
Հաշվետու ամիսը _____								« _____ 20 թ. կազմման ամսաթիվը			
Խ/Խ	Էներգակրի անվանումը	Ծածկագիրը	Չափի միավորը	Քանակը	Ելքը (ծախսումը) ըստ ուղղությունների						
					ծառայությունների մատուցումը ըստ ծրագրերի (անվանումը)			ՀԱԿ կատարման, տեղակայման և կապիտալացման այլ ծախսումներ	ընդհանուր վարչական և բաշխման ծախսումներ	այլ ընդհանուր ծախսեր	
1	2	3	4	5	6	7	8				9
_____ -ի Էներգակրի անվանումը		սպառման համար պատասխանատու անձ՝		_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	
_____ -ի Էներգակրի անվանումը		սպառման համար պատասխանատու անձ՝		_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	
Կազմեց՝ _____		պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	անունը, ազգանունը _____							

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՄԽ-6

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

ՄԱՐԴԱՏԱՐ ԱՎՏՈՄԵՔԵՆԱՅԻ, ՈՉ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՎՏՈՐՈՒՄԻ ԵՐԹՈՒՂԱՅԻՆ ԹԵՐԹԻԿ N _____										Ձև ՄԽ-6																					
(որ կամ ժամանակաշրջան)																															
Ավտոմեքենայի (ավտոբուսի)՝ մակիչը _____ պետհամարանիշը _____ գույքային համարը _____		Վարորդ՝ անունը, ազգանունը _____ տարիսպին համարը _____		Ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում մեկնումը թույլատրում են մեխանիկ՝ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____		Վազելի մնացորդը ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում՝		Վազելի մնացորդը ժամանակաշրջանի (օրվա) վերջում՝		<table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Տեսակը, մակիչը</td> <td style="width: 50%;">Քանակ (լիտր, կգ)</td> </tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>		Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																		
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																														
Վազելի ցուցիչի ցուցմունքը ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում (կմ)՝ _____		Ավտոմեքենան (ավտոբուսը) տեխնիկապես նորմալ վիճակում ընդունեց վարորդ՝ ստորագրությունը _____		Վազելի ցուցիչի ցուցմունքը ժամանակաշրջանի (օրվա) վերջում (կմ)՝ _____		Վազելի ծախսը ժամանակաշրջանի (օրվա) ընթացքում՝		<table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Տեսակը, մակիչը</td> <td style="width: 50%;">Քանակ (լիտր, կգ)</td> </tr> <tr> <td> </td> <td>նորմայով</td> </tr> <tr> <td> </td> <td>փաստացի</td> </tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>		Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)		նորմայով		փաստացի																
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																														
	նորմայով																														
	փաստացի																														
Այլ նշումներ _____																															

Աղյուսակ 1												
Ան. աթ. թվ	Աշխատանքը թույլատրող բժշկի ստորագրությունը	Աշխատանքը թույլատրող մեխանիկի ստորագրությունը	Պատվիրատու ստորաբաժանի ման (կազմակերպության) անվանումը	Երթուղի (պատվիրատուի հանձնարարությունը)	Վազելի ցուցմունքը		Լիցքավորված վառելիքի քանակը			Վառելիքը լիցքավորողի ստորագրությունը	Մեքենան օգտագործողի	
					մեկն. բաց առաջ	վերադառ. նախորդ հետո	բենզին (լիտր)	դիզ. վառելիք (լիտր)	հեղուկ գազ (կգ)		անունը, ազգանունը	ստորագրությունը
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ԸՆդամները												

Կ. Տ

Ավտոմեքենան տեխնիկապես նորմալ վիճակում հանձնեց վարորդ՝ ստորագրությունը _____	Ավտոմեքենան տեխնիկապես նորմալ վիճակում ընդունեց մեխանիկ՝ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____
---	---

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՄԽ-7

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Կազմակերպության անվանումը ԲԵՌՆԱՏԱՐ ԱՎՏՈՄԵՔԵՆԱՅԻ ԵՐԹՈՒՂԱՅԻՆ ԹԵՐԹԻԿ N _____ (որ կամ ժամանակաշրջանը)		Ձև ՄԽ-7																																							
Բեռնատար ավտոմեքենայի՝ _____ մակիչը _____ պերիամետրակիչը _____ գույքային համարը _____ Վարորդ՝ _____ անունը, ազգանունը _____ տարեկան հասարը _____ Ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում մեկնումը թույլատրում եմ մեխանիկ՝ _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____ Վազքի ցուցիչի ցուցմունքը ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում (կմ)՝ _____ Ավտոմեքենան տեխնիկապես նորմալ վիճակում ընդունեց վարորդ՝ _____ ստորագրությունը _____ Այլ նշումներ _____ _____ _____	Վառելիքի մնացորդը ժամանակաշրջանի (օրվա) սկզբում՝ <table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Տեսակը, մակիչը</td><td>Քանակ (լիտր, կգ)</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> Լիցքավորվել է ժամանակաշրջանի (օրվա) ընթացքում՝ <table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Տեսակը, մակիչը</td><td>Քանակ (լիտր, կգ)</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> Վառելիքի մնացորդը ժամանակաշրջանի (օրվա) վերջում՝ <table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Տեսակը, մակիչը</td><td>Քանակ (լիտր, կգ)</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> Վազքի ցուցիչի ցուցմունքը ժամանակաշրջանի (օրվա) վերջում (կմ)՝ _____ Վառելիքի ծախսը ժամանակաշրջանի (օրվա) ընթացքում <table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Տեսակը, մակիչը</td><td>Քանակ (լիտր, կգ)</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>	Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)									Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)									Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)									Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)								
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																																								
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																																								
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																																								
Տեսակը, մակիչը	Քանակ (լիտր, կգ)																																								
Աղյուսակ 1																																									
Ամսաթիվ	Աշխատանքը թույլատրող բնիշվի ստորագրությունը	Աշխատանքը մեխանիկի ստորագրությունը	Պատվիրատու ստորագրածանումը (կազմակերպությունը)	Պատվիրատուի հանձնարարությունը (նշանակում)	Որտեղից է մեկնում	Ուր է մեկնում	Դուրս գալու		Վերադարձի																																
							ժամ	րոպե	ժամ	րոպե																															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11																															
Վազքի ցուցիչի ցուցմունքը մեկնելիս	Լիցքավորված վառելիքի քանակը			Կատարված աշխատանքի նկարագրությունը	Վազքի ցուցիչի ցուցմունքը վերադառնալիս	Բեռն ուղեկցող փաստաթղթի		Մեքենան օգտագործողի (պատվիրատուի)																																	
	բենզին (լիտր)	դիզ. վառելիք (լիտր)	հեղուկ գազ (կգ)			համարը	ամսաթիվը	անունը, ազգանունը	ստորագրությունը																																
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21																																
Ընդամենը																																									
Կ. Տ Ավտոմեքենան տեխնիկապես նորմալ վիճակում հանձնեց վարորդ՝ _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____					Ավտոմեքենան տեխնիկապես նորմալ վիճակում ընդունեց մեխանիկ՝ _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը _____																																				

2.4 Պաշարների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և պաշարների հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները

2.4.1 Պաշարների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները

Պաշարները, որպես ընթացիկ ակտիվներ հաշվառվում են երկրորդ «Ընթացիկ ակտիվներ» դասի 21 «Պաշարներ և կենսաբանական ակտիվներ» խմբում ներառված առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներով և համապատասխան ենթահաշիվներով՝

- հումքը և նյութերը՝ 211 «Հումք և նյութեր» առաջին կարգի հաշվով,
- ապրանքները՝ 216 «Ապրանքներ» առաջին կարգի հաշվում բացված համապատասխան ենթահաշիվներով,
- փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները՝ 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները» առաջին կարգի հաշվով:

Ծառայությունների մատուցման ծախսերը հաշվառվում են 71-72 «Փոխանակվող գործարքների գծով ծախսեր» խմբի հետևյալ առաջին կարգի հաշիվներում բացված համապատասխան ենթահաշիվներով.

- 711 «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման ծախսեր (իրականացված ծրագրերի ինքնարժեք)»: Այս հաշվում հաշվառվում են բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) ծախսերը,
- 712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»: Այս հաշվում հաշվառվում են հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների (բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայություններից տարբերվող ծառայությունների) մատուցման ծախսերը:

2.4.2 Պաշարների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

2.4.2.1 Պաշարների սրացման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Մատակարարներից ձեռքբերված պաշարների մուտքագրումը.

ա) Պաշարների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլումը՝

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Մատակարարներից պաշարների ձեռքբերման արտացոլում	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

բ) Պաշարների ձեռքբերման հետ կապված դրամական արտահոսքերի արտացոլումը

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պաշարների ձեռքբերման համար դրամական միջոցների վճարում 	0426 «Նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0522 «Արտադրական նշանակության պաշարների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0523 «Վերավաճառքի համար նախատեսված ապրանքների գծով արտահոսքեր» 0524 «Սպառման համար նախատեսված պաշարների գծով արտահոսքեր»	251 «Դրամարկղ» 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 253 «Բանկային հաշիվներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Դրամական արտահոսքերի հաշվին պաշարների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարում 	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	0426 «Նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0522 «Արտադրական նշանակության պաշարների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0523 «Վերավաճառքի համար նախատեսված ապրանքների գծով արտահոսքեր» 0524 «Սպառման համար նախատեսված պաշարների գծով արտահոսքեր»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Դրամական արտահոսքերի հաշվին պաշարների ձեռքբերման գծով տրված կանխավճարի արտացոլում 	2241 «Տրված ընթացիկ կանխավճարներ հումք, նյութեր ձեռք բերելու համար» 2242 «Տրված ընթացիկ կանխավճարներ ապրանքների ձեռք բերելու համար» 2249 «Այլ նպատակներով տրված ընթացիկ կանխավճարներ»	0426 «Նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0522 «Արտադրական նշանակության պաշարների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր» 0523 «Վերավաճառքի համար նախատեսված ապրանքների գծով արտահոսքեր» 0524 «Սպառման համար նախատեսված պաշարների գծով արտահոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> Պաշարների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին 	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	2241 «Տրված ընթացիկ կանխավճարներ հումք, նյութեր ձեռք բերելու համար» 2242 «Տրված ընթացիկ կանխավճարներ ապրանքներ ձեռք բերելու համար» 2249 «Այլ նպատակներով տրված ընթացիկ կանխավճարներ»

2. Պաշարների ձեռք բերման (ստացման) հետ կապված ծախսումների արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> տրանսպորտային, բեռնման, բեռնաթափման և այլ ծառայություններ 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> չփոխհատուցվող հարկեր, տուրքեր, վճարներ 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաներ»	524 «Պարտքեր հարկերի և այլ պարտադիր վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ապահովագրավճարներ 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

3. Ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված պաշարների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված պաշարների մուտքագրում 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված պաշարների մուտքագրում 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

4. Առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված պաշարների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված պաշարների մուտքագրում 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված պաշարների մուտքագրում 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

5. Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում (սեփական կապիտալի համապատասխան հոդվածում) ներդրված պաշարների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում ներդրված պաշարների մուտքագրում	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	311 «Ներդրված կապիտալ»

6. Հիմնական միջոցներ լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրման արտացոլում, երբ հիմնական միջոցը ունի հաշվեկշռային արժեք 	211 «Հումք և նյութեր»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրման արտացոլում, երբ հիմնական միջոցը չունի հաշվեկշռային արժեք 	211 «Հումք և նյութեր»	6391 «Հիմնական միջոցների լուծարումից ստացված ակտիվների գծով օգուտներ»

7. Գույքագրմամբ հայտնաբերված ավելցուկ պաշարների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ավելցուկ պաշարների մուտքագրումը, երբ ավելցուկը պայմանավորված է հաշվետու ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած սխալների հետ 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	6392 «Գույքագրմամբ հայտնաբերված ակտիվների գծով օգուտներ»
<ul style="list-style-type: none"> ավելցուկ պաշարների մուտքագրումը, երբ ավելցուկը պայմանավորված է նախորդող ժամանակաշրջաններում տեղի ունեցած սխալների հետ 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	3411 «Նախորդ տարիների սխալների ուղղման հետընթաց կիրառման արդյունքում առաջացած ճշգրտում»

2.4.2.2 Պաշարների օտարման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների) վաճառք

ա) *Վաճառված պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Վաճառված հումքի, նյութերի, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում 	7139 «Իրացված այլ պաշարների ինքնարժեք»	211 «Հումք և նյութեր» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»
<ul style="list-style-type: none"> Վաճառված ապրանքների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում 	7132 «Իրացված ապրանքների ինքնարժեք»	216 «Ապրանքներ»

բ) *Հումքի, նյութերի, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների վաճառքներից հասույթների և վաճառքներից (օտարումից) ԱԱՀ-ի արտացոլում*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> հումքի, նյութերի, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների վաճառքից հասույթների արտացոլում 	2216 «Դեբիտորական պարտքեր այլ պաշարների վաճառքների գծով»	6134 «Այլ պաշարների իրացումից հասույթ»
<ul style="list-style-type: none"> հումքի, նյութերի, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների վաճառքի գծով ԱԱՀ գումարների արտացոլում 	2216 «Դեբիտորական պարտքեր այլ պաշարների վաճառքների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

գ) *Ապրանքների վաճառքներից հասույթների և վաճառքներից (օտարումից) ԱԱՀ-ի արտացոլում*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ապրանքների վաճառքից հասույթների արտացոլում 	2214 «Դեբիտորական պարտքեր արտադրանքի, ապրանքների իրացումների գծով»	6132 «Ապրանքների իրացումից հասույթ»
<ul style="list-style-type: none"> ապրանքների վաճառքի գծով ԱԱՀ գումարների արտացոլում 	2214 «Դեբիտորական պարտքեր արտադրանքի, ապրանքների իրացումների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

2. Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7397 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

3. Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7398 «Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

4. Գույքագրմամբ հայտնաբերված պակասորդ պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ պակասորդ պաշարների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում, երբ պակասորդը պայմանավորված է հաշվետու ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած սխալների հետ 	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ պակասորդ պաշարների հաշվեկշռային արժեքի դուրս գրում, երբ պակասորդը պայմանավորված է նախորդող ժամանակաշրջաններում տեղի ունեցած սխալների հետ 	3411 «Նախորդ տարիների սխալների ուղղման հետընթաց կիրառման արդյունքում առաջացած ճշգրտում»	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

5. Պայմանների կատարման պահանջով ստացված և պայմանների չկատարման հետևանքով պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների) հետ վերադարձման արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Պայմանների կատարման պահանջով ստացված և պայմանների չկատարման հետևանքով պաշարների հետ վերադարձման արտացոլում	563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ» 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

2.4.2.3 Ծառայությունների մատուցման ծախսեր (ծառայության ինքնարժեք) ծառայությունների մատուցումից հասույթներ

1. Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման գծով կատարված ծախսերի (ծառայության ինքնարժեքի) արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ աշխատուժի գծով ծախսումներ 	711101 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր» 711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ նյութերի գծով ծախսումներ 	711102 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսեր» 711202 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսեր»	211 «Հումք և նյութեր»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ 	<p>711102 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսեր»</p> <p>711202 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսեր»</p>	<p>218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ 	<p>711103 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»</p> <p>711203 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»</p>	<p>112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսումներ 	<p>711103 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»</p> <p>711203 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»</p>	<p>132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»</p>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների նորոգման և սպասարկման ծախսումներ 	<p>711104 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների նորոգման և սպասարկման գծով ծախսեր»</p> <p>711204 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների նորոգման և սպասարկման գծով ծախսեր»</p>	<p>211 «Հումք և նյութեր»</p> <p>521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հիմնական միջոցների վարձակալության ծախսումներ 	<p>711105 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսեր»</p> <p>711205 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսեր»</p>	<p>5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գործուղման ծախսումներ 	<p>711106 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով գործուղման ծախսեր»</p> <p>711206 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով գործուղման ծախսեր»</p>	<p>2283 «Առհաշիվ տրված գումարներ գործուղումների համար»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ կապի ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	<p>711107 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կապի գծով ծախսեր»</p> <p>711207 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կապի գծով ծախսեր»</p>	<p>5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»</p>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ էլեկտրաէներգիայի ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	<p>711108 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսեր»</p> <p>711208 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսեր»</p>	<p>5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ջեռուցման ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	<p>711108 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսեր»</p> <p>711208 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսեր»</p>	<p>5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ կոմունալ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	<p>711109 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կատարվող կոմունալ ծախսեր»</p> <p>711209 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կատարվող կոմունալ ծախսեր»</p>	<p>5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գրասենյակային ծախսումներ 	<p>711110 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կատարվող գրասենյակային ծախսեր»</p> <p>711210 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կատարվող գրասենյակային ծախսեր»</p>	<p>211 «Հումք և նյութեր»</p> <p>521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»</p>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	711111 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով խորհրդատվական ծախսեր» 711211 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով խորհրդատվական ծախսեր»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	711199 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) այլ ծախսեր» 711199 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) այլ ծախսեր»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»

2. Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման («վճարովի ծառայություններ») գծով կատարված ծախսերի (ծառայության ինքնարժեքի) արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> աշխատուժի գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> նյութերի գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	211 «Հումք և նյութեր»
<ul style="list-style-type: none"> փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
<ul style="list-style-type: none"> ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների նորոգման և սպասարկման ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	211 «Հումք և նյութեր» 521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների վարձակալության ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գործուղման ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	2283 «Առհաշիվ տրված գումարներ գործուղումների համար»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ կապի ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ էլեկտրաէներգիայի ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ջեռուցման ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ կոմունալ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ գրասենյակային ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	211 «Հումք և նյութեր» 521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Այլ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսումներ 	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»

3. Ծառայությունների մատուցումից հասույթի արտացոլում.

ա) ծառայությունների մատուցումից հասույթի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթի արտացոլում 	2211 «Դեբիտորական պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»	6111 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից հասույթի արտացոլում 	2212 «Դեբիտորական պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»	6112 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթի արտացոլում 	2213 «Դեբիտորական պարտքեր հաճախորդներին մատուցած ծառայությունների գծով»	612 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայություններից հասույթ»

բ) ծառայությունների մատուցման գծով ԱԱՀ-ի գումարների արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման հետ կապված ԱԱՀ-ի գումարի արտացոլում (երբ կիրառելի է) 	2212 «Դեբիտորական պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման հետ կապված ԱԱՀ-ի գումարի արտացոլում (երբ կիրառելի է) 	2213 «Դեբիտորական պարտքեր հաճախորդներին մատուցած ծառայությունների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

2.5 Պաշարների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

2.5.1 Պաշարների մուտքագրումը

Գնված, անհատույց ստացված կամ այլ կերպ ձեռք բերված պաշարները (հումք, նյութեր, ապրանքներ, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ) կազմակերպություն մուտքագրելիս դրանք արտացոլվում են ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Մուտքի օրդերը»:

ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Պահեստի մուտքի օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

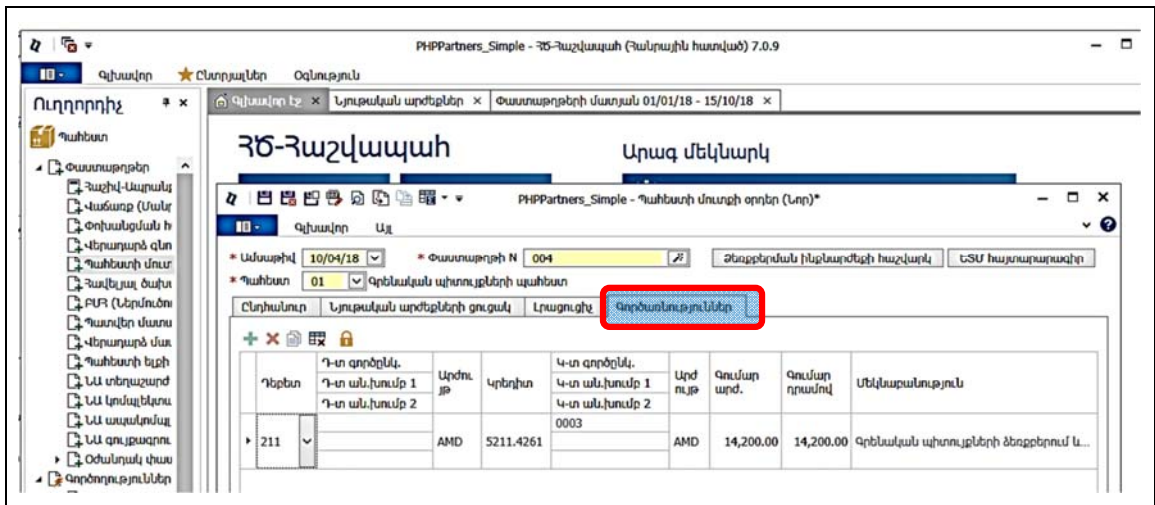
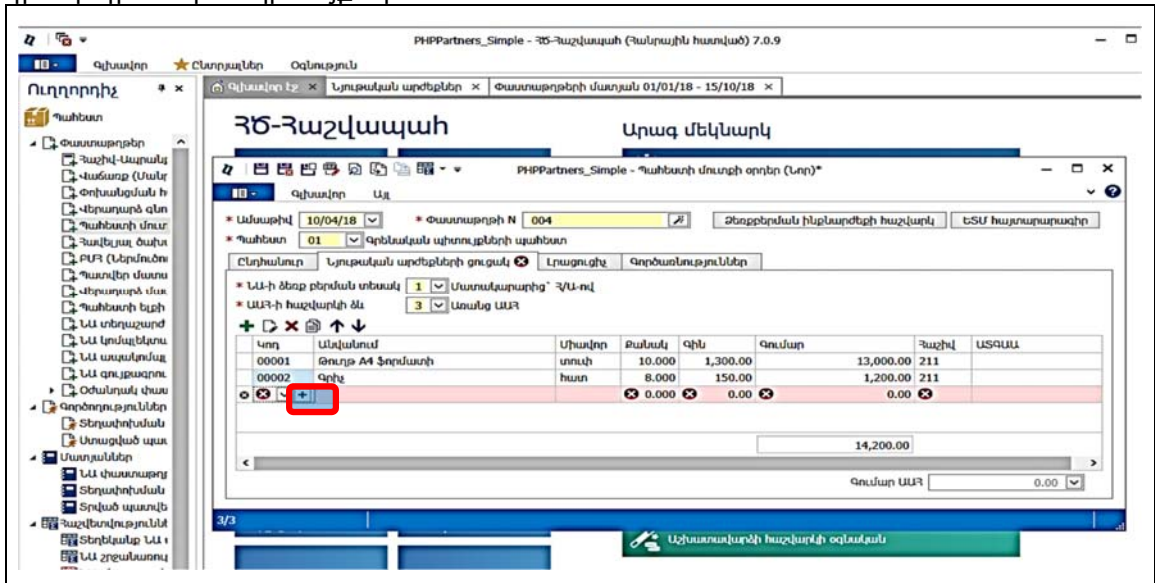
Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն պահեստը (կամ համապատասխան այլ ստորաբաժանումը), որտեղ պետք է մուտքագրվեն պաշարները, որից հետո փաստաթղթի «Նյութական արժեքների ցուցակ» էջում լրացվում են մուտքագրվող պաշարի կողը, քանակը, միավորի գնման գինը: Այն դեպքում, երբ նյութական արժեքների տեղեկատուի մեջ առկա չէ տվյալ պաշարը, այն ավելացվում է «Կող» սյան «+» կոճակի միջոցով:

Պաշարների մուտքագրման հաշվապահական ձևակերպումները ավտոմատ գեներացնելու համար անհրաժեշտ է լրացնել նաև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջի համապատասխան տեղեկատվությունը (մատակարարի կող, կրեդիտորական պարտքը հաշվառող հաշիվ և այլն):

Այնուհետև «Պահեստի մուտքի օրդեր» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է պաշարների մուտքագրման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝

2018 թվականի ապրիլի 10-ին կազմակերպությունը մատակարարից ձեռք է բերել 14,200 դրամի գրենական պիտույքներ:

2.5.2 Պաշարների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների արտացոլումը

Պաշարների (հումքի, նյութերի, ապրանքների, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների) ձեռք բերման հետ ուղղակիորեն կապված տրանսպորտային, բեռնման, բեռնաթափման ծախսումները և այլ ծախսումները պաշարների սկզբնական արժեքում ներառելու համար անհրաժեշտ է ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում ստեղծել «Հավելյալ ծախսերի բաշխում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում: Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն «պահեստի մուտքի օրդեր» էլեկտրոնային

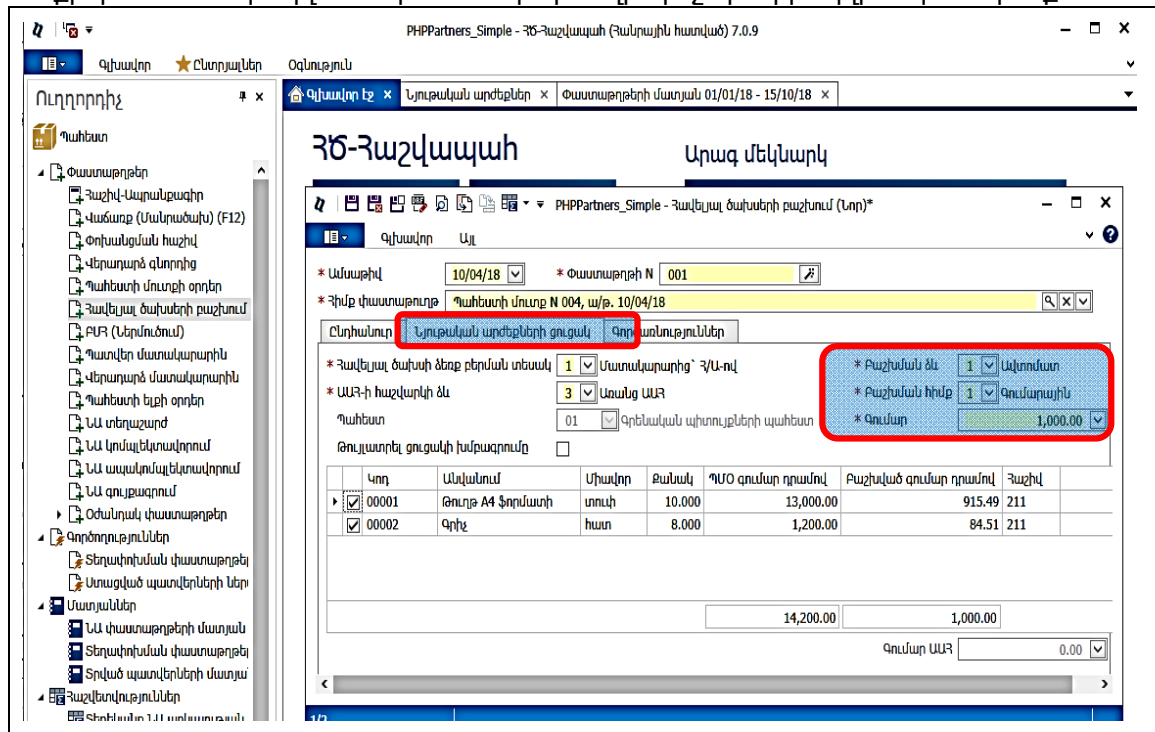
փաստաթուղթը, որով ՀԾ-ում մուտքագրվել են այն պաշարները, որոնց սկզբնական արժեքում պետք է ներառվեն ձեռքբերման հետ կապված ծախսումները («Հավելյալ ծախսեր»):

Փաստաթղթի «Նյութական արժեքների ցուցակ» էջում լրացվում են «հավելյալ ծախսերի» բաշխման ձևը (ավտոմատ կամ ձեռքով), բաշխման հիմքը (գումարային, քանակային և այլն), ինչպես նաև բաշխման ենթակա «հավելյալ ծախսերի» գումարը:

Պաշարների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների հաշվապահական ձևակերպումները ավտոմատ գեներացնելու համար անհրաժեշտ է լրացնել նաև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջի համապատասխան տեղեկատվությունը (մատակարարի կոդ, կրեդիտորական պարտքը հաշվառող հաշիվ և այլն):

Այնուհետև «Հավելյալ ծախսերի բաշխում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է պաշարների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝ կազմակերպությունը ձեռք բերված գրենական պիտույքների առաքման համար վճարելու է 1,000 դրամ առաքման վճար, ինչը կհանդիսանա որպես պաշարների ձեռքբերման հետ կապված ծախսում և կներառվի պաշարների սկզբնական արժեքում:

2.5.3 Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների մուտքագրումը և շահագործման հանձնումը

Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները հանդիսանում են պաշարներ, սակայն ի

տարբերություն նյութերի, փոքրաթեք արագամաշ առարկաները անմիջապես չեն սպառվում: Այդ պատճառով անհրաժեշտություն է առաջանում վարել արտահաշվեկշռային անալիտիկ հաշվառում շահագործման հանձնված (որպես ծախսում ճանաչված) փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների համար: Նշված անալիտիկ հաշվառումն իրականացվում է ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում:

Այն դեպքում, երբ ստացված փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաները ձեռքբերման պահին անմիջապես շահագործման չեն հանձնվում, այլ մուտքագրվում են պահեստ (կամ համապատասխան այլ ստորաբաժանում), փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների մուտքագրումը կատարվում է ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում՝ 2.5.1 «Պաշարների մուտքագրումը» ենթաբաժնում նկարագրված ձևով:

2.5.3.1 Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների ձեռքբերում և անմիջապես շահագործման հանձնում

Այն դեպքում, երբ ստացված փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաները ձեռքբերման պահին անմիջապես շահագործման են հանձնվում (ճանաչվում են ծախսում), ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ԱԱ-ի ձեռքբերում և շահագործման հանձնում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Այս փաստաթղթի միջոցով շահագործման հանձնվող փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաները շարունակում են անալիտիկորեն հաշվառվել արտահաշվեկշռում՝ Ա11 «Շահագործման մեջ գտնվող փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաներ» հաշվով:

Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն ստորաբաժանումը, որտեղ շահագործվելու է փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկան, ինչպես նաև նյութական պատասխանատու անձը (շահագործողը): Փաստաթղթի «Արագամաշ առարկաների ցուցակ» էջում լրացվում են ձեռքբերվող և անմիջապես շահագործման հանձնվող փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկայի կողը, քանակը, միավորի գնման գինը և ծախսը (ծախսումը) հաշվառող հաշվապահական հաշիվը: Այն դեպքում, երբ նյութական արժեքների տեղեկատուի մեջ առկա չէ տվյալ փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկան, այն ավելացվում է «Կող» սյան «+» կոճակի միջոցով:

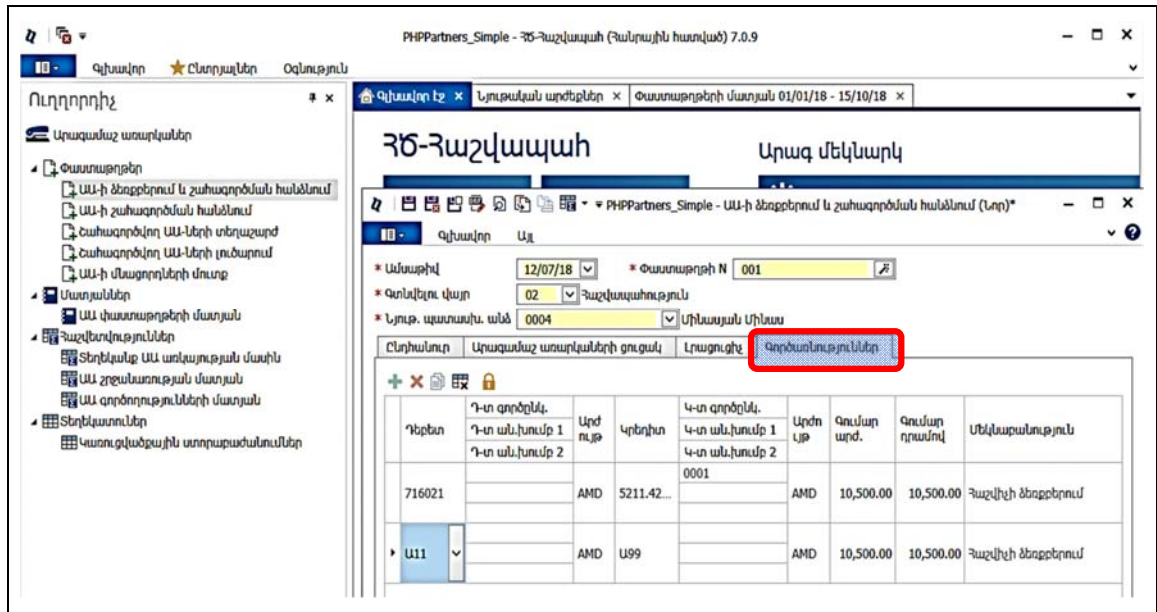
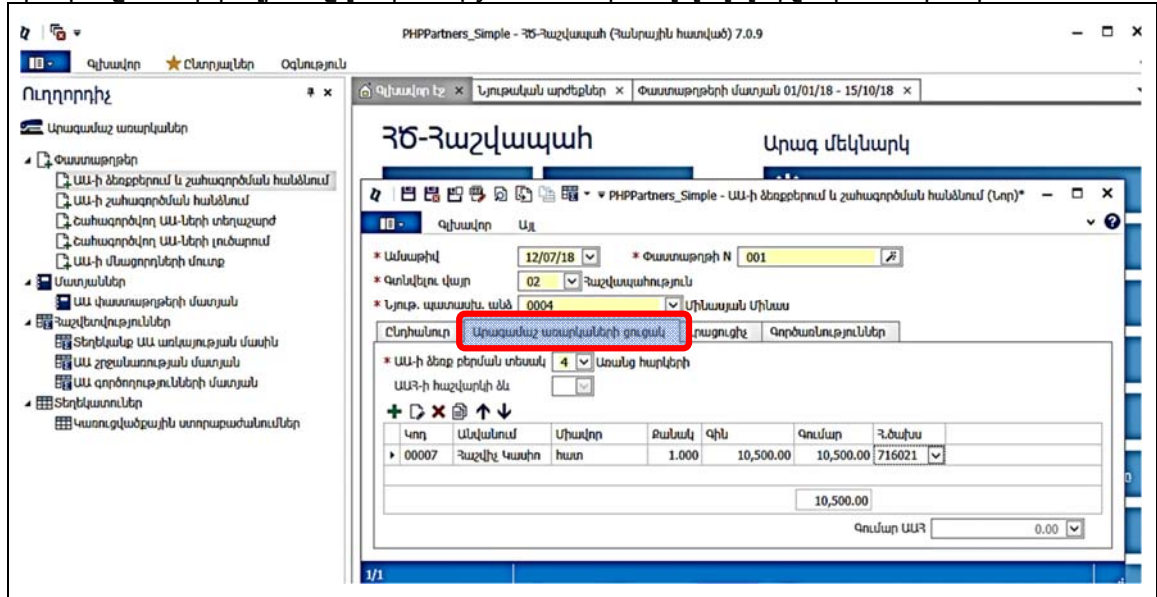
Փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների ձեռքբերման և անմիջապես շահագործման հանձնման հաշվապահական ձևակերպումները (ներառյալ արտահաշվեկշռում արտացոլման) ավտոմատ գեներացնելու համար անհրաժեշտ է լրացնել նաև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջի համապատասխան տեղեկատվությունը (մատակարարի կող, կրեդիտորական պարտքը հաշվառող հաշիվ և այլն):

Այնուհետև «ԱԱ-ի ձեռքբերում և շահագործման հանձնում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է փոքրաթեք կամ արագամաշ առարկաների ձեռքբերման և անմիջապես շահագործման հանձնման հաշվապահական ձևակերպումները՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝ 2018 թվականի հուլիսի 12-ին կազմակերպությունը մատակարարից ձեռք է բերել և անմիջապես շահագործման հանձնել 10,500 դրամ արժողությամբ հաշվիչ մեքենա: Այն

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

պետք է շահագործվի հաշվապահությունում՝ ներառվելով վարչական ծախսերում:

2.5.3.2 Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների շահագործման հանձնում

Այն դեպքերում, երբ շահագործման են հանձնվում արդեն իսկ պահեստում կամ համապատասխան այլ ստորաբաժանումում) գտնվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները, ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ԱԱ-ի շահագործման հանձնում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

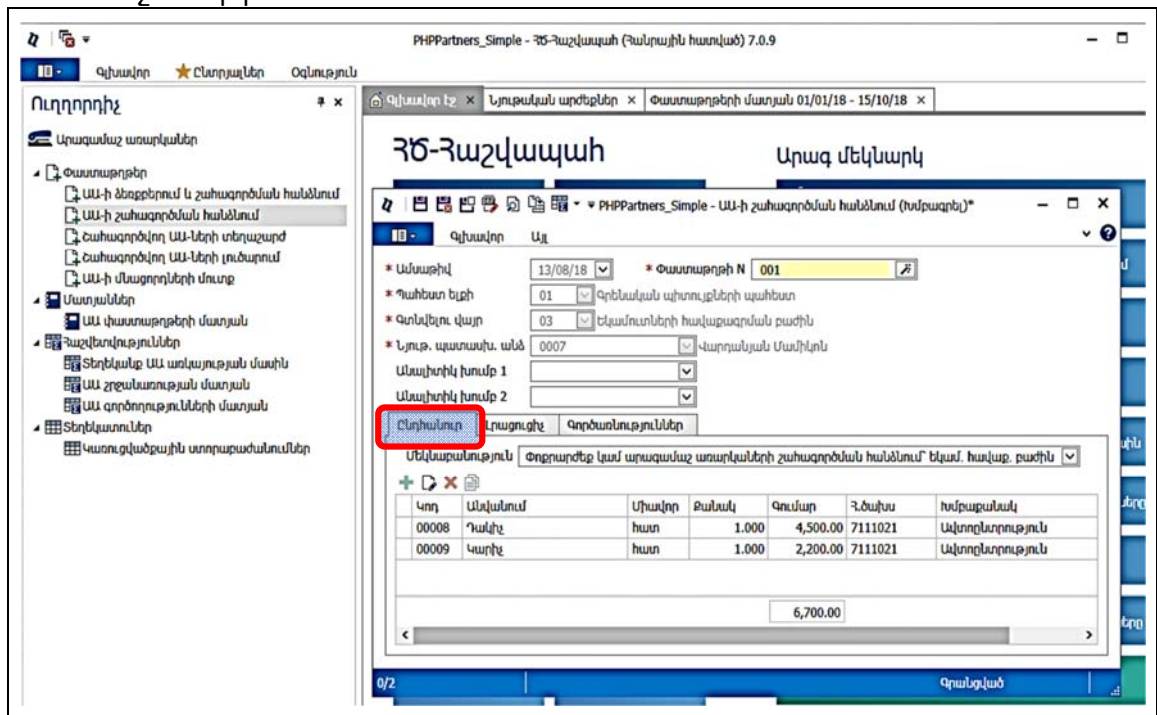
Այս փաստաթղթի միջոցով շահագործման հանձնվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները ևս շարունակում են անալիտիկորեն հաշվառվել արտահաշվեկշռում՝ Ա11

«Շահագործման մեջ գտնվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ» հաշվով:

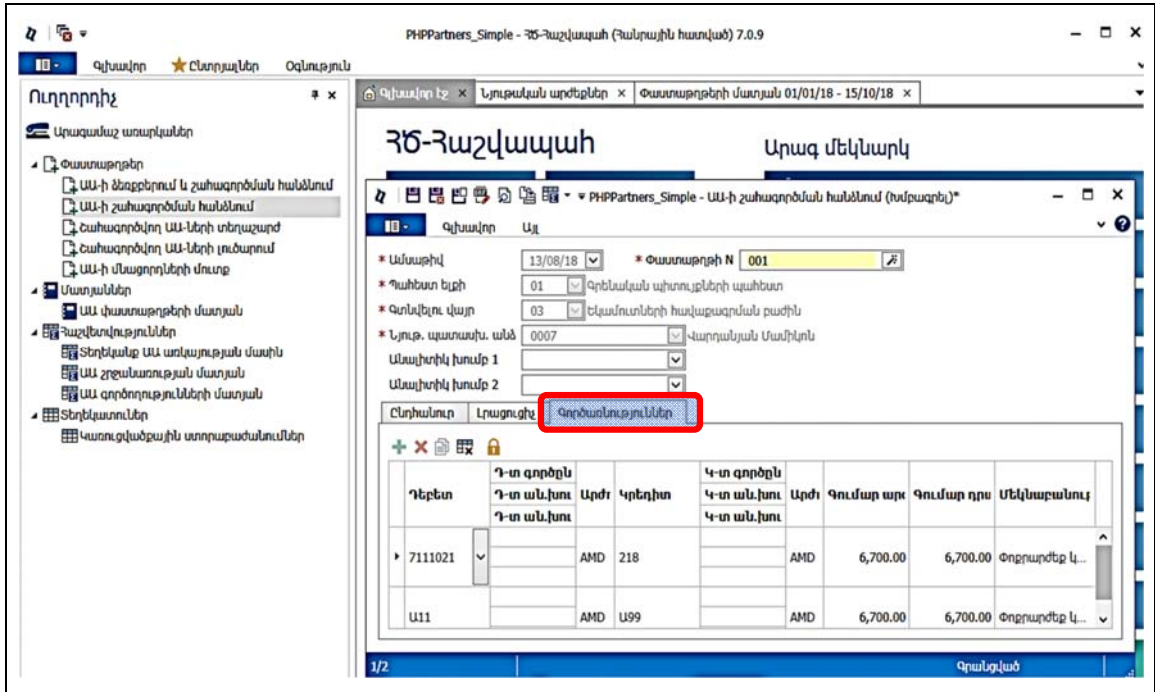
Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն պահեստը, որտեղից պետք է ելքագրվեն փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները, այն ստորաբաժանումը, որտեղ շահագործվելու են փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները, ինչպես նաև նյութական պատասխանատու անձը (շահագործողը): Փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում լրացվում են շահագործման հանձնվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկայի կոդը, քանակը և ծախսը (ծախսումը) հաշվառող հաշվապահական հաշիվը:

Այնուհետև «ԱԱ-ի շահագործման հանձնում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների շահագործման հանձնման հաշվապահական ձևակերպումները՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝ 2018 թվականի օգոստոսի 13-ին եկամուտների հավաքագրման բաժինը պահեստից ստանում է փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ (դակիչ և կարիչ) և հանձնում շահագործման:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

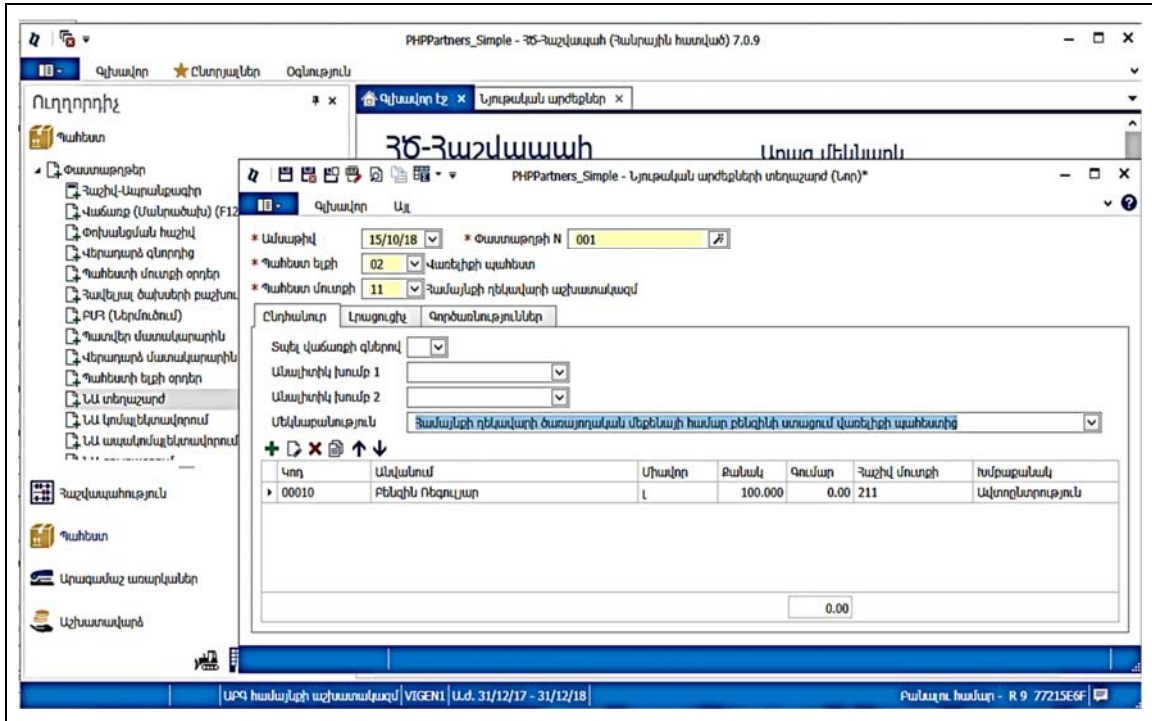
2.5.4 Պաշարների ներքին տեղաշարժերը

Մի ներքին ստորաբաժանումից մյուսը պաշարների փոխանցումը իրականացվում է ՀՄ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Պահանջագիր - բեռնագիր» փաստաթուղթը:

ՀՄ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Նյութական արժեքների տեղաշարժ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն պահեստը (կամ համապատասխան այլ ստորաբաժանումը), որտեղից պետք է ելքագրվեն պաշարները, ինչպես նաև այն ստորաբաժանումը, որտեղ պետք է մուտքագրվեն այդ պաշարները: Այնուհետև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում լրացվում են փոխանցվող պաշարի կողը և քանակը:

Օրինակ՝ 2018 թվականի հոկտեմբերի 15-ին համայնքի ղեկավարի ծառայողական ավտոմեքենայի համար վառելիքի պահեստից ստացվում է 100 լիտր բենզին:

2.5.5 Պաշարների օգտագործումը (սպառումը)

Ծառայությունների մատուցման, վարչական և այլ նպատակներով հումքի և նյութերի օգտագործումը (սպառումը) իրականացվում է ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք են հանդիսանում ծախսումները հիմնավորող համապատասխան փաստաթղթերը («Նյութերի շարժի (ներառյալ՝ ծախսումների և ծախսերի) հաշվետվություն», «Բեռնատար ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկ», «Մարդատար ավտոմեքենայի, ոչ ընդհանուր օգտագործման ավտոբուսի երթուղային թերթիկ» և այլն):

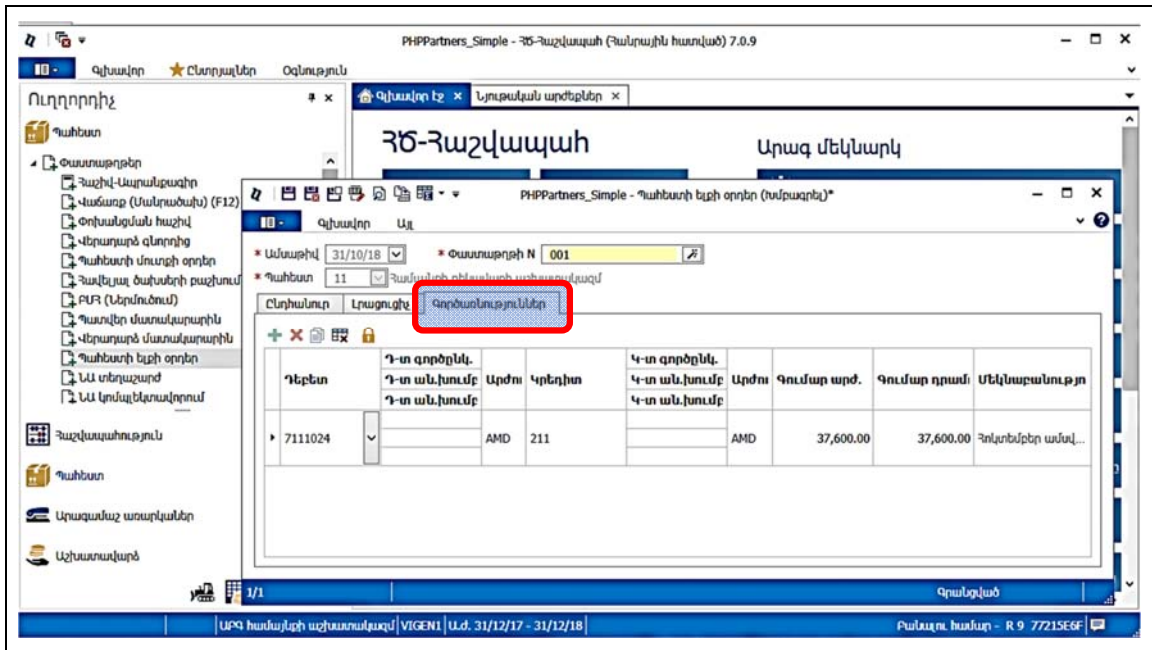
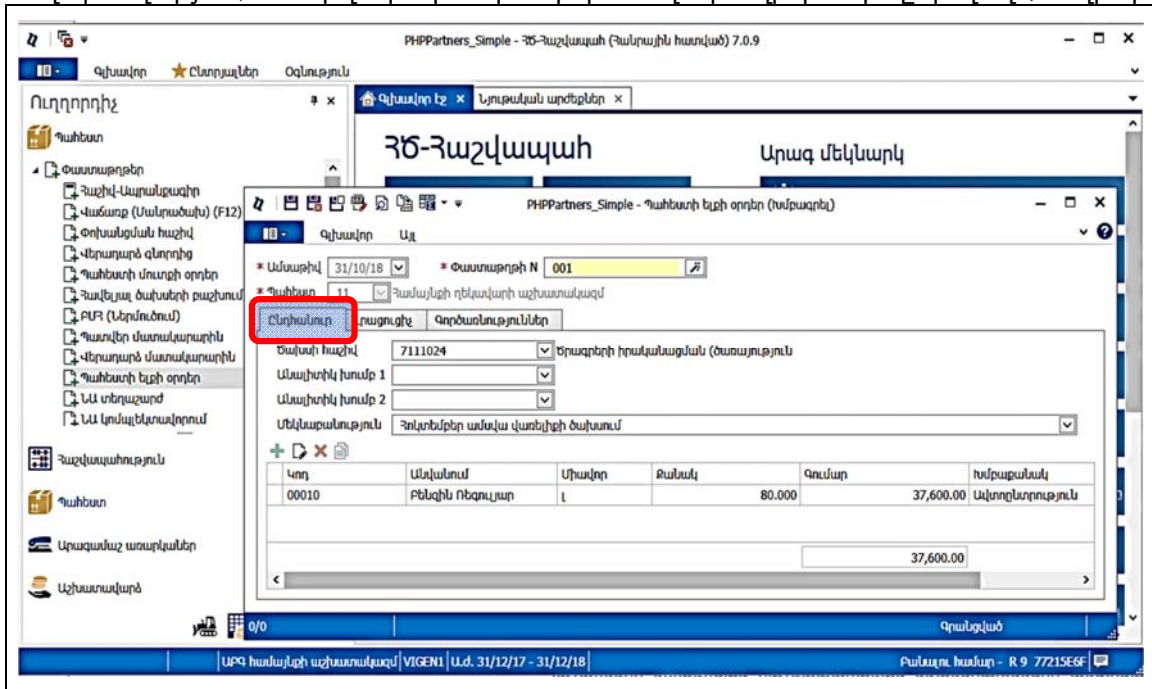
Հումքի և նյութերի ելքագրման համար անհրաժեշտ է ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում ստեղծել «Պահեստի ելքի օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում: Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն պահեստը, որտեղից պետք է ելքագրվեն պաշարները և ելքագրվող պաշարների կոդերը և ելքագրվող քանակները:

Պաշարների օգտագործման (սպառման) հաշվապահական ձևակերպումները ավտոմատ գեներացնելու համար անհրաժեշտ է լրացնել նաև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջի «Ծախսի հաշիվ» վանդակը:

Այնուհետև «Պահեստի ելքի օրդեր» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է պաշարների ելքագրման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝

ըստ համայնքի ղեկավարի ծառայողական ավտոմեքենայի երթուղային թերթիկների տեղեկատվության, 2018 թվականի հոկտեմբեր ամսվա բենզինի ծախսը կազմել է 80 լիտր:

2.5.6 Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարումը

Հետագա օգտագործման համար ոչ պիտանի փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների

լուծարումը (լիկվիդացիան) իրականացվում է ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման ակտ» փաստաթուղթը:

ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Շահագործվող ԱԱ-ների լուծարում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

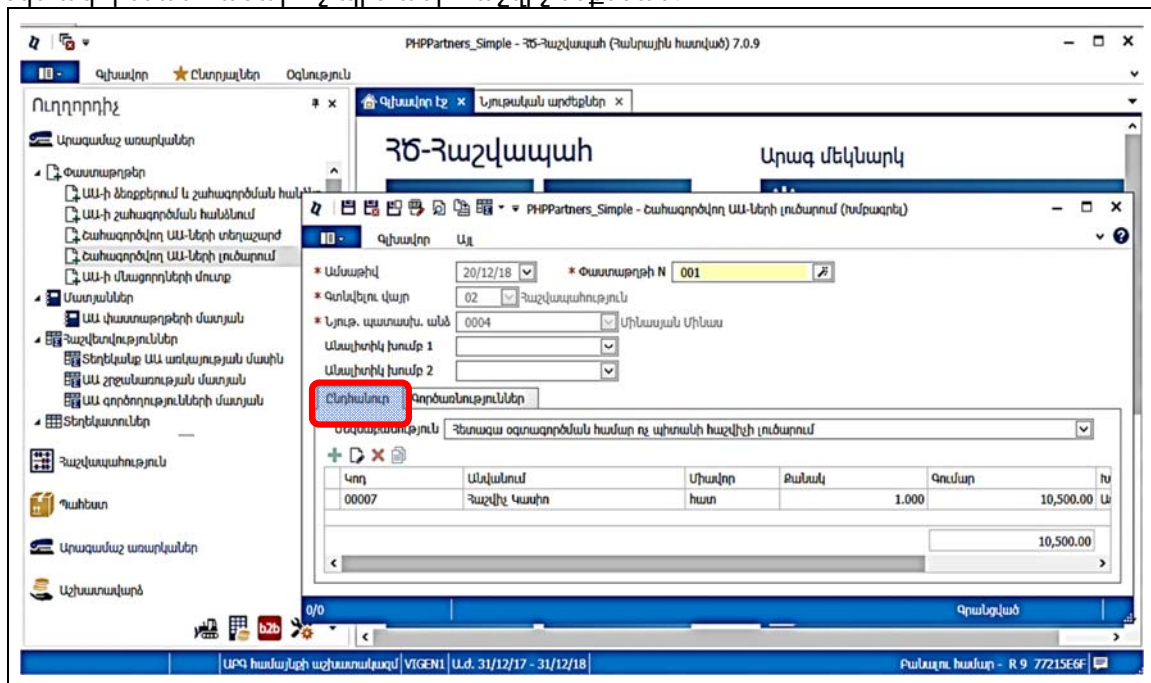
Այս փաստաթղթի միջոցով հետագա օգտագործման համար ոչ պիտանի փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաները հանվում են արտահաշվեկշռային անալիտիկ հաշվառումից:

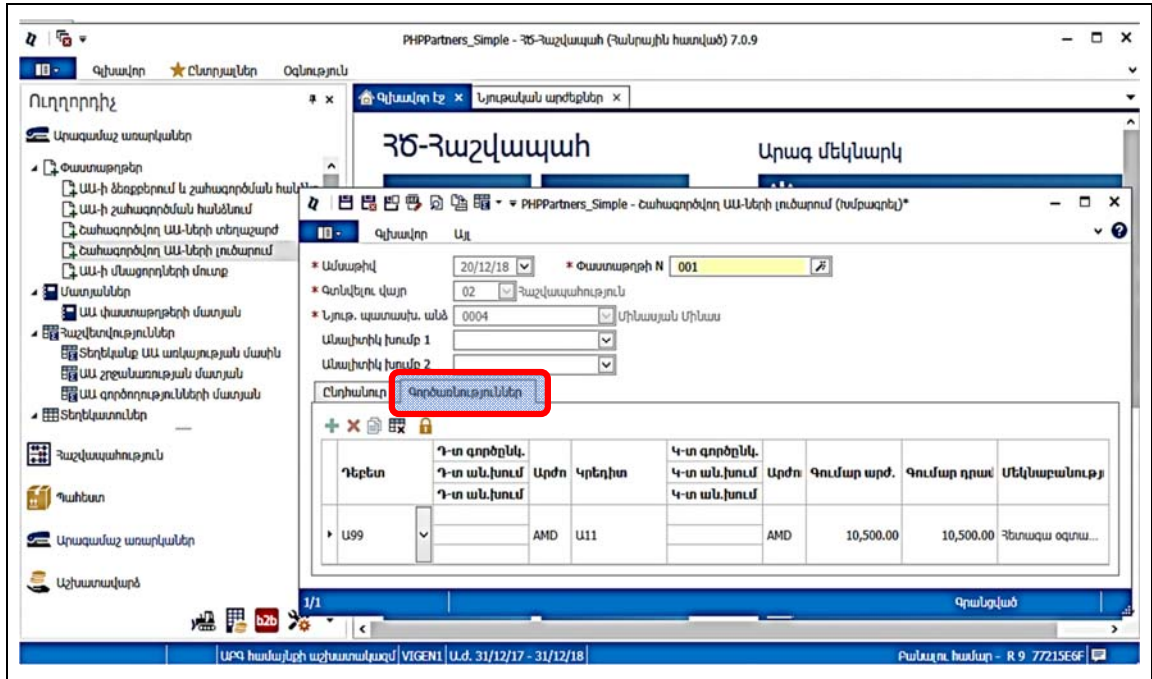
Փաստաթղթում պարտադիր ընտրվում է այն ստորաբաժանումը, որտեղ շահագործվում էր փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկան, ինչպես նաև նյութական պատասխանատու անձը (շահագործողը): Փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում լրացվում են լուծարվող փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկայի կոդը և քանակը:

Այնուհետև «Շահագործվող ԱԱ-ների լուծարում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների լուծարման հաշվապահական ձևակերպումները՝ «Գներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ՝

2018 թվականի դեկտեմբերի 20-ին լուծարվում է հաշվապահությունում գտնվող՝ հետագա օգտագործման համար ոչ պիտանի հաշվիչ մեքենան:

2.5.7 Ծառայությունների մատուցման ծախսումների արտացոլումը

Ծառայությունների մատուցման ծախսումները (ինքնարժեքը) մասնավորապես ներառում են՝

- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսումներ,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի, ջեռուցման և կոմունալ այլ ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կապի գծով ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով խորհրդատվական ծախսումները,
- ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով ստացված այլ ծառայությունների գծով ծախսումները:

**2.5.7.1 Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով
աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսումներ**

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսումները ներառվում են ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգում (տես 9 «Աշխատակիցների հատուցումներ» բաժինը):

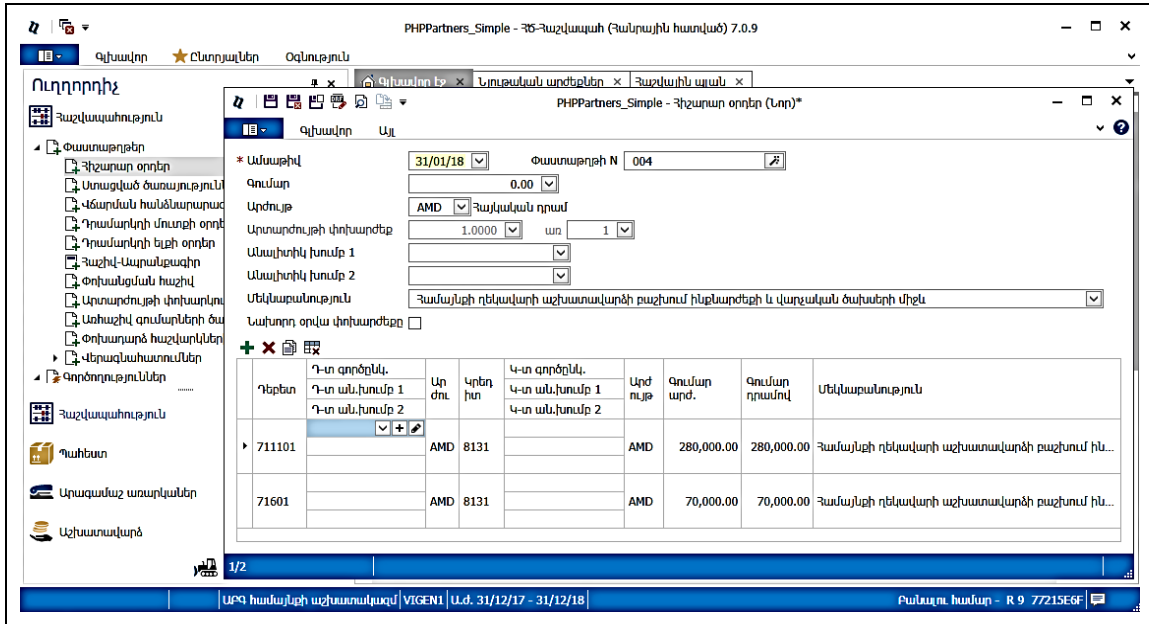
Այն դեպքերում, երբ կոնկրետ աշխատակիցը միաժամանակ ներգրավված է ինչպես ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման), այնպես էլ վարչական, բաշխման կամ այլ ուղղություններում, աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսումների ներառումը ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգում հնարավոր չէ կատարել ավտոմատացված, հետևաբար բաշխումը կատարվում է չավտոմատացված (ձեռքով)՝ «Հիշարար օրդեր» փաստաթղթի միջոցով սինթետիկ հաշվապահական ձևակերպմամբ: Բաշխման համար որպես «տրանզիտ հաշիվ» կարող է կիրառվել հաշվային պլանի 8 «Ծախսումներ» դասում բացված համապատասխան հաշվապահական հաշիվը (օրինակ՝ կարող է բացվել 8131 «Ծառայությունների մատուցման աշխատանքի վարձատրության գծով բաշխվող ծախսումներ» հաշիվ):

Օրինակ՝ 2018 թվականի հունվար ամսին համայնքի ղեկավարի աշխատավարձը ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգում հաշվարկվել է 350,000 դրամ:

Համայնքի ղեկավարը ներգրավված է ինչպես ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) գործընթացում, այնպես էլ, որպես կազմակերպության ղեկավար, ունի ադմինիստրատիվ (վարչական) գործառույթներ: Այս դեպքում համայնքի ղեկավարի աշխատանքի վարձատրության ծախսումները խելամիտ բաշխման հիմունքով (օրինակ՝ ըստ ուղղությունների ծախսված աշխատաժամանակի հարաբերակցությամբ) պետք է ներառվեն ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում և վարչական ծախսերում:

Ենթադրենք ծրագրերի իրականացման համար համայնքի ղեկավարի կողմից ծախսված աշխատաժամանակը կազմում է ընդհանուր աշխատաժամանակի 80 տոկոսը, իսկ մնացած աշխատաժամանակը ծախսվել է ադմինիստրատիվ (վարչական) գործառույթներ իրականացնելու համար: Հետևաբար հաշվարկված աշխատավարձի գումարի 80 տոկոսը (280,000 դրամ) կներառվի ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում, իսկ 20 տոկոսը (70,000 դրամ) կճանաչվի որպես վարչական ծախս:

Այս դեպքում ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգում համայնքի ղեկավարի համար հաշվարկված աշխատավարձը սկզբնապես ավտոմատացված կձևակերպվի 8131 «Ծառայությունների մատուցման աշխատանքի վարձատրության գծով բաշխվող ծախսումներ» տրանզիտ հաշվով: Այնուհետև «Հիշարար օրդեր» փաստաթղթի միջոցով կիրականացվի համայնքի ղեկավարի աշխատավարձի ծախսումների բաշխումը ինքնարժեքի և վարչական ծախսերի միջև:

2.5.7.2 Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսումներ

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նյութական ծախսումները ՀԾ-ում արտացոլվում են «Պահեստ» և «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգերում:

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) կատարված հումքի և նյութերի գծով ծախսումները արտացոլվում են ՀԾ-ի «Պահեստ» ենթահամակարգում՝ «Պահեստի ելքի օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթղթի միջոցով (տես 2.5.5 «Պաշարների օգտագործումը (սպառումը)» ենթաբաժինը):

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) կատարված փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումները արտացոլվում են ՀԾ-ի «Արագամաշ առարկաներ» ենթահամակարգում՝ «ԱԱ-ի ձեռքբերում և շահագործման հանձնում» և «ԱԱ-ի շահագործման հանձնում» էլեկտրոնային փաստաթղթերի միջոցով (տես 2.5.3 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների մուտքագրումը և շահագործման հանձնումը» ենթաբաժինը):

2.5.7.3 Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումները արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում (տես 1.5.2 «Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկումը» ենթաբաժինը):

Այն դեպքերում, երբ կոնկրետ հիմնական միջոցը միաժամանակ ներգրավված է ինչպես ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման), այնպես էլ վարչական, բաշխման կամ այլ ուղղություններում, հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումների ներառումը ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում

կատարվում է չավտոմատացված՝ «Հիշարար օրդեր» փաստաթղթի միջոցով սինթետիկ հաշվապահական ձևակերպմամբ: Բաշխման համար որպես «տրանզիտ հաշիվ» կարող է կիրառվել հաշվային պլանի 8 «Ծախսումներ» դասում բացված համապատասխան հաշվապահական հաշիվը (օրինակ՝ կարող է բացվել 8133 «Ծառայությունների մատուցման մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով բաշխվող ծախսումներ» հաշիվ):

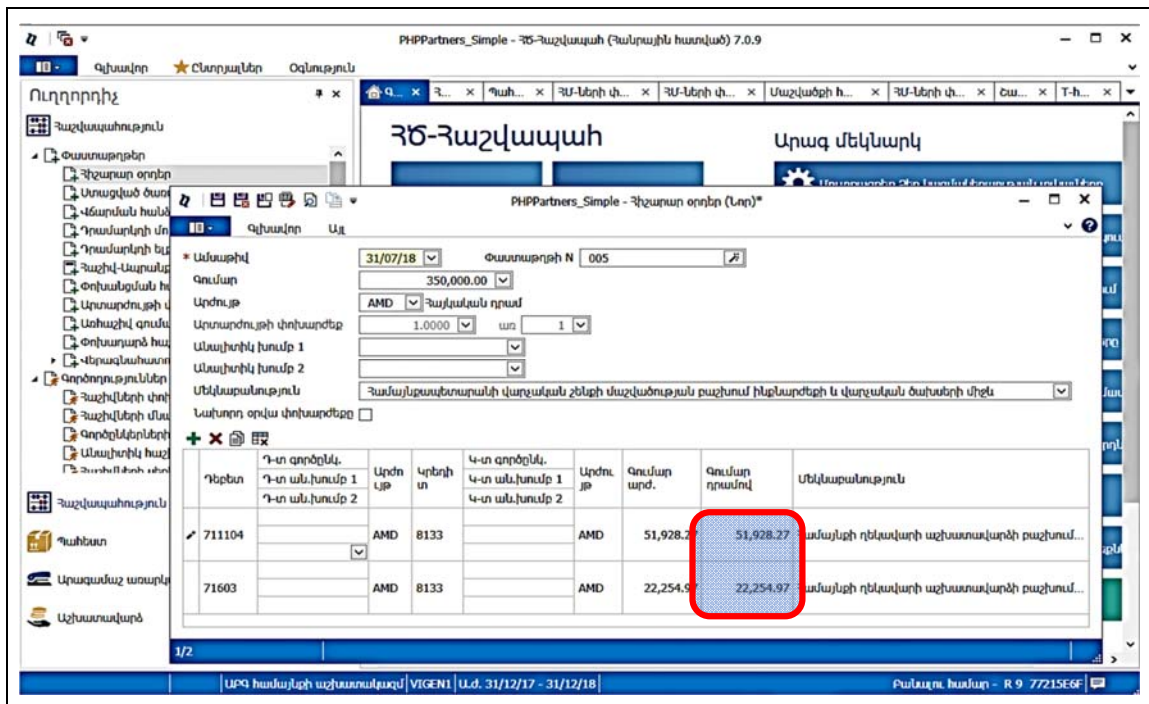
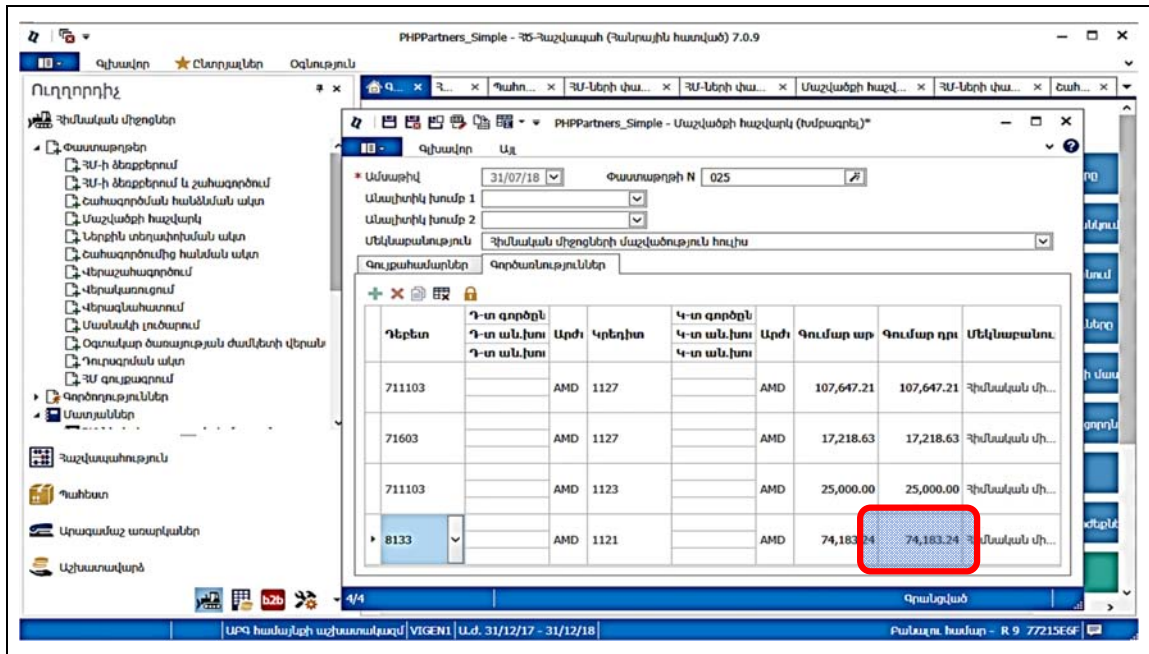
Օրինակ՝ համայնքապետարանի վարչական շենքում տեղակայված են ինչպես ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) գործընթացն անմիջականորեն իրականացնող ստորաբաժանումները (օրինակ՝ եկամուտների հավաքագրման բաժինը), այնպես էլ վարչական ստորաբաժանումները (օրինակ՝ հաշվապահությունը): Այս դեպքում համայնքապետարանի վարչական շենքի մաշվածության ծախսումները խելամիտ բաշխման հիմունքով (օրինակ՝ ըստ զբաղեցված մակերեսների հարաբերակցության) պետք է ներառվեն ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում և վարչական ծախսերում:

Վարչական շենքի մաշվածությունը 2018 թվականի հուլիս համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում հաշվարկվել է 74,183.24 դրամ:

Ենթադրենք ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) գործընթացն անմիջականորեն իրականացնող ստորաբաժանումները զբաղեցնում են վարչական շենքի ընդհանուր մակերեսի 70 տոկոսը, իսկ մնացած տարածքը զբաղեցնում են ադմինիստրատիվ (վարչական) ստորաբաժանումները: Հետևաբար հաշվարկված մաշվածության գումարի 70 տոկոսը (51,928.27 դրամ) կներառվի ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) ինքնարժեքում, իսկ 30 տոկոսը (22,254.97 դրամ) կճանաչվի որպես վարչական ծախս:

Այս դեպքում ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում համայնքապետարանի շենքի համար հաշվարկված մաշվածության ծախսումը սկզբնապես ավտոմատացված կձևակերպվի 8133 «Ծառայությունների մատուցման մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով բաշխվող ծախսումներ» տրանզիտ հաշիվով: Այնուհետև «Հիշարար օրդեր» փաստաթղթի միջոցով կիրականացվի մաշվածության ծախսումների բաշխումը ինքնարժեքի և վարչական ծախսերի միջև:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

2.5.7.4 Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով ստացված ծառայությունների գծով ծախսումներ

Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով ստացված ծառայությունները արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում: Ընդ որում,

ստացված ծառայությունները կարող են ձևակերպվել ինչպես միայն սինթետիկ մակարդակով («Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթղթով), այնպես էլ ծառայությունների առանձին տեսակների անալիտիկ հաշվառմամբ («Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթղթով):

«Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթղթով հաշվապահական ձևակերպումների դեպքում հնարավոր է ստանալ առավել մանրամասն տեղեկատվություն՝ առանձին տեսակի ծառայությունների վերաբերյալ:

Օրինակ՝ հաշվային պլանի 711111 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով խորհրդատվական ծախսեր» հաշվով ձևակերպվում են իրավաբանական, հաշվապահական և ստացված նմանատիպ այլ ծառայությունները:

«Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթղթով հաշվապահական ձևակերպումների դեպքում կարելի է առանձին-առանձին ստանալ անալիտիկ տեղեկատվություն ստացված իրավաբանական խորհրդատվական ծառայությունների, հաշվապահական խորհրդատվական ծառայությունների և նմանատիպ այլ խորհրդատվական ծառայությունների վերաբերյալ: Միաժամանակ, «Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթղթի կիրառությունը առավել արդյունավետ է դարձնում «էլեկտրոնային հաշվարկային փաստաթղթեր և գրքեր» համակարգից (e-invoice) հարկային հաշիվների ավտոմատ ներբեռնման և ձևակերպումների գործընթացը:

«Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը գտնվում է ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգի «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

«Ստացված ծառայություններ» էլեկտրոնային փաստաթղթի «Անվանացուցակ» էջում լրացվում են ստացված ծառայության տեսակի կոդը, քանակը, գինը: Այն դեպքում, երբ ստացված ծառայությունների տեղեկատուի մեջ առկա չէ տվյալ ծառայության տեսակը, այն ավելացվում է «Կոդ» սյան «+» կոճակի միջոցով:

Ստացված ծառայությունների հաշվապահական ձևակերպումները ավտոմատ գեներացնելու համար անհրաժեշտ է լրացնել նաև փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջի համապատասխան տեղեկատվությունը (մատակարարի կոդ, կրեդիտորական պարտքը հաշվառող հաշիվ և այլն):

Այնուհետև «Ստացված ծառայություններ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ստացված ծառայությունների հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Օրինակ՝

2018 թվականի մարտի 31-ին կազմակերպությունը ստացել է ինտերնետային ծառայություններ՝ 18,000 դրամի:

PHPPartners_Simple - ՅԾ-Հաշվապահ (Հանրային հատված) 7.0.9

ՅԾ-Հաշվապահ Արագ մեկնարկ

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

* Ամսաթիվ 31/03/18 * Փաստաթղթի N U888888888

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

* Շաբաթվան ձեռք բերման տեսակ 1 | Մտահավաքից՝ Յ/Ա-ով

* ԱԱՀ-ի հաշվարկի ձև 3 | Առանց ԱԱՀ

Կոդ	Անվանում	Միավոր	Քանակ	Գին	Գումար	Հաշիվ
001	Ինտերնետի ծառայություններ	ամիս	1.000	18,000.00	18,000.00	711107

18,000.00

Գումար ԱԱՀ 0.00

ԱՊՀ համայնքի աշխատակազմ | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Հաշվարկային ամիսն ու տարին՝ սեպտեմբերի 2018թ. | Բանկու համար - R 9 77215EGF

PHPPartners_Simple - ՅԾ-Հաշվապահ (Հանրային հատված) 7.0.9

ՅԾ-Հաշվապահ Արագ մեկնարկ

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

* Ամսաթիվ 31/03/18 * Փաստաթղթի N U888888888

Մուտքագրեք Ձեր կազմակերպության տվյալները

* Շաբաթվան ձեռք բերման տեսակ 1 | Մտահավաքից՝ Յ/Ա-ով

* ԱԱՀ-ի հաշվարկի ձև 3 | Առանց ԱԱՀ

Գրեմտ	Դ-տ գործընկ.	Արժույթ	Կրեմիտ	Կ-տ գործընկ.	Արժույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
711107	Դ-տ ան.խումբ 1 Դ-տ ան.խումբ 2	AMD	5213.4214	Կ-տ ան.խումբ 1 Կ-տ ան.խումբ 2	AMD	18,000.00	18,000.00	Ինտերնետի ծառայությունների ձեռքբերում՝ մա...

ԱՊՀ համայնքի աշխատակազմ | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Հաշվարկային ամիսն ու տարին՝ սեպտեմբերի 2018թ. | Բանկու համար - R 9 77215EGF

2.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները

2.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարները

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ որպես պաշարներ հիմնականում ենթակա են հաշվառման այն ակտիվները, որոնք համայնքը ձեռք է բերում (ստանում է) հետագայում բաշխման նպատակով: Օրինակ՝ դիզելային վառելիքը, որը համայնքը ձեռք է բերել՝ գյուղատնտեսական աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով գյուղացիական տնտեսություններին բաշխելու համար:

2.6.2 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի պաշարների ձեռքբերումը

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող պաշարների ձեռքբերումը իրավաբանորեն կատարվում է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից, սակայն պետք է հաշվառվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ (ՀԾ-ում ստեղծված առանձին բազայով): Նման դեպքերում, պաշարների ձեռքբերման գործարքը անմիջականորեն արտացոլվում է «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Սովորաբար նման պաշարների ձեռքբերումը կատարվում է այն գանձապետական հաշիվների հաշվին, որոնք հաշվառվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ և այդ պաշարների ձեռքբերումը կատարվում է 2.5.1 «Պաշարների մուտքագրումը» ենթաբաժնում ներկայացված ձևով:

Այնուամենայնիվ, հնարավոր են դեպքեր, երբ պաշարները ձեռք բերվեն համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվների միջոցով:

Նշված դեպքերի հաշվառման առանձնահատկությունները ներկայացված են ստորև:

Օրինակ՝ 31.08.2018թ. համայնքը սուբսիդավորված գնով կառավարությունից ստացել է 21,000 լիտր դիզելային վառելիք՝ պայմանով, որ ստացված վառելիքից 20,000 լիտրը պետք է անհատույց բաշխվի գյուղացիական տնտեսություններին, իսկ 1,000 լիտրը պետք է օգտագործվի համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից՝ վարչական շենքը ջեռուցելու համար:

Գյուղացիական տնտեսություններին բաշխված մեկ լիտր վառելիքի դիմաց համայնքը վառելիքը փոխանցողին (կառավարությանը) պետք է վճարի 300 դրամ, իսկ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից՝ վարչական շենքը ջեռուցելու համար ստացված 1,000 լիտրի դիմաց որևէ հատուցում չի տրվելու: Վճարումը կատարվելու է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվների միջոցով:

Այս դեպքում ստացված 21,000 լիտր վառելիքը սկզբնապես կհաշվառվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ, որից հետո վարչական շենքը ջեռուցելու պայմանով ստացված դիզելային վառելիքը (1,000 լիտր) կփոխանցվի և կհաշվառվի համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում որպես «հումք և նյութեր», քանի որ այդ վառելիքը օգտագործվելու է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից ծառայություններ մատուցելու նպատակով:

Փոխարենը, բաշխման նպատակով ստացված 20,000 լիտր վառելիքը կշարունակի հաշվառվել «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ՝ որպես բաշխման նպատակով ստացված «ապրանքներ», քանի որ այդ վառելիքը նախատեսված է համայնքի կողմից բաշխման նպատակով, այլ ոչ թե համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից ծառայություններ մատուցելու նպատակով:

Դիզելային վառելիքի իրական (շուկայական) արժեքը ստացման պահին 500 դրամ է:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) գյուղացիական տնտեսություններին բաշխման նպատակով ստացված 20,000 լիտր դիզելային վառելիքի արտացոլում.

- ձեռք բերման դիմաց կառավարությանը վճարման ենթական գումարի մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

6,000,000 դրամ

Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակա-
րարներից ապրանքների գնումների գծով»

- իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության (հետաձգված հասույթի) մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

4,000,000 դրամ

Կրեդիտ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ
կապված հետաձգված հասույթներ»

բ) Դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների փոխանցում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին՝ դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարման նպատակով.

Դեբետ 0523 «Վերավաճառքի համար նախատեսված
ապրանքների գծով արտահոսքեր»

6,000,000 դրամ

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատակարարին կատարված վճարման հիման վրա).

Դեբետ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակա-
րարներից ապրանքների գնումների գծով»

6,000,000 դրամ

Կրեդիտ 0523 «Վերավաճառքի համար նախատեսված
ապրանքների գծով արտահոսքեր»

գ) գյուղացիական տնտեսություններին դիզելային վառելիքի անհատույց բաշխում.

Դեբեպ 7592 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի
(անհատույց) տրված ակտիվների գծով ծախսեր» 10,000,000 դրամ
Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

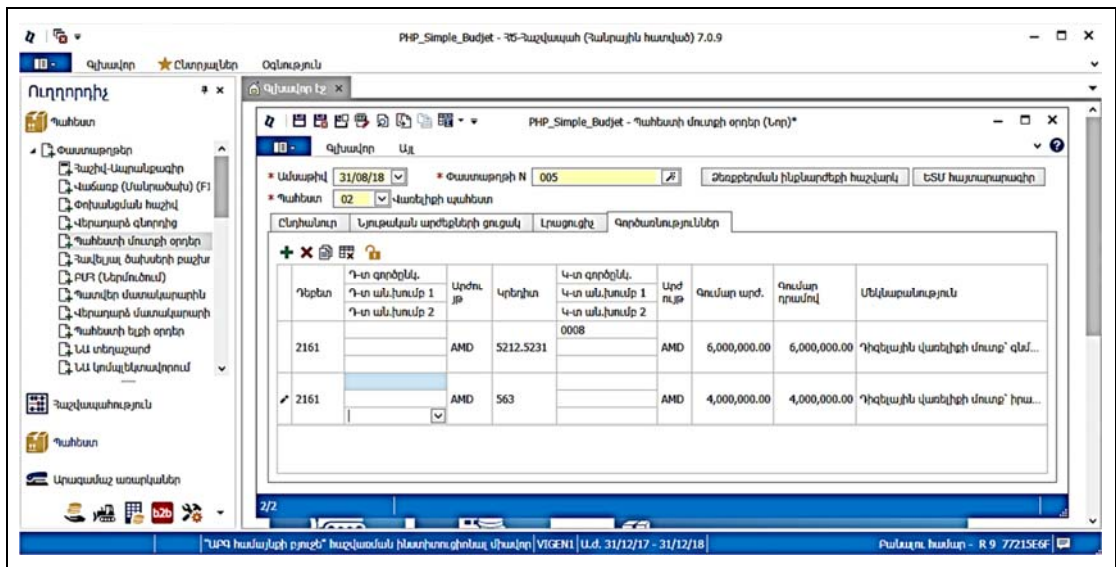
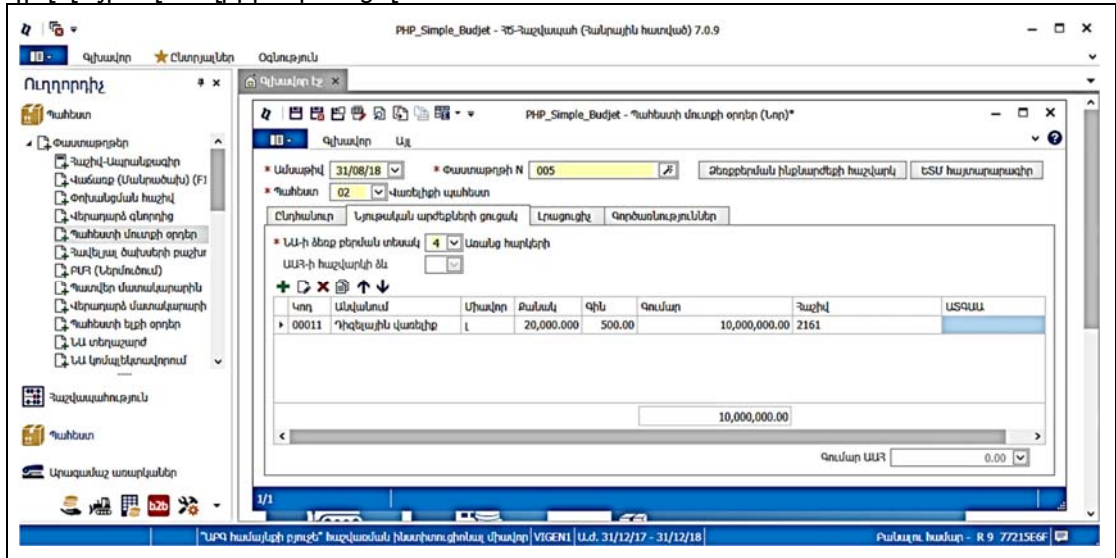
դ) Գյուղացիական տնտեսություններին անհատույց բաշխման նպատակով ստացված վա-
ռելիքի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի
հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (գյուղացիական տնտեսության բաշխմանը)
զուգընթաց.

Դեբեպ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ
կապված հետաձգված հասույթներ» 4,000,000 դրամ
Կրեդիտ 6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթ-
ներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Վերը նշված օրինակի դեպքում «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

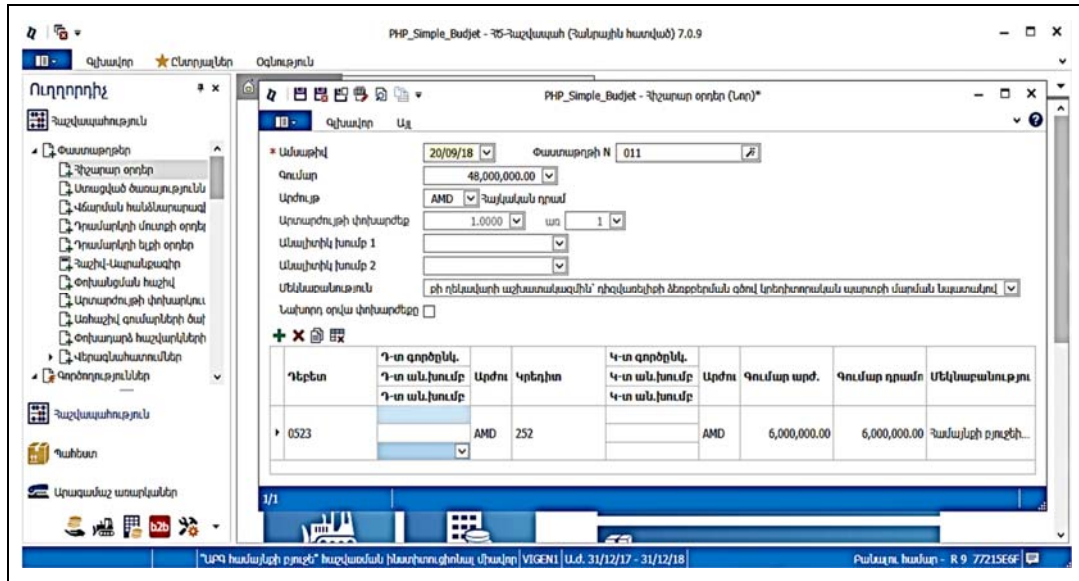
ա) գյուղացիական տնտեսություններին բաշխման նպատակով ստացված 20,000 լիտր դիզելային վառելիքի արտացոլում.

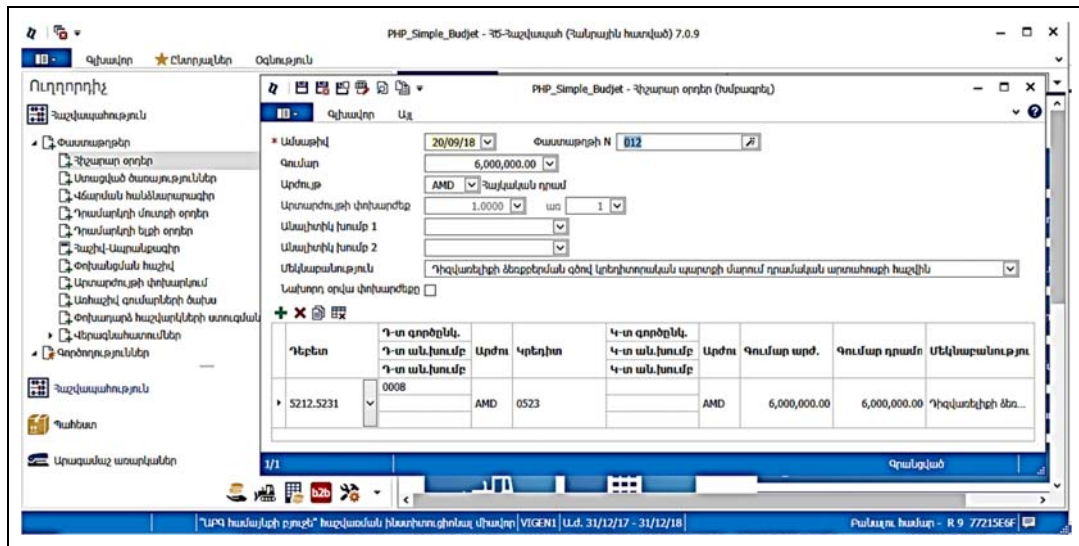
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

բ) Դիզեյնին վառելիքի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների փոխանցում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին՝ դիզեյնին վառելիքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարման նպատակով.

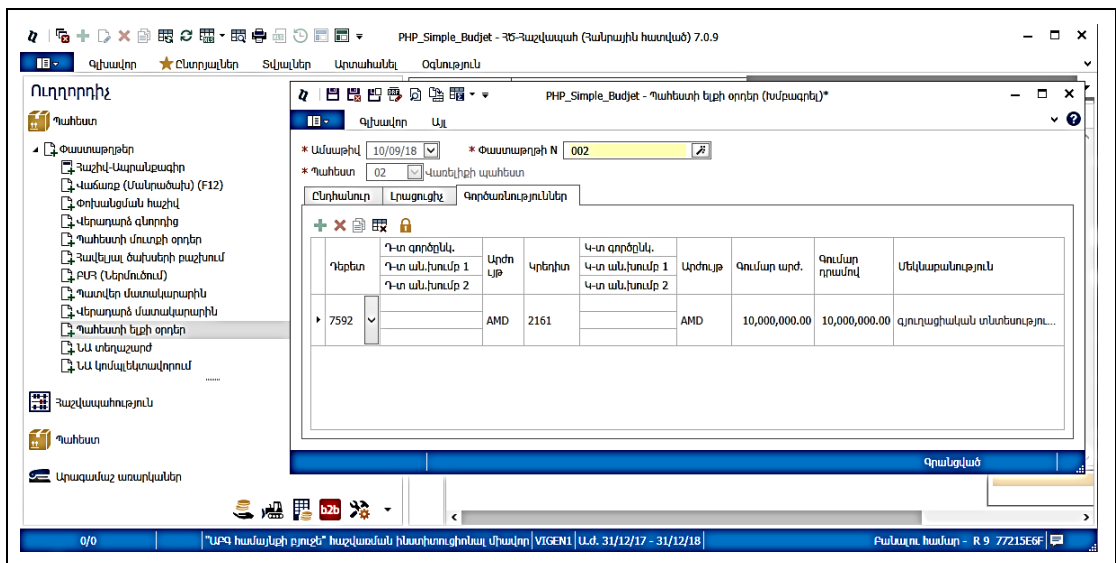
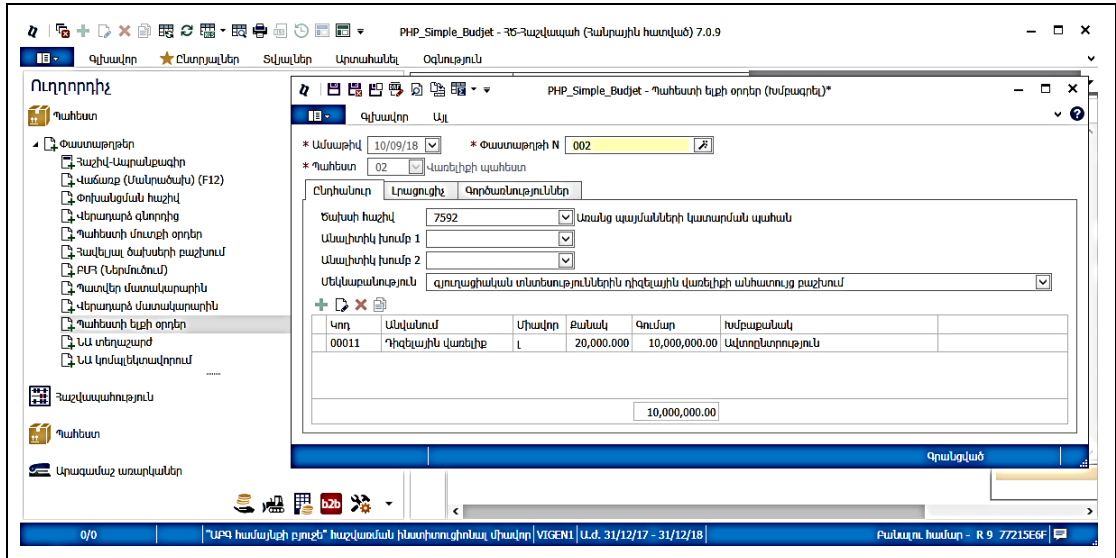

- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատակարարին կատարված վճարման հիման վրա).

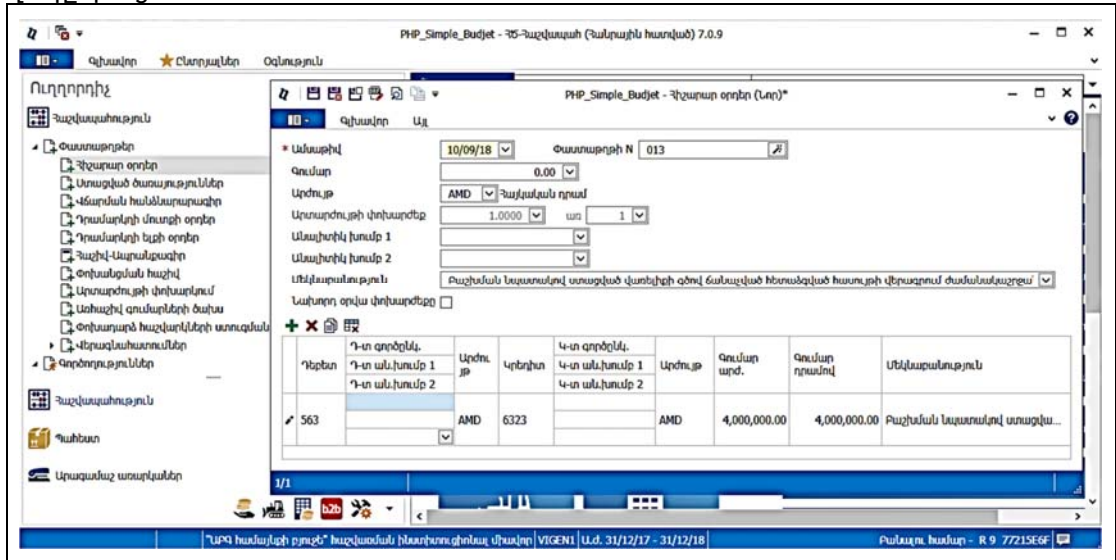
գ) գյուղացիական տնտեսություններին դիզեյնին վառելիքի անհատույց բաշխում.

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

դ) Գյուղացիական տնտեսություններին անհատույց բաշխման նպատակով ստացված վառելիքի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (գյուղացիական տնտեսության բաշխմանը) զուգընթաց.

Նշված օրինակի դեպքում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) վարչական շենքը ջեռուցելու համար ստացված 1,000 լիտր դիզելային վառելիքի արտա-
 ցում.

Դեբետ 211 «Հումք և նյութեր»

Կրեդիտ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով 500,000 դրամ
 փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ
 կապված հետաձգված հասույթներ»

բ) վարչական շենքը ջեռուցելու համար ստացված վառելիքի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (վարչական շենքի ջեռուցման նպատակով դիզելային վառելիքի սպառմանը) զուգընթաց.

Դեբետ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
 փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ
 կապված հետաձգված հասույթներ»

500,000 դրամ

Կրեդիտ 6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
 սրացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթ-
 ներ»

Միաժամանակ, համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում դրամական միջոցների ստացումը և, որպես գործակալ, դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարումը կարտացոլվի հետևյալ ձևակերպումներով.

ա) Դրամական միջոցների ստացում՝ որպես գործակալ, վճարում կատարելու նպատակով.

- Համայնքի բյուջեից դրամական միջոցների ստացում.

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 9994 «Որպես գործակալ գումարների հավաքագրումից (ստացումից) ներհոսքեր» 6,000,000 դրամ

- Որպես գործակալ ստացված գումարների գծով պարտավորության արտացոլում.

Դեբետ 9994 «Որպես գործակալ գումարների հավաքագրումից (ստացումից) ներհոսքեր»

6,000,000 դրամ

Կրեդիտ 556 «Պարտավորություններ որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով»

բ) Դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարում՝ որպես գործակալ.

- Դրամական արտահոսք՝ դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարման նպատակով (որպես գործակալ).

Դեբետ 0914 «Որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով պարտավորության մարման հետ կապված արտահոսքեր»

6,000,000 դրամ

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- Որպես գործակալ ստացված գումարների գծով պարտավորության մարում.

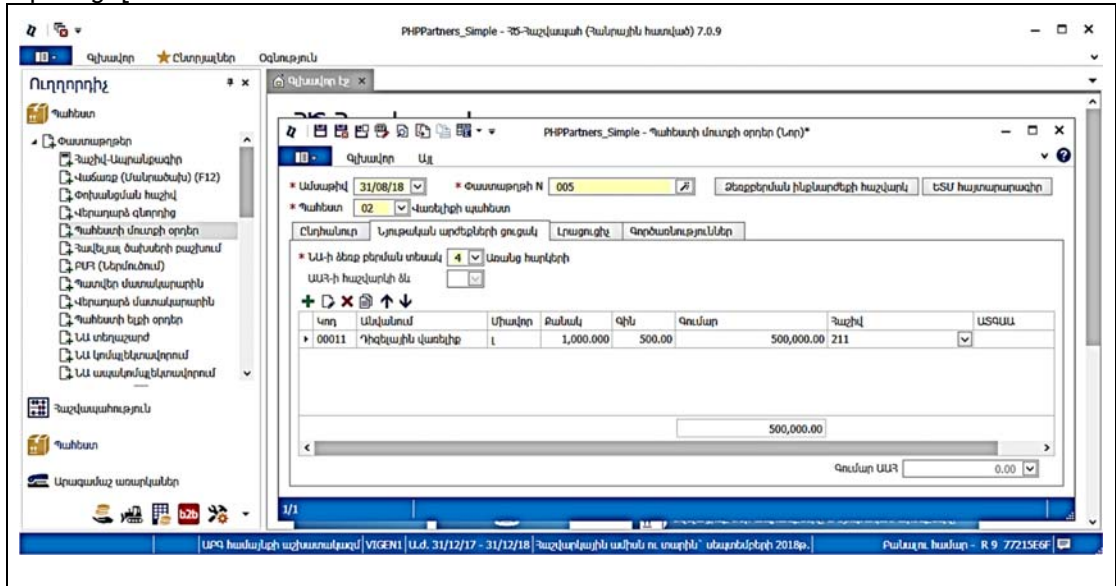
Դեբետ 556 «Պարտավորություններ որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով»

Կրեդիտ 0914 «Որպես գործակալ հավաքագրված (ստացված) գումարների գծով պարտավորության մարման հետ կապված արտահոսքեր» 6,000,000 դրամ

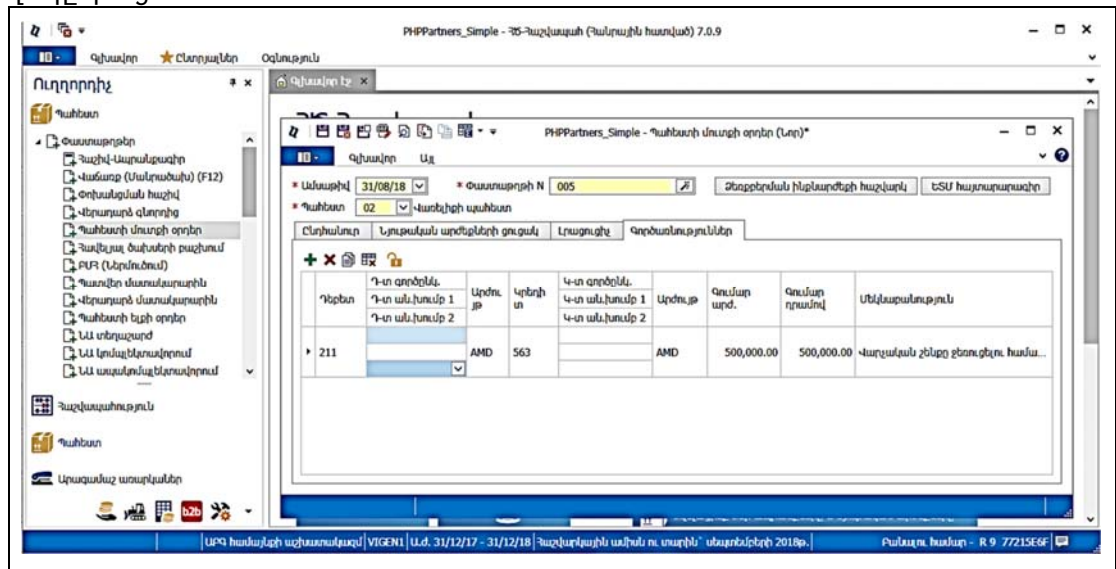
Վերը նշված օրինակի դեպքում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի ՀԾ-ի բազայում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

ա) վարչական շենքը ջեռուցելու համար ստացված 1,000 լիտր դիզելային վառելիքի արտացոլում.

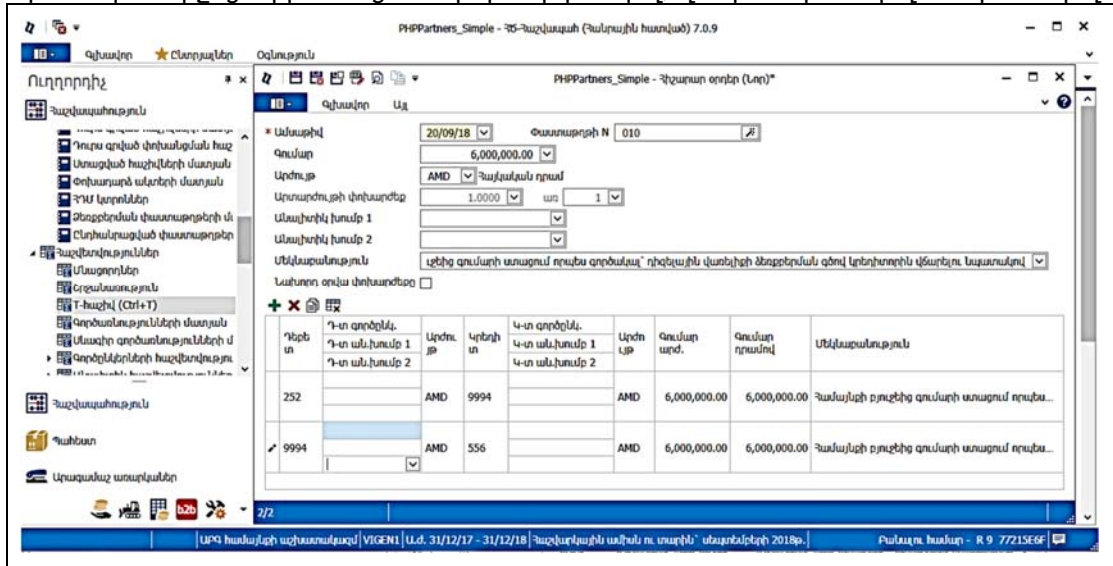
բ) վարչական շենքը ջեռուցելու համար ստացված վառելիքի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (վարչական շենքի ջեռուցման նպատակով դիզելային վառելիքի սպառմանը) զուգընթաց.

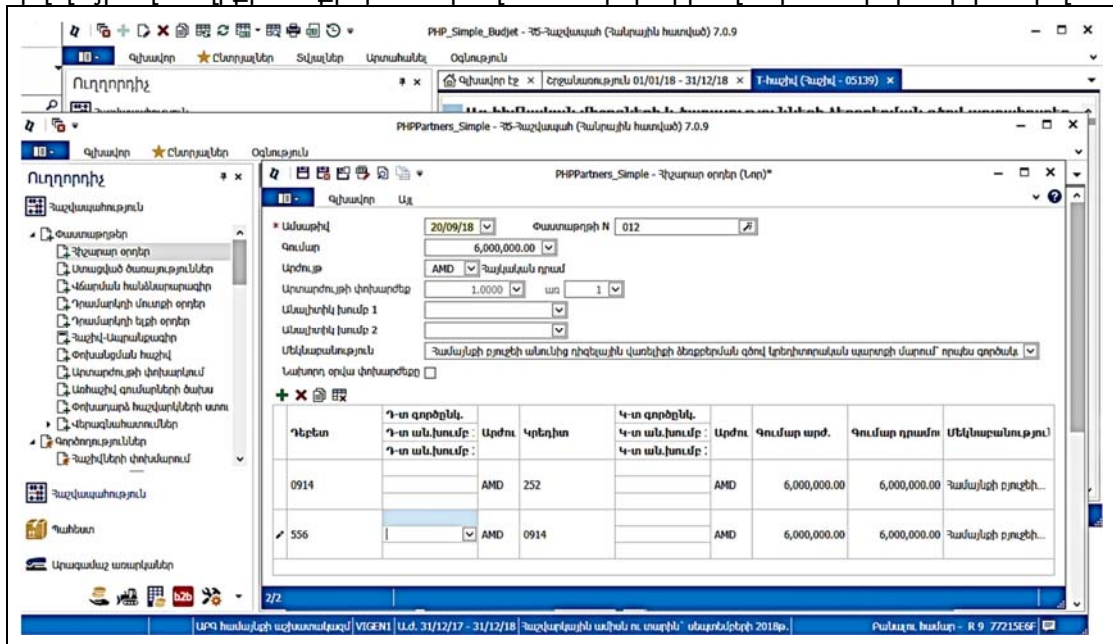
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Միաժամանակ, համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում դրամական միջոցների ստացումը և, որպես գործակալ, դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարումը կարտացոլվի հետևյալ կերպ.

ա) Դրամական միջոցների ստացում՝ որպես գործակալ, վճարում կատարելու նպատակով.

բ) Դիզելային վառելիքի ձեռքբերման գծով մատակարարին վճարում՝ որպես գործակալ.

2.6.3 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ծախսերի արտացոլումը

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ արտացոլվող ծախսերը մասնավորապես ներառում են՝

- համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ների կողմից բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսերը,
- «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքային ակտիվների) մաշվածության ծախսերը,
- «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների (չարտադրված (բնական ծագում ունեցող)) ամորտիզացիայի ծախսերը,
- այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսերը, որոնք ուղղակիորեն ֆինանսավորվում են համայնքի բյուջեից,
- «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ակտիվների անհատույց տրամադրման գծով ծախսերը:

2.6.3.1 Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսեր

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորը դիտարկվում է որպես համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ների կողմից հանրությանը մատուցվող ծառայությունների «պատվիրատու», այսինքն՝ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ի կողմից ծառայությունները փաստացի մատուցվում են հանրությանը, սակայն այդ ծառայությունների դիմաց վճարումը կատարվում է համայնքի բյուջեի հաշվին: Ըստ այդմ, այդ ծառայությունների ձեռքբերումը կարտացոլվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ի կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերումը հիմնավորվում է «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտով» (Ձև ԻՐ-3, տես 6.3.1 «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը» ենթաբաժինը): Նշված կատարողական ակտի 3. «Ընդամենը ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ (կատարողական ակտի գումարը)» տողի հանրագումարը իրենից կներկայացնի հաշվետու ժամանակաշրջանում համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ի կողմից համայնքի բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գումարը, որը «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավոր կճանաչվի որպես ծախս:

Կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

- ա) Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերում.

Դեբետ 757 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 557 «Պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

բ) Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից գումարի փոխանցում («ֆինանսավորում»).

- համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերումների գծով դրամական արտահոսքերի արտացոլում.

Դեբետ 07111 «Բյուջեպային միջոցների հաշվին պետական կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերումների գծով պարտքերի մարում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբետ 557 «Պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 07111 «Բյուջեպային միջոցների հաշվին պետական կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

- համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով կանխավճարի տրամադրում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբետ 237 «Տրված կանխավճարներ պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող ծառայություններ ձեռք բերելու համար»

Կրեդիտ 07111 «Բյուջեպային միջոցների հաշվին պետական կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

- համայնքի բյուջեից համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից մատուցված ծառայությունների գծով պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին.

Դեբեյ 557 «Պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 237 «Տրված կանխավճարներ պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից մատուցվող ծառայություններ ձեռք բերելու համար»

գ) ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերում.

Դեբեյ 758 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 558 «Պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

դ) ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից գումարի փոխանցում («ֆինանսավորում»).

- ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերումների գծով դրամական արտահոսքերի արտացոլում.

Դեբեյ 0712 «Բյուջեային միջոցների հաշվին պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերումների գծով պարտքերի մարում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբեյ 558 «Պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 0712 «Բյուջեային միջոցների հաշվին պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

- ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով կանխավճարի տրամադրում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբետ 238 «Տրված կանխավճարներ պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայություններ ձեռք բերելու համար»

Կրեդիտ 0712 «Բյուջեային միջոցների հաշվին պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններից ծառայություններ ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր»

- համայնքի բյուջեից ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին .

Դեբետ 558 «Պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 238 «Տրված կանխավճարներ պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայություններ ձեռք բերելու համար»

2.6.3.2 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքային ակտիվների) մաշվածության ծախսեր

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվում են ենթակառուցվածքային ակտիվները, հետևաբար ենթակառուցվածքային ակտիվների մաշվածության ծախսերը կարտացոլվեն «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Կտրվի հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը.

Դեբետ 7594 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

2.6.3.3 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների (չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ամորտիզացիայի ծախսեր

Չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ, հետևաբար այդ ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսերը արտացոլվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Կտրվի հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը.

Դեբետ 7594 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

2.6.3.4 Այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գծով ծախսեր, որոնք ուղղակիորեն ֆինանսավորվում են համայնքի բյուջեից

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ են հաշվառվում նաև այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող այն ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը, որոնք կապված չեն համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ների կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների հետ: Օրինակ՝ այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող աղբահանության կամ կանաչապատման ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը անմիջականորեն արտացոլվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ, այլ ոչ թե համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերում.

Դեբետ 755 «Այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գծով բյուջեի ծախսեր»

Կրեդիտ 555 «Պարտքեր այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

բ) այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից գումարի փոխանցում.

- այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերումների գծով դրամական արտահոսքերի արտացոլում.

Դեբետ 0421 «Շարունակական ձեռքբերումների գծով արտահոսքեր»

Դեբետ 0423 «Պայմանագրային այլ ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»

Դեբետ 0424 «Այլ մասնագիտական ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր» և

Դեբետ Դրամական արտահոսքերը հաշվառող համապատասխան այլ հաշիվներ

Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերումների գծով պարտքերի մարում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբետ 555 «Պարտքեր այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 0421 «Շարունակական ձեռքբերումների գծով արտահոսքեր»

Կրեդիտ 0423 «Պայմանագրային այլ ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»

Կրեդիտ 0424 «Այլ մասնագիտական ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր» և

Կրեդիտ Դրամական արտահոսքերը հաշվառող համապատասխան այլ հաշիվներ

- այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով կանխավճարի տրամադրում՝ կատարված դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Դեբետ 2395 «Տրված կանխավճարներ այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների գծով»

Կրեդիտ 0421 «Շարունակական ձեռքբերումների գծով արտահոսքեր»

Կրեդիտ 0423 «Պայմանագրային այլ ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր»

Կրեդիտ 0424 «Այլ մասնագիտական ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր» և

Կրեդիտ Դրամական արտահոսքերը հաշվառող համապատասխան այլ հաշիվներ

- այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին .

Դեբետ 555 «Պարտքեր այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով»

Դեբետ 2395 «Տրված կանխավճարներ այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների գծով»

2.6.3.5 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ակտիվների անհատույց տրամադրման գծով ծախսեր

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ակտիվների (ենթակառուցվածքային ակտիվներ, պաշարներ և այլն) անհատույց տրամադրման գծով ծախսերը արտացոլվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ:

Կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքային ակտիվների) տրամադրում՝ առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց).

Դեբետ 7592 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց)
տրված ակտիվների գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

բ) հիմնական միջոցների (ենթակառուցվածքային ակտիվների) տրամադրում՝ որոշակի պայմանների կատարման պահանջով.

Դեբետ 7593 ««Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների
գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

գ) պաշարների (բաշխման ենթակա ապրանքների) տրամադրում՝ առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց).

Դեբետ 7592 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց)
տրված ակտիվների գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 216 «Ապրանքներ»

դ) պաշարների (բաշխման ենթակա ապրանքների) տրամադրում՝ որոշակի պայմանների կատարման պահանջով.

Դեբետ 7593 ««Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների
գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 216 «Ապրանքներ»

3 Ոչ նյութական ակտիվներ

Սույն Ուղեցույցի «Ոչ նյութական ակտիվներ» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 12-րդ «Ոչ նյութական ակտիվներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀՀՀ-ի 10-րդ «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, գնահատումներ և սխալներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

3.1 Նպատակը

Ուղեցույցի 3 «Ոչ նյութական ակտիվներ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- ոչ նյութական ակտիվների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

«Ոչ նյութական ակտիվներ» բաժինը կիրառվում է բոլոր ոչ նյութական ակտիվները հաշվառելիս, բացառությամբ՝

- ա) ոչ նյութական ակտիվների, որոնք պահվում են կազմակերպության սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի համար,
- բ) վարձակալությունների,
- գ) աշխատակիցների հատուցումներից առաջացող ակտիվների,

- դ) ֆինանսական ակտիվների,
- ե) օգտակար հանածոների պաշարների,
- զ) օրենսդրությամբ կազմակերպությանը վերապահված կարողությունների ու իրավունքների:

3.2 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

3.2.1 Ոչ նյութական ակտիվների սահմանումը

Ոչ նյութական ակտիվը ֆիզիկական սուբստանցիայից զուրկ որոշելի (իդենտիֆիկացվող) ոչ դրամային ակտիվ⁸ է, որն առկա է ավելի քան մեկ տարվա ընթացքում շարունակական կամ պարբերաբար օգտագործելու համար:

Ոչ նյութական ակտիվների օրինակներ են համակարգչային ծրագրերը, լիցենզիաները, արտոնագրերը, որոշակի ապրանքների արտադրության կամ ծառայությունների մատուցման իրավունքները, սպասարկման և շահագործման իրավունքները և այլն:

Ոչ նյութական ակտիվների սահմանումից հետևում է, որ որպեսզի ակտիվը դասակարգվի որպես ոչ նյութական ակտիվ.

ա) այն չպետք է ունենա ֆիզիկական սուբստանցիա, այսինքն՝ պետք է լինի ոչ շոշափելի, ոչ տեսանելի և այլն, օրինակ՝ համակարգչային ծրագիրը, լիցենզիան, արտոնագիրը, որոշակի ծառայությունների մատուցման իրավունքը,

բ) այն պետք է լինի որոշելի (իդենտիֆիկացվող): Ոչ նյութական ակտիվը որոշելի է, եթե այն՝

- առանձնացվելի է, այսինքն՝ եթե կարող է առանձնացվել կամ բաժանվել կազմակերպությունից և վաճառվել, փոխանցվել, տրամադրվել լիցենզիայով՝ անկախ նրանից, թե արդյոք կազմակերպությունը մտադրություն ունի այդպես վարվելու: Օրինակ՝ գյուտի արդյունքների օգտագործման արտոնագիրը սովորաբար բավարարում է առանձնացնելիության պայմանին, քանի որ կազմակերպությունը ի վիճակի է այն վաճառել, կամ
- առաջանում է պայմանագրային կամ այլ իրավաբանորեն ամրագրված իրավունքներից՝ անկախ նրանից, թե արդյոք այդ իրավունքները փոխանցելի են կամ առանձնացվելի են կազմակերպությունից: Օրինակ՝ լիցենզիաները սովորաբար չեն կարող վաճառվել կամ վարձակալության տրվել, այնուամենայնիվ, դրանք բավարարում են որոշելիության պայմանին:

գ) այն պետք է լինի ոչ դրամային, այսինքն՝ պահվող դրամական միջոցները և այն ակտիվները, որոնց դիմաց պետք է ստացվեն հաստատուն կամ որոշելի գումարով դրամական միջոցներ, ոչ նյութական ակտիվի սահմանմանը չեն բավարարում.

դ) ոչ նյութական ակտիվը պետք է շարունակաբար կամ պարբերաբար օգտագործվի ավելի քան մեկ տարվա ընթացքում: Մեկ տարուց կարճ ժամանակաշրջանում օգտագործվող

⁸ Դրամային ակտիվները պահվող դրամական միջոցներն են, ինչպես նաև հաստատուն կամ որոշելի գումարով դրամական միջոցներ տեսքով ստացվելիք ակտիվները:

ոչ նյութական միավորները չեն հանդիսանա ոչ նյութական ակտիվներ և դրանք շահագործման համար մատչելի դառնալուց կճանաչվեն որպես ծախս (ծախսում):

3.2.2 Ոչ նյութական ակտիվների ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի ոչ նյութական ակտիվի արժեքը որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ ակտիվին վերագրելի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն կազմակերպություն.
- բ) ակտիվի սկզբնական արժեքը կամ իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել. և
- գ) ակտիվը ոչ նյութական միավորի գծով կազմակերպության ներսում կատարված ծախսումների արդյունք չէ (տես՝ 3.2.3.2 «Ներստեղծված ոչ նյութական ակտիվներ» ենթաբաժինը):

Ճանաչման առաջին չափանիշը. կազմակերպությունը պետք է գնահատի ակնկալվող ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի հոսքերի հավանականությունը՝ կիրառելով խելամիտ և հիմնավորված ենթադրություններ և հաշվի առնելով ոչ նյութական ակտիվների համանման տեսակների հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձը: Ոչ նյութական ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսքը համարվում է հավանական, երբ ավելի հավանական է դրանց տեղի ունենալը, քան՝ չունենալը: Այդպիսի եզրահանգման համար կազմակերպությունը հիմնվում է ոչ նյութական ակտիվների համանման տեսակների հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձի վրա:

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվների համար ճանաչման հավանականության չափանիշը մշտապես բավարարված է:

Ճանաչման երկրորդ չափանիշը. փոխանակվող գործառնության միջոցով ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքը սովորաբար հեշտորեն որոշելի է, քանի որ փոխանակվող գործառնությունը որոշակիացնում է այդ ակտիվի արժեքը: Որոշակի հանգամանքների դեպքում, ոչ նյութական ակտիվը կարող է ձեռք բերվել առանց արժեքի կամ չնչին արժեքով: Նման դեպքերում, ոչ նյութական ակտիվի արժեքը համարվում է դրա իրական արժեքը՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

3.2.3 Ոչ նյութական ակտիվների սկզբնական չափումը

Ոչ նյութական ակտիվը սկզբնապես պետք է չափվի իր սկզբնական արժեքով: Երբ ոչ նյութական ակտիվը ձեռք է բերվում չփոխանակվող գործարքով, դրա սկզբնական արժեքը պետք է չափվի ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով:

Սովորաբար ոչ նյութական ակտիվի իրական արժեքը շուկայի վրա հիմնված վկայությունների հիման վրա որոշված շուկայական արժեքն է: Եթե առկա չեն շուկայի վրա հիմնված վկայություններ, ապա ոչ նյութական ակտիվի իրական արժեքը որոշվում է դրա ներկա արժեքով: Ակտիվի ներկա արժեքը այն դրամական միջոցների ապագա զուտ ներհոսքերի ներկա զեղչված արժեքն է, որոնք ակնկալվում է, որ կստեղծի այդ ակտիվը կազմակերպության սովորական գործունեության ընթացքում:

3.2.3.1 Առանձին ձեռքբերում

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքի հաշվարկման մոտեցումները նման են հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքի հաշվարկման մոտեցումներին (տես 1.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին») ենթաբաժինը):

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքը ներառում է՝

ա) գնման գինը, ներառյալ իրավաբանական և բրոքերային ծառայությունների դիմաց վճարները, ներկրման տուրքերը և չփոխհատուցվող հարկերը՝ հանած առևտրային զեղչերը և արտոնությունները:

Ընդ որում, ոչ նյութական ակտիվի գնման գինը ճանաչման ամսաթվի դրությամբ անհապաղ վճարման գնի համարժեքն է: Եթե ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվի դիմաց վճարումը վճարման նորմալ պայմաններով նախատեսված ժամկետից հետաձգվում է, ապա անհապաղ վճարման գնի համարժեքի և ընդհանուր վճարումների տարբերությունը ճանաչվում է որպես տոկոսային ծախս:

բ) ակտիվն իր նպատակային օգտագործման վիճակի բերելու հետ կապված ցանկացած ուղղակիորեն վերագրելի ծախսում: Սա կարող է ներառել աշխատակիցների հատուցումների գծով ծախսումները, մասնագիտական վճարների գծով ծախսումները, որոնք անմիջականորեն կապված են ակտիվն իր աշխատանքային վիճակի բերելու հետ, ինչպես նաև ակտիվի պատշաճ աշխատանքի տեստավորման ծախսումները:

Հետևյալ ծախսումները ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքում չներառվող ծախսումներ են և կազմակերպությունը դրանք պետք է ճանաչի որպես ծախս, երբ դրանք կատարվում են՝

ա) վարչական և այլ ընդհանուր վերադիր ծախսումները.

բ) փոխառության ծախսումները:

Ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքում ծախսումների ճանաչումը դադարեցվում է, երբ ակտիվը գտնվում է այնպիսի վիճակում, որն անհրաժեշտ է, որպեսզի այն հնարավոր լինի օգտագործել դեկավարության նախանշած նպատակներով:

3.2.3.2 Ներսպեղծված ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական միավորի գծով կազմակերպության ներսում կատարված ծախսումները, պետք է ճանաչվեն որպես ծախս, երբ դրանք կատարվում են, բացառությամբ երբ այդ ծախսումները ձևավորում են մեկ այլ այնպիսի ակտիվի սկզբնական արժեքի մասը, որը բավարարում է ՀՀՀՀՍ-ի ճանաչման չափանիշները:

Ստորև ներկայացված է ոչ նյութական միավորի գծով կազմակերպության ներսում կատարված ծախսումներ, որոնք կազմակերպությունը պետք է ճանաչի որպես ծախս և չպետք է ճանաչի այդ ծախսումները որպես ոչ նյութական ակտիվներ՝

ա) ուսուցման գծով ծախսումները,

բ) գործունեությունների սկզբնավորման հետ կապված ծախսումները (օրինակ՝ իրավաբանական անձ հիմնադրելու հետ կապված իրավաբանական և գործավարական ծախսումները):

3.2.4 Ոչ նյութական ակտիվների չափումը ճանաչումից հետո

Ոչ նյութական ակտիվը որպես ակտիվ ճանաչվելուց հետո պետք է չափվի սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով)՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան:

3.2.5 Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա

Բոլոր ոչ նյութական ակտիվները պետք է ամորտիզացվեն իրենց օգտակար ծառայության ընթացքում: Ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացվող գումարը պետք է պարբերական հիմունքով բաշխվի՝ դրա օգտակար ծառայության ընթացքում: Ամորտիզացվող գումարը ակտիվի սկզբնական արժեքն է:

Յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանի համար ամորտիզացիայի գումարը որպես ծախս պետք է ճանաչվի հավելուրդում կամ պակասուրդում, բացառությամբ, երբ ՀՀՀՀՍ-ի մեկ այլ բաժին պահանջում է ծախսումը ճանաչել որպես ակտիվի արժեքի մաս: Օրինակ՝ ծառայության մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գումարը ներառվում է այդ ծառայության ինքնարժեքում:

3.2.5.1 Օգտակար ծառայություն

Ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայությունը այն ժամանակաշրջանն է, որի ընթացքում կազմակերպությունը ակնկալում է օգտագործել ակտիվը:

Պայմանագրային կամ այլ իրավաբանորեն ամրագրված իրավունքներից բխող ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայությունը չի գերազանցում պայմանագրային կամ այլ իրավաբանորեն ամրագրված իրավունքների ժամկետը, սակայն կարող է լինել ավելի կարճ՝ կախված այն ժամկետից, որի ընթացքում կազմակերպությունն ակնկալում է օգտագործել ակտիվը:

Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայությունը կազմակերպությունը (սեփական ուժերով կամ մասնագիտացված կազմակերպության միջոցով) գնահատում է այն պահին, երբ դրանք դառնում են մատչելի օգտագործման համար: Եթե կազմակերպությունն անկարող է կատարել ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության արժանահավատ գնահատում, օգտակար ծառայությունը համարվում է տասը տարի:

3.2.5.2 Ամորտիզացիայի ժամանակաշրջան և ամորտիզացիայի մեթոդ

Ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացիան սկսում է հաշվարկվել, երբ ոչ նյութական ակտիվը մատչելի է օգտագործման համար, այսինքն՝ երբ այն գտնվում է այնպիսի վայրում և վիճակում, որն անհրաժեշտ է ղեկավարության նախանշած նպատակով այն օգտագործելու համար: Ամորտիզացիայի հաշվարկումը դադարեցվում է, երբ ակտիվն ապաճանաչվում է: Ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացիան հաշվարկվում է գծային մեթոդով:

3.2.5.3 Ամորտիզացիայի վերանայում

Ոչ նյութական ակտիվի օգտագործման փոփոխությունները, ինչպես նաև տեխնոլոգիական բարելավումները կարող են վկայել, որ ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայությունը ամենավերջին տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանից սկսած փոփոխվել է: Եթե առկա են նման հայտանիշներ, կազմակերպությունը պետք է վերանայի իր նախորդ գնահատումները և, եթե ընթացիկ ակնկալիքները տարբերվում են, ճշգրտի օգտակար ծառայությունը: Օգտակար ծառայության փոփոխությունը պետք է հաշվառվի որպես հաշվապահական

հաշվառման գնահատումներում փոփոխություն՝ համաձայն ՀՀՀՀՍ-ի 10-րդ «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, գնահատումներ և սխալներ» բաժնի:

3.2.6 Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչում (շրջանառությունից հանում և օտարումներ)

Ոչ նյութական ակտիվը պետք է ապաճանաչվի (դուրս գրվի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից), երբ՝

- ա) այն օտարվում է (ներառյալ չփոխանակվող գործարքի միջոցով օտարումը), կամ
- բ) դրա օգտագործումից կամ օտարումից չի ակնկալվում ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ:

Ոչ նյութական ակտիվի ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ վնասը պետք է ներառվի հավելյալում կամ պակասում, երբ այդ ակտիվը ապաճանաչվում է: Այդպիսի օգուտները չեն դասակարգվում որպես հասույթ: Ոչ նյութական ակտիվի օտարումը կարող է տեղի ունենալ տարբեր ձևերով (օրինակ՝ վաճառքի կամ չփոխանակվող գործարքի միջոցով): Ոչ նյութական ակտիվի ապաճանաչումից օգուտը կամ վնասը որոշում է որպես ակտիվի օտարումից զուտ մուտքերի (եթե առկա են) և հաշվեկշռային արժեքի միջև տարբերություն:

3.3 Ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

3.3.1 Ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերման փաստաթղթավորումը

Ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերումը (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացումը) փաստաթղթավորվում է՝

- ա) «Հարկային հաշվով»,
- բ) «Հաշիվ-վավերագրով»,
- գ) «Ոչ նյութական ակտիվի անհատույց հանձնման ակտով»:

Ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերման (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացման) փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը իրականացվում է «Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի» համաձայն:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթեր հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 3.2.2 «Ոչ նյութական ակտիվի ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված պահանջների համաձայն ոչ նյութական ակտիվները ճանաչելու համար:

3.3.2 Ոչ նյութական ակտիվների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը

Ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրումը կազմակերպություն փաստաթղթավորվում է «Ոչ նյութական ակտիվների ընդունման ակտով» (Ձև ՈՆԱ-1):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՈՆԱ-1

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ		Ձև ՈՆԱ-1		
կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը	ստորագրությունը	ամսն, ազգանունը	
ՈՁ ՆՅՈՒՅԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱԿՏ N		«	»	20 թ.
		_____	_____	_____
		_____	«	»
		_____	_____	20 թ.
Մատակարարի (անհատույց հանձնողի) անվանումը, հասցեն _____ Գնումը (անհատույց ստացումը) _____ հիմնավորող փաստաթղթի անվանումը, համարը, ամսաթիվը (ընդգծել) _____ Ընդունող ստորաբաժանման անվանումը _____				
Ոչ նյութական ակտիվի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Ստեղծման տարեթիվը	Հաշվապահության կողմից տրված գույքային համարը	Գինը (անհատույց ստացման դեպքում՝ իրական արժեքը)	Օգտակար ծառայություն է
1	2	3	4	5
Այլ նշումներ _____				
Կից փաստաթղթերի ցանկը՝ _____				
Մատակարարումների համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը				
Տվյալ տեսակի ոչ նյութական ակտիվի օգտագործման համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը				
Այլ կառուցվածքային ստորաբաժանման աշխատակից՝ _____				
Ընդունող՝ ոչ նյութական ակտիվը օգտագործող ստորաբաժանման ղեկավար _____ _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը				
Հանձնող՝ _____ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը				

Ոչ նյութական ակտիվների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 2.1 «Ոչ նյութական ակտիվների կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթեր հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 3.2.3 «Ոչ նյութական ակտիվների սկզբնական չափումը» ենթաբաժնի համաձայն ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքը չափելու նպատակով՝ ոչ նյութական ակտիվի գնման գինը փաստաթղթավորելու համար:

3.3.3 Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայման փաստաթղթավորումը

Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայումը փաստաթղթավորվում է «Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայման տեղեկագրով» (Ձև ՈՆԱ-2):

Ձև ՈՆԱ-2

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ				Ձև ՈՆԱ-2	
կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը		
				« » _____ 20 թ.	
ՈՉ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ՕԳՏԱԿԱՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՆԱՅՄԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻ N _____ « » _____ 20 թ.					
Հանձնաժողովի ստեղծման հրամանի համարը և ամսաթիվը _____					
h/h	Ոչ նյութական ակտիվի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Գույքային համարը	Ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայությունը մինչև սույն վերանայումից հետո		Նշումներ
1	2	3	4	5	6
Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____					
Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____					
		պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Հանձնաժողովի անդամներ՝ _____					
		պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
		պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
		պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
« » _____ 20 թ.					

Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 2.2 «Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության վերանայման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

3.3.4 Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության կողմից այլ կազմակերպություններին ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման ակտով» (Ձև ՈՆԱ-3):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՈՆԱ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

կազմակերպության անվանումը		Ձև ՈՆԱ-3	
ՈՉ ՆՅՈՒՅԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏՈՒՅՑ ՀԱՆՁՆՄԱՆ			
Ստացող _____		ԱԿՏ N _____ « » _____ 20 թ.	
Փոխադրող _____		կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը	
Հիմքը _____		կազմակերպության անվանումը, գտնվելու վայրը	
որոշումը, հրամանը, պայմանագիրը և այլն			
h/h	Ոչ նյութական ակտիվի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Համախառն հաշվեկշռային արժեքը	Նշումներ
1	2	3	4
Հանձնող կ.տ.		Ստացող կ.տ.	
Ղեկավար՝	ստորագրությունը անունը, ազգանունը	պաշտոնը	ստորագրությունը անունը, ազգանունը
Գլխավոր հաշվապահ՝	ստորագրությունը անունը, ազգանունը	պաշտոնը	ստորագրությունը անունը, ազգանունը

Ոչ նյութական ակտիվները կարող են անհատույց հանձնվել այլ կազմակերպություններին, եթե այդ ակտիվների անհատույց հանձնումը իրավական ակտերով արգելված չէ: Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման գործընթացը սկսվում է, եթե առկա է կազմակերպության ղեկավարի գրավոր թույլտվությունը:

Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 2.3 «Ոչ նյութական ակտիվների անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

3.3.5 Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման փաստաթղթավորումը

Ոչ նյութական ակտիվների լուծարումը փաստաթղթավորվում է «Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման ակտով» (Ձև ՈՆԱ-4):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՈՆԱ-4

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ				Ձև ՈՆԱ-4		
կազմակերպության անվանումը _____	պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	ամսն, ազգանունը _____			
				« » _____ 20 թ.		
ՈՉ ՆՅՈՒԹԱՎԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԼՈՒԾԱՐՄԱՆ						
ԱԿՏ N _____ « » _____ 20 թ.						
Հանձնաժողովի ստեղծման հրամանի համարը և ամսաթիվը _____						
Ստորաբաժանման անվանումը, ում նյութական պատասխանատվության ներքո են գտնվում լուծարվող ոչ նյութական ակտիվները _____						
ամսն, ազգանունը, պաշտոնը _____						
Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման պատճառները _____						
Հանձնաժողովը ուսումնասիրեց աղյուսակում թվարկված ոչ նյութական ակտիվները (ուղեկցող փաստաթղթերը):						
h/h	Ոչ նյութական ակտիվի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Գույքային համարը	Ոչ նյութական ակտիվի			Հանձնաժողովի եզրակացությունը (սխտասի/չսխտասի չէ օգտագործման համար)
			համախառն հաշվեկշռային արժեքը	կուտակված մաշվածությունը	հաշվեկշռային արժեքը	
1	2	3	4	5	6	7
Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____						
Աղյուսակի 7-րդ սյունակում նշված օգտագործման համար ոչ պիտանի ոչ նյութական ակտիվները լուծարվել են:						
Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____						
պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը _____						
Հանձնաժողովի անդամներ՝ _____						
պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը _____						
պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսն, ազգանունը _____						
« » _____ 20 թ.						

Ոչ նյութական ակտիվները կարող են լուծարվել, եթե այդ ակտիվների լուծարումը իրավական ակտերով արգելված չէ:

Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 2.4 «Ոչ նյութական ակտիվների լուծարման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

3.4 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները և ձևակերպումները

3.4.1 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում է ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման համար նպատակով օգտագործվում են 13 «Ոչ նյութական ակտիվներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) համապատասխան հաշիվները՝

- 131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»,
- 132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»,
- 133 «Անավարտ ոչ նյութական ակտիվներ»:

3.4.2 Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները

3.4.2.1 Ոչ նյութական ակտիվների ստացման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Մատակարարներից ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրումը.

ա) Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլումը՝

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլումը	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

բ) Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման հետ կապված դրամական արտահոսքերի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման համար դրամական միջոցների վճարում	05132 «Ոչ նյութական ակտիվների գծով արտահոսքեր»	251 «Դրամարկդ» 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 253 «Բանկային հաշիվներ»
Դրամական արտահոսքերի հաշվին ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարում	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	05132 «Ոչ նյութական ակտիվների գծով արտահոսքեր»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Դրամական արտահոսքերի հաշվին ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման գծով տրված կանխավճարի արտացոլում	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»	05132 «Ոչ նյութական ակտիվների գծով արտահոսքեր»
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»

2. Ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ Բյուջեից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	433 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»
▪ Այլ կազմակերպություններից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	434 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»

3. Առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ Բյուջեից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրում 	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

4. Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում (սեփական կապիտալի համապատասխան հոդվածում) ներդրված ոչ նյութական ակտիվի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում ներդրված ոչ նյութական ակտիվի մուտքագրում 	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	311 «Ներդրված կապիտալ»

3.4.2.2 Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվապահական ձևակերպումները

1. Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվեգրում.

ա) Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում 	711103 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ՀՈԱԿ-ներում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում 	711203 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

բ) Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների («վճարովի ծառայություններ») մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

գ) Ծառայությունների (արտադրանքի, ապրանքների) բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում	71503 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով բաշխման ծախսեր»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

դ) Վարչական նպատակներով օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վարչական նպատակներով օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում	71603 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով վարչական ծախսեր»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

ե) Արտադրանքի թողարկման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Արտադրանքի թողարկման համար օգտագործվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի ծախսումների արտացոլում	8113 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսումներ» 8123 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով անուղղակի ծախսումներ»	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»

3.4.2.3 Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Ապաճանաչված ոչ նյութական ակտիվների կուտակված ամորտիզացիայի դուրս գրում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ապաճանաչված ոչ նյութական ակտիվների կուտակված ամորտիզացիայի դուրս գրման արտացոլում	132 «Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա»	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»

2. Ոչ նյութական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի (սկզբնական արժեքի և կուտակված ամորտիզացիայի տարբերություն) ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ապաճանաչված ոչ նյութական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում	7399 «Չփոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր»	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»

3.5 Ոչ նյութական ակտիվների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

3.5.1 Ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրումը

ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգը նախատեսված է ոչ միայն հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման համար, այլ նաև ոչ ընթացիկ այլ ակտիվների, մասնավորապես ոչ նյութական ակտիվների անալիտիկ հաշվառման համար:

Ոչ նյութական ակտիվները կազմակերպություն մուտքագրելիս դրանք արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Ոչ նյութական ակտիվների ընդունման ակտը»:

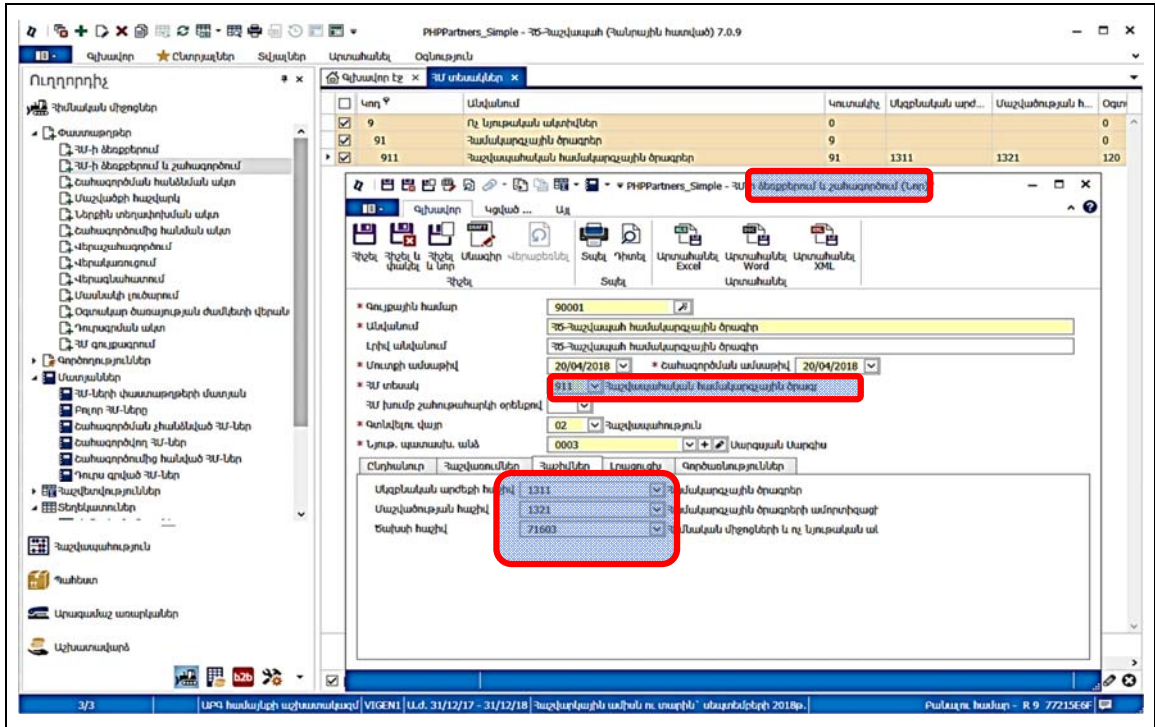
Ոչ նյութական ակտիվները մուտքագրելու համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթում որպես «ՀՄ տեսակ» ընտրվում է ոչ նյութական ակտիվների համապատասխան տեսակը: Այդ նպատակով ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Տեղեկատուներ» գրադարանում գտնվող «ՀՄ տեսակներ» տեղեկատուի մեջ անհրաժեշտ է ավելացնել ոչ նյութական ակտիվների համապատասխան տեսակներ (օրինակ՝ 911 «Հաշվապահական համակարգչային ծրագրեր»):

Փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում պարտադիր լրացվում է ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքը և օգտակար ծառայության ժամկետը:

Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսի հաշվապահական սինթետիկ ձևակերպումը ավտոմատացնելու համար անհրաժեշտ է փաստաթղթի «Հաշիվներ» էջում լրացնել տվյալ ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացիայի ծախսի (ծախսումի) համապատասխան հաշվապահական հաշիվը: Օրինակ՝ եթե տվյալ ոչ նյութական ակտիվը օգտագործվելու է վարչական նպատակներով, ապա որպես մաշվածության ծախսի հաշիվ ընտրվում է 71603 «Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով վարչական ծախսեր» հաշիվը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

ՀԾ-ի «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում որպես «սկզբնական արժեք» լրացվում է ոչ նյութական ակտիվի «ամբողջական» սկզբնական արժեքը՝ գնման գնի և ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների հանրագումարը:

Հանրային հատվածի կազմակերպություններում ոչ նյութական ակտիվները կարող են ստացվել որոշակի պայմանների կատարման պահանջով: Նման դեպքերում, այդ պայմանների կատարման գծով ճանաչվում է պարտավորություն (հետաձգված հասույթ), որը հետագայում պայմանների կատարմանը զուգընթաց վերագրվում է հաշվետու ժամանակաշրջանի հասույթներին: Նմանապես, բյուջեից ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման համար ստացվող «ֆինանսավորումը» ևս դիտվում է պայմանով ստացված ակտիվ:

Պայմանների կատարումը սովորաբար կատարվում է գծային հիմունքով՝ որոշակի ժամանակաշրջանի ընթացքում: Նման դեպքերում կարևորվում է հետաձգված հասույթների «ամորտիզացման» (վերագրումը հասույթներին) ավտոմատացումը:

Պայմանների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների ՀԾ-ով անալիտիկ հաշվառման մոտեցումները նկարագրված են սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժնի «1.5.1.1 «Հետաձգված հասույթների հաշվառում» ենթաբաժնում:

Օրինակ.

Համայնքի բյուջեով նախատեսված է, որ 2018 թվականի ապրիլին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին տրվելու է «ֆինանսավորում»՝ հաշվապահական համակարգչային ծրագիր ձեռքբերելու համար: Ստացվող «ֆինանսավորումը» կհանդիսանա պայմանով ստացված ակտիվ, քանի որ տվյալ դեպքում պայմանը ձեռքբերվող համակարգչային ծրագրով հանրային ծառայություններ մատուցելն է: Ըստ այդմ, բյուջեից ստացվող

«Ֆինանսավորումը» ոչ թե անմիջապես կճանաչվի հասույթ, այլ կճանաչվի հետաձգված հասույթ (պարտավորություն):

2018 թվականի ապրիլի 20-ին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը մատակարարից ձեռք է բերում 200,000 դրամ արժողությամբ համակարգչային ծրագիր՝ հաշվապահական հաշվառումը վարելու համար:

2018 թվականի ապրիլի 23-ին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը համայնքի բյուջեից ստանում է 200,000 դրամի «Ֆինանսավորումը» և մարում համակարգչային ծրագրի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքը:

Կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) Ոչ նյութական ակտիվի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից ստացման ենթակա «Ֆինանսավորման» արտացոլում (հաշվեգրում).

Դեբետ 2351 «Դեբիտորական պարտքեր ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման նպատակով բյուջեներից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով»

Կրեդիտ 4315 «Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ» 200,000 դրամ

բ) Մատակարարից համակարգչային ծրագրի ձեռքբերում.

Դեբետ 131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»

Կրեդիտ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով» 200,000 դրամ

գ) Ոչ նյութական ակտիվի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից «Ֆինանսավորման» ստացում

- Դրամական ներհոսքեր համայնքի բյուջեից «Ֆինանսավորումից».

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 99921 «Բյուջեից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով ներհոսքեր» 200,000 դրամ

- Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար պայմանով փոխանցվող դրամական ներհոսքերի հաշվին դեբիտորական պարտքի մարում.

Դեբետ 99921 «Բյուջեից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով ներհոսքեր»

Կրեդիտ 2351 «Դեբիտորական պարտքեր ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման նպատակով բյուջեներից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով» 200,000 դրամ

դ) Համակարգչային ծրագրի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում.

- Համակարգչային ծրագրի ձեռքբերման համար կատարված դրամական արտահոսքեր.

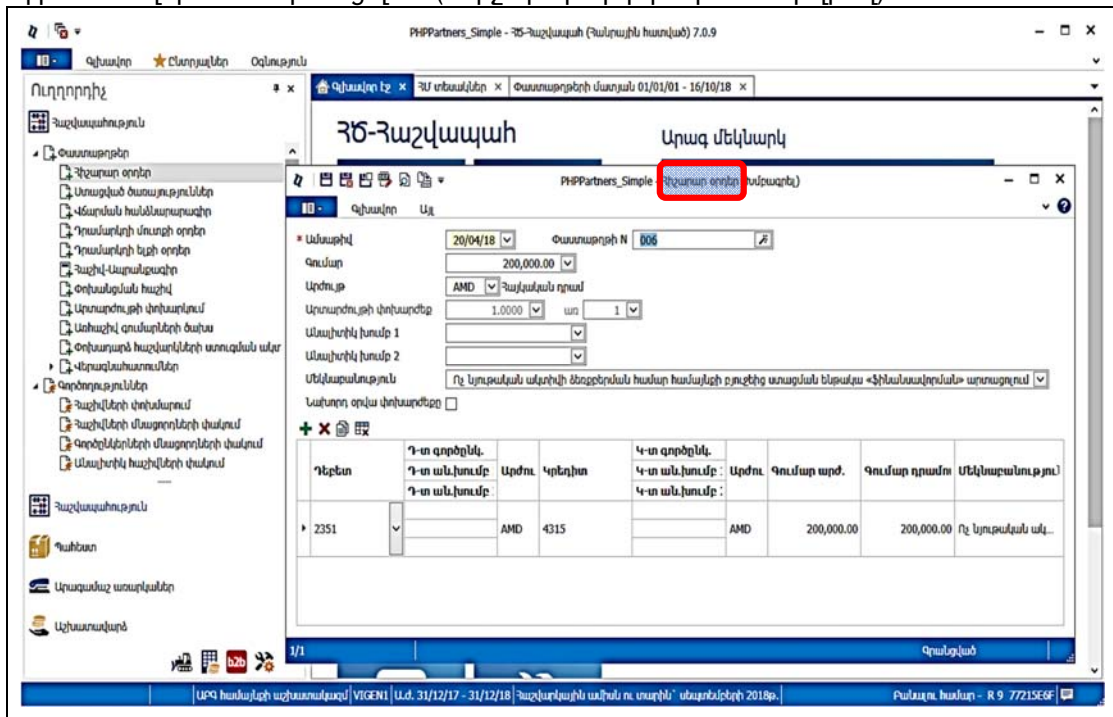
Դեբետ 05132 «Ոչ նյութական ակտիվների գծով արտահոսքեր» 200,000 դրամ
Կրեդիտ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

- Դրամական արտահոսքերի հաշվին կրեդիտորական պարտքի մարում.

Դեբետ 5215 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով» 200,000 դրամ
Կրեդիտ 05132 «Ոչ նյութական ակտիվների գծով արտահոսքեր»

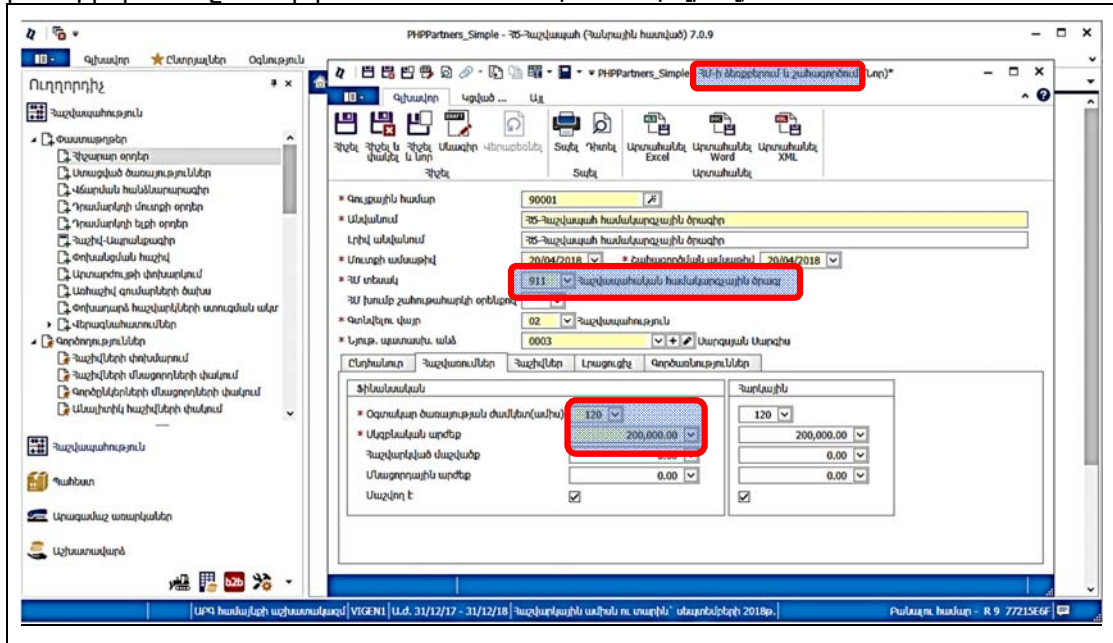
Վերը նշված օրինակի դեպքում ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

ա) Ոչ նյութական ակտիվի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից ստացման ենթակա «Ֆինանսավորման» արտացոլում («Հիշարար օրդեր» փաստաթղթով).

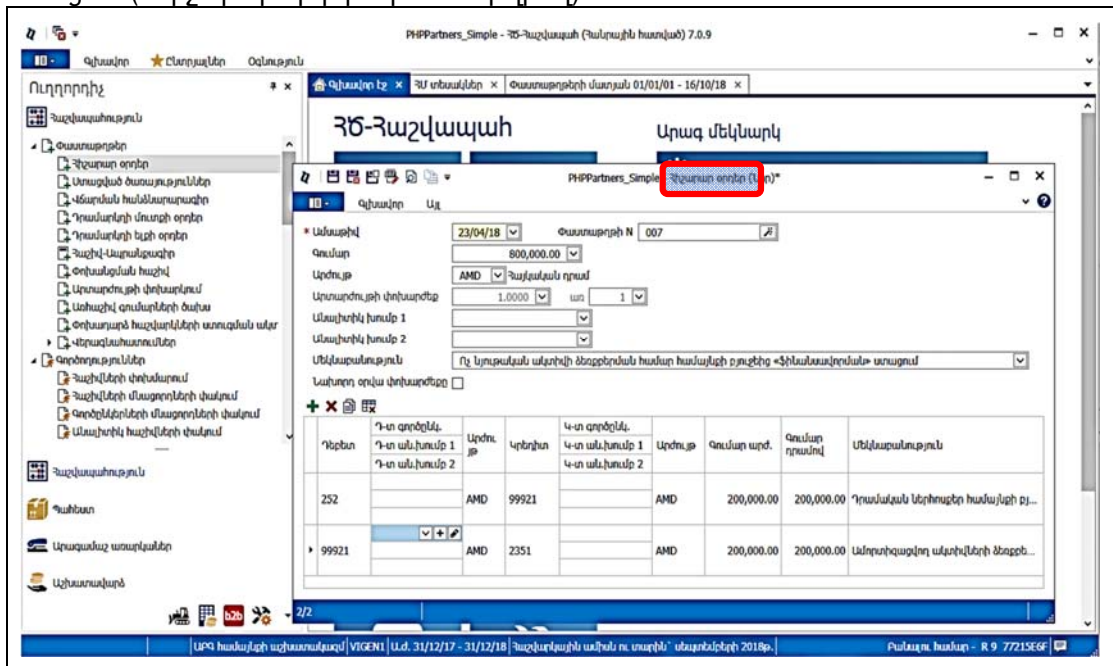

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

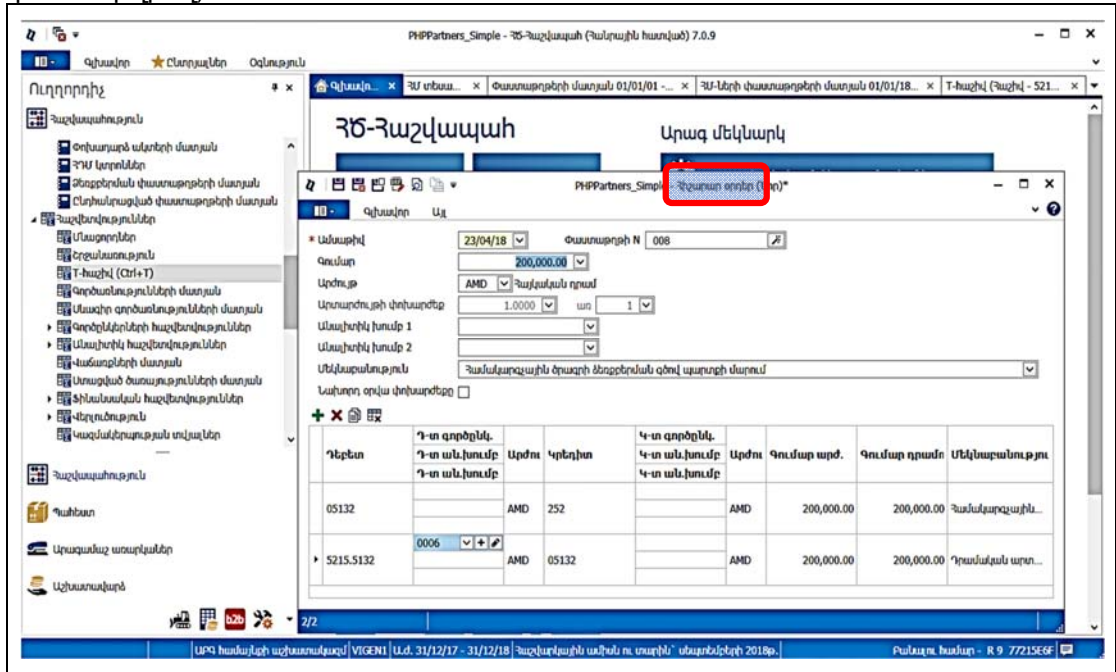
բ) Մատակարարից ձեռքբերված համակարգչային ծրագրի անալիտիկ մուտքագրում («ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործման հանձնում» փաստաթղթով).

գ) Ոչ նյութական ակտիվի ձեռքբերման համար համայնքի բյուջեից «ֆինանսավորման» ստացում («Հիշարար օրդեր» փաստաթղթով).

դ) Համակարգչային ծրագրի ձեռքբերման գծով պարտքի մարում («Հիշարար օրդեր» փաստաթղթով)։

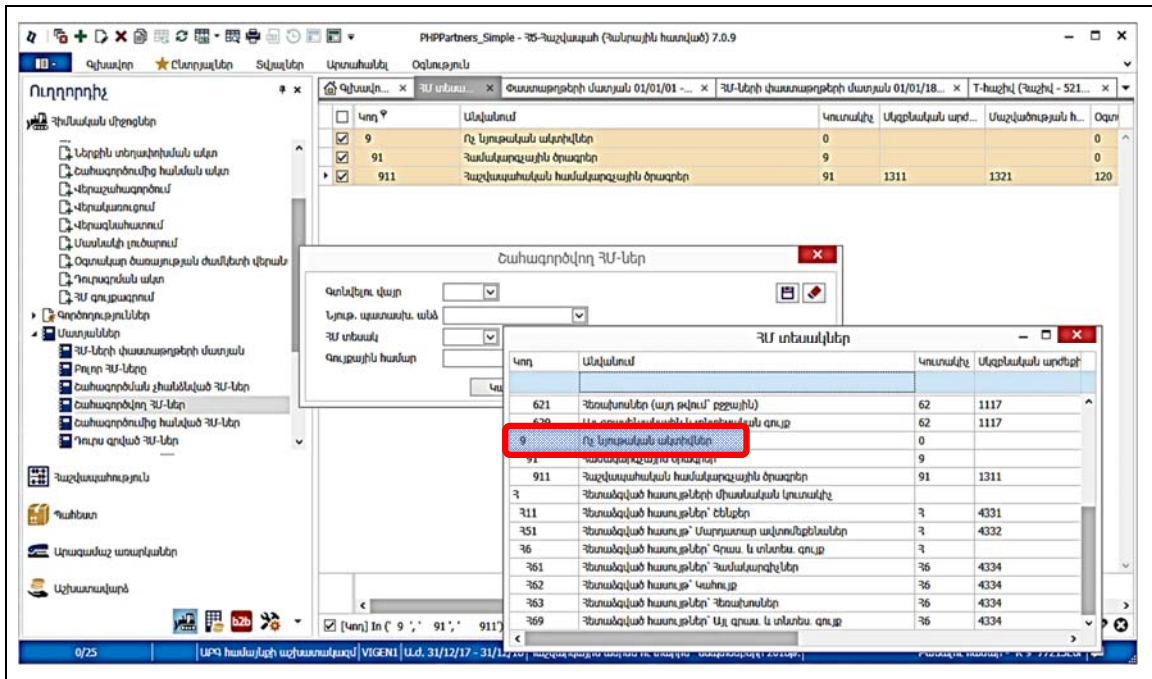

3.5.2 Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվարկումը

Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվարկումը կատարելու համար անհրաժեշտ է բացել «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Մատյաններ» բաժնի «Շահագործվող ՀՄ-ներ» մատյանը՝ որպես «ՀՄ տեսակ» ընտրելով ոչ նյութական ակտիվների տեսակի կոդը (մեր օրինակում՝ «9 Ոչ նյութական ակտիվներ» կուտակիչ կոդը)։

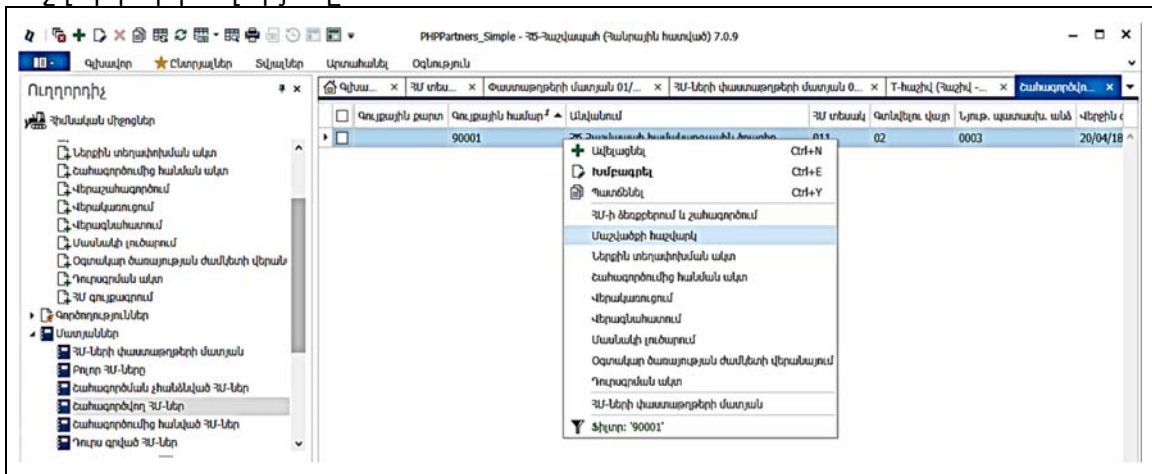
Արդյունքում բացվող ցուցակում կարտացույցվեն շահագործման համար մատչելի ոչ նյութական ակտիվները։

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Բացված ցուցակում ընտրվում են այն ոչ նյութական ակտիվները, որոնց համար պետք է հաշվարկել ամորտիզացիա: Եթե ամորտիզացիան հաշվարկվելու է շահագործման համար մատչելի բոլոր համար, ապա «+» կոճակի միջոցով ընտրվում են ցուցակում առկա բոլոր հիմնական միջոցները:

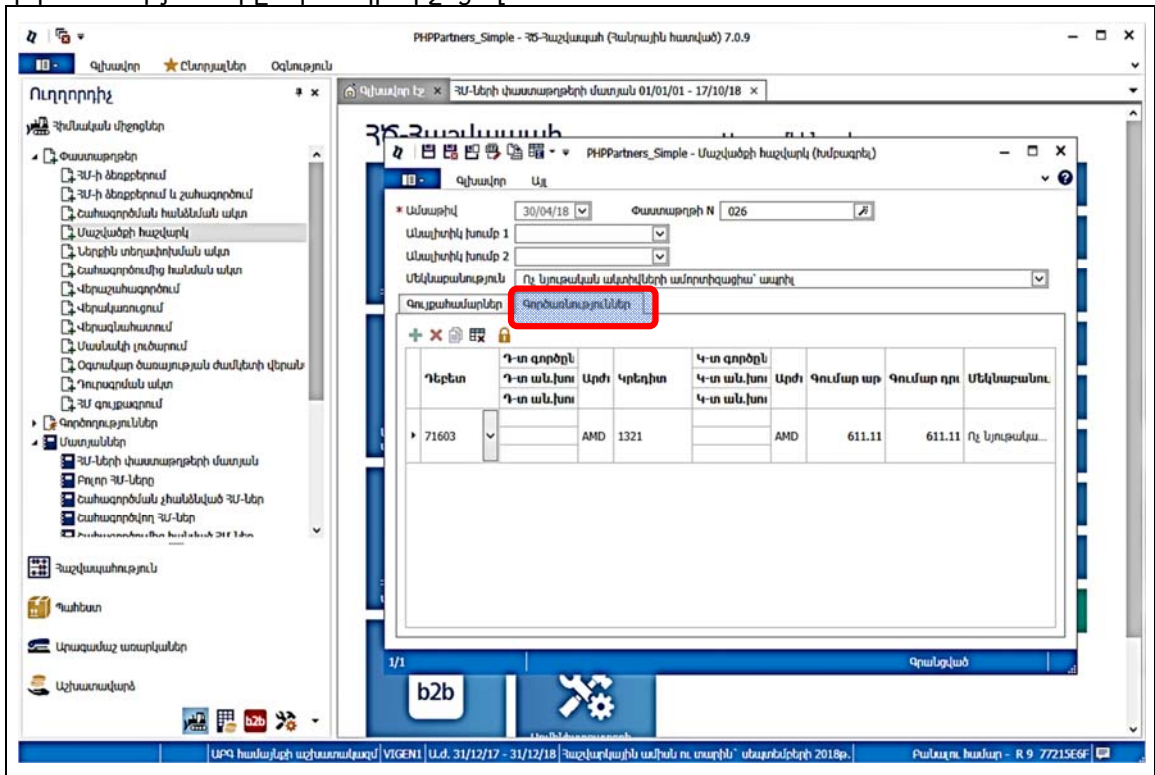
Բացված ցուցակի վրա աջ քլիքով բացվող պատուհանում ընտրվում է «Մաշվածքի հաշվարկ» գործողությունը:

«Մաշվածքի հաշվարկ» փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում բացվում են բոլոր այն ոչ նյութական ակտիվները, որոնց գծով կատարվել է ամորտիզացիայի հաշվարկ, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ոչ նյութական ակտիվի ամորտիզացիայի ծախսի հաշիվը (ավտոմատ ստացվում է, եթե ոչ նյութական ակտիվը մուտքագրելիս «Մաշվածության ծախսի հաշիվը»

պատուհանը լրացվել է (տես՝ 3.5.1 «Ոչ նյութական ակտիվների մուտքագրումը» ենթաբաժինը):

Այնուհետև «Մաշվածքի հաշվարկ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով:

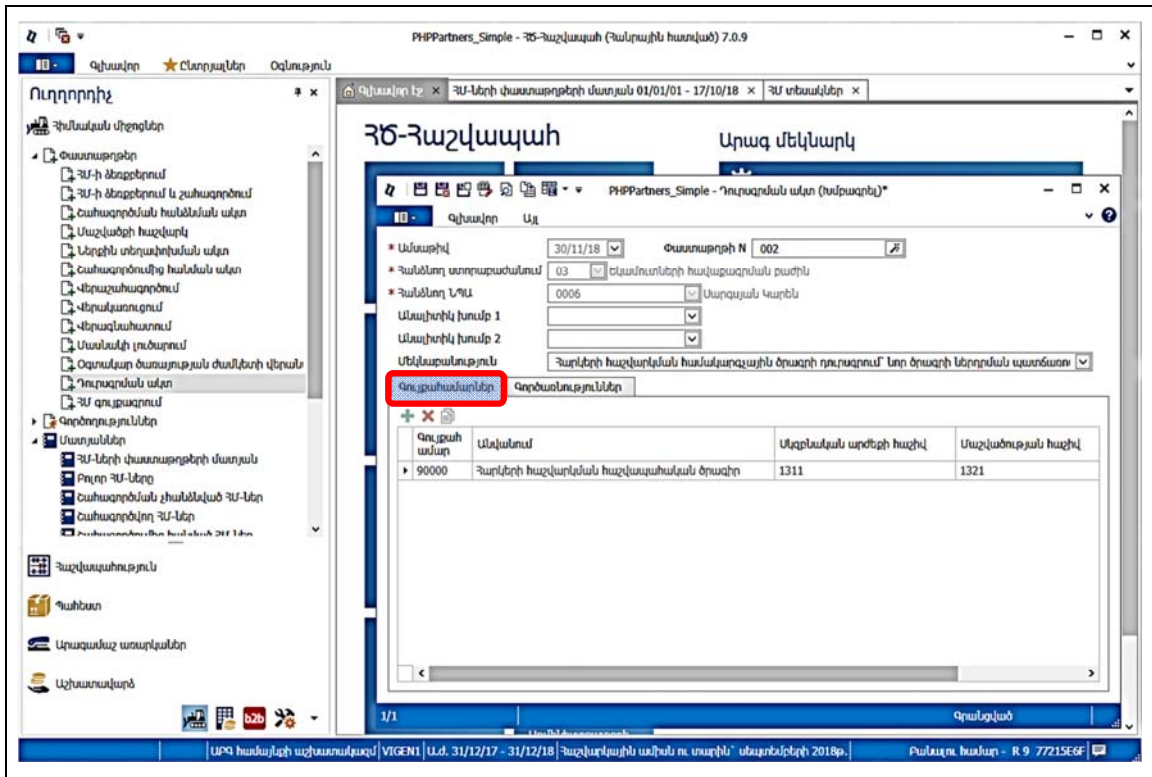

3.5.3 Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչում

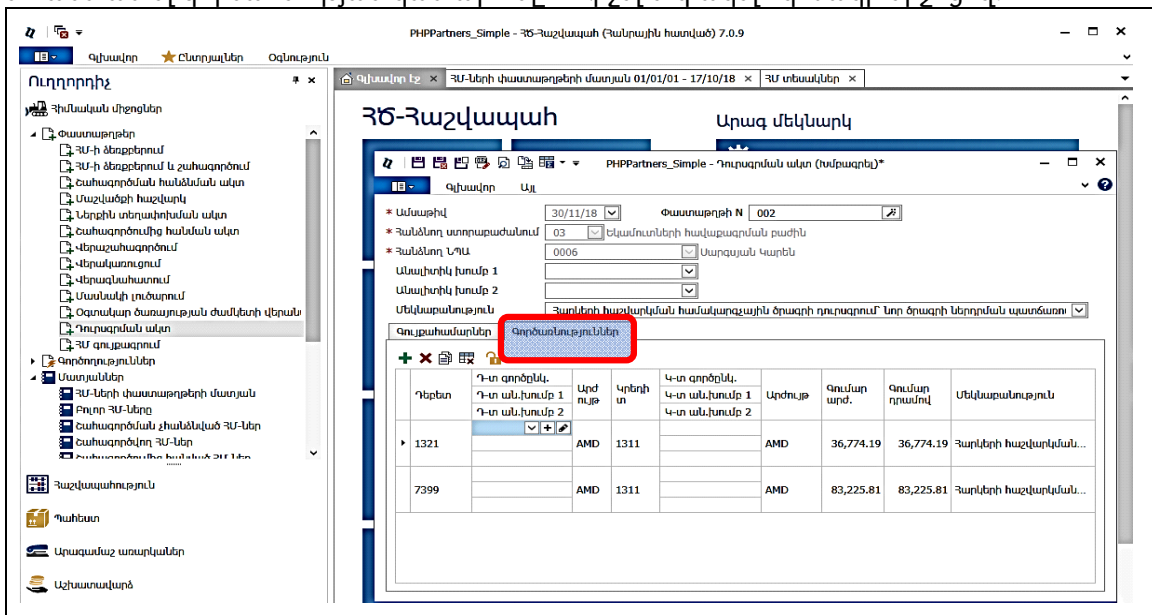
Ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչումը արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Դուրսգրման ակտ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում լրացվում է ապաճանաչվող ոչ նյութական ակտիվները:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Այնուհետև «Դուրսգրման ակտ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ոչ նյութական ակտիվների ապաճանաչման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

3.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ոչ նյութական ակտիվների հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները

3.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ոչ նյութական ակտիվները

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվում են չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվները: Չարտադրված ոչ նյութական ակտիվներ են համարվում հասարակական կառուցվածքի արդյունք հանդիսացող ակտիվները, որոնք առաջանում են իրավական գործողությունների արդյունքում: Չարտադրված ոչ նյութական ակտիվների օրինակներ են.

- տրամադրված լիցենզիաները.
- տրամադրված արտոնագրերը.
- որոշակի ապրանքների արտադրության կամ ծառայությունների մատուցման համար տրամադրված իրավունքները.
- սպասարկման և շահագործման տրամադրված իրավունքները:

3.6.2 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների առաջացումը

Չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվները առաջանում են իրավական գործողությունների արդյունքում (օրինակ՝ համայնքի կողմից լիցենզիայի տրամադրումը):

Հաշվի առնելով, որ սովորաբար չարտադրված ոչ նյութական ակտիվների իրական արժեքի վերաբերյալ շուկայի վրա հիմնված վկայությունները բացակայում են, այդ ոչ նյութական ակտիվների իրական արժեքը որոշվում է դրանց ներկա արժեքով: Ակտիվի ներկա արժեքը այն դրամական միջոցների ապագա զուտ ներհույսերի ներկա զեղչված արժեքն է, որոնք ակնկալվում է, որ կստեղծի այդ ակտիվը կազմակերպության սովորական գործունեության ընթացքում:

Իրավական գործողությունների արդյունքում չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվների առաջացման դեպքում «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվի հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը՝

Դեբեթ 1317 «Չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվներ»

Կրեդիտ 6299 «Փոխանակվող գործարքներից այլ հասույթներ»

Օրինակ՝ համայնքի տարածքում որոշակի գործունեություն իրականացնելու համար 01.01.2018թ. համայնքը կազմակերպությանը տրամադրել է լիցենզիա՝ երեք տարի ժամկետով: Լիցենզիայի համար կազմակերպությունը համայնքի բյուջե պետք է վճարի տարեկան 1,000,000 դրամ:

Հաշվի առնելով, որ լիցենզիայի ժամկետը մեկ տարուց ավելի է, այն կբավարարի ոչ նյութական ակտիվի սահմանմանը:

Լիցենզիայի իրական արժեքի վերաբերյալ շուկայի վրա հիմնված վկայություններ չկան,

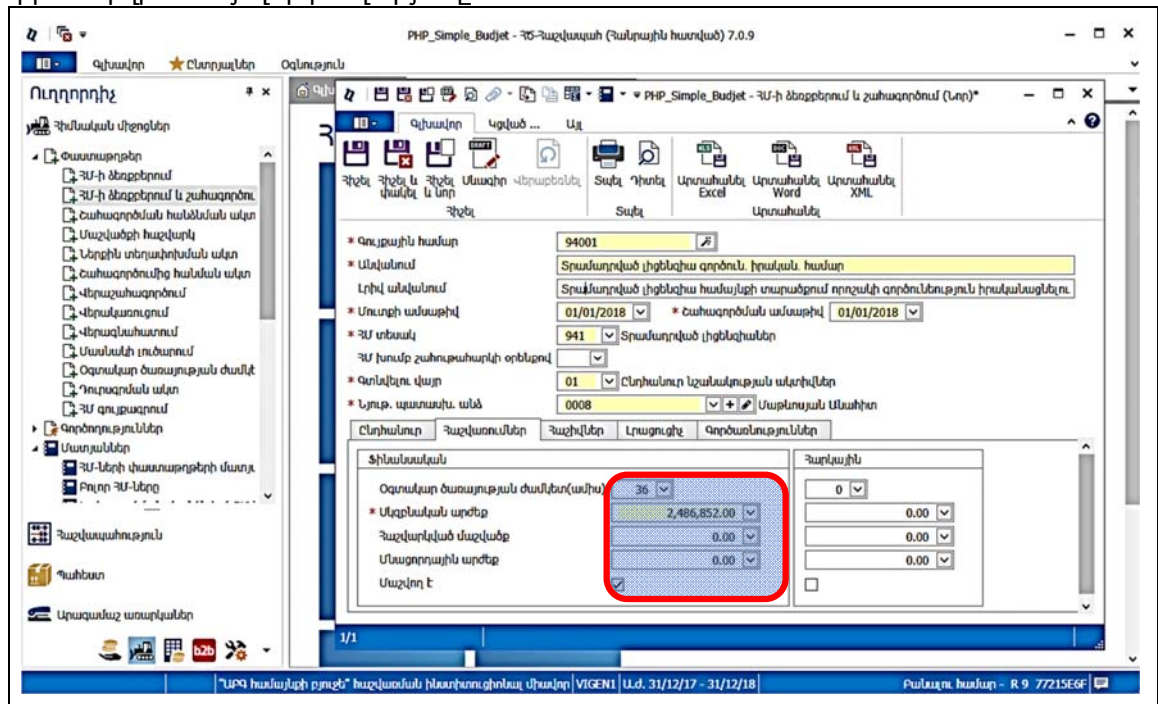
հետևաբար սկզբնական ճանաչման պահին այն կչափվի ներկա (զեղչված) արժեքով:
 2եղչման դրույքը կազմում է տարեկան 10 տոկոս:

Տրամադրված լիցենզիայի ներկա արժեքը կկազմի 2,486,852 դրամ⁹:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ չարտադրված ոչ նյութական ակտիվների առաջացման հետ կապված կտրվի հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումը.

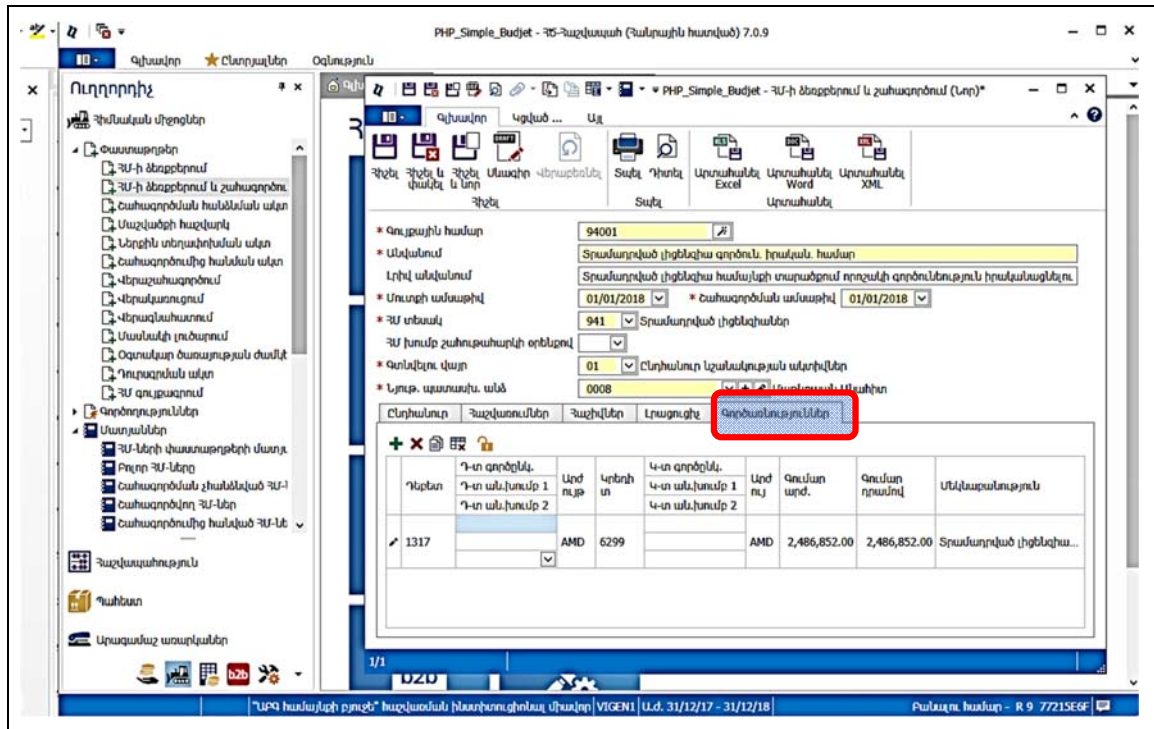
- Դեբեք 1317** «Չարտադրված (բնական ծագում ունեցող) ոչ նյութական ակտիվներ» 2,486,852 դրամ
- Կրեդիտ 6299** «Փոխանակվող գործարքներից այլ հասույթներ»

Վերը նշված օրինակի դեպքում ոչ նյութական ակտիվի առաջացման հետ կապված ՀԾ-ում կկատարվի հետևյալ գործողությունը.

⁹ Երեք տարի, տարեկան 1,000,000 դրամ վճարում, 10 տոկոս զեղչման դրույքով՝
 $1,000,000 / (1 + 0.1)^1 + 1,000,000 / (1 + 0.1)^2 + 1,000,000 / (1 + 0.1)^3 = 2,486,852$ դրամ:

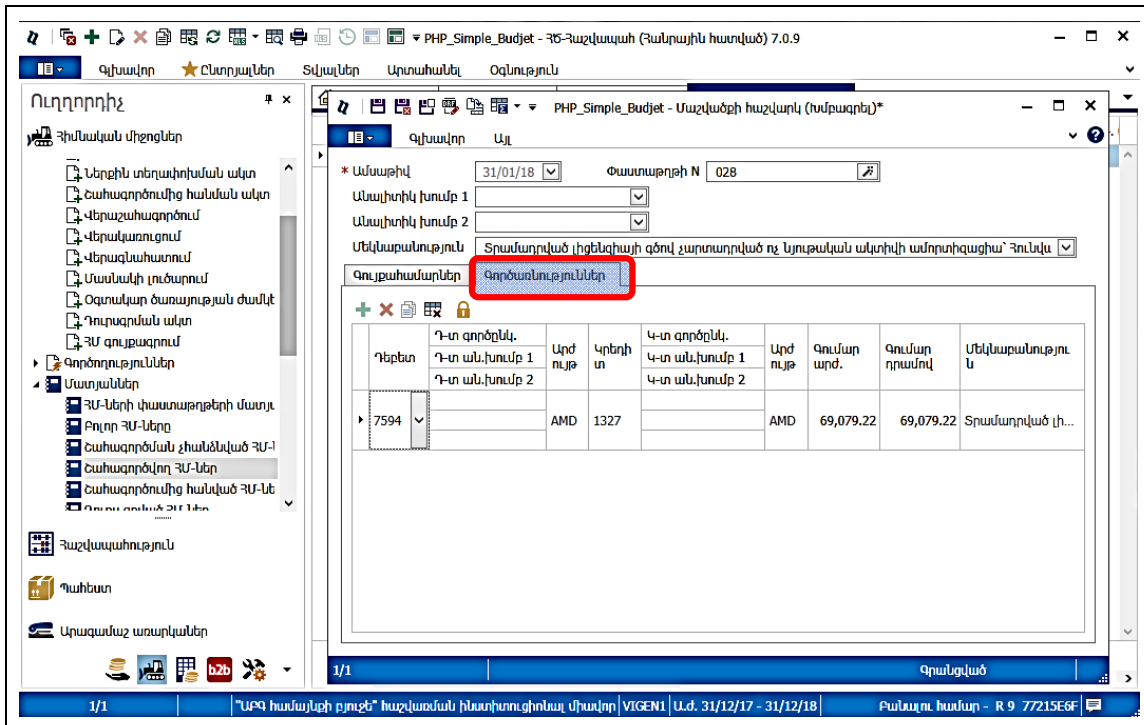
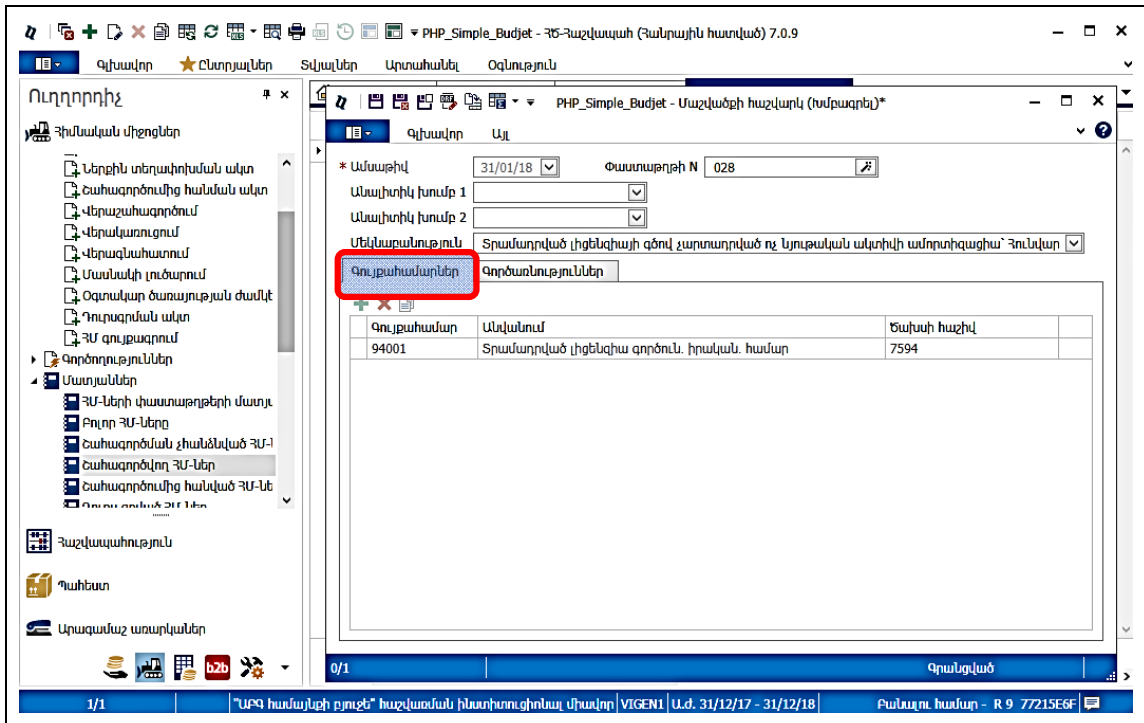
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

3.6.3 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիան

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող չարտադրված ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսը հաշվառվում է հաշվային պլանի 7299 «Փոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր» հաշվով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

4 Ներդրումային գույք

Սույն Ուղեցույցի «Ներդրումային գույք» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 13-րդ «Ներդրումային գույք» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման նպատակով հողամասերի և շենքերի իրական արժեքով գնահատման ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 143-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

4.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի «Ներդրումային գույք» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- ներդրումային գույքի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

Ինչպես սահմանված է ՀՀՀՀՍ-ում, «Ներդրումային գույք» բաժինը պետք է կիրառվի ներդրումային գույքը հաշվառելիս՝ ճանաչելիս, չափելիս և բացահայտելիս։ Ընդ որում, սույն բաժնի համաձայն հաշվառվում է միայն այն ներդրումային գույքը, որի իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել առանց անհարկի ծախսումների և ջանքերի՝ անընդհատության հիմունքով։ Բոլոր այլ ներդրումային գույքը հաշվառվում է որպես հիմնական միջոց՝ սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժնի համաձայն։

Սույն բաժինը չի կիրառվում.

- ա) գյուղատնտեսական գործունեության հետ կապված կենսաբանական ակտիվների նկատմամբ.

բ) օգտակար հանածոների պաշարների նկատմամբ:

4.2 Ներդրումային գույքի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

4.2.1 Ներդրումային գույքի սահմանումը

Ներդրումային գույքը գույք (հող կամ շենք կամ շենքի մի մաս, կամ և հող, և շենք) է, որը պահվում է վարձակալական վճարներ վաստակելու կամ դրա արժեքի աճի, կամ էլ միաժամանակ այդ երկու նպատակներով, այլ ոչ թե՛

ա) ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրության (մատուցման) կամ մատակարարման կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար, կամ

բ) սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի համար:

Ներդրումային գույքը պահվում է վարձավճարներ վաստակելու կամ դրա արժեքի աճի, կամ էլ միաժամանակ այդ երկու նպատակներով: Հետևաբար, ներդրումային գույքը առաջացնում է դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են կազմակերպության կողմից պահվող այլ ակտիվներից: Դա էլ հենց տարբերակում է ներդրումային գույքը հանրային հատվածի կազմակերպությունների կողմից վերահսկվող այլ հողից կամ շենքերից, ներառյալ՝ սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը¹⁰:

Ծառայությունների մատուցումը (ապրանքների արտադրությունը) կամ մատակարարումը (կամ գույքը վարչական նպատակներով օգտագործումը) նույնպես կարող են առաջացնել դրամական միջոցների հոսքեր: Օրինակ՝ հանրային հատվածի կազմակերպությունները կարող են օգտագործել շենքը հաճախորդներին ծառայություններ մատուցելու համար՝ ծախսումների ամբողջական կամ մասնակի փոխհատուցման դիմաց: Այնուամենայնիվ, շենքը պահվում է, որպեսզի օժանդակի ծառայությունների մատուցմանը, հետևաբար, դրամական միջոցների հոսքերը վերագրելի են ոչ միայն շենքին, այլև ծառայությունների մատուցման գործընթացներում օգտագործված այլ ակտիվներին: Սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքի նկատմամբ կիրառվում է սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժինը:

Հանրային հատվածի որոշ կազմակերպություններ կարող են վերահսկել ակտիվներ, որոնք իրավաբանորեն կարող են հանդիսանալ մեկ այլ կազմակերպության սեփականությունը: Օրինակ՝ սեփականության իրավունքով համայնքին պատկանող շենքը վերահսկվում է ՀՈԱԿ-ի կարգավիճակ ունեցող երաժշտական դպրոցի կողմից (երաժշտական դպրոցը այդ շենքը օգտագործում է երեխաներին համապատասխան ծառայություններ մատուցելու համար): Նման հանգամանքներում, ՀՈԱԿ-ի կողմից զբաղեցված շենքը կդիտվի որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք, չնայած այն իրավաբանորեն հանդիսանում է համայնքի սեփականություն: Հետևաբար, երաժշտական դպրոցի շենքը ճանաչվում է ՀՈԱԿ-ի ֆինանսական հաշվետվություններում:

Ներդրումային գույքի օրինակներ են՝

¹⁰ Սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը գույք է, որը պահվում է (սեփականատիրոջ կամ վարձակալի կողմից՝ ֆինանսական վարձակալության դեպքում) ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրության (մատուցման) կամ մատակարարման, կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար:

- ա) հող, որը պահվում է երկար ժամկետի ընթացքում արժեքի աճի, այլ ոչ թե սովորական գործունեության ընթացքում կարճաժամկետ վաճառքի նպատակով: Օրինակ՝ արժեքի աճի համար համայնքի կողմից պահվող հող, որը կարող է վաճառվել ապագայում՝ առավել նպաստավոր պահին.
- բ) հող, որը պահվում է ներկայումս չորոշված նպատակով ապագա օգտագործման համար: Եթե համայնքը չի որոշել, թե նա հողն օգտագործելու է որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք, թե սովորական գործունեության ընթացքում կարճաժամկետ վաճառքի համար, ապա հողը դիտարկվում է որպես արժեքի աճի նպատակով պահվող.
- գ) համայնքին պատկանող շենք, որն առևտրային հիմունքով տրված է մեկ կամ ավելի գործառնական վարձակալությունների.
- դ) չզբաղեցված շենք, որը պահվում է առևտրային հիմունքով արտաքին կողմերին մեկ կամ ավելի գործառնական վարձակալությունների տալու նպատակով.
- ե) գույք, որը կառուցվում կամ բարելավվում է՝ ապագայում որպես ներդրումային գույք օգտագործելու համար:

Ներդրումային չհանդիսացող գույքի օրինակներ են՝

- ա) սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը (տես 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժինը),
- բ) գույքը, որը պահվում է ապագայում որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք օգտագործելու նպատակով,
- գ) այն գույքը, որը պահվում է ապագայում բարելավելու և այնուհետև որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք օգտագործելու նպատակով:

Որոշ դեպքերում, գույքի մի մասը պահվում է վարձակալական վճարներ վաստակելու կամ արժեքի աճի նպատակով, իսկ մյուս մասը՝ ծառայությունների մատուցման (ապրանքների արտադրության) կամ մատակարարման, կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար:

Օրինակ՝ համայնքը կարող է ունենալ շենք, որի մի մասը օգտագործվում է վարչական նպատակներով, իսկ մյուս մասը՝ առևտրային հիմունքով, որպես գրասենյակային տարածքներ տրվում է վարձակալության: Եթե այս երկու մասերը կարող են առանձին վաճառվել, ապա կազմակերպությունն այդ մասերի համար հաշվառումն իրականացնում է առանձնացված: Եթե նշված մասերը չեն կարող առանձին վաճառվել, ապա գույքը համարվում է ներդրումային գույք, միայն եթե ոչ նշանակալի մասն է պահվում ծառայությունների մատուցման (ապրանքների արտադրության) կամ մատակարարման, կամ վարչական նպատակներով օգտագործելու համար: Գործնական տեսանկյունից կարելի է որպես ոչ նշանակալի մաս համարել օրինակ գույքի 20 տոկոսից պակասը:

Որոշ դեպքերում, կազմակերպությունն իր կողմից պահվող գույքի զբաղեցնողների մատուցում է լրացուցիչ ծառայություններ: Կազմակերպությունը նման գույքը դիտում է որպես ներդրումային գույք, եթե այդ ծառայությունները տվյալ համաձայնության՝ որպես մեկ ամբողջության, ոչ նշանակալի մասն են կազմում: Օրինակ՝ երբ համայնքն ունի գրասենյակային շենք, որը պահվում է բացառապես վարձակալական նպատակներով և առևտրա-

յին հիմունքով տրվում է վարձակալության և միաժամանակ շենքը զբաղեցրած վարձակալներին մատուցում է պահակային և շենքի շահագործման ծառայություններ:

4.2.2 Ներդրումային գույքի ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ներդրումային գույքը ճանաչի որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

ա) հավանական է, որ այդ ներդրումային գույքի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն կազմակերպություն. և

բ) ներդրումային գույքի սկզբնական կամ իրական արժեքը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել:

Ինչպես նկատում ենք, ներդրումային գույքի ճանաչման չափանիշները ամբողջությամբ կրկնում են հիմնական միջոցների՝ 1.2.2 «Հիմնական միջոցների ճանաչումը» ենթաբաժնի ճանաչման չափանիշները: Հետևաբար, ներդրումային գույքի ճանաչման պահանջները դիտարկելիս պետք է առաջնորդվել նշված ենթաբաժնով սահմանված՝ հիմնական միջոցների ճանաչման պահանջներով:

4.2.3 Ներդրումային գույքի չափումը ճանաչման պահին

Ներդրումային գույքը սկզբնապես պետք է չափվի իր սկզբնական արժեքով: Գործարքի հետ կապված ծախսումները պետք է ներառվեն սկզբնական արժեքի չափման մեջ:

Երբ ներդրումային գույքը ձեռք է բերվել չփոխանակվող գործարքով, դրա սկզբնական արժեքը պետք է չափվի ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով:

Ներդրումային գույքի սկզբնական արժեքը ներառում է դրա գնման գինը և ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները: Ինչպես գնված, այնպես էլ սեփական ուժերով կառուցված ներդրումային գույքի չափումը ճանաչման պահին իրականացվում է նույն ձևով և մոտեցումներով, ինչ ձևով և մոտեցումներով իրականացվում է գնված հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին (տես 1.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժինը):

Երբ ներդրումային գույքի դիմաց վճարումը վճարման նորմալ պայմաններով նախատեսված ժամկետից հետաձգվում է, ապա դրա սկզբնական արժեքը անհապաղ վճարման գնի համարժեքն է: Այդ գումարի և ընդհանուր վճարումների միջև տարբերությունը ճանաչվում է որպես տոկոսային ծախս՝ հետաձգված ժամկետի ընթացքում:

4.2.4 Ներդրումային գույքի վրա կատարված հետագա ծախսումները

Ներդրումային գույքին վերաբերող հետագա ծախսումներն ավելացվում են դրա հաշվեկշռային արժեքին (կապիտալացվում են), եթե այդ ծախսումները բավարարում են 4.2.2 «Ներդրումային գույքի ճանաչումը» ենթաբաժնում նշված ներդրումային գույքի ճանաչման չափանիշներին:

Ներդրումային գույքի գծով հետագա ծախսումների վերագրումը ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքին կամ դրանց ծախս ճանաչումը իրականացվում է նույն ձևով և մոտեցումներով, ինչ ձևով և մոտեցումներով իրականացվում է հիմնական միջոցների վրա կատարված հետագա ծախսումների վերագրումը հիմնական միջոցների հաշվեկշռային

արժեքին կամ դրանց ծախս ճանաչումը (տես 1.2.4 «Հիմնական միջոցների վրա կատարվող հետագա ծախսումները» ենթաբաժինը):

4.2.5 Ներդրումային գույքի չափումը ճանաչումից հետո

Ներդրումային գույքը, որի իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի, յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ պետք է չափվի իրական արժեքով՝ իրական արժեքում փոփոխությունները ճանաչելով հավելուրդում կամ պակասուրդում (ի տարբերություն շենք և հողամաս հանդիսացող հիմնական միջոցների վերագնահատումից առաջացող օգուտների կամ վնասների, որոնք որոշ դեպքերում ճանաչվում են զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում):

Ներդրումային գույքի իրական արժեքով չափման դեպքում տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

Դեբեդ 122 «Ներդրումային գույք»

Կրեդիտ 6192 «Ներդրումային գույքի վերաչափումից օգուտներ»

Դեբեդ 7192 «Ներդրումային գույքի վերաչափումից կորուստներ»

Կրեդիտ 122 «Ներդրումային գույք»

Կազմակերպությունը բոլոր այլ ներդրումային գույքը (այսինքն, այն ներդրումային գույքը, որի իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի) պետք է հաշվառի որպես հիմնական միջոց՝ կիրառելով ՀՀՀՀՍ-ի 11-րդ՝ «Հիմնական միջոցներ» բաժինը (տես սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժինը):

Եթե իրական արժեքի արժանահավատորեն չափումը ներդրումային գույքի հողվածի համար այլևս հնարավոր չէ՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի, կազմակերպությունը հետագայում այդ հողվածը պետք է հաշվառի որպես հիմնական միջոց՝ ՀՀՀՀՍ-ի 11-րդ բաժնի համաձայն, մինչև իրական արժեքի արժանահավատորեն չափումը դառնա հնարավոր: Ներդրումային գույքի այդ ամսաթվի հաշվեկշռային արժեքը դառնում է հիմնական միջոցի սկզբնական արժեքը: Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

Դեբեդ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

Կրեդիտ 122 «Ներդրումային գույք»

4.2.5.1 Ներդրումային գույքի իրական արժեքը

Ներդրումային գույքի իրական արժեքը որոշվում է «Հողամասերի և շենքերի իրական արժեքով գնահատման ուղեցույցում»՝ հողամասերի և շենքերի իրական արժեքը որոշելու համար ներկայացված մոտեցումների համաձայն:

4.2.6 Ներդրումային գույքի վերադասակարգումը

Ներդրումային գույքի՝ որպես այլ տիպի ակտիվ կամ այլ տիպի ակտիվի՝ որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման ժամանակ կիրառվում են հետևյալ սկզբունքները՝

1. Որպես ներդրումային դասակարգված գույքը պետք է վերադասակարգվի այլ ակտիվ, կամ որպես ներդրումային գույք չդասակարգված ակտիվը պետք է վերադասակարգվի

որպես ներդրումային գույք այն և միայն այն դեպքում, երբ փոփոխվել է դրանց օգտագործման եղանակը, որի վկայություններն են՝

ա) սեփականատիրոջ կողմից գույքի զբաղեցման մեկնարկը, այսինքն, որպես ներդրումային դասակարգված գույքի՝ ծառայությունների մատուցման (ապրանքների արտադրության) կամ մատակարարման, կամ վարչական նպատակներով օգտագործման մեկնարկը: Այս դեպքում ներդրումային գույքը պետք է վերադասակարգվի որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք (հիմնական միջոց): Օրինակ՝ համայնքի շենքը, որը նախկինում տրված էր վարձակալության, այժմ նախատեսվում է օգտագործել վարչական նպատակով: Որպես հետևանք ներդրումային գույքը վերադասակարգվում է որպես հիմնական միջոց:

բ) գույքի բարելավման մեկնարկը՝ հետագայում այն վաճառելու մտադրությամբ: Այս դեպքում ներդրումային գույքը պետք է վերադասակարգվի որպես պաշար: Օրինակ՝ համայնքը գնորդի հետ կնքել է պայմանագիր իրեն պատկանող շենքը վերանորոգելու և այն վաճառելու համար:

գ) սեփականատիրոջ կողմից գույքի զբաղեցման ավարտը, այսինքն ծառայությունների մատուցման (ապրանքների արտադրության) կամ մատակարարման, կամ վարչական նպատակներով գույքի օգտագործման ավարտը՝ հետագայում շենքը վարձակալության տալու համար, իսկ հողամասը վարձակալության տալու կամ ներկայումս չորոշված նպատակով ապագա օգտագործման համար: Այս դեպքում սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը պետք է վերադասակարգվի որպես ներդրումային գույք:

2. Այն դեպքերում, երբ իրական արժեքով հաշվառվող ներդրումային գույքը վերադասակարգվում է որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք (հիմնական միջոց) կամ պաշար, այդ ակտիվի սկզբնական (ելակետային) արժեքը որպես հիմնական միջոց կամ պաշար հետագայում հաշվառվելու նպատակով, պետք է լինի դրա հաշվեկշռային արժեքը՝ օգտագործման եղանակը փոխելու ամսաթվի դրությամբ:

3. Այն դեպքերում, երբ սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքը (հիմնական միջոցը) կամ պաշարը դառնում է ներդրումային գույք, որը հաշվառվելու է իրական արժեքով, ապա այդ ներդրումային գույքի սկզբնական (ելակետային) արժեքը սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույքի կամ պաշարի հաշվեկշռային արժեքն է՝ օգտագործման եղանակը փոխելու ամսաթվի դրությամբ:

4.2.7 Ներդրումային գույքի ապաճանաչումը

Ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքը պետք է ապաճանաչվի (դուրս գրվի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից), երբ՝

ա) այն օտարվում է, կամ

բ) այն ընդմիջտ դուրս է հանվում օգտագործումից, և ապագա ոչ մի տնտեսական օգուտ կամ օգտակար պոտենցիալ չի ակնկալվում դրա օտարումից:

Ներդրումային գույքի ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ վնասը պետք է որոշվի որպես այդ ակտիվի օտարումից զուտ մուտքերի և հաշվեկշռային արժեքի միջև

տարբերություն, և պետք է ճանաչվի հավելություն կամ պակասություն, երբ այդ գույքը ապաճանաչվում է:

Ներդրումային գույքի օտարումը կարող է տեղի ունենալ տարբեր ձևերով (օրինակ՝ վաճառքի, լուծարման կամ չփոխանակվող գործարքի միջոցով):

Եթե կազմակերպությունը ակտիվի հաշվեկշռային արժեքում ճանաչում է ներդրումային գույքի մի մասի (բաղկացուցչի) փոխարինման արժեքը, ապա այն ապաճանաչում է փոխարինված մասի հաշվեկշռային արժեքը: Եթե կազմակերպությունը չի կարող որոշել փոխարինված մասի (բաղկացուցչի) հաշվեկշռային արժեքը, ապա կազմակերպությունը փոխարինման արժեքը կարող է օգտագործել որպես ցուցանիշ այն բանի, թե ինչպիսին է եղել փոխարինված մասի արժեքը դրա ձեռքբերման կամ կառուցման պահին:

4.3 Ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

4.3.1 Ներդրումային գույքի ձեռք բերման փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույքի ձեռք բերումը (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացումը) փաստաթղթավորվում է՝

ա) «Հարկային հաշվով»,

բ) «Հաշիվ-վավերագրով»,

գ) «Ներդրումային գույքի անհատույց հանձնման ակտով»,

դ) «Հիմնական միջոցի անհատույց հանձնման բեռնագրով»,

ե) «Պետական կառավարչական մարմնի կողմից այլ կազմակերպության համար կառուցված հիմնական միջոցների անհատույց հանձնման ակտով»:

Ներդրումային գույքի ձեռք բերման (անհատույց կամ մասնակի հատուցմամբ ստացման) փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը իրականացվում է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի համաձայն:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 4.2.2 «Ներդրումային գույքի ճանաչումը» ենթաբաժնում սահմանված պահանջների համաձայն հիմնական միջոցները ճանաչելու համար:

4.3.2 Ներդրումային գույքի կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույքի մուտքագրումը կազմակերպություն փաստաթղթավորվում է «Ներդրումային գույքի (հողամասի և շենքի) ընդունման ակտով» (Ձև ՆԳ-1):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՆԳ-1

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ			
կազմակերպության անվանումը	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
ՆԵՐՂՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՒՅՔԻ (ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԵՎ ՇԵՆՔԻ) ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱԿՏ N _____			
		« _____ »	20 ____ թ.
		« _____ »	20 ____ թ.
Մատակարարի (անհատույց հանձնողի) անվանումը, հասցեն _____ Գնումը (անհատույց ստացումը) հիմնավորող փաստաթղթի անվանումը, համարը, ամսաթիվը _____			
Ընդունող ստորաբաժանման անվանումը _____			
Տվյալներ ներդրումային գույքի վերաբերյալ՝			
Ներդրումային գույքի _____	անվանումը	համառոտ բնութագիրը (ներառյալ գտնվելու վայրը, շենքերի համար՝ կառուցման տարեթիվը)	

Ներդրումային գույքի _____	ծեղք բերման գինը (անհատույց ստացման դեպքում՝ իրական արժեքը)	սեփականության իրավունքը հաստատող փաստաթղթի անվանումը, համարը, ամսաթիվը	
Ներդրումային գույքին հաշվապահության կողմից տրված _____	գույքային համարը		
Ներդրումային գույքի տեխնիկական վիճակը _____			

Այլ նշումներ _____			

Կից՝ փաստաթղթերի ցանկը _____			

Մատակարարումների համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝			
	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Օգտագործման համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝			
	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Այլ կառուցվածքային ստորաբաժանման աշխատակից՝			
_____	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
Ընդունող՝ ներդրումային գույքը օգտագործող ստորաբաժանման ղեկավար			
	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Հանձնող՝ _____			
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը

Ներդրումային գույքի կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 3.1 «Ներդրումային գույքի կազմակերպություն մուտքագրման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

Սույն բաժնում ներկայացված սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը հիմք են հանդիսանում սույն ուղեցույցի 4.2.3 «Հիմնական միջոցների չափումը ճանաչման պահին» ենթաբաժնի համաձայն ներդրումային գույքի սկզբնական արժեքը չափելու նպատակով՝ ներդրումային գույքի գնման գինը փաստաթղթավորելու համար:

4.3.3 Ներդրումային գույքի ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույքի ձեռքբերման հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումները փաստաթղթավորվում են նույն ձևով և մոտեցումներով, ինչ ձևով և մոտեցումներով իրականացվում է հիմնական միջոցների ձեռքբերման հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը (տես 1.3.3 «Հիմնական միջոցների ձեռքբերման հետ կապված ծախսումների փաստաթղթավորումը» ենթաբաժինը):

4.3.4 Ներդրումային գույքի կառուցման, ներդրումային գույքի բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումների փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույքի կառուցման, ներդրումային գույքի բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումները փաստաթղթավորվում են նույն ձևով և մոտեցումներով, ինչ ձևով և մոտեցումներով իրականացվում է հիմնական միջոցների կառուցման, հիմնական միջոցների բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումների փաստաթղթավորումը (տես 1.3.5 «Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների բաղկացուցիչների փոխարինման և ավելացման ծախսումների փաստաթղթավորումը» ենթաբաժինը):

4.3.5 Այլ ակտիվները որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման փաստաթղթավորումը

Հիմնական միջոց կամ պաշար հանդիսացող հողամասը և շենքը որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման փաստաթղթավորումը իրականացվում է «Այլ ակտիվները որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման տեղեկագրով» (Ձև ՆԳ-2):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՆԳ-2

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՆԳ-2			
_____		Հաստատում եմ _____	_____
կազմակերպության անվանումը		պաշտոնը	ստորագրությունը
		_____	անունը, ազգանունը
		* » _____	20 թ.
ԱՅՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԸ ՈՐՊԵՏ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՒՅՔ ՎԵՐԱԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ N _____			
		« » _____	20 թ.
		կազմման ամսաթիվը	
Ներդրումային գույքի համար պատասխանատու ստորաբաժանման անվանումը _____			
ԻՆ	Որպես ներդրումային գույք վերադասակարգված գույքի անվանումը, համառոտ բնութագրող	Գույքային համարը	Հաշվեկշռային արժեքը
			Վերադասակարգվել է
			հիմնական միջոցից
			պաշարից
			Վերադասակարգման
			անվանումը
			գույքային համարը
			անվանումը
			ճանկագիրը
			ամսաթիվը
			պատճառը
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10		
Վերադասակարգման համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերի ցանկը _____			
Հողամասի և/կամ շենքի համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____			
	_____	_____	_____
	ստորաբաժանման անվանումը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը
Գլխավոր հաշվապահ՝ _____			
	_____	_____	_____
	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը	
Տեղեկագիրը կազմեց՝ _____			
	_____	_____	_____
	պաշտոնը	ստորագրությունը	անունը, ազգանունը

Հիմնական միջոց կամ պաշար հանդիսացող հողամասը և շենքը որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 3.2 «Այլ ակտիվները որպես ներդրումային գույք վերադասակարգման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

4.3.6 Ներդրումային գույք որպես այլ ակտիվները վերադասակարգման փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույք հանդիսացող հողամասը և շենքը որպես հիմնական միջոց կամ պաշար վերադասակարգման փաստաթղթավորումը իրականացվում է «Ներդրումային գույքից որպես այլ ակտիվ վերադասակարգման տեղեկագրով» (Ձև ՆԳ-3):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՆԳ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՆԳ-3									
_____			Հաստատում եմ _____		_____		_____		_____
կազմակերպության անվանումը			պաշտոնը		ստորագրությունը		ամսնոց, ազգանունը		_____
« » _____ 20 թ.									
ՆԵՐՂՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՒՅՔԻՑ ՈՐՊԵՍ ԱՅԼ ԱԿՏԻՎ ՎԵՐԱԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ									
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ N _____									
« » _____ 20 թ.									
կազմման ամսաթիվը									
Ներդրումային գույքի համար պատասխանատու ստորաբաժանման անվանումը _____									
N/հ	Այլ ակտիվ վերադասակարգված ներդրումային գույքի			Վերադասակարգվել է				Վերադասակարգման	
	անվանումը, համառոտ բնութագիրը	գույքային համարը	Հաշվեկշռային արժեքը	հիմնական միջոցի		պաշարի		ամսաթիվը	պատճառը
				անվանումը	գույքային համարը	անվանումը	ծանկալիլը		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Վերադասակարգման համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերի ցանկը _____									
Հողամասի և/կամ շենքի համար պատասխանատու ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ ստորաբաժանման անվանումը _____ ստորագրությունը _____ ամսնոց, ազգանունը _____									
Գլխավոր հաշվապահ՝ _____ ստորագրությունը _____ ամսնոց, ազգանունը _____									
Տեղեկագիրը կազմեց՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսնոց, ազգանունը _____									

Ներդրումային գույք հանդիսացող հողամասը և շենքը որպես հիմնական միջոց կամ պաշար վերադասակարգման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 3.3 «Ներդրումային գույքը որպես այլ ակտիվ վերադասակարգման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

4.3.7 Ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկի փաստաթղթավորումը

Ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկը փաստաթղթավորվում է «Ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկի տեղեկագրով» (Ձև ՆԳ-4):

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՆԳ-4

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Ձև ՆԳ-4

_____ Հաստատում եմ _____
 կազմակերպության անվանումը պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

« » _____ 20 թ.

ՆԵՐՂՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՒՅՔԻ ԻՐԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԻ ՀԱՇՎԱՐԿԻ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ N _____ « » _____ 20 թ.

Ստորագրածանման անվանումը _____

Հանձնաժողովի ստեղծման հրամանի համարը և
 ամսաթիվը _____

Ամսաթիվը, որի դրությամբ իրականացվել է
 ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկը _____

Խ/Ի	Ներդրումային գույքի անվանումը, համառոտ բնութագիրը	Գույքային համարը	Հաշվեկշռային արժեքը	Իրական արժեքը	Տարբերությունը	Նշումներ
1	2	3	4	5	6 (5-4)	7

Հաշվարկի համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերի ցանկը _____

Հանձնաժողովի նախագահ՝ _____
 պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

Հանձնաժողովի անդամներ՝

_____ պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

_____ պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

_____ պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

_____ պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

Ներդրումային գույք հանդիսացող հողամասը և շենքը որպես հիմնական միջոց կամ պաշար վերադասակարգման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է «Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի» 3.4 «Ներդրումային գույքի իրական արժեքի հաշվարկի փաստաթղթավորումը» բաժնում:

4.3.8 Ներդրումային գույքի անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության կողմից այլ կազմակերպություններին ներդրումային գույքի անհատույց հանձնման փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Ներդրումային գույքի անհատույց հանձնման ակտով» (Ձև ՆԳ-5):

4.4 Ներդրումային գույքի հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները և ձևակերպումները

4.4.1 Ներդրումային գույքի հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում է ներդրումային գույքի, այդ թվում ներդրումային գույքի կառուցման և ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող ծախսումների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Ներդրումային գույքի հաշվառման համար օգտագործվում է 11-12 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ» խմբում ներառված 122 «Ներդրումային գույք» առաջին (սինթետիկ) կարգի հաշիվը:

Ներդրումային գույքի կառուցման և ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող ծախսումների հաշվառման համար օգտագործվում են 82 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) համապատասխան հաշիվները՝

- 821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»,
- 823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»:

4.4.2 Ներդրումային գույքի հաշվառման հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները

4.4.2.1 Ներդրումային գույքի ստացման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Մատակարարներից ձեռքբերված ներդրումային գույքի մուտքագրումը.

ա) *Ներդրումային գույքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլումը՝*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի արտացոլում	122 «Ներդրումային գույք»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

բ) *Ներդրումային գույքի ձեռքբերման հետ կապված դրամական արտահոսքերի արտացոլումը՝*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար դրամական միջոցների վճարում	05139 «Այլ հիմնական միջոցների և ծառայությունների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր»	251 «Դրամարկը» 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 253 «Բանկային հաշիվներ»

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Դրամական արտահոսքերի հաշվին ներդրումային գույքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքի մարում	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	05139 «Այլ հիմնական միջոցների և ծառայությունների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր»
Դրամական արտահոսքերի հաշվին ներդրումային գույքի ձեռքբերման գծով տրված կանխավճարի արտացոլում	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»	05139 «Այլ հիմնական միջոցների և ծառայությունների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր»
Ներդրումային գույքի ձեռքբերման գծով կրեդիտորական պարտքերի մարում (հաշվանցում) տրված կանխավճարների հաշվին	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	151 «Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվներ ձեռք բերելու համար»

2. Ներդրումային գույքի ձեռք բերման (ստացման) հետ կապված ծախսումների արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ չփոխհատուցվող հարկեր, տուրքեր, վճարներ	122 «Ներդրումային գույք»	524 «Պարտքեր հարկերի և այլ պարտադիր վճարների գծով»
▪ ապահովագրավճարներ	122 «Ներդրումային գույք»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

3. Ներդրումային գույքի կառուցման ծախսումներ

ա) Ներդրումային գույքի կառուցման գծով ծախսումների արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
▪ նյութերի գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	211 «Հումք և նյութեր»
▪ փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ աշխատուժի գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
▪ հիմնական միջոցների վարձակալության գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»
▪ ձեռքբերված ծառայությունների գծով ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
▪ գործուղման ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	228 «Դեբիտորական պարտքեր առհաշիվ տրված գումարների գծով»
▪ ներդրումային գույքի կառուցման հետ կապված այլ ծախսումներ	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

բ) Ներդրումային գույքի կառուցման գծով ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ կազմակերպությունում կառուցումն ավարտած ներդրումային գույքի մուտքագրում	122 «Ներդրումային գույք»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»
▪ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում անավարտ ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ	122 «Ներդրումային գույք»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»

գ) Ներդրումային գույքի կառուցման սկզբնական արժեքը չավելացնող մասի՝ ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում (նյութերի, աշխատուժի և այլ ծախսումների՝ նորմալ մակարդակից բարձր ծախսումներ)

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
▪ ծախսումների՝ սկզբնական արժեքը չավելացնող մասի ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	821 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ»

4. Կապալառուի կողմից ներդրումային գույքի կառուցում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Կապալառուի կողմից կառուցվող ներդրումային գույքի արտացոլում 	122 «Ներդրումային գույք»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»

5. Ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում 	122 «Ներդրումային գույք»	4353 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից ամրագրված պայմանով, բնամթերային ձևով ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում 	122 «Ներդրումային գույք»	4354 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

6. Առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում 	122 «Ներդրումային գույք»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից առանց ամրագրված պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ներդրումային գույքի մուտքագրում 	122 «Ներդրումային գույք»	6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

7. Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում (սեփական կապիտալի համապատասխան հոդվածում) ներդրված ներդրումային գույքի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Մասնակիցների կողմից կազմակերպության կապիտալում ներդրված ներդրումային գույքի մուտքագրում	122 «Ներդրումային գույք»	311 «Ներդրված կապիտալ»

8. Հիմնական միջոցների վերադասակարգումը որպես ներդրումային գույք

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Օգտագործման համար մատչելի շենքերի վերադասակարգումը որպես ներդրումային գույք 	122 «Ներդրումային գույք»	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»
<ul style="list-style-type: none"> Օգտագործման համար ոչ մատչելի շենքերի վերադասակարգումը որպես ներդրումային գույք 	122 «Ներդրումային գույք»	113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ»
<ul style="list-style-type: none"> Հողամասերի վերադասակարգումը որպես ներդրումային գույք 	122 «Ներդրումային գույք»	114 «Հողամասեր»,

4.4.2.2 Ներդրումային գույքի վրա կատարվող հետագա ծախսումների հաշվապահական ձևակերպումները

1. Ներդրումային գույքի վրա կատարվող հետագա ծախսումների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»
<ul style="list-style-type: none"> նյութերի գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	211 «Հումք և նյութեր»
<ul style="list-style-type: none"> փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաների գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> աշխատուժի գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> հիմնական միջոցների վարձակալության գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»
<ul style="list-style-type: none"> ձեռքբերված ծառայությունների գծով ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> գործուղման ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	228 «Դեբիտորական պարտքեր առհաշիվ տրված գումարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ներդրումային գույքի վրա կատարված այլ հետագա ծախսումներ 	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»	529 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

2. Ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

ա) ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող ավարտուն ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող ավարտուն ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ	122 «Ներդրումային գույք»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

բ) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող անավարտ ծախսումների տեղափոխում հաշվեկշռային հաշիվ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ներդրումային գույքի վրա կապիտալացվող անավարտ ծախսումների հաշվեկշռային հաշիվ տեղափոխման արտացոլումը	122 «Ներդրումային գույք»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

գ) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ներդրումային գույքի վրա կատարվող հետագա ծախսումների չկապիտալացվող մասի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ծախսումների՝ չկապիտալացվող մասի ժամանակաշրջանի ծախս ճանաչում	7393 «Արժեքների պակասորդներ և փչացումից կորուստներ»	823 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումներ»

4.4.2.3 Ներդրումային գույքի՝ իրական արժեքով վերաչափման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Ներդրումային գույքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից արժեքի աճի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից արժեքի աճից օգուտների արտացոլում	122 «Ներդրումային գույք»	6192 «Ներդրումային գույքի վերաչափումից օգուտներ»

2. Ներդրումային գույքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից արժեքի նվազման արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից արժեքի նվազումից կորուստների արտացոլում	7192 «Ներդրումային գույքի վերաչափումից կորուստներ»	122 «Ներդրումային գույք»

4.4.2.4 Ներդրումային գույքի վերադասակարգումը որպես այլ ակտիվներ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ներդրումային գույք հանդիսացող շենքերի վերադասակարգումը որպես հիմնական միջոցներ 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»,	122 «Ներդրումային գույք»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ներդրումային գույք հանդիսացող հողամասերի վերադասակարգումը որպես հիմնական միջոցներ 	114 «Հողամասեր»	122 «Ներդրումային գույք»

4.4.2.5 Ներդրումային գույքի օտարման հաշվապահական ձևակերպումները

1. Ներդրումային գույքի վաճառք

ա) Վաճառված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վաճառված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7172 «Ներդրումային գույքի օտարումից ծախսեր»	122 «Ներդրումային գույք»

բ) Ներդրումային գույքի վաճառքներից հասույթների և վաճառքներից (օտարումից) ԱԱՀ-ի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ներդրումային գույքի վաճառքից հասույթների արտացոլում 	2217 «Դեբիտորական պարտքեր ոչ ընթացիկ ակտիվների իրացումների գծով»	6172 «Ներդրումային գույքի օտարումից հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ներդրումային գույքի վաճառքի (օտարման) գծով ԱԱՀ գումարների արտացոլում 	2217 «Դեբիտորական պարտքեր ոչ ընթացիկ ակտիվների իրացումների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

2. Ներդրումային գույքի լուծարում.

ա) Լուծարված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Լուծարված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7399 «Չփոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր»	122 «Ներդրումային գույք»

բ) Ներդրումային գույքի լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի մուտքագրում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ներդրումային գույքի լուծարումից ստացված պիտանի նյութերի արտացոլում	211 «Հումք և նյութեր»	122 «Ներդրումային գույք»

3. Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրամադրված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7397 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	122 «Ներդրումային գույք»

4. Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Որոշակի պայմանների կատարման պահանջով տրամադրված ներդրումային գույքի հաշվեկշռային արժեքի ծախս ճանաչման արտացոլում	7398 «Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների գծով ծախսեր»	122 «Ներդրումային գույք»

4.5 Ներդրումային գույքի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

4.5.1 Ներդրումային գույքի մուտքագրումը

ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգը նախատեսված է ոչ միայն հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման համար, այլ նաև ոչ ընթացիկ այլ ակտիվների, մասնավորապես ներդրումային գույքի անալիտիկ հաշվառման համար:

Ներդրումային գույքը կազմակերպություն մուտքագրելիս դրանք արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Ներդրումային գույքի (հողամասի և շենքի) ընդունման ակտը»:

Ներդրումային գույքը մուտքագրելու համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթում որպես «ՀՄ տեսակ» ընտրվում է ներդրումային գույքի համապատասխան տեսակը: Այդ նպատակով ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Տեղեկատուներ» գրադարանում գտնվող «ՀՄ տեսակներ» տեղեկատուի մեջ անհրաժեշտ է ավելացնել ներդրումային գույքի համապատասխան տեսակներ: Ընդ որում, ներդրումային գույքի, ինչպես նաև որպես հողամասեր և որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույքի վերաբերյալ ֆինանսական հաշվետվություններում պահանջվող համապատասխան

բացահայտումները¹¹ ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է նախատեսել առանձին «ՀՄ տեսակներ» (օրինակ՝ 951 «Ներդրումային գույք՝ շենքեր», 952 «Ներդրումային գույք՝ հողամասեր», 953 «Որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույք», 954 «Որպես հողամասեր վերադասակարգված ներդրումային գույք»):

Կոդ	Անվանում	Կուտակիչ	Սկզբնական արժ.	Մաշվածութ.
95	Ներդրումային գույք	9		
951	Ներդրումային գույք՝ շենքեր	95	122	
952	Ներդրումային գույք՝ հողամասեր	95	122	
953	Որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույք	95	1112	1122
954	Որպես հողամասեր վերադասակարգված ներդրումային գույք	95	1142	

«ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» էլեկտրոնային փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում պարտադիր լրացվում է ներդրումային գույքի սկզբնական արժեքը և հանվում է «Մաշվող է» վանդակի նշումը:

Այն դեպքերում, երբ մուտքագրվում է շենք, որի իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի (այսինքն՝ հաշվառվելու է որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույք), փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում պարտադիր լրացվում է նաև օգտակար ծառայության ժամկետը¹² և դրվում է «Մաշվող է» վանդակի նշումը: Այդ դեպքում, որպես շենքեր վերադասակարգված ներդրումային գույքի մաշվածության ծախսի գծով հաշվապահական սինթետիկ ձևակերպումը ավտոմատացնելու համար անհրաժեշտ է փաստաթղթի «Հաշիվներ» էջում լրացնել մաշվածության ծախսի (ծախսումի) հաշվապահական հաշիվը (7299 «Փոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր»):

Այնուհետև «ՀՄ-ի ձեռքբերում և շահագործում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ներդրումային գույքի մուտքագրման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով:

Օրինակ.

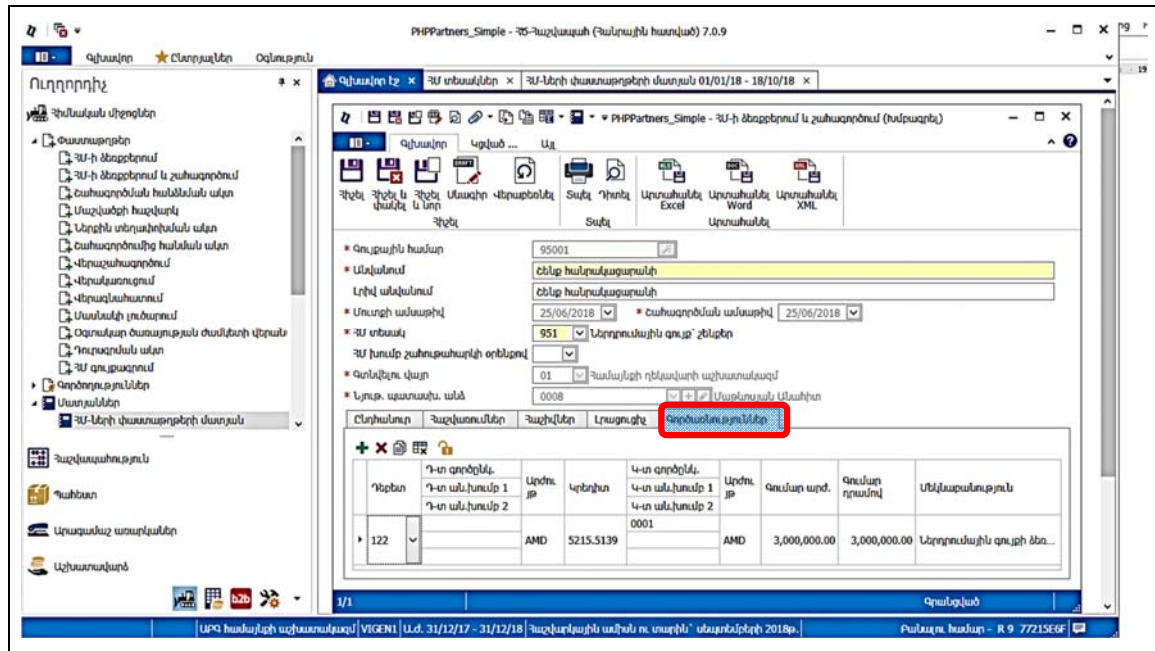
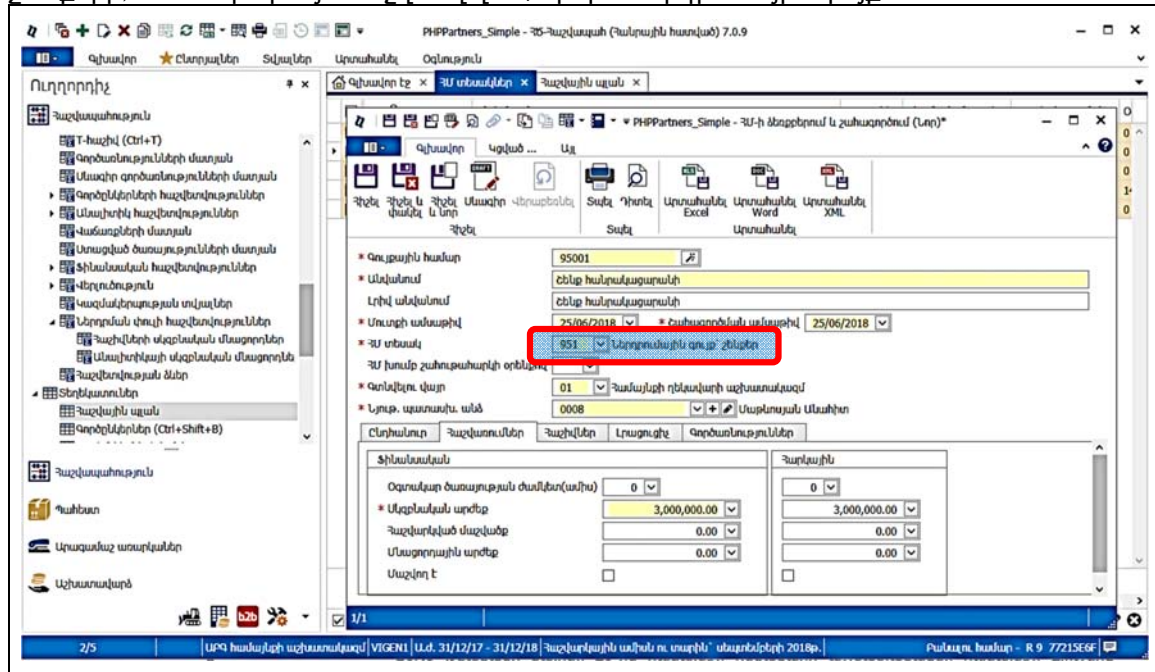
Կազմակերպությունը 2018 թվականի հունիսի 25-ին հետագայում վարձակալության տալու նպատակով մատակարարից ձեռք է բերել շենք՝ 3,000,000 դրամով: Շենքի իրական արժեքը կարող է արժանահավատորեն չափվել՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ

¹¹ Տես ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2017 թվականի հունվարի 30-ի թիվ 27-Ն հրամանով հաստատված ֆինանսական հաշվետվությունների «Ծանոթագրությունների» 5 «ա» և 7 «ա» բացահայտումները:

¹² Հողամասերը և ներդրումային գույք հանդիսացող իրական արժեքով հաշվառվող շենքերը չեն մաշեցվում, հետևաբար օգտակար ծառայության ժամկետ չի լրացվում:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

ջանքերի, հետևաբար այն հաշվառվելու է որպես ներդրումային գույք:

4.5.2 Ներդրումային գույքի իրական արժեքով վերաչափումը

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ներդրումային գույքի իրական արժեքով վերաչափումը արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Վերագնահատում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

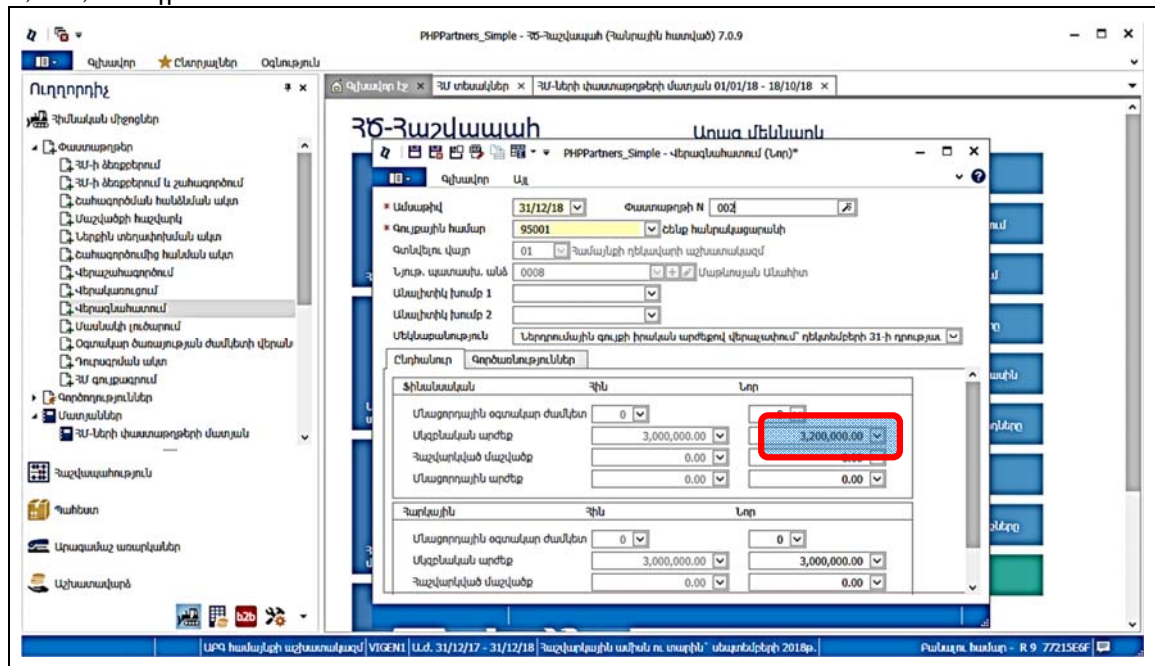
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Փաստաթղթի «Ընդհանուր» էջում որպես «Նոր» սկզբնական արժեք լրացվում է ներդրումային գույքի իրական արժեքով վերաչափման արդյունքում որոշված իրական արժեքը:

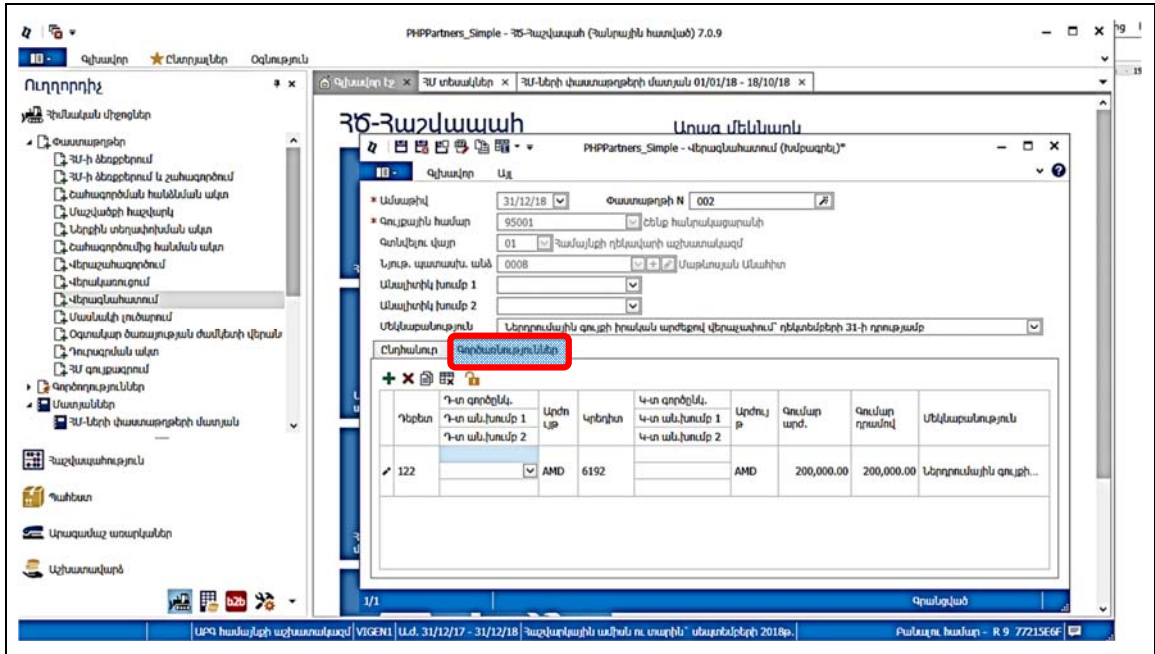
Այնուհետև «Վերագնահատում» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ներդրումային գույքի իրական արժեքով վերաչափման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

Օրինակ.

Կազմակերպության կողմից 2018 թվականի հունիսի 25-ին ձեռքբերված 3,000,000 դրամ արժեքով ներդրումային գույքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ (208 թվականի դեկտեմբերի 31-ին) իրական արժեքով վերաչափվել է և իրական արժեքը գնահատվել է 3,200,000 դրամ:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

4.5.3 Ներդրումային գույքի ապաճանաչում

Ներդրումային գույքի ապաճանաչումը (բացառությամբ՝ մասնակի լուծարման) արտացոլելու համար կիրառվում է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգի «Դուրսգրման ակտ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում լրացվում է ապաճանաչվող ներդրումային գույքը: Այնուհետև «Դուրսգրման ակտ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ներդրումային գույքի ապաճանաչման հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

4.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ներդրումային գույքի հաշվառման հետ կապված առանձնահատկությունները

4.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող ներդրումային գույքը

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ որպես ներդրումային գույք հիմնականում ենթակա են հաշվառման՝

- վարձակալության նպատակով պահվող այն շենքերը, որոնք միաժամանակ չեն շահագործվում (զբաղեցված չեն) համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ների կողմից.
- հողը, որը պահվում վարձակալության նպատակով.
- հողը, որը պահվում է երկար ժամկետի ընթացքում արժեքի աճի, այլ ոչ թե սովորական գործունեության ընթացքում կարճաժամկետ վաճառքի նպատակով.

- հողը, որը պահվում է ներկայումս չորոշված նպատակով ապագա օգտագործման համար¹³: Եթե կազմակերպությունը չի որոշել, թե նա հողն օգտագործելու է որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք, թե՛ սովորական գործունեության ընթացքում կարճաժամկետ վաճառքի համար, ապա հողը դիտարկվում է որպես արժեքի աճի նպատակով պահվող:

¹³ Եթե կազմակերպությունը չի որոշել, թե նա հողն օգտագործելու է որպես սեփականատիրոջ կողմից զբաղեցված գույք, թե՛ սովորական գործունեության ընթացքում կարճաժամկետ վաճառքի համար, ապա հողը դիտարկվում է որպես արժեքի աճի նպատակով պահվող

5 Գործառնական վարձակալություն

Սույն Ուղեցույցի «Գործառնական վարձակալություն» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 18-րդ «Վարձակալություն» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

5.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի «Գործառնական վարձակալություն» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- գործառնական վարձակալության հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների «ՇՎ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

«Գործառնական վարձակալություն» բաժինը կիրառվում է բոլոր գործառնական վարձակալությունները հաշվառելիս, բացառությամբ վարձատուի կողմից գործառնական վարձակալությամբ տրված ներդրումային գույքի չափման նկատմամբ (տես սույն ուղեցույցի «Ներդրումային գույք» բաժինը)։

5.2 Վարձակալության հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

5.2.1 Վարձակալության սահմանումը և դասակարգումը

Վարձակալությունը համաձայնագիր է, որով վարձատուն վճարի կամ վճարների շարքի դիմաց համաձայնեցված ժամկետի ընթացքում վարձակալին է փոխանցում ակտիվի օգտագործման իրավունքը։

Տարբերակում են վարձակալության 2 տեսակ՝

1. **Ֆինանսական վարձակալություն.** Ֆինանսական վարձակալությունը վարձակալության տեսակ է, որը վարձակալին է փոխանցում ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները։ Սեփականության իրավունքը կարող է ի վերջո փոխանցվել կամ չփոխանցվել։
2. **գործառնական վարձակալություն.** գործառնական վարձակալությունը վարձակալության տեսակ է, որի դեպքում սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները չեն փոխանցվում վարձակալին։ Գործառնական վարձակալության դեպքում սեփականության իրավունքը չի փոխանցվում վարձակալին։

Վարձակալության դասակարգումը ֆինանսականի կամ գործառնականի կատարվում է վարձակալության սկզբի դրությամբ: Վարձակալության դասակարգումը հիմնված է այն փաստի վրա, թե վարձակալված ակտիվի սեփականության իրավունքի հետ կապված ռիսկերը և հատույցներն ինչ աստիճանով են վերագրվում վարձատուին կամ վարձակալին:

Ռիսկերը ներառում են վարձակալված հզորությունների պարապուրդից, տեխնոլոգիայի հնացածության կամ տնտեսական պայմանների փոփոխման հետևանքով արժեքի փոփոխություններից վնասների հնարավորությունները: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը 3 տարի ժամկետով վարձակալել է աղբահանման ավտոմեքենա, որի տնտեսական ծառայությունը 10 տարի է: Ավտոմեքենայի սեփականության հետ կապված ռիսկի օրինակ է ժամանակի ընթացքում այդ ավտոմեքենայի տեխնիկապես հնանալը: Նշվածի հետևանքով կարող է նվազել այդ ավտոմեքենայով մատուցվող ծառայությունների արդյունավետությունը՝ նմանատիպ նոր մեքենայի համեմատ: Տվյալ դեպքում, քանի որ վարձակալության ժամկետը կազմում է այդ սարքավորման տնտեսական ծառայության ընդամենը 33 տոկոսը, այդ ռիսկի մեծ մասը մնում է վարձատուի մոտ, հետևաբար, այս վարձակալությունը պետք է դասակարգվի որպես գործառնական:

Հատույցները կարող են ներկայացվել որպես ակտիվի տնտեսական ծառայության ընթացքում այդ ակտիվի միջոցով մատուցող ծառայությունների արժեքի աճից կամ այդ ակտիվի արժեքի բարձրացումից ավելի շատ օգուտի ստացման ակնկալիքներ: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը 5 տարի ժամկետով վարձակալել է շենք, որի տնտեսական ծառայությունը կազմում է 40 տարի: Շենքի սեփականության հետ կապված օգուտի օրինակ է շենքի գնի աճի հնարավորությունը: Տվյալ դեպքում այդ պոտենցիալ օգուտի մեծ մասը մնում է վարձատուի մոտ, քանի որ վարձակալության ժամկետի ավարտին վարձատուն կարող է այդ շենքը ավելի մեծ գումարով վարձակալության հանձնել կամ վաճառել:

Ստորև բերվածները այնպիսի իրավիճակների օրինակներ են, որոնք, առանձին կամ համակցությամբ, սովորաբար կհանգեցնեն վարձակալության դասակարգմանը որպես գործառնականի՝

- ա) վարձակալության ժամկետի մեջ չի ներառվում ակտիվի տնտեսական ծառայության մեծ մասը: Որպես կանոն, այս պայմանը համարվում է բավարարված, եթե վարձակալության ժամկետի մեջ չի ներառվում ակտիվի տնտեսական ծառայության 75 տոկոսից ավելին:
- բ) վարձակալության սկզբում վարձավճարների ներկա արժեքը վարձակալված ակտիվի իրական արժեքից ըստ էության փոքր է: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը վարձակալել է 5,500,000 դրամ իրական արժեքով սարքավորում՝ պարտավորվելով դրա դիմաց 3 տարվա ընթացքում վճարել տարեկան 1,500,000 դրամ: Ձեռչման դրույքը կազմում է տարեկան 10%: Այս դեպքում, 4,500,000 դրամի ընդամենը վճարման ենթակա վարձավճարների ներկա (զեղչված) արժեքը հավասար է 3,730,000 դրամ¹⁴, որը վարձակալված ակտիվի իրական արժեքից ըստ էության փոքր է, հետևաբար նման իրավիճակում վարձակալությունը կհանդիսանա գործառնական:

¹⁴ $1,500,000/(1+0,1)^1 + 1,500,000/(1+0,1)^2 + 1,500,000/(1+0,1)^3$

5.2.2 Գործառնական վարձակալությունը վարձակալի ֆինանսական հաշվետվություններում

Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցները շարունակում են հաշվառվել վարձատուի մոտ և վարձակալի մոտ չեն ճանաչվում:

Գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարները (բացառությամբ ծառայությունների ծախսումների, օրինակ՝ ապահովագրության և սպասարկման) ճանաչվում են որպես ծախս (ծախսում) գծային հիմունքով: Գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարները արտացոլվում են հետևյալ կերպ.

*Դեբեպ Ծախսերը և ծախսումները հաշվառող համապատասխան հաշիվներ
Կրեդիտ 5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»*

5.2.3 Գործառնական վարձակալությունը վարձատուի ֆինանսական հաշվետվություններում

Գործառնական վարձակալության հանձնված հիմնական միջոցները վարձատուն չի ապաճանաչում: Նման հիմնական միջոցները վարձատուն պետք է շարունակի արտացոլել իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ ըստ ակտիվի բնույթի:

Գործառնական վարձակալության հաշվառման կարգը հետևյալն է՝

1. գործառնական վարձակալությունից ստացված հասույթը (բացառությամբ ծառայությունների համար գումարները, օրինակ՝ ապահովագրության և սպասարկման) պետք է ճանաչվի հավելուրդում կամ պակասուրդում՝ գծային հիմունքով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:
2. վարձատուի կողմից կատարված սկզբնավորման ուղղակի ծախսումները պետք է ավելացվեն վարձակալության տրված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին և ճանաչվեն որպես ծախս (ծախսում) վարձակալության ժամկետի ընթացքում՝ գծային հիմունքով (նույն հիմունքով, որը կիրառվում է վարձակալական հասույթը ճանաչելիս): Օրինակ՝ համայնքն ունի շենք, որը վարձակալության է տալիս առևտրային կազմակերպությանը՝ 5 տարի ժամկետով: Պայմանագրի համաձայն մինչև վարձակալության սկիզբը համայնքը (վարձատուն) շենքի վրա կատարում է որոշակի ծախսումներ: Միաժամանակ, շենքի վարձակալությունը ենթակա է անշարժ գույքի կադաստրում պետական գրանցման, որի ծախսումները իրականացնում է համայնքը: Կատարված ծախսումները ենթակա չեն վարձակալի կողմից հատուցման: Վարձատուն նշված ծախսումները ավելացնում է շենքի հաշվեկշռային արժեքին և ամորտիզացնում է վարձակալության ժամկետի՝ 5 տարվա ընթացքում:
3. վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկը պետք է կատարվի ՀՀՀՀՍ-ի 11-րդ՝ «Հիմնական միջոցներ» բաժնի համաձայն (տես սույն ուղեցույցի «Հիմնական միջոցներ» բաժինը):

Վարձատուի մոտ գործառնական վարձակալության արտացոլման համար տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների գծով հաշվեգրված վարձավճարների արտացոլում՝

Դեբեդ 2221 «Դեբիտորական պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

Կրեդիտ 6291 «Գործառնական վարձակալությունից հասույթներ»

2. Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների գծով սկզբնավորման ուղղակի ծախսումների արտացոլում՝

Դեբեդ 111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ»

Կրեդիտ 111 «Սկզբնավորման ծախսումները հաշվառող հաշիվներ»

3. Գործառնական վարձակալության տրված ակտիվների մաշվածության ծախսերի արտացոլում՝

Դեբեդ 7291 «Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսեր»

Կրեդիտ 112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

5.3 Գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

5.3.1 Գործառնական վարձակալությունից հասույթի փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի) կողմից հիմնական միջոցների գործառնական վարձակալությունից հասույթները փաստաթղթավորվում է՝

- ա) «Հարկային հաշվով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն ունի
- բ) «Հաշիվ-վավերագրով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն չունի:

Կազմակերպության կողմից գործառնական վարձակալությունից հասույթների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 6.2 «Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման և գործառնական վարձակալության փաստաթղթավորումը» բաժնում:

5.4 Գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվներ և վարձակալության հետ կապված ձևակերպումները

5.4.1 Գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում է գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

5.4.1.1 Վարձակալի կողմից գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները

Վարձակալը հիմնական միջոցների վարձակալության գծով դրամական արտահոսքերը հաշվառում է հաշվային պլանի 042 «Ծառայությունների ձեռք բերման գծով արտահոսքեր» խմբում ներառված 0421 «Շարունակական ձեռքբերումների գծով արտահոսքեր» առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշվում բացված 04216 «Հիմնական միջոցների վարձակալության գծով արտահոսքեր» երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշվով:

Վարձակալի մոտ գործառնական վարձակալությամբ ստացված ակտիվները չեն ճանաչվում, փոխարենը դրանք արտացոլվում են Ա01 «Գործառնական վարձակալությամբ ընդունված հիմնական միջոցներ» արտահաշվեկշռային հաշվում:

Գործառնական վարձակալության գծով հաշվեգրված վարձավճարները կամ անմիջապես ճանաչվում են որպես ծախս ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, կամ որպես ծախսում ներառվում են մեկ այլ ակտիվի սկզբնական արժեքում (օրինակ՝ մատուցված ծառայության կամ կառուցվող հիմնական միջոցի):

Վարձակալության գծով ծախսերը հաշվառվում են հաշվային պլանի 71-72 «Փոխանակվող գործարքների գծով ծախսեր» խմբում ներառված՝

- 71105 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսեր» ենթաանալիտիկ հաշվով,
- 712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)» հաշվով,
- 71505 «Հիմնական միջոցների վարձակալության գծով բաշխման ծախսեր» երկրորդ կարգի հաշվով, և
- 71605 «Հիմնական միջոցների վարձակալության գծով վարչական ծախսեր» երկրորդ կարգի հաշվով:

Վարձակալության գծով ծախսումները հաշվառվում են 82 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) ծախսումներ» խմբում ներառված՝

- 8214 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ» երկրորդ կարգի հաշվով,
- 8224 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ» երկրորդ կարգի հաշվով, և
- 8234 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ» երկրորդ կարգի հաշվով:

5.4.1.2 Վարձատուի կողմից գործառնական վարձակալության հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշիվները

Վարձատուն հիմնական միջոցների վարձակալությունից դրամական ներհոսքերը հաշվառում է 974 «Այլ ներհոսքեր» խմբում ներառված 9741 «Ներդրված գույքի դիմաց ներհոսքեր»

առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշվում բացված 97415 «Գույքի վարձակալությունից ներհոսքեր» երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշվով:

Վարձատուի մոտ գործառնական վարձակալությամբ հանձնված ակտիվը շարունակվում է հաշվառվել վարձատուի մոտ:

Գործառնական վարձակալության հանձնված հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվառման նպատակով օգտագործվում է 71-72 «Փոխանակվող գործարքների գծով ծախսեր» խմբում ներառված՝ 729 «Փոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր (կորուստներ)» առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշվի կից բացված 7291 «Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսեր» երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվը:

Վարձատուի կողմից վարձավճարների տեսքով ստացված հասույթները հաշվառվում են 61-62 «Փոխանակվող գործարքներից հասույթներ» խմբում ներառված՝ 629 «Փոխանակվող գործարքներից այլ հասույթներ (օգուտներ)» առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշվին կից բացված 6291 «Գործառնական վարձակալությունից հասույթներ» երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվը:

5.4.2 Գործառնական վարձակալության հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները

5.4.2.1 Գործառնական վարձակալության հաշվառումը վարձատուի մոտ

1. Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսերի հաշվեգրում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Գործառնական վարձակալությամբ տրված ակտիվի մաշվածության ծախսերի արտացոլում	7291 «Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսեր»	112 «Հիմնական միջոցների մաշվածություն»

2. Հիմնական միջոցների գործառնական վարձակալությունից հասույթի և դրա գծով ավելացված արժեքի հարկի հաշվեգրում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> գործառնական վարձակալությունից հասույթի արտացոլում (առանց անուղղակի հարկերի) 	2221 «Դեբիտորական պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»	6291 «Գործառնական վարձակալությունից հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> գործառնական վարձակալությունից հասույթի գծով ԱԱՀ արտացոլում 	2221 «Դեբիտորական պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

5.4.2.2 Գործառնական վարձակալության հաշվառումը վարձակալի մոլ

1. Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների վարձավճարների հաշվեգրում.

ա) Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնական բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսերի արտացոլում 	711105 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսեր»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ՀՈԱԿ-ներում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսերի արտացոլում 	711205 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսեր»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

բ) Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների («վճարովի ծառայություններ») մատուցման համար օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնական բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Կոնկրետ հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսերի արտացոլում	712 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

գ) Ծառայությունների (արտադրանքի, ապրանքների) բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Բաշխման (իրացման) նպատակներով օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսերի արտացոլում	71505 «Հիմնական միջոցների վարձակալության գծով բաշխման ծախսեր»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

դ) Վարչական նպատակներով օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Վարչական նպատակներով օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսերի արտացոլում	71605 «Հիմնական միջոցների վարձակալության գծով վարչական ծախսեր»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»

ե) Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումների կատարման ժամանակ օգտագործվող հիմնական միջոցների գծով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հիմնական միջոցների կառուցման, սարքավորումների տեղակայման, հիմնական միջոցների վրա կապիտալացվող հետագա ծախսումների կատարման ժամանակ օգտագործվող վարձակալված հիմնական միջոցների վարձավճարների գծով ծախսումների արտացոլում	8214 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ»	5291 «Պարտքեր գործառնական վարձակալության գծով»
	8224 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ»	
	8234 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող օգտագործվող հիմնական միջոցների վարձակալության ուղղակի ծախսումներ»	

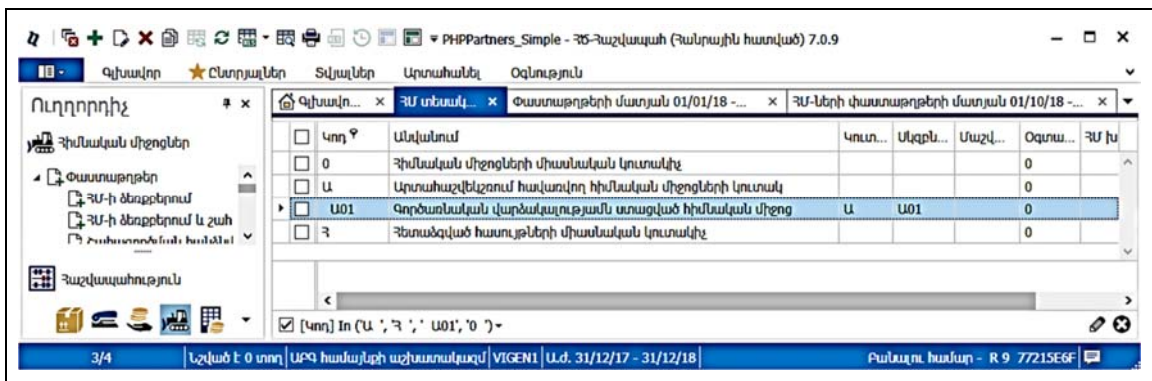
2. Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների արտացոլում արտահաշվեկշռում	Ա01 «Գործառնական վարձակալությամբ ընդունված հիմնական միջոցներ»	

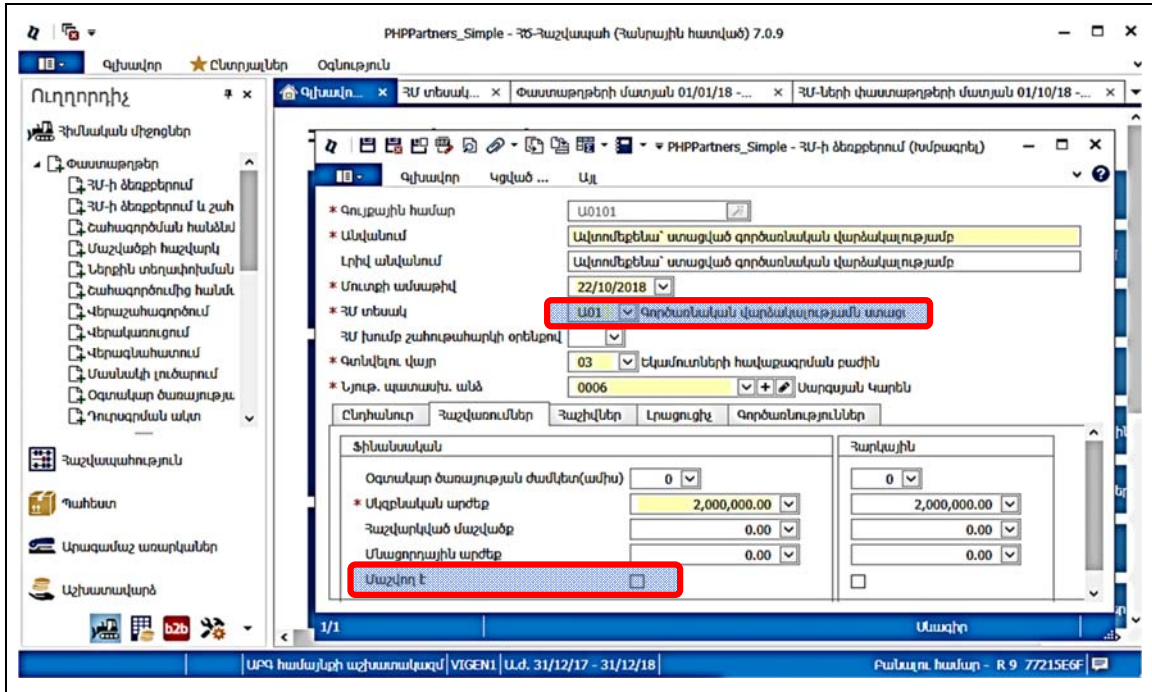
5.5 Գործառնական վարձակալության հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

5.5.1 Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների արտացոլումը արտահաշվեկշռում

Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների նկատմամբ պատշաճ հաշվառում և վերահսկողություն իրականացնելու նպատակով դրանք արտացոլվում են արտահաշվեկշռում՝ միաժամանակ դրանց անալիտիկ հաշվառումն իրականացնելով ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգով: Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների անալիտիկ հաշվառման համար նպատակահարմար է ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ավելացնել համապատասխան «ՀՄ տեսակ» (Օրինակ՝ Ա01 «Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցներ»):

Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցները մուտքագրելու համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «ՀՄ-ի ձեռքբերում» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում: Հաշվի առնելով, որ գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների մաշվածությունը հաշվարկվում է վարձատուի, այլ ոչ թե վարձակալի մոտ, «ՀՄ-ի ձեռքբերում» փաստաթղթի «Հաշվառումներ» էջում հանվում է «Մաշվող է» վանդակի նշումը:

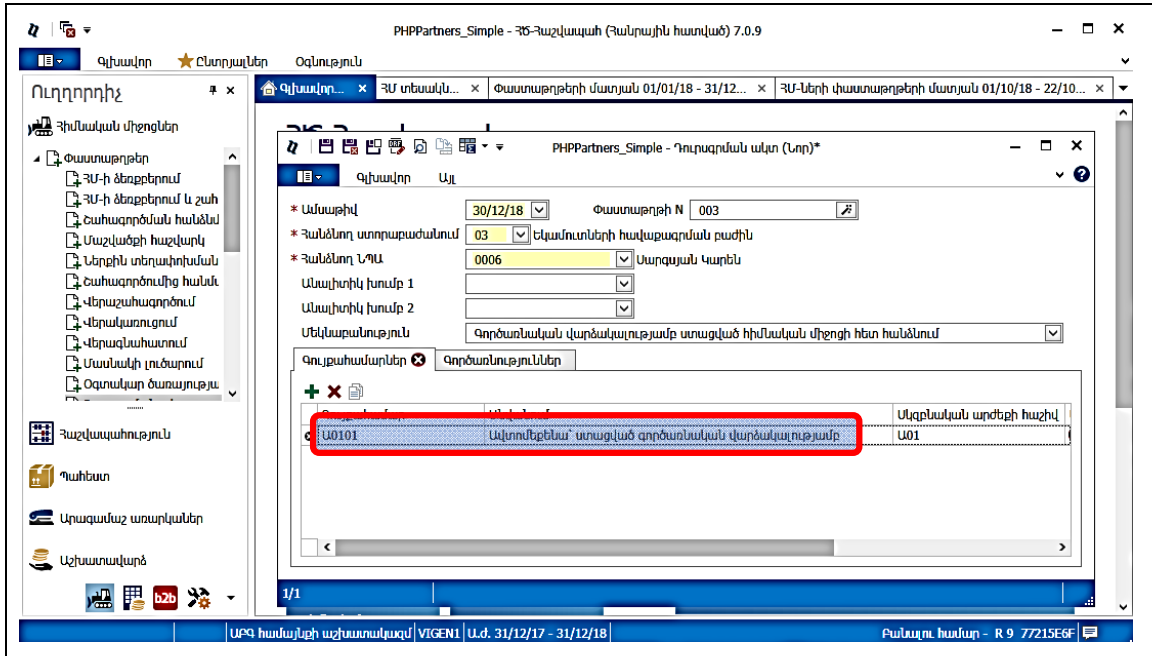

5.5.2 Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցների վերադարձ վարձատուին

Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցները վարձատուին վերադարձնելիս դրանք հանվում են արտահաշվեկշռային հաշվառումից՝ միաժամանակ դադարեցնելով նաև դրանց անալիտիկ հաշվառումը ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում: Գործառնական վարձակալությամբ ստացված հիմնական միջոցները անալիտիկ հաշվառումից հանելու համար ՀԾ-ի «Հիմնական միջոցներ» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Դուրսգրման ակտ» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթի «Գույքահամարներ» էջում լրացվում է հետ հանձնվող վարձակալված հիմնական միջոցը:

Այնուհետև «Դուրսգրման ակտ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է վարձակալված հիմնական միջոցի հետ հանձնման (արտահաշվեկշռային հաշվառումից հանման) հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

5.6 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գործառնական վարձակալության հետ կապված առանձնահատկությունները՝ որպես վարձատու

5.6.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարների հաշվառումը

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գործառնական վարձակալությունից հասույթը կարող է առաջանալ հետևյալ վարձակալությունների գծով՝

- «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող շենքերի և հողի վարձակալություն.
- «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ որպես ներդրումային գույք հաշվառվող շենքերի և հողի վարձակալություն.

ՀՈԱԿ-ների կողմից տրված վարձակալությունները, որոնց գծով վարձավճարները փոխանցվում են համայնքի բյուջե՝ որպես համայնքի բյուջեի հասույթ (համայնքի բյուջեով նախատեսված համապատասխան հոդվածով)¹⁵: Այն դեպքում, երբ գործառնական վարձակալության գծով հասույթների, դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերի անալիտիկ հաշվառումը չի վարվում եկամուտների հավաքագրման ստորաբաժանման կողմից համապատասխան համակարգչային ծրագրով, այդ անալիտիկ հաշվառումը պետք է վարվի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ի բազայում:

¹⁵ Այն դեպքում, երբ ՀՈԱԿ-ի կողմից տրված վարձակալության գծով վարձավճարները փոխանցվում են ՀՈԱԿ-ներին և օգտագործվում ՀՈԱԿ-ների կողմից, վարձավճարների գծով հասույթը ճանաչվում է ՀՈԱԿ-ում:

6 Փոխանակվող գործարքներից հասույթ

Սույն Ուղեցույցի «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 25-րդ «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

6.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի «Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- փոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- փոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- փոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- փոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

«Փոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժինը կիրառվում է հետևյալ փոխանակվող գործարքներից և դեպքերից առաջացող հասույթը հաշվառելիս՝

ա) ծառայությունների մատուցում.

բ) ապրանքների վաճառք.

գ) ներդրումներից առաջացած շահաբաժիններ։

Հանրային հատվածի կազմակերպությունները կարող են հասույթ ստանալ փոխանակվող կամ չփոխանակվող գործարքներից։

Փոխանակվող գործարքի դեպքում մեկ կազմակերպություն ստանում է ակտիվներ կամ

ծառայություններ և դրանց դիմաց, որպես փոխանակում, մեկ այլ կողմին ուղղակիորեն տալիս է դրանց մոտավորապես հավասար արժեքը (հիմնականում դրամական միջոցների, ապրանքների, ծառայությունների կամ ակտիվների օգտագործման տեսքով):

Ծառայությունների մատուցումը սովորաբար ներառում է կազմակերպության կողմից համաձայնեցված ժամանակաշրջանի ընթացքում համաձայնեցված առաջադրանքի (աշխատանքների) կատարում: Հանրային հատվածի կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների օրինակները, որոնց համար հասույթը սովորաբար դիտվում է որպես փոխանակվող գործարքից հասույթ, կարող են ներառել՝

ա) համայնքների ղեկավարների աշխատակազմերի միջոցով՝ համայնքային բյուջեների շրջանակներում հանրությանը մատուցվող ծառայությունները, ինչպես օրինակ համայնքը ղեկավարելու ծառայությունները:

բ) համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների միջոցով մատուցվող ծառայությունները, ինչպես օրինակ աղբահանության ծառայությունները, նախակրթությունը և արտադարձական դաստիարակությունը:

Ապրանքներն ընդգրկում են կազմակերպության կողմից վերավաճառքի նպատակով գնված ապրանքները, ինչպես օրինակ գյուղատնտեսական մեքենաները և մեխանիզմները, պարարտանյութերը, դիզելային վառելիքը:

Փոխանակվող և չփոխանակվող գործարքներից հասույթները տարբերակելիս պետք է հաշվի առնել ավելի շուտ գործարքի էությունը, քան՝ ձևը: Չփոխանակվող գործարքների օրինակներ են՝ բացառիկ իրավունքի կիրառումից (օրինակ՝ հարկեր, տուրքեր, տույժեր և տուգանքներ), շնորհներից և նվիրատվություններից ստացված հասույթը:

Որոշ գործարքներից և դեպքերից առաջացող հասույթը դիտարկվում է ՀՀՀՀՍ-ի այլ բաժիններում: Մասնավորապես՝

ա) վարձակալության համաձայնագրերը (տես սույն ուղեցույցի «Գործառնական վարձակալություն» բաժինը):

բ) հիմնական միջոցների վաճառքից օգուտները (տես սույն ուղեցույցի «Հիմնական միջոցներ» բաժինը):

գ) ներդրումային գույքի իրական արժեքի փոփոխությունները (տես սույն ուղեցույցի «Ներդրումային գույք» բաժինը):

6.2 Փոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

6.2.1 Հասույթի սահմանումը

Հասույթը հաշվետու ժամանակաշրջանում տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի համախառն ներհոսքն է, որը հանգեցնում է զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճի, բացառությամբ սեփականատերերի կողմից ներդրումների հետևանքով զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճի:

Հասույթը ներառում է ստացված կամ ստացվելիք տնտեսական օգուտների կամ օգտակար

պոտենցիալի միայն այն համախառն ներհոսքը, որը պատկանում է տվյալ կազմակերպությանը: Գործակալական հարաբերությունների դեպքում տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի համախառն ներհոսքերը ներառում են պրինցիպալի (օրինակ՝ համայնքի) անունից հավաքագրված (ստացված) գումարները, որոնք չեն հանգեցնում կազմակերպության (օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ի) զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճի և հետևաբար հասույթ չեն հանդիսանա

Օրինակ՝ ՀՈԱԿ-ի կողմից գանձված «ծնողական վճարները», որոնք ենթակա են փոխանցման համայնքի բյուջե (համայնքի գանձապետական հաշվին), ՀՈԱԿ-ի համար հանդիսանում են Պրինցիպալի («համայնքի բյուջեի») անունից հավաքագրված գումարներ և հետևաբար ՀՈԱԿ-ի համար հասույթ չեն:

6.2.2 Հասույթի չափումը

Հասույթը պետք է չափվի ստացված կամ ստացվելիք հատուցման իրական արժեքով:

Սովորաբար հատուցումը կատարվում է դրամական միջոցների տեսքով և հասույթի իրական արժեքը որոշվում է ստացված կամ ստացվելիք դրամական միջոցների անվանական գումարով:

6.2.3 Ծառայությունների մատուցումից հասույթի ճանաչում

Ծառայությունների մատուցումից հասույթը պետք է ճանաչվի, եթե բավարարվում են հետևյալ բոլոր պայմանները՝

ա) հնարավոր է արժանահավատորեն չափել հասույթի գումարը.

բ) հավանական է, որ գործարքի հետ կապված տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն դեպի կազմակերպություն.

գ) հնարավոր է արժանահավատորեն չափել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գործարքի ավարտվածության աստիճանը:

Շարունակական ծառայությունների մատուցումից հասույթը որպես կանոն ճանաչվում է ամսական կտրվածքով:

Կազմակերպությունը սովորաբար կարող է կատարել հասույթի արժանահավատ գնահատում այն բանից հետո, երբ նա գործարքի մյուս մասնակիցների հետ համաձայնության է եկել հետևյալի շուրջ՝

ա) ծառայությունների մատուցման և ստացման հետ կապված յուրաքանչյուր կողմի՝ անվերապահ կատարում ապահովող իրավունքները.

բ) փոխանակման ենթակա հատուցումները. և

գ) վճարումների եղանակները և պայմանները:

Գործարքի ավարտվածության աստիճանը կարող է որոշվել հետևյալ մոտեցումներից որևէ մեկով՝

ա) տվյալ ամսվա ընթացքում կատարված ծախսումների և տվյալ ամսվա ընթացքում գնահատված ընդհանուր ծախսումների հարաբերակցությամբ: Տվյալ ամսվա

ընթացքում գնահատված ընդհանուր ծախսումները ընդգրկում են բոլոր այն ծախսումները, որոնք պատվիրատուի կողմից ենթակա են հատուցման.

- բ) տվյալ ամսվա ընթացքում մատուցված ծառայությունների ծավալի և տվյալ ամսում մատուցվելիք ծառայությունների ամբողջ ծավալի հարաբերակցությամբ:

Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի կողմից մատուցվող բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների դեպքում սովորաբար գործարքի ավարտվածության աստիճանը կազմում է 100 տոկոս:

6.2.4 Ապրանքների վաճառքից հասույթի ճանաչում

Ապրանքների վաճառքի գծով հասույթը պետք է ճանաչվի, երբ բավարարված են հետևյալ բոլոր պայմանները՝

- ա) կազմակերպությունը գնորդին է փոխանցում ապրանքների սեփականության հետ կապված ռիսկերի և հատույցների նշանակալի մասը: Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի կողմից ապրանքների վաճառքի դեպքում սեփականության հետ կապված ռիսկերն ու հատույցները սովորաբար փոխանցվում են գնորդին սեփականության իրավունքի կամ տիրապետման իրավունքի փոխանցման պահին: Երբ կազմակերպությունը պահպանում է ապրանքների սեփականության հետ կապված ռիսկերի և օգուտների մեծ մասը, ապա հասույթ չի ճանաչվում՝ անկախ ապրանքների սեփականության կամ տիրապետման իրավունքի հանձնելու փաստից: Օրինակ՝ այն դեպքում, երբ, համաձայն առքուվաճառի պայմանագրի, վաճառված գյուղատնտեսական մեքենայի մեջ թերություններ հայտնաբերելու դեպքում գնորդն իրավունք ունի չեղյալ համարել գործարքը, հասույթ չի ճանաչվում.
- բ) հնարավոր է արժանահավատորեն չափել հասույթի գումարը: Ճանաչման այս չափանիշը սովորաբար հեշտորեն բավարարվում է, քանի որ ապրանքի վաճառքը վկայող փոխանակվող գործառնությունը որոշակիացնում է դրա արժեքը.
- գ) հավանական է, որ գործարքի հետ կապված տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն կազմակերպություն: Ապրանքների վաճառքից ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսքը համարվում է հավանական, երբ ավելի հավանական է դրանց տեղի ունենալը, քան՝ չունենալը: Այդպիսի եզրահանգման համար կազմակերպությունը հիմնվում է ապրանքների վաճառքից հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձի վրա:

6.2.5 Շահաբաժինների ճանաչում

Առևտրային կազմակերպության սեփական կապիտալում մասնակցությունից կամ ոչ առևտրային կազմակերպության զուտ ակտիվներում/կանոնադրական կապիտալում մասնակցությունից հասույթը՝ շահաբաժինները կամ դրանց համարժեքները, պետք է ճանաչվեն այն դեպքում, երբ տեղի ունեն հետևյալ բոլոր պայմանները՝

- ա) հավանական է, որ գործարքի հետ կապված տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն կազմակերպություն. և

- բ) հասույթների գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել:

Շահաբաժինները կամ դրանց համարժեքները պետք է ճանաչվեն այն ժամանակ, երբ

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

սահմանված է վճարը ստանալու՝ բաժնետերերի կամ կազմակերպության իրավունքը:

6.3 Հասույթների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

6.3.1 Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի) կողմից բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցումը փաստաթղթավորվում է «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտով» (Ձև ԻՐ-3): Կատարողական ակտի գումարը ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումների գումարն է:

Ձև ԻՐ-3

(հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաստատում եմ _____		Ձև ԻՐ 3	
կազմակերպության անվանումը _____	պաշտոնը _____	ստորագրությունը _____	ամսնոց, ազգանունը _____
		« _____ »	20 ____ թ.
ԲՅՈՒՋԵԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՄԲ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ (ԸՍՏ ԾՐԱԳՐԵՐԻ) ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ ԱԿՏ N _____ « _____ » 20 ____ թ.			
Հաշվետու ամիսը _____		կազմման ամսաթիվը _____	

Ի/Ի	Ծախսումների անվանումները	Ծրագրերի անվանումները և ծածկագրերը		Ընդհանուր վարչական և այլ ընդհանուր ծախսեր	Ընդամենը
1. «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ» ծառայությունների մատուցման ծախսումներ՝ ըստ ծրագրերի					
1	2	3	4	5	6
1	Աշխատանքի վարձատրության ծախսումներ				
2	Նյութական ծախսումներ				
3	Փոքրածրոց կամ արագանաչ առարկաների գծով ծախսումներ				
4	Հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ				
5	Ռչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսումներ				
6	Էլեկտրաներգիայի և ջերմության ծախսումներ				
7	Կոմունալ ծախսումներ				
8	Կապի գծով ծախսումներ				
9	Գրասենյակային ծախսումներ				
10	Գործուղյալ ծախսումներ				
11	Հիմնական միջոցների նորոգման և սպասարկման գծով ծախսումներ				
12	Հիմնական միջոցների վարձակալության ծախսումներ				
13	Աշխատակիցների հետ կապված տրանսպորտային ծախսումներ				
14	Ինֆորմատիկական ծառայությունների գծով ծախսումներ				
15	Տեղեկատվական ծառայությունների գծով ծախսումներ				
16	Այլ ծառայությունների գծով ծախսումներ				
17	Այլ ծախսումներ				
	Ընդամենը՝ իրականացված ծրագրի ինքնաթիղ				
2. Ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ					
1	Հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ				
2	Ռչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի գծով ծախսումներ				
3	Պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված ծախսումներ				
4	Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով ծախսումներ				
	Այլ ծախսումներ				
	Ընդամենը՝ ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ				
3.	Ընդամենը՝ ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ (կարգադրված ակտի գումարը)				

Գլխավոր հաշվապահ՝ _____ ստորագրությունը _____ ամսնոց, ազգանունը _____

Այտը կազմեց՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ ամսնոց, ազգանունը _____

Հավելված՝ կից փաստաթղթերի ցանկը _____

Կազմակերպության կողմից բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 6.3 «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը» բաժնում:

6.3.2 Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության (ՀՈԱԿ-ի) կողմից հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումը փաստաթղթավորվում է՝

- ա) «Հարկային հաշվով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն ունի,
- բ) «Հաշիվ-վավերագրով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն չունի:

Կազմակերպության կողմից հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 6.2 «Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման և գործառնական վարձակալության փաստաթղթավորումը» բաժնում:

6.3.3 Ապրանքների և այլ ակտիվների վաճառքների փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի) կողմից ապրանքների և այլ ակտիվների (նյութեր, հիմնական միջոցներ և այլն) վաճառքները փաստաթղթավորվում է՝

- ա) «Հարկային հաշվով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն ունի,
- բ) «Հաշիվ-վավերագրով», եթե կազմակերպությունը հարկային օրենսդրության համաձայն «Հարկային հաշիվ» դուրս գրելու պարտավորություն չունի:

Կազմակերպության կողմից ապրանքների և այլ ակտիվների վաճառքների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված են Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 6.1 «Ապրանքների, պատրաստի արտադրանքի և այլ ակտիվների վաճառքների փաստաթղթավորումը» բաժնում:

6.4 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

6.4.1 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում են փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են հաշվային պլանի 61-62 «Փոխանակվող գործարքներից հասույթներ» խմբում ներառված հաշիվները՝

- բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից հասույթները հաշվառվում են 611 «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ» առաջին կարգի հաշվում բացված հետևյալ երկրորդ կարգի հաշիվներով՝
 - 6111 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ»,
 - 6112 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ».
- հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթները հաշվառվում են 612 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայություններից հասույթ» առաջին կարգի հաշվով.
- ապրանքների իրացումից հասույթները հաշվառվում են 613 «Պաշարների իրացումից հասույթ» առաջին կարգի հաշվում բացված 6132 «Ապրանքների իրացումից հասույթ» երկրորդ կարգի հաշվով:

6.4.2 Փոխանակվող գործարքներից հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

6.4.2.1 Ծառայությունների մատուցումից հասույթներ

1. Ծառայությունների մատուցումից հասույթների արտացոլում.

ա) ծառայությունների մատուցումից հասույթների արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթների արտացոլում 	<p>2211 «Դեբիտորական պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»,</p>	<p>6111 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից հասույթների արտացոլում 	<p>2212 «Դեբիտորական պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»</p>	<p>6112 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից (ծրագրերի իրականացումից) հասույթ»</p>

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթների արտացոլում 	2213 «Դեբիտորական պարտքեր հաճախորդներին մատուցած ծառայությունների գծով»	612 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայություններից հասույթ»

բ) ծառայությունների մատուցման գծով ԱԱՀ-ի գումարների արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման հետ կապված ԱԱՀ-ի գումարի արտացոլում <i>(երբ կիրառելի է)</i> 	2212 «Դեբիտորական պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»
<ul style="list-style-type: none"> հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման հետ կապված ԱԱՀ-ի գումարի արտացոլում <i>(երբ կիրառելի է)</i> 	2213 «Դեբիտորական պարտքեր հաճախորդներին մատուցած ծառայությունների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

6.4.2.2 Ապրանքների վաճառքից հասույթներ

1. Ապրանքների վաճառքից հասույթի արտացոլում.

ա) ապրանքների վաճառքներից հասույթների և վաճառքներից (օտարումից) ԱԱՀ-ի արտացոլում

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ապրանքների վաճառքից հասույթների արտացոլում 	2214 «Դեբիտորական պարտքեր արտադրանքի, ապրանքների իրացումների գծով»	6132 «Ապրանքների իրացումից հասույթ»
<ul style="list-style-type: none"> ապրանքների վաճառքի գծով ԱԱՀ գումարների արտացոլում 	2214 «Դեբիտորական պարտքեր արտադրանքի, ապրանքների իրացումների գծով»	5243 «Պարտքեր ավելացված արժեքի հարկի գծով»

6.4.2.3 Ծառայությունների մատուցման և ապրանքների վաճառքի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում

1. Ծառայությունների մատուցման և ապրանքների վաճառքի գծով դրամական ներհոսքերի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով դրամական ներհոսքերի արտացոլում 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	9941 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված ծառայությունների գծով ներհոսքեր» 9942 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված ծառայությունների գծով ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով դրամական ներհոսքերի արտացոլում 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	9943 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայություններից ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ապրանքների վաճառքի գծով դրամական ներհոսքերի արտացոլում 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	9822 «Այլ պաշարների իրացումից ներհոսքեր»

2. Ծառայությունների մատուցման և ապրանքների վաճառքի գծով ներհոսքերի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով 	<p>9941 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված ծառայությունների գծով ներհոսքեր»</p> <p>9942 «Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված ծառայությունների գծով ներհոսքեր»</p>	<p>2211 «Դեբիտորական պարտքեր պետական կառավարչական հիմնարկների և համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցած ծառայությունների գծով»</p> <p>2212 «Դեբիտորական պարտքեր պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված ծառայությունների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով 	<p>9943 «Հաճախորդներին մատուցված ծառայություններից ներհոսքեր»</p>	<p>2213 «Դեբիտորական պարտքեր հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ապրանքների վաճառքի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով 	<p>9822 «Այլ պաշարների իրացումից ներհոսքեր»</p>	<p>2214 «Դեբիտորական պարտքեր արտադրանքի, ապրանքների իրացումների գծով»</p>

6.5 Փոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

6.5.1 Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցումից հասույթ

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի) կողմից բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցումից հասույթը արտացոլվում է ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտը» (Ձև ԻՐ-3):

ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցումից հասույթի գումարը որոշելու համար անհրաժեշտ է ՀԾ-ում առկա տեղեկատվության հիման վրա կազմել

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

«Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտը»:

Օրինակ՝ ստորև ներկայացվում է «ԱԲԳ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի» 2018 թվականի ղեկտեմբեր ամսվա հաշիվների շրջանառությունը.

Շրջանառության տեղեկագիր 01/12/18 - 31/12/18			
Հաշիվ	Սկզբում	Շրջ. դեբետ դրամով	Շրջ. կրեդիտ դրամով
6311	Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ	-	8,333
6313	Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ	-	306,256
711101	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր	1,930,000	-
7111021	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով գրասենյակային պարագաների գծով նյութական ծախսեր	14,390	-
7111024	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով վառելիքի և այլ տրանսպորտային նյութերի գծով նյութական ծախսեր	47,000	-
711103	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր	284,575	-
711107	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով կապի գծով ծախսեր	74,000	-
711108	Ցրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսեր	190,000	-
71601	Աշխատանքի վարձատրության գծով վարչական ծախսեր	870,000	-
716021	Գրասենյակային պարագաների գծով վարչական նյութական ծախսեր	19,755	-
71603	Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով վարչական ծախսեր	41,140	-
Ընդամենը		3,470,861	314,589

711 «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման ծախսեր (իրականացված ծրագրերի ինքնարժեք)», 715 «Բաշխման ծախսեր», 716 «Վարչական ծախսեր» հաշիվների համապատասխան ենթահաշիվների դեբետային շրջանառությունների հիման վրա լրացվում է «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտի» 1-ին՝ «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ» ծառայությունների մատուցման ծախսումներ՝ ըստ ծրագրերի» բաժինը:

631 «Պայմանով ստացված ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հասույթներ», 632 «Պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հասույթներ», 633 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» հաշիվների համապատասխան ենթահաշիվների կրեդիտային շրջանառությունների հիմա վրա լրացվում է «Բյուջեի ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ըստ ծրագրերի) կատարողական ակտի» 2-րդ «Ընթացիկ բյուջեից չֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ» բաժինը:

Արդյունքում ստացվում է 3-րդ «Ընդամենը՝ ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ (կատարողական ակտի գումարը)» տողը, որն էլ իրենից ներկայացնում է հաշվետու ամսվա ընթացքում բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցումից հասույթի գումարը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Ձև ՌՐ 3

ԱԲԳ համայնքի աշխատակազմ _____ Հաստատում են _____
կազմակերպության անվանումը պաշտոնը ստորագրությունը անունը, ազգանունը

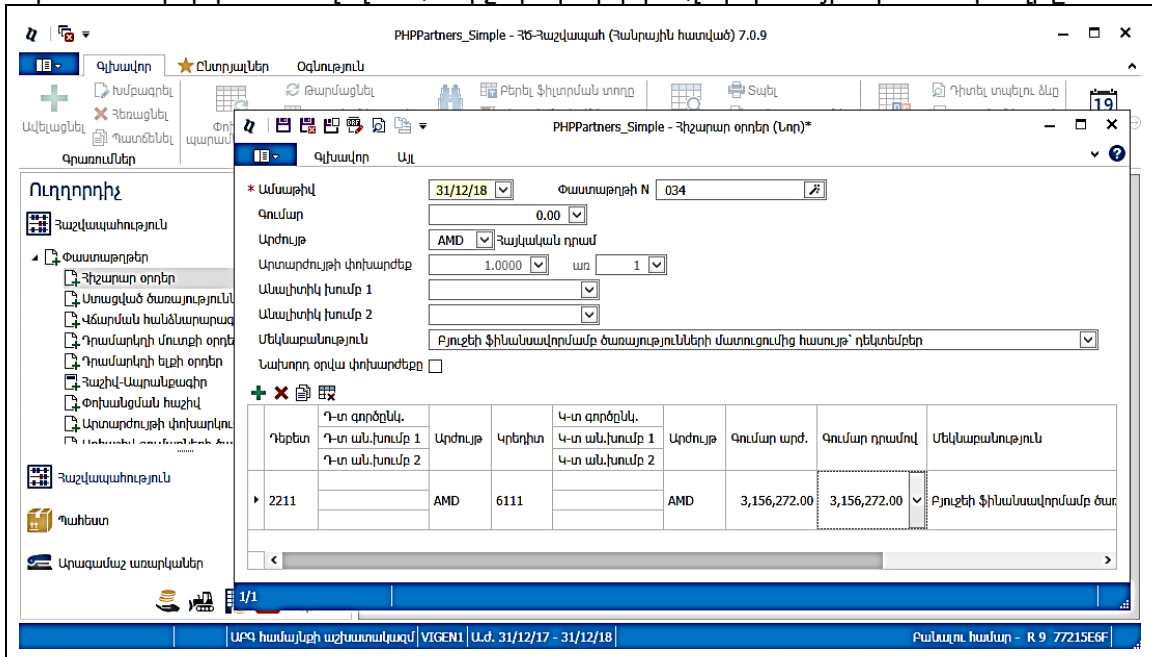
« _____ » _____ 20 թ.

ԲՅՈՒՋԵԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ (ԸՍՏ ԾՐԱԳՐԵՐԻ)
ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ ԱԿՏ N 7 31.07.2018
կազմման ամսաթիվը

Հաշվետու ամիսը _____ Հուլիս _____

h/h	Ծախսումների անվանումները	Ծրագրերի անվանումները և ծածկագրերը			Ընդհանուր վարչական և այլ ընդհանուր ծախսեր	Ընդամենը
1. «Բյուջեից ֆինանսավորմամբ» ծառայությունների մատուցման ծախսումներ՝ ըստ ծրագրերի						
1	2	3	4	5	6	7
1	Աշխատանքի վարձատրության ծախսումներ	1,930,000			870,000	2,800,000
2	Նյութական ծախսումներ	61,390			19,755	81,145
4	Հիմնական միջոցների մաշվածության գծով ծախսումներ	284,575			41,140	325,716
6	Էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման ծախսումներ	190,000				190,000
8	Կապի գծով ծախսումներ	74,000				74,000
	Ընդամենը՝ իրականացված ծրագրի ինքնարժեք	2,539,965	-		930,895	3,470,861
2. Ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ						
1	Մաշվածության և ամորտիզացիայի գծով ծախսումներ (հետաձգված հատկություններ)					314,589
	Ընդամենը՝ ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ					314,589
3	Ընդամենը՝ ընթացիկ բյուջեից ֆինանսավորվող ընթացիկ ծախսումներ (կադարողական ակտի գումարը)					3,156,272

Բյուջեի ֆինանսավորմամբ հանրությանը ծառայությունների մատուցումից հասույթի հաշվապահական ձևակերպումները արտացոլելու համար ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

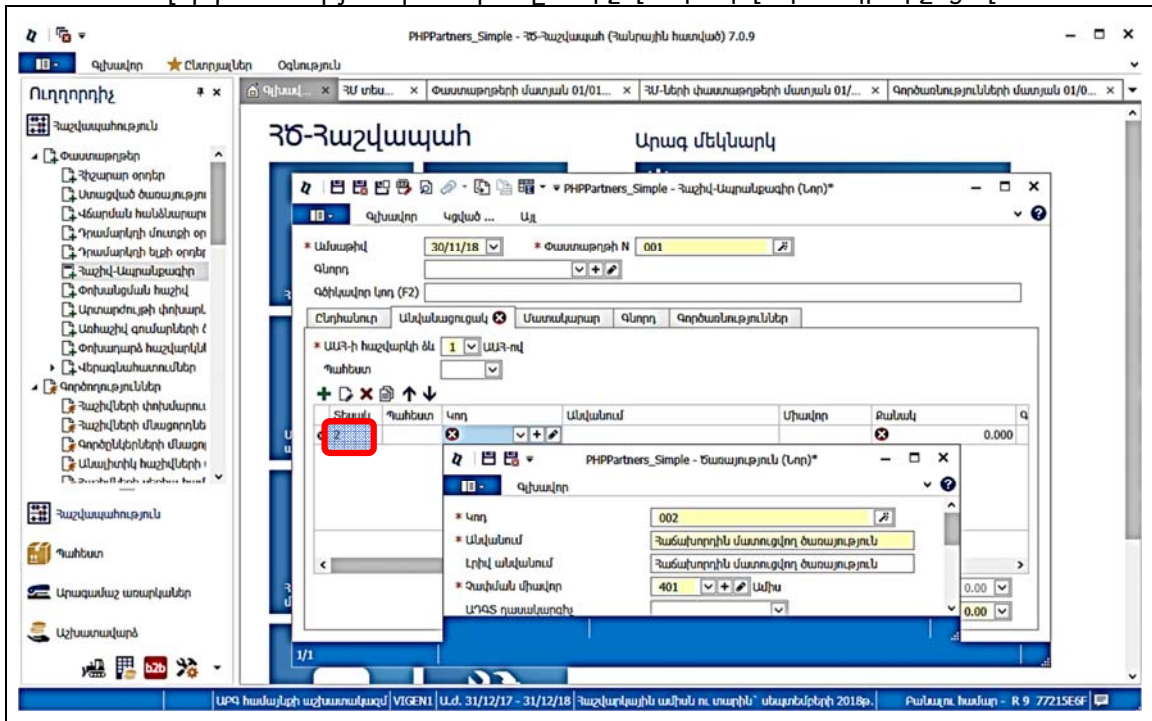
6.5.2 Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթ

Հաճախորդներին ծառայությունների մատուցումից հասույթը կարող է ձևակերպվել ինչպես միայն սինթետիկ մակարդակով («Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթղթով), այնպես էլ ծառայությունների առանձին տեսակների անալիտիկ հաշվառմամբ: Հասույթի ձևակերպման համար հիմք է հանդիսանում «Հարկային հաշիվ» կամ «Հաշիվ վավերագիր» փաստաթղթերը:

Ըստ առանձին մատուցվող ծառայությունների հասույթը հաշվառելու համար ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հաշիվ-Ապրանքագիր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը:

Փաստաթղթի «Անվանացուցակ» էջում լրացվում են հասույթի տեսակը (2 «Ծառայություն»), ծառայության կոդը, քանակը և միավորի գինը: Այն դեպքում, երբ տեղեկատուի մեջ առկա չէ տվյալ ծառայությունը, այն ավելացվում է «Կոդ» սյան «+» կոճակի միջոցով:

Այնուհետև «Հաշիվ-Ապրանքագիր» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ծառայությունների մատուցումից հասույթի հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

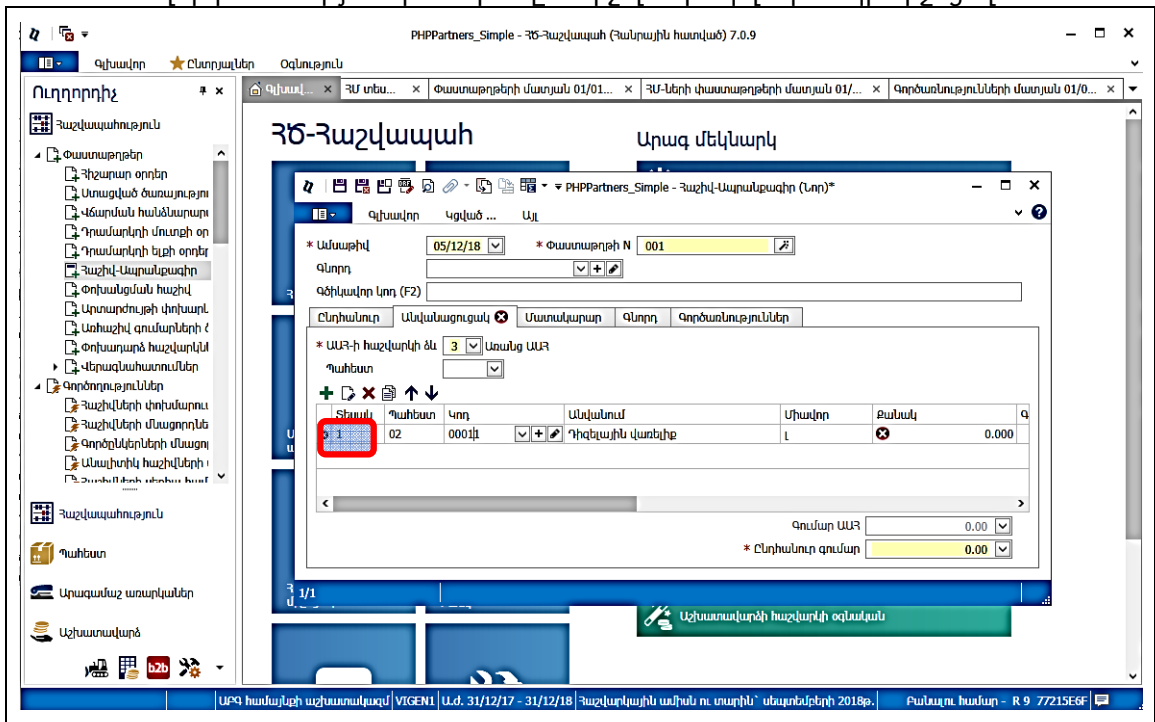
6.5.3 Ապրանքների վաճառքից հասույթ

Ապրանքների վաճառքից հասույթը ձևակերպելու համար դրանք արտացոլվում են ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում, որի համար հիմք են հանդիսանում «Հարկային հաշիվ» կամ «Հաշիվ վավերագիր» փաստաթղթերը:

ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հաշիվ-Ապրանքագիր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Փաստաթղթի «Անվանացուցակ» էջում լրացվում են հասույթի տեսակը (1 «Նյութական արժեք»), ապրանքի կոդը, պահեստը, որտեղից պետք է ելքագրվեն վաճառվող ապրանքները, վաճառվող ապրանքի քանակը և միավորի գինը:

Այնուհետև «Հաշիվ-Ապրանքագիր» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է ապրանքների վաճառքից հասույթի հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

7 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ

Սույն Ուղեցույցի «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 26-րդ «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման նպատակով հողամասերի և շենքերի իրական արժեքով գնահատման ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 143-Ա հրամանը։

7.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի 7 «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրի «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի բազայում իրականացվող գործողությունները։

«Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ» բաժինը կիրառվում է «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորում չփոխանակվող գործարքներից հասույթը հաշվառելիս։

7.2 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

7.2.1 Չփոխանակվող գործարքներ

Չփոխանակվող գործարքը այնպիսի գործարք է, որի դեպքում կազմակերպությունը մեկ այլ կազմակերպությունից կամ ստանում է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն տալու, կամ տալիս է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն ստանալու։

Այն գործարքները, որոնց դեպքում կազմակերպությունը ստանում է միջոցներ և այդ

միջոցների դիմաց ուղղակիորեն չի տրամադրում որևէ փոխհատուցում կամ տրամադրում է չնչին փոխհատուցում, միանշանակորեն համարվում են չփոխանակվող գործարքներ: Մասնավորապես՝ համայնքի բնակիչները համայնքի բյուջե վճարում են գույքահարկ, որը պարտադրվում է հարկային օրենսդրությամբ: Հարկմանը զուգահեռ համայնքը հարկ վճարողներին, որպես համայնքի անդամ, մատուցում է տարբեր հանրային ծառայություններ (օրինակ՝ համայնքի հանրային ճանապարհների սպասարկում), սակայն դա չի կատարվում որպես ուղղակի փոխհատուցում վճարվող հարկի դիմաց:

Այն դեպքում, երբ ծառայությունները մատուցվում են կամ ապրանքները վաճառվում են սուբսիդավորված գնով, այսինքն՝ մատուցված ծառայության կամ վաճառված ապրանքների իրական արժեքին ոչ այնքան մոտ արժեքով, ապա տվյալ գործարքը բավարարում է չփոխանակվող գործարքի սահմանմանը:

7.2.1.1 Հասույթի սահմանումը

Հասույթը հաշվետու կազմակերպության կողմից ստացված կամ ստացվելիք տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի համախառն ներհուսքն է, որը զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում հանգեցնում է աճի, բացառությամբ սեփականատերերի կողմից զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում կատարված ներդրումների հետևանքով զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճի:

Հասույթի սահմանումը ինչպես փոխանակվող գործարքների, այնպես էլ չփոխանակվող գործարքների համար նույնն է:

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ի) կողմից որպես գործակալ հավաքագրված գումարները այդ կազմակերպության (գործակալի) համար չեն հանդիսանում հասույթներ, քանի որ հավաքագրված գումարները չեն առաջացնում այդ կազմակերպության (գործակալի) զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճ: Նշվածը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ գործակալ կազմակերպությունն իր նպատակներին հետամուտ լինելիս չի կարող վերահսկել հավաքագրված ակտիվների օգտագործումը կամ այլ կերպ օգուտ քաղել դրանցից:

Չփոխանակվող գործարքներից հասույթները հարկերը և տրանսֆերտներն են:

Հարկեր

Հարկերը պետության (համայնքի) համար հասույթ ապահովելու նպատակով հանրային հատվածի կազմակերպություններին օրենքով և/կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պարտադիր վճարվող կամ վճարվելիք տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալն են: Հարկերը չեն ներառում օրենսդրության խախտումների համար կիրառվող տույժերը և տուգանքները: Սույն ուղեցույցում «հարկ» տերմինը օգտագործված է լայն իմաստով, որը ներառում է նաև տուրքերը և պարտադիր այլ վճարները:

Պետության (համայնքի) համար հարկերը հանդիսանում են հասույթի ձևավորման հիմնական աղբյուրը: Պետությունը (համայնքը) իր իրավահամակարգի շրջանակներում, գործադրելով ինքնավարության իր իրավունքները, հարկման գործառույթն իրականացնում է ֆիզիկական անձանց և կազմակերպությունների նկատմամբ, որոնք հանդիսանում են հարկ վճարողներ:

Տրանսֆերտներ

Տրանսֆերտները չփոխանակվող գործարքներից ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսքն է, բացառությամբ հարկերը:

Տրանսֆերտները ներառում են դրամաշնորհները, սուբսիդիաները, սուբվենցաները, պարտքի ներումները, տույժերը և տուգանքները, ժառանգությունները, նվերները, նվիրատվությունները, անհատույց ապրանքները և ծառայությունները: Նշված բոլոր հոդվածների ընդհանուր հատկանիշն այն է, որ միջոցները մեկ կազմակերպությունից փոխանցում են մեկ այլ կազմակերպություն՝ առանց դրանց դիմաց մոտավորապես նույն արժեքը որպես փոխհատուցում տրամադրելու, և չեն բնորոշվում որպես հարկեր, ինչպես սահմանված է վերը:

7.2.1.2 Փոխանցվող ակտիվի գծով ամրագրված դրույթներ

Փոխանցվող ակտիվների գծով ամրագրված դրույթները օրենսդրությամբ կամ պարտավորեցնող համաձայնությամբ սահմանված դրույթներ են, որոնք կիրառվում են այլ կազմակերպության կողմից հաշվետու կազմակերպությանը փոխանցվող ակտիվի օգտագործման նկատմամբ:

Ակտիվները կարող են փոխանցվել՝ դրանք որոշակի ձևով օգտագործվելու ակնկալիքով և/կամ պայմանավորվածությամբ, և հետևաբար այդ ակտիվները ստացող կազմակերպությունը պետք է գործի կամ հանդես գա որոշակի ձևով: Երբ կարգավորող օրենսդրությունը կամ արտաքին կողմերի հետ պարտավորեցնող համաձայնությունները սահմանում են ստացողի կողմից փոխանցվող ակտիվների օգտագործման պայմաններ, ապա այդ պայմանները հանդիսանում են ամրագրված դրույթներ:

Փոխանցվող ակտիվներին վերաբերող ամրագրված դրույթները կարող են լինել պայմաններ կամ սահմանափակումներ:

7.2.1.2.1 Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ

Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմանները (այսուհետ՝ պայմաններ) ամրագրված դրույթներ են, որոնք պահանջում են, որ կազմակերպությունը սպառի ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը սահմանված կարգով, կամ փոխանցողին վերադարձնի ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալն այն դեպքում, եթե խախտվել են պայմանները: Դա նշանակում է, ստացողը կրում է ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը փոխանցողին վերադարձնելու ներկա պարտականություն, քանի դեռ սահմանված կարգով չեն սպառվում ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը: Հետևաբար, երբ ստացողը սկզբնապես ճանաչում է ակտիվը, որի գծով սահմանված են պայմաններ, ապա ստացողը միաժամանակ կրում է նաև պարտավորություն:

Օրինակ.

Համայնքը գյուղատնտեսության աջակցման հիմնադրամից սուբսիդավորված գնով ստացել է դիզելային վառելիք՝ գյուղատնտեսական աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով գյուղացիական տնտեսություններին բաշխելու համար: Համայնքը պարտավոր է վերը նշված նպատակով ստացված և ամսվա ընթացքում չօգտագործված դիզելային վառելիքը հետ վերադարձնել փոխանցողին (այսինքն դիզելային վառելիքը ստացվել է «պայմանով»):

Գյուղացիական տնտեսություններին բաշխված մեկ լիտր վառելիքի դիմաց համայնքը վառելիքը փոխանցողին (հիմնադրամին) պետք է վճարի 300 դրամ: Դիզելային վառելիքի իրական (շուկայական) արժեքը 500 դրամ է: Ստացվել է 100,000 լիտր վառելիք: Վառելիքը ստանալու ամսվա ընթացքում գյուղացիական տնտեսություններին բաշխվել է 70,000 լիտր վառելիք: Չբաշխված վառելիքը՝ 30,000 լիտր տվյալ ամսվա վերջում հետ է վերադարձվել հիմնադրամին:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Դիզելային վառելիքի՝ համայնք մուտքագրման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով.

Դեբեպ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»
Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ապրանքների գնումների գծով» 30,000,000

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության (հետաձգված հասույթի) մասով.

Դեբեպ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»
Կրեդիտ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ» 20,000,000

2. Գյուղացիական տնտեսություններին սուբսիդավորված գներով բաշխված վառելիքի ծախս ճանաչումը. $[(50,000,000/100,000) \times 70,000] = 35,000,000$

Դեբեպ 7594 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների ինքնարժեք» 35,000,000
Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

3. Գյուղացիական տնտեսություններին սուբսիդավորված գներով բաշխման նպատակով ստացված վառելիքի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (գյուղացիական տնտեսության բաշխմանը) զուգընթաց. $[(20,000,000/100,000) \times 70,000] = 14,000,000$

Դեբեպ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ» 14,000,000
Կրեդիտ 6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»

4. Գյուղացիական տնտեսություններին վառելիքի բաշխմանը զուգընթաց՝ այդ բաշխումների դիմաց գյուղացիական տնտեսություններից ստացման ենթական գումարների գծով հասույթի ճանաչումը. $[(30,000,000/100,000) \times 70,000] = 21,000,000$

Դեբեպ 2396 «Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների գծով» 21,000,000
Կրեդիտ 67931 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո ապրանքների օտարումից հասույթներ»

5. Դիզելային վառելիքի չբաշխված մնացորդի՝ սոցիալական հիմնադրամին հետ վերադարձման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով (ձևակերպումը տրվում է «կարմիր ստորնոյով»).

Դեբեպ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ» (9,000,000)
Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ապրանքների գնումների գծով»

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության (հետաձգված հասույթի) մասով.

Դեբեպ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ» 6,000,000
Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

7.2.1.2.2 Փոխանցվող ակտիվների գծով սահմանափակումներ

Փոխանցվող ակտիվների գծով սահմանափակումները (այսուհետ՝ սահմանափակումներ) ամրագրված դրույթներ են, որոնք սահմանափակում կամ ուղղորդում են այն նպատակները, որոնց համար փոխանցվող ակտիվը կարող է օգտագործվել, սակայն չեն պահանջում, որ ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը հետ վերադարձվի փոխանցողին՝ ակտիվը սահմանված կարգով չօգտագործելու (չսպառելու) դեպքում:

Վերը նշվածից հետևում է, որ սահմանափակումները չեն ներառում որևէ պահանջ, համաձայն որի փոխանցվող ակտիվը պետք է հետ վերադարձվի փոխանցողին, եթե ակտիվը չի օգտագործվել (սպառվել) սահմանված կարգով: Հետևաբար, այն ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության ստանձնումը, որի գծով առկա է սահմանափակում, ստացողի համար չի առաջացնում ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը երրորդ կողմին փոխանցելու ներկա պարտականություն՝ ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը սկզբնապես ստանձնման պահին: Երբ ստացողը խախտում է սահմանափակումը, փոխանցողը կամ մեկ այլ կողմ կարող է ստացողից պահանջել (ստացողին պարտադրել) բավարարել սահմանափակման պահանջները, օրինակ՝ դատարանի կամ իրավասու մարմնի որոշմամբ ենթարկել վարչական, քաղաքացիական կամ քրեական պատասխանատվության: Նման պատասխանատվության առաջացումը պայմանավորված է սահմանափակման պայմանի խախտմամբ:

Օրինակ.

Դիտարկենք նույն օրինակը, որը ներկայացված է 7.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժնում՝ դիզելային վառելիքի վերաբերյալ: Բոլոր ելակետային տվյալները նույն են, բացառությամբ ամրագրված դրույթների: Ի տարբերություն 7.2.1.2.1 ենթաբաժնի պահանջների, համայնքից չի պահանջվում գյուղացիական տնտեսությունների բաշխման նպատակով ստացված և տվյալ ամսվա ընթացքում չօգտագործված դիզելային վառելիքը հետ վերադարձնել փոխանցողին (այսինքն, տվյալ օրինակում դիզելային վառելիքը ստացվել է «սահմանափակումով»): Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Դիզելային վառելիքի համայնք մուտքագրման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով.

Դեբեդ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող սպրանքներ»		30,000,000
Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին կարարներից սպրանքների գնումների գծով»	մատրա-	

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց սոցիալական հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության մասով.

Դեբեդ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող սպրանքներ»		
Կրեդիտ 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»	20,000,000	

2. Գյուղացիական տնտեսություններին սուբսիդավորված գներով բաշխված վառելիքի ծախս ճանաչումը. $[(50,000,000/100,000) \times 70,000] = 35,000,000$

Դեբեդ 7594 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված սպրանքների ինքնարժեք»		35,000,000
Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող սպրանքներ»		

3. Գյուղացիական տնտեսություններին վառելիքի բաշխմանը զուգընթաց՝ այդ բաշխումների դիմաց գյուղացիական տնտեսություններից ստացման ենթակա գումարների գծով հասույթի ճանաչումը. $[(30,000,000/100,000) \times 70,000] = 21,000,000$

Դեբեդ 2396 «Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված սպրանքների գծով»		21,000,000
Կրեդիտ 67931 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո սպրանքների օտարումից հասույթներ»		

7.2.1.3 Ամրագրված դրույթները որպես պայման կամ սահմանափակում որակելը

Որոշելու համար, թե արդյոք ամրագրված դրույթը պայման է, թե սահմանափակում, կազմակերպությունը դիտարկում է, թե արդյոք ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ վերադարձնելու պահանջը անվերապահորեն պարտադրող է, թե ոչ.

- եթե փոխանցողը չի կարող պարտադրել ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ այլ օգտակար պոտենցիալ վերադարձնելու պահանջը, ապա ամրագրված դրույթը չի բավարարում պայմանի սահմանմանը և համարվում է սահմանափակում,
- եթե փոխանցողի հետ ունեցած անցյալ փորձը ցույց է տալիս, որ փոխանցողը խախտումներ տեղի ունենալու դեպքում երբևէ չի պարտադրել փոխանցվող ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ հետ վերադարձնելու պահանջը, ապա ստացող կազմակերպությունը կարող է եզրակացնել, որ ամրագրված դրույթն, ըստ էության, սոսկ պայմանի ձև ունի, այլ ոչ թե բովանդակություն, որը, հետևաբար, կհամարվի սահմանափակում,
- եթե կազմակերպությունը փոխանցողի հետ չունի անցյալ փորձ կամ նախկինում չի խախտել ամրագրված որևէ դրույթ, որը փոխանցողին կստիպեր որոշել՝ արդյոք ակտիվի կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի հետ վերադարձը ենթակա է պարտադրման, և չունի հակառակն ապացուցելու որևէ փաստարկ, ապա կազմակերպությունը պետք է ենթադրի, որ փոխանցողը անվերապահորեն կպարտադրի ամրագրված դրույթը, ուստի այն (պարտադրված դրույթը) բավարարում է պայմանի սահմանմանը:

Պայմանի բնորոշումը սահմանում է ստացող կազմակերպության նկատմամբ կատարման պարտականություն, այսինքն՝ ստացողից պահանջվում է սահմանված կարգով սպառել փոխանցվող ակտիվում մարմնավորված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը, կամ փոխանցողին հետ վերադարձնել ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ:

7.2.2 Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը սկզբնական ճանաչման պահին

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի չփոխանակվող գործարքից առաջացող ակտիվը, երբ այն ստանձնում է ակտիվի սահմանմանը և ճանաչման չափանիշներին բավարարող միջոցների վերահսկումը: Որոշ դեպքերում, ակտիվի վերահսկման ստանձնումը կարող է հանգեցնել նաև պարտականությունների ստանձնման, որոնք կազմակերպությունը պետք է ճանաչի որպես պարտավորություն:

7.2.2.1 Ակտիվի սահմանումը

Ակտիվները կազմակերպության կողմից վերահսկվող միջոցներ են՝ որպես անցյալ գործառնությունների (դեպքերի) արդյունք, որոնցից ակնկալվում է ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհուսք կազմակերպություն:

7.2.2.1.1 Ակտիվի վերահսկում

Կազմակերպությունը վերահսկում է ակտիվը, եթե հնարավորություն ունի բացառելու կամ կարգավորելու ակտիվի տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի նկատմամբ այլ անձանց հասանելիությունը: Նշվածը կազմակերպության ակտիվները տարանջատում է հանրային ակտիվներից, որոնց տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի նկատմամբ բոլոր կազմակերպություններն ունեն հասանելիություն:

Միջոցները հանրային հատվածի կազմակերպությանը փոխանցելու մտադրության մասին

հայտարարությունը ինքնին բավարար չէ միջոցները բնորոշելու որպես ստացողի կողմից վերահսկվող: Օրինակ՝ եթե համայնքի երաժշտական դպրոցը վնասվի ջրհեղեղի պատճառով և կառավարությունը հայտարարի դպրոցը վերակառուցելու նպատակով միջոցներ փոխանցելու իր մտադրության մասին, ապա դպրոցը չի կարող ճանաչել միջոցների ներհոսք (միջոցների ստացում)՝ հայտարարման պահին: Շատ դեպքերում կազմակերպությունը՝ մինչև կկարողանա ակտիվը ճանաչել, պետք է համոզված լինի, որ իր կողմից միջոցների վերահսկումն անվերապահ է: Եթե կազմակերպությունը միջոցների նկատմամբ չունի անվերապահ իրավունք, այն չի կարող բացառել միջոցների նկատմամբ փոխանցողի հասանելիությունը:

7.2.2.1.2 Անցյալում կատարված դեպք

Սովորաբար, պետությունը (համայնքը) և հանրային հատվածի այլ կազմակերպությունները ակտիվները ստանում են հարկ վճարողներից, տրանսֆերտ փոխանցողներից կամ դրանք իրենք են ձեռք բերում: Հետևաբար, անցյալում կատարված դեպքը, որն առաջացնում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողություն, կարող է լինել հարկվող դեպքը, փոխանցումը (տրանսֆերտը) կամ գնումը: Գործարքները կամ դեպքերը, որոնք ակնկալվում է, որ տեղի կունենան ապագայում, իրենք իրենց չեն առաջացնում ակտիվներ, հետևաբար, օրինակ՝ հարկում կատարելու մտադրությունը չի համարվում անցյալում տեղի ունեցած դեպք, որն առաջացնում է ակտիվ՝ հարկ վճարողի նկատմամբ պահանջի տեսքով:

7.2.2.2 Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը

Չփոխանակվող գործարքից, բացառությամբ անհատույց ծառայություններից, միջոցների ներհոսքը, որը բավարարում է ակտիվի սահմանմանը (տես 7.2.2.1 «Ակտիվի սահմանումը» ենթաբաժինը), պետք է ճանաչվի որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն դեպի կազմակերպություն. և
- բ) ակտիվի իրական արժեքը կարելի է արժանահավատորեն չափել:

7.2.2.2.1 Միջոցների հավանական ներհոսք

Միջոցների ներհոսքը համարվում է հավանական, երբ ավելի հավանական է դրանց տեղի ունենալը, քան՝ չունենալը, այսինքն տեղի ունենալու հավանականությունը պետք է մեծ լինի 50 տոկոսից: Միջոցների ներհոսքի հավանականությունը գնահատելու համար կազմակերպությունը հիմնվում է միջոցների համանման տեսակների հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձի, ինչպես նաև հարկ վճարողի կամ փոխանցողի հետ կապված իր ակնկալիքների վրա: Օրինակ՝ երբ (ա) դոնոր կազմակերպությունը համաձայնվում է միջոցներ փոխանցել հանրային համայնքին (հաշվետու կազմակերպություն), (բ) համաձայնագիրը հանդիսանում է պարտավորեցնող և (գ) դոնոր կազմակերպությունն էլ ունի համաձայնեցված միջոցները փոխանցելու ձևավորված ավանդույթ, այս դեպքում հավանական է, որ տեղի կունենա ներհոսք, չնայած նրան, որ միջոցները չեն փոխանցվել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

7.2.2.2.2 Գործարքի փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչներ

Գործարքը միաժամանակ կարող է ունենալ երկու բաղադրիչ՝ փոխանակվող և չփոխանակվող: Երբ ակտիվը ձեռք է բերվում այնպիսի գործարքի միջոցով, որն ունի և փոխանակվող,

և չփոխանակվող բաղադրիչ, ապա կազմակերպությունը ճանաչում է փոխանակվող բաղադրիչը սույն ուղեցույցի համապատասխան այլ բաժինների սկզբունքների և պահանջների համաձայն, իսկ չփոխանակվող բաղադրիչը՝ սույն բաժնի սկզբունքների և պահանջների համաձայն: Որոշելու համար, թե արդյոք գործարքն ունի որոշակիացվող փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչներ, կատարվում է մասնագիտական դատողություն: Այն դեպքում, երբ առանձին հնարավոր չէ տարբերակել փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչները, գործարքը դիտվում է որպես չփոխանակվող գործարք:

7.2.2.3 Ակտիվների չափումը սկզբնապես ճանաչման պահին

Չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվը սկզբնապես պետք է չափվի իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ», 2 «Պաշարներ» 3 «Ոչ նյութական ակտիվներ» և 4 «Ներդրումային գույք» բաժինների համաձայն, չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվները չափվում են իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

7.2.3 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը և չափումը

7.2.3.1 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը

Որպես ակտիվ ճանաչված չփոխանակվող գործարքից միջոցների ներհոսքը պետք է ճանաչվի որպես հասույթ, բացառությամբ այն մասով, որ մասով այդ նույն ներհոսքի գծով ճանաչվում է պարտավորություն:

Երբ կազմակերպությունը կատարում է որպես ակտիվ ճանաչված չփոխանակվող գործարքից միջոցների ներհոսքի գծով որպես պարտավորություն ճանաչված ներկա պարտականությունը, այն պետք է նվազեցնի ճանաչված պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ճանաչի այդ նվազեցմանը հավասար գումարի չափով հասույթ:

Օրինակ՝

Համայնքը կառավարությունից ստացել է պարարտանյութ գյուղացիական տնտեսություններին անհատույց բաշխելու համար: Սահմանված ժամկետում չբաշխելու դեպքում համայնքը պարտավոր է պարարտանյութի չբաշխված մասը հետ վերադարձնել կառավարությունը (նշված պահանջը հաղիսանում է «պայման»): Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Պարարտանյութի (իրական արժեքով) համայնք մուտքագրման և մուտքագրված պարարտանյութի գծով ճանաչված պարտավորության (հետաձգված հասույթի) արտացոլումը.

Դեբեդ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

Կրեդիտ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

2. Գյուղացիական տնտեսություններին բաշխված պարարտանյութի ծախս ճանաչումը.

Դեբեդ 7594 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների ինքնարժեք»

Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

3. Գյուղացիական տնտեսություններին բաշխման նպատակով ստացված պարարտանյութի բաշխմանը զուգընթաց՝ պարարտանյութի գծով ճանաչված պարտավորության (հետաձգված հասույթի) վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթին.

Դեբեդ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

Կրեդիտ 6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով սրացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»

Երբ կազմակերպությունը չփոխանակվող գործարքի արդյունքում ճանաչում է զուտ ակտիվների աճ, ապա այն ճանաչում է հասույթ, եթե այդ աճը միաժամանակ չի հանգեցրել պարտավորության ճանաչման: Եթե կազմակերպությունը ճանաչել է չփոխանակվող գործարքից առաջացող միջոցների ներհոսքի գծով պարտավորություն և, երբ պարտավորությունը նվազել է հարկվող դեպքի տեղի ունենալու կամ պայմանի բավարարման հետևանքով, ապա այն ճանաչում է հասույթ:

7.2.3.2 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի չափում

Չփոխանակվող գործարքներից առաջացող հասույթը պետք է չափվի կազմակերպության կողմից ճանաչված զուտ ակտիվների աճի գումարով:

Երբ չփոխանակվող գործարքի արդյունքում կազմակերպությունը ճանաչում է ակտիվ, ապա այն նաև ճանաչում է 7.2.2.3 «Ակտիվների չափումը սկզբնապես ճանաչման պահին» ենթաբաժնի համաձայն չափված՝ ակտիվի գումարին համարժեք հասույթը, եթե կազմակերպությունից միաժամանակ չի պահանջվում ճանաչել պարտավորություն: Եթե պահանջվում է ճանաչել պարտավորություն, այն պետք է չափվի 7.2.4.2 «Սկզբնապես ճանաչման պահին պարտավորությունների չափում» ենթաբաժնի պահանջների համաձայն, իսկ զուտ ակտիվների աճի գումարը, եթե առկա է, պետք է ճանաչվի որպես հասույթ: Երբ պարտավորությունը նվազում է հարկվող դեպքի տեղի ունենալու կամ պայմանի բավարարման հետևանքով, պարտավորության նվազեցված գումարը ճանաչվում է որպես հասույթ:

7.2.4 Ներկա պարտականություններ. ճանաչումը որպես պարտավորություն և սկզբնապես ճանաչման պահին այդ պարտավորության չափումը

7.2.4.1 Ներկա պարտականության ճանաչումը որպես պարտավորություն

Պարտավորությունը կազմակերպության ներկա պարտականությունն է՝ որպես կատարված (անցյալ) գործառնությունների (դեպքերի) արդյունք, որի մարումը ակնկալվում է, որ կհանգեցնի կազմակերպությունից տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների արտահոսքի:

Չփոխանակվող գործարքից առաջացող ներկա պարտականությունը, որը բավարարում է պարտավորության սահմանմանը, պետք է ճանաչվի որպես պարտավորություն այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների արտահոսք. և
- բ) պարտականության գումարը կարող է արժանահավատորեն գնահատվել:

7.2.4.1.1 Ներկա պարտականություն

Ներկա պարտականությունը որոշակի ձևով գործելու կամ դրսևորելու պարտավորվածություն է, որը ցանկացած չփոխանակվող գործարքի գծով կարող է առաջացնել պարտավորություն: Ներկա պարտականությունները կարող են պարտադրվել օրենսդրությամբ կամ այլ իրավական ակտերով կամ պարտավորեցնող համաձայնություններով սահմանված ամրագրված դրույթներով, որոնք սահմանում են փոխանցումների հիմքերը:

Շատ դեպքերում, չփոխանակվող գործարքներում ակտիվները (տրանսֆերտները) փոխանցվում են հանրային հատվածի կազմակերպություններին օրենսդրության կամ այլ իրավական ակտերի կամ պարտավորեցնող համաձայնությունների համաձայն, որոնք սահմանում են պայմաններ (տես 7.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժինը): Նման դեպքերում տրանսֆերտների փոխանցումը հանգեցնում են ներկա պարտականության:

Գործունեության սովորական ընթացքում հաշվետու կազմակերպությունը կարող է ստանալ միջոցներ նախքան հարկվող դեպքի տեղի ունենալը: Նման հանգամանքներում, կանխավճարային գումարին հավասար գումարի չափով ճանաչվում է պարտավորություն՝ քանի դեռ տեղի չի ունեցել հարկվող դեպքը:

Եթե հաշվետու կազմակերպությունը տրանսֆերտները ստանում է նախքան փոխանցման պարտավորեցնող համաձայնության առկայությունը, ապա այն ճանաչում է կանխավճարային գումարի գծով պարտավորությունը՝ մինչև այն պահը, երբ համաձայնությունը դառնում է պարտավորեցնող:

7.2.4.2 Սկզբնապես ճանաչման պահին պարտավորությունների չափում

Որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը պետք է լինի հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ներկա պարտականությունը մարելու համար պահանջվող գումարի լավագույն գնահատականը:

Գնահատականը պետք է հաշվի առնի ճանաչման ենթակա պարտավորությունն առաջացնող իրադարձություններին առնչվող ռիսկերն ու անորոշությունները: Երբ փողի արժեքը ժամանակի մեջ էական է, պարտավորությունը պետք է չափվի պարտականության մարման համար պահանջվող գումարի ներկա արժեքով:

7.2.5 Հարկերի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը

7.2.5.1 Հարկերի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի հարկերի հետ կապված ակտիվը, երբ հարկվող դեպքը տեղի է ունենում և բավարարվում են ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Ակտիվի ճանաչման չափանիշները ներկայացված է սույն ուղեցույցի 7.2.2.2 «Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը» ենթաբաժնում:

Օրենքի համաձայն հարկումից հասույթ առաջանում է միայն պետության՝ ի դեմս կառավարության կամ տեղական կառավարման մարմնի (համայնքի) համար, այլ ոչ՝ այլ կազմակերպությունների համար: Օրինակ, երբ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից հավաքագրվում է համայնքի բյուջե վճարման ենթակա գույքահարկը, ապա ակտիվները և հասույթները հաշվեգրվում են համայնքին, այլ ոչ թե համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին:

Հարկերը բավարարում են չփոխանակվող գործարքի սահմանմանը, քանի որ հարկ վճարողը միջոցները փոխանցում է պետությանը (կառավարությանը կամ համայնքին)՝ առանց դրա դիմաց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ստանալու: Չնայած հարկ վճարողը կարող է օգուտ քաղել պետության կողմից սահմանված սոցիալական մի շարք ծրագրերից, այնուհանդերձ, դրանք ուղղակիորեն փոխանակմամբ չեն տրամադրվում որպես հարկերի վճարումների դիմաց փոխհատուցում:

7.2.5.1.1 Հարկվող դեպք

Հարկվող դեպքը դեպք է, որը օրենսդիր, գործադիր կամ այլ մարմնի կողմից սահմանված կարգով սահմանվել է որպես հարկվող: Եթե այլ կերպ սահմանված չէ օրենսդրությամբ կամ այլ իրավական ակտերով, ընդունվում է, որ հարկվող դեպքը՝

- ա) գույքահարկի և հողի հարկի համար, այն ամսաթվի կամ ժամանակաշրջանի կետանցն է, որի դրությամբ կիրառվում է հարկը.
- բ) աղբահանության վճարների համար, այն ամսաթվի կամ ժամանակաշրջանի կետանցն է, որի դրությամբ գանձվում է վճարը.
- գ) «մանկապարտեզների» վճարների համար, այն ամսաթվի կամ ժամանակաշրջանի կետանցն է, որի դրությամբ գանձվում է վճարը:

7.2.5.1.2 Հարկերի գծով կանխավճարային մուտքերը

Հարկերի գծով միջոցները, որոնք ստացվում են նախքան հարկվող դեպքի տեղի ունենալը, ճանաչվում են որպես ակտիվ և պարտավորություն (կանխավճարային մուտքեր), քանի որ դեպքը, որն առաջացնում է հարկի նկատմամբ կազմակերպության իրավունք դեռևս չի կատարվել և չեն բավարարվել չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչման չափանիշները (տես 7.2.3.1 «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը»

ենթաբաժին), չնայած այն հանգամանքին, որ կազմակերպությունն արդեն ունեցել է միջոցների ներհոսք:

Հարկերի գծով կանխավճարային մուտքերը էականորեն չեն տարբերվում այլ կանխավճարային մուտքերից, հետևաբար, պարտավորությունը պետք է ճանաչվի քանի դեռ հարկվող դեպքը տեղի չի ունեցել: Երբ հարկվող դեպքը տեղի է ունենում, պարտավորությունը դադարում է և հասույթը ճանաչվում է:

7.2.5.2 Հարկվող գործարքներից առաջացող ակտիվների չափում

Հարկվող գործարքներից առաջացող ակտիվները պետք է չափվեն ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրենց իրական արժեքով:

Նշվածը բխում է 7.2.2.3 «Ակտիվների չափումը սկզբնական ճանաչման պահին» ենթաբաժնի պահանջներից, քանի որ հարկումը հանդիսանում է չփոխանակվող գործարք: Հարկվող գործարքներից առաջացող ակտիվները չափվում են կազմակերպություն միջոցների ներհոսքի լավագույն գնահատականով:

Համայնքներում հարկվող գործարքներից առաջացող ակտիվների չափման համար հիմք են հանդիսանում՝

- ա) հարկ վճարողների (հարկային գործակալների) կողմից համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին ներկայացված հաշվետվությունները և հաշվարկները, եթե հարկերի հաշվարկման պատասխանատվությունը կրում են հարկ վճարողները (հարկային գործակալները), և
- բ) համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի հաշվարկները (օրինակ՝ ֆիզիկական անձանցից գանձվող հողի հարկը և գույքահարկը), եթե հարկերի հաշվարկման պատասխանատվությունը կրում է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը:

7.2.6 Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը

7.2.6.1 Տրանսֆերտների տեսակները

Տրանսֆերտների տեսակներն են՝

- պաշտոնական դրամաշնորհները,
- ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները,
- տույժերը և տուգանքները:

Պաշտոնական դրամաշնորհները ոչ պարտադիր փոխանցումներ/հատկացումներ են, որոնք պետությունը և/կամ համայնքը կարող է ստանալ օտարերկրյա պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից, օտարերկրյա պետությունների համայնքներից և կառավարման այլ մակարդակներից:

Ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները կամավոր նվիրատվություններ են, որոնք պետությունը և/կամ համայնքը կարող է ստանալ ներքին կամ արտաքին ոչ պաշտոնական աղբյուրներից՝ մասնավորապես, ֆիզիկական անձանցից, կազմակերպություններից, հիմնադրամներից, և այլ աղբյուրներից (բացառությամբ պետական կառավարման մարմինների, միջազգային կազմակերպությունների և օտարերկրյա պետությունների կամ դրանց տեղական

ինքնակառավարման մարմինների):

Դրամաշնորհները կարող են ստացվել ինչպես դրամական, այնպես էլ բնաիրային տեսքով:

Պաշտոնական և ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները կարող են լինել ընթացիկ և կապիտալ:

Տույժերը և տուգանքները հանրային հատվածի կազմակերպության (համայնքի) կողմից, դատարանի կամ օրենքը կիրարկող այլ մարմնի (համայնքի) որոշմամբ, ֆիզիկական անձանցից կամ կազմակերպություններից ստացված կամ ստացման ենթակա դրամական միջոցներն են՝ որպես նշված ֆիզիկական անձի կամ կազմակերպության կողմից օրենսդրության կամ այլ իրավական ակտերի պահանջները խախտման հետևանք:

7.2.6.2 Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը

Ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի տրանսֆերտների գծով ակտիվը, երբ փոխանցվող միջոցները համապատասխանում են ակտիվի սահմանմանը և բավարարում են ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Ակտիվի սահմանումը ներկայացված է սույն ուղեցույցի 7.2.2.1 «Ակտիվի սահմանումը» ենթաբաժնում, իսկ ճանաչման չափանիշները՝ 7.2.2.2 «Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը» ենթաբաժնում:

Կազմակերպությունը վերլուծում է տրանսֆերտի համաձայնագրերում ներառված բոլոր ամրագրված դրույթները՝ որոշելու համար, թե արդյոք փոխանցված միջոցների ստացման դեպքում կրելու է պարտավորություն, թե ոչ:

Չափումը

Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվները պետք է չափվեն ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրենց իրական արժեքով:

Նշվածը բխում է 7.2.2.3 «Ակտիվների չափումը սկզբնական ճանաչման պահին» ենթաբաժնի պահանջներից, քանի որ տրանսֆերտը հանդիսանում է չփոխանակվող գործարք:

Սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ», 2 «Պաշարներ» 3 «Ոչ նյութական ակտիվներ» և 4 «Ներդրումային գույք» բաժինների համաձայն, չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվները չափվում են իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Ֆինանսական գործիքները, ներառյալ՝ ստացման ենթակա դրամական միջոցները և տրանսֆերտները, որոնք բավարարում են ֆինանսական գործիքի սահմանմանը, նույնպես չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով:

Կազմակերպությունները պետք է մշակեն ակտիվների ճանաչման և չափման հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, որը պետք է համապատասխանի ՀՀՀՀՍ-ի համապատասխան բաժիններին:

7.2.6.2.1 Ֆինանսական համահարթեցման դոկտրինաներից և այլ դոկտրինաներից առաջացող հասույթների ճանաչումը և չափումը

Ֆինանսական համահարթեցման դոկտրինաները համայնքների ներդաշնակ զարգացումն

ապահովելու նպատակով, համայնքների բյուջեների համահարթեցման սկզբունքով՝ համայնքի ընթացիկ ծախսերի ծածկման համար պետական բյուջեից անհատույց և անվերադարձ կարգով տրվող դրամական միջոցներ են: Նշվածից հետևում է, որ փոխանցվող ակտիվին (դոտացիաներին) ամրագրված պայմաններ չկան (տես 7.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժինը):

Այլ դոտացիաները համայնքի բյուջեի ընթացիկ ծախսերի ֆինանսավորմանն աջակցելու նպատակով որևէ ծախսատեսակի (ծրագրի) իրականացման հետ չկապակցված, պետական բյուջեից անհատույց և անվերադարձ կարգով տրվող դրամական միջոցներ են:

Ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաները և այլ դոտացիաները հանդիսանում են պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Վերը նշվածներից հետևում է, որ փոխանցվող ակտիվներին (դոտացիաներին) ամրագրված դրույթները չկան (տես 7.2.1.2 «Փոխանցվող ակտիվների գծով ամրագրված դրույթներ» ենթաբաժինը):

Ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաները և այլ դոտացիաները ճանաչվում են որպես ակտիվներ և հասույթ, եթե ստացված ակտիվները բավարարում են ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների և այլ դոտացիաների՝ որպես ակտիվ և հասույթ ճանաչման չափանիշները սովորաբար բավարարվում են, երբ դոտացիաները ստացվում են (մուտքագրվում են համայնքի բյուջե):

Սկզբնապես ճանաչման պահին դոտացիաները չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով:

Դոտացիաների իրական արժեքը ստացված դրամական միջոցների անվանական (նոմինալ) գումարն է:

7.2.6.2.2 Սուբվենցիաներից առաջացող հասույթների ճանաչումը և չափումը

Սուբվենցիաները համայնքի կողմից իրականացվող առանձին նպատակային ծախսատեսակի (ծրագրի) կատարման համար պետական բյուջեից անհատույց և անվերադարձ կարգով տրվող դրամական միջոցներ են: ՀՀ կառավարությունը իրավասու է հետ պահանջել համայնքից պետական բյուջեից համայնքին հատկացված սուբվենցիաների ոչ նպատակին ծախսված գումարները: Սուբվենցիաները հանդիսանում են պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Վերը նշվածից հետևում է, որ փոխանցվող ակտիվին (սուբվենցիաներին) ամրագրված դրույթները հանդիսանում են պայմաններ (տես 7.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժինը), հետևաբար սկզբնական ճանաչման պահին սուբվենցիաները ճանաչվում են որպես ակտիվներ և պարտավորություններ (հետաձգված հասույթներ):

Սկզբնապես սուբվենցիաները ճանաչվում են՝

- որպես ակտիվներ, եթե ստացված ակտիվները բավարարում են ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները, և

- որպես պարտավորություններ (հետաձգված հասույթներ), եթե սուբվենցիային ամրագրված դրույթներից առաջացող ներկա պարտականությունները բավարարում են պարտավորության սահմանմանը և պարտավորության ճանաչման չափանիշները, ինչպես ներկայացված է 7.2.4.1 «Ներկա պարտականությունների ճանաչումը որպես պարտավորություն» ենթաբաժնում:

Սուբվենցիաները՝ որպես ակտիվ և պարտավորություն ճանաչման չափանիշները սովորաբար բավարարվում են, երբ սուբվենցիաները ստացվում են (մուտքագրվում են համայնքի բյուջե):

Սկզբնապես ճանաչման պահին սուբվենցիաները (ակտիվները և պարտավորությունները) չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով: Սուբվենցիաների իրական արժեքը ստացված դրամական միջոցների անվանական (նոմինալ) գումարն է:

Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց պարտավորությունները (հետաձգված հասույթները) մարվում են և ճանաչվում են հասույթ՝ մարված գումարի չափով:

7.2.6.2.3 Պարտքի ներումից առաջացող հասույթի ճանաչումը և չափումը

Կազմակերպությունը պարտքի ներման հետ կապված հասույթը ճանաչում է, երբ նախկինում ճանաչված պարտքը այլևս չի բավարարում պարտավորության սահմանմանը կամ պարտավորության ճանաչման չափանիշները, պայմանով, որ պարտքի ներումը չի բավարարում սեփականատերերի կողմից ներդրումների սահմանմանը: Պարտքի ներումները հանդիսանում են ինչպես պաշտոնական, այնպես էլ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Պարտքի ներումից առաջացող հասույթը չափվում է ներված պարտքի իրական արժեքով: Նշվածը, սովորաբար, ներված պարտքի հաշվեկշռային արժեքն է:

7.2.6.3 Տույժերից և տուգանքներից առաջացող հասույթի ճանաչումը և չափումը

Տույժերը և տուգանքները հանրային հատվածի կազմակերպության (համայնքի) կողմից, դատարանի կամ օրենքը կիրարկող այլ մարմնի (համայնքի) որոշմամբ, ֆիզիկական անձանցից կամ կազմակերպություններից ստացված կամ ստացման ենթակա տնտեսական օգուտներն են կամ օգտակար պոտենցիալը՝ որպես նշված ֆիզիկական անձի կամ կազմակերպության կողմից օրենսդրության կամ այլ իրավական ակտերի պահանջները խախտման հետևանք:

Տույժերը և տուգանքները սովորաբար կազմակերպությունից պահանջում են դրամական միջոցների ֆիքսված գումարի փոխանցում բյուջե և պետության (համայնքի) համար չեն առաջացնում որևէ պարտականություն, որը կարող է ճանաչվել որպես պարտավորություն: Հետևաբար, տույժերը և տուգանքները ճանաչվում են որպես հասույթ, եթե դեբիտորական պարտքը բավարարում է ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Երբ կազմակերպությունը տույժերը և տուգանքները հավաքագրում է գործակալի իրավասությամբ, ապա դրանք չեն համարվում հավաքագրող գործակալի հասույթ:

Օրինակ՝

Հարկ վճարողը գույքահարկի վճարումը ուշացնելու համար համայնքին պետք է վճարի

տույժեր: Տույժերը, որպես գործակալ, գանձվում է համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից: Նշված տույժերը կհանդիսանան համայնքի հասույթ, այլ ոչ թե համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի հասույթ:

Տույժերից և տուգանքներից առաջացող ակտիվները և հասույթը չափվում են կազմակերպություն միջոցների ներհուսքի լավագույն գնահատականով:

7.2.6.4 Ժառանգության՝ որպես ակտիվ ու հասույթ ճանաչումը և չափումը

Ժառանգությունը մահացած անձի կտակի պայմանների համաձայն կատարվող փոխանցումն է: Անցյալում կատարված դեպքը, որն առաջացնում է ժառանգության գծով ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների վերահսկում, տեղի է ունենում, երբ կազմակերպությունն ունի անվերապահորեն պարտադրող պահանջ, օրինակ՝ կտակի վավերացված օրինակի տրամադրումը: Ժառանգությունները հանդիսանում են ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Ժառանգությունը ճանաչվում է որպես հասույթը, եթե ստացման ենթակա ակտիվները բավարարում են ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Ժառանգությունը որպես ակտիվ և հասույթ չափվում է ստացված կամ ստացման ենթակա միջոցների իրական արժեքով: Կտակված ակտիվների իրական արժեքը որոշվում է այնպես, ինչպես նվերների և նվիրատվությունների իրական արժեքը, ինչպես սահմանված է 7.2.6.5 «Նվերների և նվիրատվությունների՝ որպես ակտիվ և հասույթ ճանաչումը և չափումը» ենթաբաժնում:

7.2.6.5 Նվերների և նվիրատվությունների՝ որպես ակտիվ և հասույթ ճանաչումը և չափումը

Նվերներն ու նվիրատվությունները ֆիզիկական անձանց կամ այլ կազմակերպությունների կողմից համայնքին կամ այլ կազմակերպությանն ակտիվների (ներառյալ՝ դրամական միջոցներ կամ այլ դրամային ակտիվներ, անհատույց ապրանքներ և ծառայություններ) կամավոր տրանսֆերտներն են, որոնք, սովորաբար, կատարվում են առանց որևէ ամրագրված դրույթների: Նվիրատվությունները հանդիսանում են ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Նվերները և նվիրատվությունները (բացառությամբ անհատույց ծառայությունները) ճանաչվում են որպես ակտիվներ և հասույթ, եթե ստացման ենթակա ակտիվները բավարարում են ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Դրամական միջոցների, ինչպես նաև այլ ակտիվների տեսքով նվերների և նվիրատվությունների դեպքում, անցյալում տեղի ունեցած դեպքը, որն առաջացնում է ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների վերահսկում, սովորաբար նվերի կամ նվիրատվության ստացումն է:

Անհատույց ծառայությունների տեսքով նվերները կամ նվիրատվությունները չեն ճանաչվում:

Սկզբնապես ճանաչման պահին նվերներն ու նվիրատվությունները չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով:

Դրամական միջոցների իրական արժեքը դրանց անվանական (նոմինալ) գումարն է: Այլ ակտիվների իրական արժեքը որոշվում է «Հողամասերի և շենքերի գնահատման ուղեցույցում»՝ հողամասերի և շենքերի իրական արժեքը որոշելու համար ներկայացված

մոտեցումների համաձայն:

7.2.6.6 Անհատույց ծառայություններ

Կազմակերպությունը անհատույց ծառայությունները չի ճանաչում որպես հասույթ և ակտիվ:

7.3 Զփոխանակվող գործարքներից հասույթի փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

7.3.1 Հարկումից, ինչպես նաև տույժերի ու տուգանքների գծով հասույթի փաստաթղթավորումը

Հարկերի հաշվարկը, ինչպես նաև դրանց գծով տույժերի և տուգանքների հաշվարկը վարվում է հաշվապահական հաշվառումից առանձնացված՝ այդ նպատակով ստեղծված համապատասխան անալիտիկ հաշվառման միջոցով (այսուհետ՝ «Հարկերի և այլ վճարների անալիտիկ հաշվառման համակարգ»):

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի կողմից հարկումից հասույթը ճանաչելու համար «Հարկերի և այլ վճարների անալիտիկ հաշվառման համակարգում» առկա տվյալների հիման վրա կազմվում է «Գույքահարկի և հողի հարկի ամփոփ հաշվարկը» (Ձև ՀԿ-1), որի օրինակելի ձևն ունի հետևյալ տեսքը՝

Կազմակերպության անվանումը		Հաստատում են՝		Մաշտունը		Ստորագրություն		Անուն, ազգանուն					
ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԱՐԿ													
Գույքահարկի և հողի հարկի													
Հաշվետու ժամանակաշրջանը _____													
Հ/Հ	Հարկատեսակը	Մնացորդ ժամանակաշրջանի սկզբին			Հաշվետու ժամանակաշրջանում հաշվարկված		Հաշվետու ժամանակաշրջանում հավաքված գումարներ (Բյուջեի մուտքեր)			Կանխավճարի հաշվի դեբիտորական մարում	Մնացորդ ժամանակաշրջանի սկզբին		
		Հարկերի գծով դեբիտորական պարտքեր	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքեր	Ստացված կանխավճարներ	հարկեր	տույժեր և տուգանքներ	Հարկերի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում	Կանխավճարի արի առաջացում		Հարկերի գծով դեբիտորական պարտքեր	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքեր	Ստացված կանխավճարներ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Գույքահարկ՝ անշարժ գույքից												
2	Գույքահարկ՝ փոխադրամիջոցներից												
3	Հողի հարկ												
4													
5													

Հաշվարկը պատրաստեց՝ _____ Մաշտունը _____ Ստորագրություն _____ Անուն, ազգանուն _____

7.3.2 Այլ պարտադիր վճարների գծով հասույթի փաստաթղթավորումը

Այլ պարտադիր վճարների (աղբահանության վճար, «մանկապարտեզների» վճար և այլն) հաշվարկը վարվում է հաշվապահական հաշվառումից առանձնացված՝ այդ նպատակով ստեղծված համապատասխան անալիտիկ հաշվառման միջոցով (այսուհետ՝ «Հարկերի և այլ վճարների անալիտիկ հաշվառման համակարգ»):

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի կողմից այլ պարտադիր վճարների գծով հասույթը ճանաչելու համար «Հարկերի և այլ վճարների անալիտիկ հաշվառման համակարգում» առկա տվյալների հիման վրա կազմվում է «Տուրքերի և այլ

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

պարտադիր վճարների ամփոփ հաշվարկը» (Ձև ՀԿ-2), որի օրինակելի ձևն ունի հետևյալ տեսքը՝

Հաստատում են՝		Պաշտոնը		Ստորագրություն		Անուն, ազգանուն							
Կազմակերպության անվանումը		Պաշտոնը		Ստորագրություն		Անուն, ազգանուն							
ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԱՐԿ													
տուրքերի և այլ պարտադիր վճարների													
Հաշվետու ժամանակաշրջանը _____													
Կազմման ամսաթիվը _____													
Հ/Հ	Պարտադիր վճարը	Մնացորդ ժամանակաշրջանի սկզբին			Հաշվետու ժամանակաշրջանում հաշվարկված		Հաշվետու ժամանակաշրջանում հավաքագրված գումարներ (Բյուջեի մուտքեր)			Կանխավճարի հաշվի դեբիտորական պարտքի մարում	Մնացորդ ժամանակաշրջանի սկզբին		
		Պարտադիր վճարների գծով դեբիտորական պարտքեր	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքեր	Սուսցված կանխավճարներ	Պարտադիր վճարների	տույժեր և տուգանքներ	Պարտադիր վճարների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում	Կանխավճարի արի առաջացում		Պարտադիր վճարների գծով դեբիտորական պարտքեր	Տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքեր	Սուսցված կանխավճարներ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Աղբահանության վճար												
2	Տեղական տուրքեր												
3													
3													
4													
5													
Հաշվարկը պատրաստեց՝		Պաշտոնը		Ստորագրություն		Անուն, ազգանուն							

7.4 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

7.4.1 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում են չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի՝ հարկումից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են 64 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի հասույթներ. Հարկումից հասույթներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվները՝

- 642 «Գույքային հարկերի գծով հասույթ».
- 645 «Պարտադիր վճարների գծով բյուջեի հասույթներ»:

645 «Պարտադիր վճարների գծով բյուջեի հասույթներ» առաջին կարգի հաշվում համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքերի և վճարների հաշվառման համար երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվներ նախատեսված չեն: Համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքերի և վճարների վերաբերյալ առավել մանրամասնեցված տեղեկատվություն ստանալու նպատակով անհրաժեշտ է 645 «Պարտադիր վճարների գծով բյուջեի հասույթներ» առաջին կարգի հաշվին կից բացել 6458 «Համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքեր և վճարներ» երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվ և դրան կից համապատասխան ենթաանալիտիկ հաշիվներ (օրինակ՝ 64581 «Աղբահանության վճարների գծով հասույթ», 64582 «Ծնողական» վճարների գծով հասույթ» և այլն): Նմանապես, անհրաժեշտ է համապատասխան ենթաանալիտիկ հաշիվներ բացել 231 «Դեբիտորական պարտքեր

հարկման գծով» և 531 «Ստացված կանխավճարներ հարկման գծով» հաշիվներին կից:

Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի՝ տույժերից և տուգանքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են 65 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի հասույթներ. Տույժեր և տուգանքներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվները՝

- 651 «Կազմակերպություններից գանձվող տույժերից և տուգանքներից հասույթներ».
- 652 «Տնտեսավարող այլ սուբյեկտներից գանձվող այլ տույժերի ու տուգանքների գծով հասույթներ»:

Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի՝ պաշտոնական դրամաշնորհներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են 66 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի հասույթներ. Պաշտոնական դրամաշնորհներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվները՝

- 661 «Այլ պետություններից ստացված պաշտոնական դրամաշնորհների գծով հասույթներ».
- 662 «Միջազգային կազմակերպություններից ստացված արտաքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով հասույթներ».
- 663 «Կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ներքին դրամաշնորհների/պաշտոնական տրանսֆերտների գծով հասույթներ»:

Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի այլ (64-րդ, 65-րդ և 66-րդ խմբերում չներառված) հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են 67 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի այլ հասույթներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվները՝

- 671 «Ոչ պաշտոնական արտաքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ».
- 672 «Ոչ պաշտոնական ներքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ».
- 679 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի այլ հասույթներ»:

7.4.2 Չփոխանակվող գործարքների գծով հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

7.4.2.1 Հարկումից, ինչպես նաև տույժերի ու տուգանքների գծով հասույթի արտացոլում.

1. Հարկումից հասույթի ճանաչում.

ա) Հարկերի և պարտադիր վճարների գծով համայնքի բյուջեի հասույթների արտացոլում.

- գույքային հարկի գծով հասույթներ.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով հասույթների արտացոլում 	23121 «Դեբիտորական պարտքեր անշարժ գույքից գույքահարկի գծով»	64211 «Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով հասույթների արտացոլում 	23122 «Դեբիտորական պարտքեր փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»	64221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող գույքահարկի գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հողի հարկի գծով հասույթների արտացոլում 	23123 «Դեբիտորական պարտքեր հողի հարկի գծով»	64212 «Հողի հարկի գծով հասույթներ»

- տեղական տուրքերի և պարտադիր վճարների գծով հասույթներ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի (տեղական) տուրքերի գծով հասույթների արտացոլում 	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»	6458 «Համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքեր և վճարներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի (տեղական) վճարների գծով հասույթների արտացոլում 	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»	6458 «Համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքեր և վճարներ»

բ) կազմակերպություններից և ֆիզիկական անձանցից համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով հասույթների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> «ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով հասույթների արտացոլում» 	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»	6511 «ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար պետական և համայնքային բյուջեներ գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> «Համայնքի բյուջե գանձվող այլ տույժերի և տուգանքների գծով հասույթների արտացոլում» 	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»	6512 «Պետական և համայնքային բյուջե մուտքագրվող այլ տույժեր ու տուգանքներ»

2. Հարկերի, պարտադիր վճարների ինչպես նաև տույժերի ու տուգանքների գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

ա) հարկման գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

▪ գույքային հարկի գծով դրամական ներհոսքեր.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> «Անշարժ գույքի հարկի գծով դրամական ներհոսքեր» 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	971211 «Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> «Ֆոխադրամիջոցներից գույքահարկի գծով դրամական ներհոսքեր» 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող գույքահարկի գծով ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> «Հողի հարկի գծով դրամական ներհոսքեր» 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	971212 «Հողի հարկի գծով ներհոսքեր»

▪ պարտադիր վճարների գծով դրամական ներհոսքեր

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> «Համայնքի (տեղական) տուրքերի գծով դրամական ներհոսքեր» 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	971492 «Համայնքի բյուջե վճարվող այլ տուրքեր և վճարներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի (տեղական) վճարների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	971492 «Համայնքի բյուջե վճարվող այլ տուրքեր և վճարներ»
---	-----------------------------	--

բ) տույժերի և տուգանքների գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	97431 «Տույժերից և տուգանքներից ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի բյուջե գանձվող այլ տույժերի և տուգանքների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	97431 «Տույժերից և տուգանքներից ներհոսքեր»

3. Հարկերի, ինչպես նաև տույժերի ու տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարման արտացոլում.

ա) հարկման գծով դեբիտորական պարտքերի մարում.

- հարկերի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	971211 «Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով ներհոսքեր»	23121 «Դեբիտորական պարտքեր անշարժ գույքից գույքահարկի գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող գույքահարկի գծով ներհոսքեր»	23122 «Դեբիտորական պարտքեր փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

<ul style="list-style-type: none"> Հողի հարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	971212 «Հողի հարկի գծով ներհոսքեր»	23123 «Դեբիտորական պարտքեր հողի հարկի գծով»
--	------------------------------------	---

▪ պարտադիր վճարների գծով դեբիտորական պարտքի մարում դրամական ներհոսքերով

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի (տեղական) տուրքերի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	971492 «Համայնքի բյուջե վճարվող այլ տուրքեր և վճարներ»	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Համայնքի (տեղական) վճարների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	971492 «Համայնքի բյուջե վճարվող այլ տուրքեր և վճարներ»	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»

▪ հարկերի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	53121 «Ստացված կանխավճարներ անշարժ գույքից գույքահարկի գծով»	23121 «Դեբիտորական պարտքեր անշարժ գույքից գույքահարկի գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	53122 «Ստացված կանխավճարներ փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»	23122 «Դեբիտորական պարտքեր փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Հողի հարկի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	53123 «Ստացված կանխավճարներ հողի հարկի գծով»	23123 «Դեբիտորական պարտքեր հողի հարկի գծով»

- պարտադիր վճարների գծով դեբիտորական պարտքի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի (տեղական) տուրքերի գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5319 «Ստացված կանխավճարներ այլ հարկերի գծով»	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի (տեղական) վճարների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5319 «Ստացված կանխավճարներ այլ հարկերի գծով»	2319 «Դեբիտորական պարտքեր այլ հարկման գծով»

բ) *Կազմակերպություններից և ֆիզիկական անձանցից համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում.*

- տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	97431 «Տույժերից և տուգանքներից ներհոսքեր»	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի բյուջե գանձվող այլ տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	97431 «Տույժերից և տուգանքներից ներհոսքեր»	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»

- տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար համայնքի բյուջե գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5332 «Ստացված կանխավճարներ բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Համայնքի բյուջե գանձվող այլ տույժերի և տուգանքների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5332 «Ստացված կանխավճարներ բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»	2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող տույժերի ու տուգանքների գծով»

7.4.2.2 Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների գծով հասույթի արտացոլում.

1. Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների գծով հասույթի ճանաչում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ընթացիկ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	66311 «Ընթացիկ ներքին դոտացիաների գծով հասույթներ» 66313 «Ընթացիկ ներքին այլ դրամաշնորհների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ կապիտալ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2326 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	6632 «Կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին դրամաշնորհների/պաշտոնական տրանսֆերտների գծով հասույթներ»

2. Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ընթացիկ դրամաշնորհների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	973311 «Ընթացիկ դոտացիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

<ul style="list-style-type: none"> կապիտալ դրամաշնորհների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	97332 «Կապիտալ ներքին դրամաշնորհներից/պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»
--	-----------------------------	--

3. Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ընթացիկ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	973311 «Ընթացիկ դոտացիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»	2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> կապիտալ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	97332 «Կապիտալ ներքին դրամաշնորհներից/պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»	2326 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

4. Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարի հետ հաշվանցմամբ.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ընթացիկ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարի հետ հաշվանցմամբ 	5325 «Ստացված կանխավճարներ կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> կապիտալ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ կանխավճարի հետ հաշվանցմամբ 	5326 «Ստացված կանխավճարներ կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	2326 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

7.4.2.3 Սուբվենցիաների գծով հասույթի արտացոլում.

1. Սուբվենցիաների գծով պայմանների հետ կապված հետաձգված հասույթի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների գծով (ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով) պայմանների հետ կապված հետաձգված հասույթի արտացոլում 	2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների գծով (կապիտալ դրամաշնորհների տեսքով) պայմանների հետ կապված հետաձգված հասույթի արտացոլում 	2326 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ»

2. Սուբվենցիաների գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների (ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով) գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	973312 «Ընթացիկ սուբվենցիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների գծով (կապիտալ դրամաշնորհների տեսքով) գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	97332 «Կապիտալ ներքին դրամաշնորհներից/պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»

3. Սուբվենցիաների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների (ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով) գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհոսքերի միջոցով 	973312 «Ընթացիկ սուբվենցիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»	2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Սուբվենցիաների (կապիտալ դրամաշնորհների տեսքով) գծով դեբիտորական պարտքերի մարում՝ դրամական ներհուքերի միջոցով 	97332 «Կապիտալ ներքին դրամաշնորհներից/պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհուքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»	2326 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

4. Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Որպես պայման սուբվենցիաներին (ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով) ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին 	5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ»	66312 «Ընթացիկ ներքին սուբվենցիաների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Որպես պայման սուբվենցիաներին (կապիտալ դրամաշնորհների տեսքով) ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին 	5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ»	6632 «Կառավարման այլ մակարդակներից ստացված կապիտալ ներքին դրամաշնորհների/պաշտոնական տրանսֆերտների գծով հասույթներ»

5. Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների չկատարման հետևանքով ստացված գումարների հետ վերադարձ.

ա) Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների չկատարման հետևանքով ստացված գումարների հետ վերադարձի գծով դրամական արտահոսքեր.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների չկատարման հետևանքով ստացված գումարների հետ վերադարձի գծով դրամական արտահոսքեր 	09127 «Սուբվենցիաների հետվերադարձման հետ կապված արտահոսքեր»	252 «Գանձապետական հաշիվներ»

բ) Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների չկատարման հետևանքով պարտավորության (հետաձգված հասույթների) մարում դրամական արտահոսքերի հաշվին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների չկատարման հետևանքով պարտավորության (հետաձգված հասույթների) մարում դրամական արտահոսքերի հաշվին 	5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ»	09127 «Սուբվենցիաների հետվերադարձման հետ կապված արտահոսքեր»

7.4.2.4 Համայնքին փոխանցվող ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից (նվերներ, նվիրատվություններ, ժառանգություն և այլն) գծով հասույթի արտացոլում.

1. Համայնքին փոխանցվող ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից (նվերներ, նվիրատվություններ, ժառանգություն և այլն) գծով հասույթների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ոչ պաշտոնական (կամավոր) արտաքին ընթացիկ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2333 «Դեբիտորական պարտքեր ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	671 «Ոչ պաշտոնական արտաքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ■ ոչ պաշտոնական (կամավոր) արտաքին կապիտալ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2334 «Դեբիտորական պարտքեր կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	671 «Ոչ պաշտոնական արտաքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ■ ոչ պաշտոնական (կամավոր) ներքին ընթացիկ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2333 «Դեբիտորական պարտքեր ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	672 «Ոչ պաշտոնական ներքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> ■ ոչ պաշտոնական (կամավոր) ներքին կապիտալ դրամաշնորհների գծով հասույթների արտացոլում 	2334 «Դեբիտորական պարտքեր կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	672 «Ոչ պաշտոնական ներքին դրամաշնորհների/կամավոր տրանսֆերտների գծով հասույթներ»

2. Համայնքին փոխանցվող ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների (նվերներ, նվիրատվություններ, ժառանգություն և այլն) գծով համայնքի բյուջե գումարների մուտքագրում (դրամական ներհոսքեր).

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Արտաքին ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ	97441 «Արտաքին աղբյուրներից ստացված ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից/կամավոր տրանսֆերտներից ներհոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ներքին ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով դրամական ներհոսքեր 	252 «Գանձապետական հաշիվներ»	97442 «Ներքին աղբյուրներից ստացված ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից/կամավոր տրանսֆերտներից ներհոսքեր»

3. Համայնքին փոխանցվող ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերի միջոցով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ■ ոչ պաշտոնական (կամավոր) արտաքին դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերի միջոցով 	97441 «Արտաքին աղբյուրներից ստացված ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից/կամավոր տրանսֆերտներից ներհոսքեր»	2333 «Դեբիտորական պարտքեր ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով» 2334 «Դեբիտորական պարտքեր կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ■ ոչ պաշտոնական (կամավոր) ներքին դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում դրամական ներհոսքերի միջոցով 	97442 «Ներքին աղբյուրներից ստացված ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներից/կամավոր տրանսֆերտներից ներհոսքեր»	2333 «Դեբիտորական պարտքեր ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով» 2334 «Դեբիտորական պարտքեր կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

4. Ոչ պաշտոնական (կամավոր) դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ոչ պաշտոնական (կամավոր) ընթացիկ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5333 «Ստացված կանխավճարներ ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	2333 «Դեբիտորական պարտքեր ընթացիկ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ոչ պաշտոնական (կամավոր) կապիտալ դրամաշնորհների գծով դեբիտորական պարտքերի մարում կանխավճարների հետ հաշվանցմամբ 	5334 «Ստացված կանխավճարներ կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»	2334 «Դեբիտորական պարտքեր կապիտալ ոչ պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

7.4.2.5 Հարկման գծով անհուսալի (անհավաքագրելի) դեբիտորական պարտքերի արտացոլում.

1. Հարկման գծով անհուսալի (անհավաքագրելի) դեբիտորական պարտքերի հետ կապված հնարավոր կորուստների պահուստի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Հարկման գծով անհուսալի (անհավաքագրելի) դեբիտորական պարտքերի հետ կապված հնարավոր կորուստների պահուստի արտացոլում	759 «Չփոխանակվող գործարքների գծով բյուջեների այլ ծախսեր»	2341 «Հարկումից դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ»

2. Հարկման գծով դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստի հակադարձում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Նախկինում որպես անհուսալի ճանաչված դեբիտորական պարտքերի մարման հետևանքով հարկման գծով դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստի հակադարձում	2341 «Հարկումից դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ»	679 «Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի այլ հասույթներ»

3. Օրենսդրությամբ թույլատրված դեպքերում հարկման գծով դեբիտորական պարտքերի դուրսգրում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Օրենսդրությամբ թույլատրված դեպքերում հարկման գծով դեբիտորական պարտքերի դուրսգրում (զիջում, ներում և այլն).	2341 «Հարկումից դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստ»	2312 «Դեբիտորական պարտքեր գույքային հարկերի գծով»
Դեբիտորական պարտքերի դուրսգրում (զիջում, ներում և այլն) պահուստի գերազանցող մասի դեպքում.	759 «Չփոխանակվող գործարքների գծով բյուջեների այլ ծախսեր»	2312 «Դեբիտորական պարտքեր գույքային հարկերի գծով»

7.5 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրի՝ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի բազայում իրականացվող գործողությունները

7.5.1 Հարկումից հասույթ

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի կողմից հարկումից հասույթը արտացոլվում է ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում, որի համար հիմք է հանդիսանում «Գույքահարկի և հողի հարկի ամփոփ հաշվարկը» (Ձև ՀԿ-1):

ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Օրինակ՝ ենթադրենք 2018 թվականի «Գույքահարկի և հողի հարկի ամփոփ հաշվարկի» համաձայն՝

ա) 2018 թվականի համար հաշվարկված փոխադրամիջոցների գույքահարկի գումարը 82,000,000 դրամ է,

բ) 2018 թվականի համար փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով հաշվարկված տույժերի գումարը 1,000,000 դրամ է,

գ) 2018 թվականին փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե է մուտքագրվել 64,000,000 դրամ, որից՝

- 500,000 դրամը՝ տույժերի գծով,
- 3,000,000 դրամը՝ որպես գույքահարկի կանխավճար:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) 2018 թվականի համար հաշվարկված փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով հասույթի արտացոլում¹⁶.

Դեբետ 23122 «Դեբիտորական պարտքեր փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»

82,000,000 դրամ

Կրեդիտ 64221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող գույքահարկի գծով հասույթներ»

¹⁶ Հարկումից հասույթի հաշվապահական ձևակերպումները «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվեն առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

բ) 2018 թվականի համար գույքահարկի գծով հաշվարկված տույժերի արտացոլում¹⁷.

Դեբետ 2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող
տույժերի ու տուգանքների գծով»

Կրեդիտ 6511 «ՀՀ հարկային օրենսդրությունը խախտելու 1,000,000 դրամ
համար պետական և համայնքային բյուջեներ
գանձվող տույժերի և տուգանքների գծով
հասույթներ»

գ) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում¹⁸.

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող 64,000,000 դրամ
գույքահարկի գծով ներհոսքեր»

դ) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին հարկման գծով դեբիտորական պարտքի մարում¹⁹.

Դեբետ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող
գույքահարկի գծով ներհոսքեր»

60,500,000 դրամ

Կրեդիտ 23122 «Դեբիտորական պարտքեր
փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»

ե) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին տույժերի գծով դեբիտորական պարտքի մարում²⁰.

Դեբետ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող
գույքահարկի գծով ներհոսքեր»

500,000 դրամ

Կրեդիտ 2332 «Դեբիտորական պարտքեր բյուջեներ վճարվող
տույժերի ու տուգանքների գծով»

¹⁷ Հարկերի հետ կապված տույժերը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

¹⁸ Գանձապետական հաշիվներին մուտքերը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվեն ըստ կատարված առանձին գործարքների (ամենօրյա հիմունքով):

¹⁹ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

²⁰ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

զ) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին կանխավճարների արտացոլում²¹.

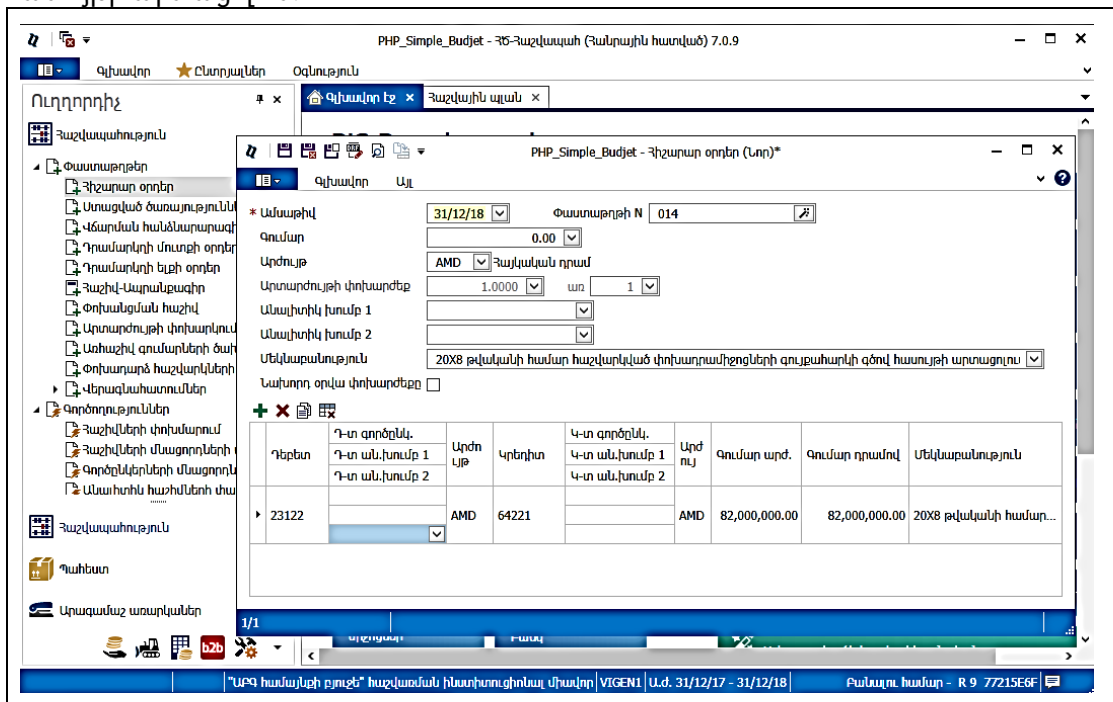
**Դեբետ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող
 գույքահարկի գծով ներհոսքեր»**

3,000,000 դրամ

**Կրեդիտ 531221 «Ստացված կանխավճարներ
 փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով»**

Վերը նշված օրինակի դեպքում հարկումից հասույթի հետ կապված ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

ա) 2018 թվականի համար հաշվարկված փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով հասույթի արտացոլում.

²¹ Հարկերի գծով կանխավճարը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

բ) 2018 թվականի համար գույքահարկի գծով հաշվարկված տույժերի արտացոլում.

The screenshot shows the 'ՅՑ-Յաշվառասի' (Budget) window for entry 2332. The 'Տեղեկատվություն' (Information) section contains the following data:

- Ամսաթիվ: 31/12/18
- Փաստաթղթի N: 015
- Գումար: 1,000,000.00
- Արժույթ: AMD
- Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000
- առ: 1
- Մեկնաբանություն: 20X8 թվականի համար գույքահարկի գծով հաշվարկված տույժերի արտացոլում

The table below shows the breakdown of the budget entry:

Դերեւ	Դ-տ գործընկ.	Դ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.	Կ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
2332			AMD	65111			AMD	1,000,000.00	1,000,000.00	20X8 թվականի համար գ

գ) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում.

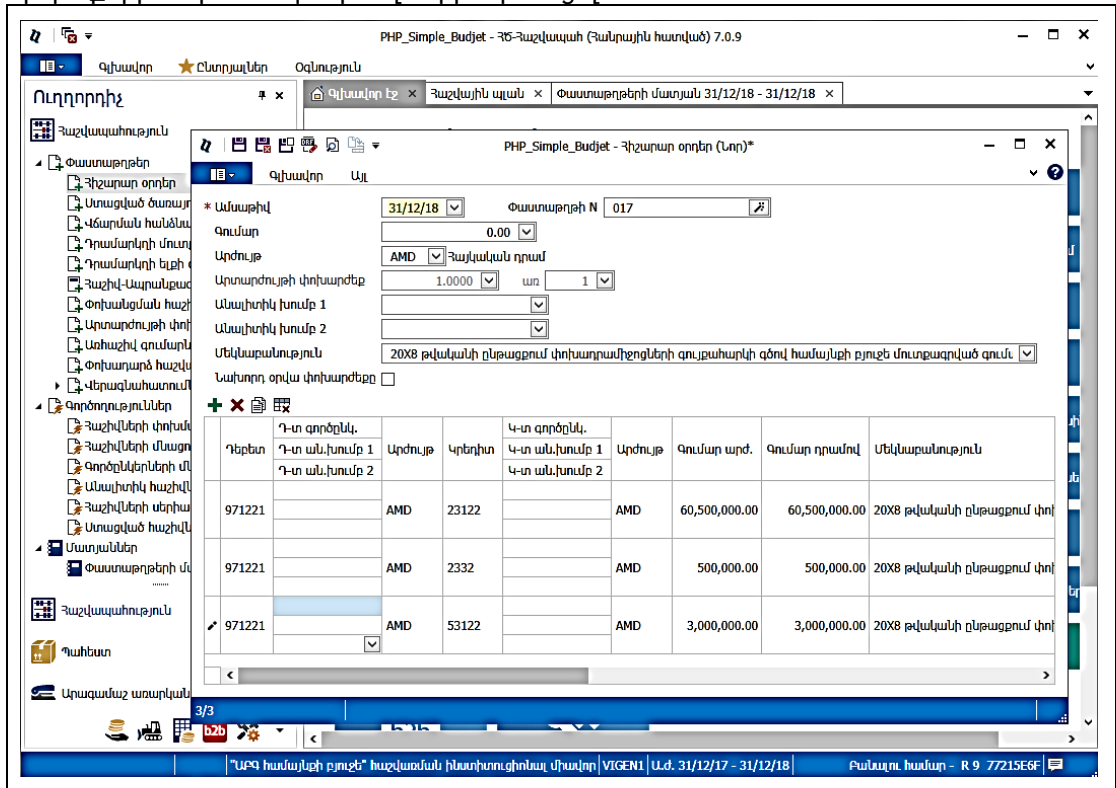
The screenshot shows the 'ՅՑ-Յաշվառասի' (Budget) window for entry 252. The 'Տեղեկատվություն' (Information) section contains the following data:

- Ամսաթիվ: 31/12/18
- Փաստաթղթի N: 016
- Գումար: 64,000,000.00
- Արժույթ: AMD
- Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000
- առ: 1
- Մեկնաբանություն: 20X8 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված

The table below shows the breakdown of the budget entry:

Դերեւ	Դ-տ գործընկ.	Դ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.	Կ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
252			AMD	971221			AMD	64,000,000.00	64,000,000.00	20X8 թվականի

դ) 2018 թվականի ընթացքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին դեբիտորական պարտքերի մարում և կանխավճարի արտացոլում.

7.5.2 Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաներից հասույթ

Համայնքի կողմից ստացվող ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաներից և այլ դոտացիաներից հասույթը արտացոլվում է «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ի բազայի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում:

ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Օրինակ՝ ենթադրենք 2018 թվականի ընթացքում համայնքը պետական բյուջեից ստացել է 90,000,000 դրամի ֆինանսական համահարթեցման դոտացիա:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) 2018 թվականի ընթացքում ստացված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների գծով հասույթի արտացոլում²².

Դեբեյ 2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով» 90,000,000 դրամ

Կրեդիտ 66311 «Ընթացիկ ներքին դոտացիաների գծով հասույթներ»

բ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում²³.

Դեբեյ 252 «Գանձապետական հաշիվներ» 90,000,000 դրամ
Կրեդիտ 973311 «Ընթացիկ դոտացիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից»

գ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին դեբիտորական պարտքի մարում²⁴.

Դեբեյ 973311 «Ընթացիկ դոտացիաներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից» 90,000,000 դրամ
Կրեդիտ 2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

Վերը նշված օրինակի դեպքում ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների հետ կապված ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

²² Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաներից հասույթի հաշվապահական ձևակերպումները «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվեն առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

²³ Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաներից պետական բյուջեից ստացված գումարները ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվեն ըստ կատարված առանձին գործարքների (ամենօրյա հիմունքով):

²⁴ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

ա) 2018 թվականի ընթացքում ստացված ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով հասույթի արտացոլում.

PHP_Simple_Budget - ՅՏ-Հաշվապահ (Հանրային հատված) 7.0.9

PHP_Simple_Budget - Հիշարար օրդեր (Նոր)*

* Ամսաթիվ: 31/12/18, Փաստաթղթի N: 018

Գումար: 0.00

Մրժույթ: AMD Հաշվապահ դրամ

Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000, առ: 1

Անալիտիկ խումբ 1: []

Անալիտիկ խումբ 2: []

Մեկնաբանություն: 20X8 թվականի ընթացքում ստացված ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով հասույթի արտ

Դեբետ	Դ-տ գործընկ.	Մրժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.	Մրժույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
	Դ-տ ան.խումբ 1			Կ-տ ան.խումբ 1				
	Դ-տ ան.խումբ 2			Կ-տ ան.խումբ 2				
2325		AMD	6631		AMD	90,000,000.00	90,000,000.00	20X8 թվականի ընթացքում ստացված ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով հասույթի արտ

Նախորդ օրվա փոխարժեքը: []

Մ.Բ.Գ. համայնքի բյուջե* հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավոր | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Բանալու համար - R 9 77215E6F

բ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում.

PHP_Simple_Budget - ՅՏ-Հաշվապահ (Հանրային հատված) 7.0.9

PHP_Simple_Budget - Հիշարար օրդեր (Նոր)*

* Ամսաթիվ: 31/12/18, Փաստաթղթի N: 019

Գումար: 0.00

Մրժույթ: AMD Հաշվապահ դրամ

Արտարժույթի փոխարժեք: 1.0000, առ: 1

Անալիտիկ խումբ 1: []

Անալիտիկ խումբ 2: []

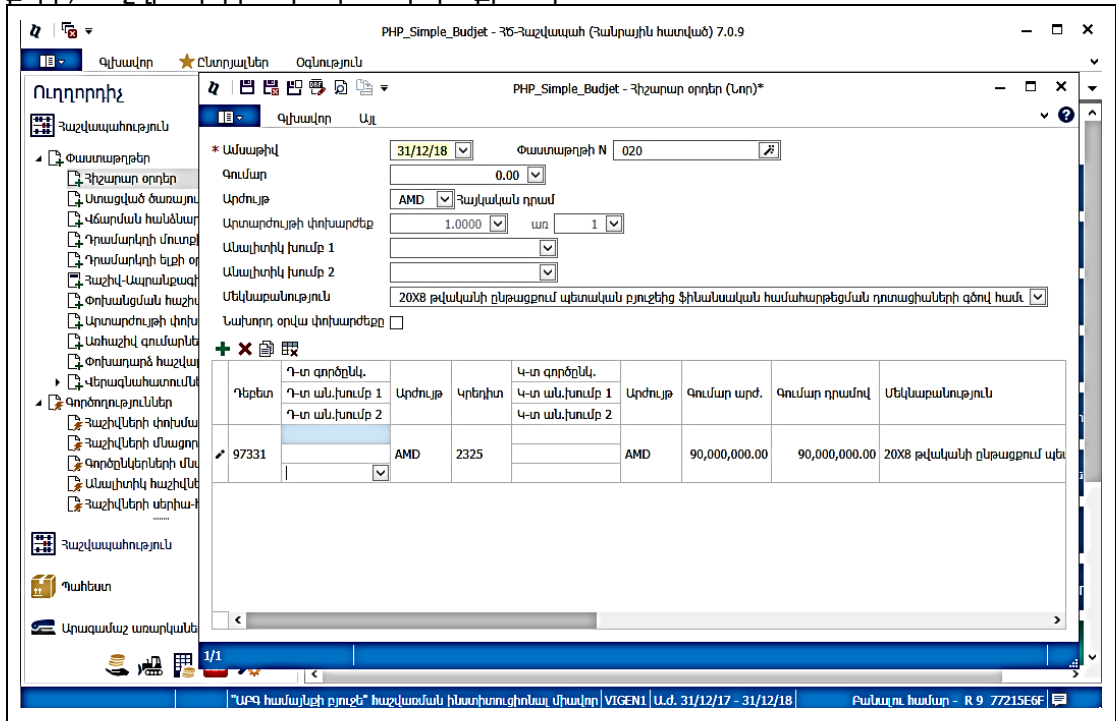
Մեկնաբանություն: 20X8 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով համ

Դեբետ	Դ-տ գործընկ.	Մրժույթ	Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.	Մրժույթ	Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբանություն
	Դ-տ ան.խումբ 1			Կ-տ ան.խումբ 1				
	Դ-տ ան.խումբ 2			Կ-տ ան.խումբ 2				
252		AMD	97331		AMD	90,000,000.00	90,000,000.00	20X8 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դրտացիաների գծով համ

Նախորդ օրվա փոխարժեքը: []

Մ.Բ.Գ. համայնքի բյուջե* հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավոր | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Բանալու համար - R 9 77215E6F

զ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին դեբիտորական պարտքի մարում.

7.5.3 Սուբվենցիաներից հասույթ

Սուբվենցիաները համայնքի կողմից իրականացվող առանձին նպատակային ծախսատեսակի (ծրագրի) կատարման համար պետական բյուջեից անհատուց և անվերադարձ կարգով տրվող դրամական միջոցներ են: Սուբվենցիաները հանդիսանում են պաշտոնական դրամաշնորհներ, որոնց ամրագրված դրույթները հանդիսանում են պայմաններ, հետևաբար սկզբնական ճանաչման պահին սուբվենցիաները ճանաչվում են որպես ակտիվներ և պարտավորություններ (հետաձգված հասույթներ):

Սուբվենցիաները սովորաբար ճանաչվում են դրանց ստացման պահին, այսինքն՝ երբ սուբվենցիաները գծով դրամական միջոցները մուտքագրվում են համայնքի բյուջե:

Որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց պարտավորությունները (հետաձգված հասույթները) մարվում են և ճանաչվում են հասույթ՝ մարված գումարի չափով:

Համայնքի կողմից ստացվող սուբվենցիաները արտացոլվում են «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի ՀԾ-ի բազայի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում:

ՀԾ-ի «Հաշվապահություն» ենթահամակարգում ստեղծվում է «Հիշարար օրդեր» էլեկտրոնային փաստաթուղթը, որը գտնվում է «Փաստաթղթեր» գրադարանում:

Օրինակ՝

Ենթադրենք 2018 թվականի ընթացքում համայնքը պետական բյուջեից ստացել է 10,000,000 դրամի սուբվենցիա՝ ազգային նվազարանների խմբակների հետ կապված ծախսերը «ֆինանսավորելու» նպատակով:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ա) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից սուբվենցիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում²⁵.

Դեբետ 252 «Գանձապետական հաշիվներ»

Կրեդիտ 973312 «Ընթացիկ սուբվենցիաներից ներհոսքեր՝ կա- 10,000,000 դրամ
ռավարման այլ մակարդակներից»

բ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ստացվող սուբվենցիաների գծով պարտավորության (պայմանների) արտացոլում՝ որպես հետաձգված հասույթ²⁶.

Դեբետ 2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ
մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին
պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

10,000,000 դրամ

Կրեդիտ 5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված
հասույթներ»

գ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ստացված սուբվենցիաների գծով դեբիտորական պարտքի մարում դրամական ներհոսքերի միջոցով²⁷.

Դեբետ 973312 «Ընթացիկ սուբվենցիաներից ներհոսքեր՝ կառա-
վարման այլ մակարդակներից»

Կրեդիտ 2325 «Դեբիտորական պարտքեր կառավարման այլ
մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին
պաշտոնական դրամաշնորհների գծով»

10,000,000 դրամ

²⁵ Սուբվենցիաների գծով պետական բյուջեից ստացված գումարները ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվեն ըստ կատարված առանձին գործարքների (ամենօրյա հիմունքով):

²⁶ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

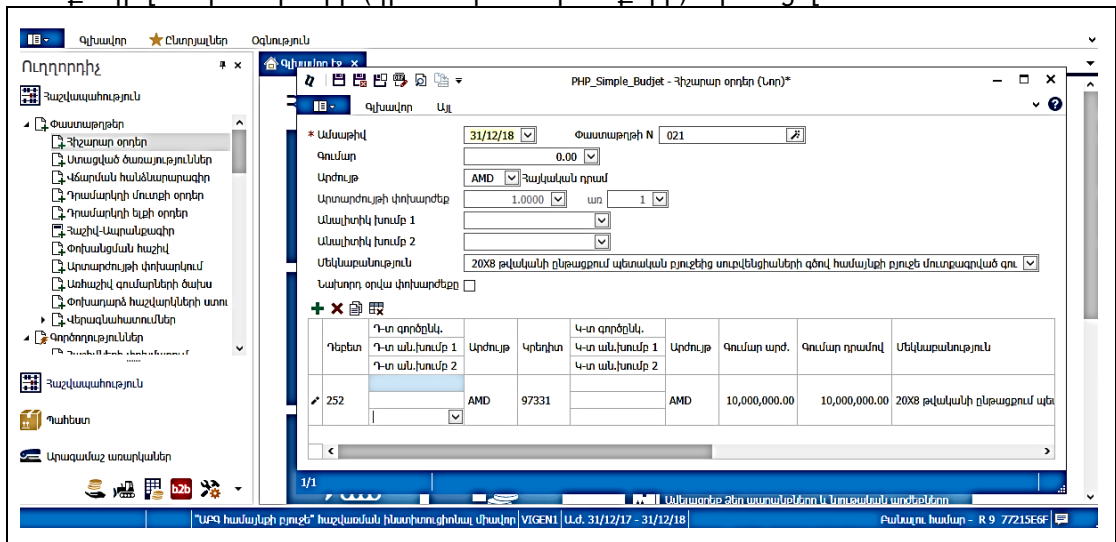
²⁷ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

դ) 2018 թվականի ընթացքում որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին²⁸.

Դեբետ 5711 «Ստացված սուբվենցիաների գծով հետաձգված հասույթներ» 10,000,000 դրամ
Կրեդիտ 66312 «Ընթացիկ ներքին սուբվենցիաների գծով հասույթներ»

Վերը նշված օրինակի դեպքում ստացված սուբվենցիաների հետ կապված ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

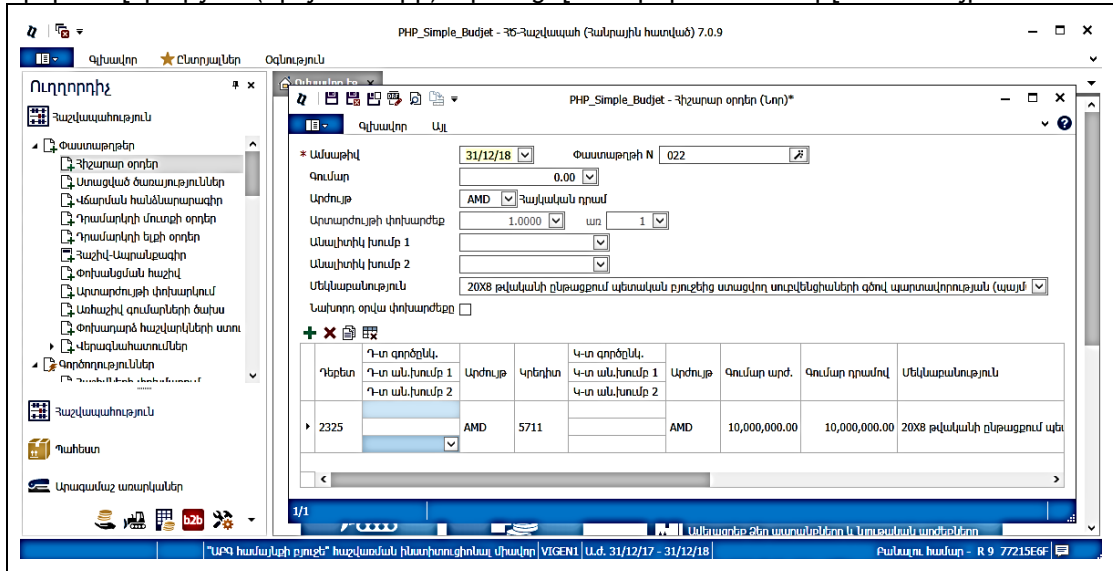
ա) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից սուբվենցիաների գծով համայնքի բյուջե մուտքագրված գումարների (դրամական ներհոսքերի) արտացոլում.

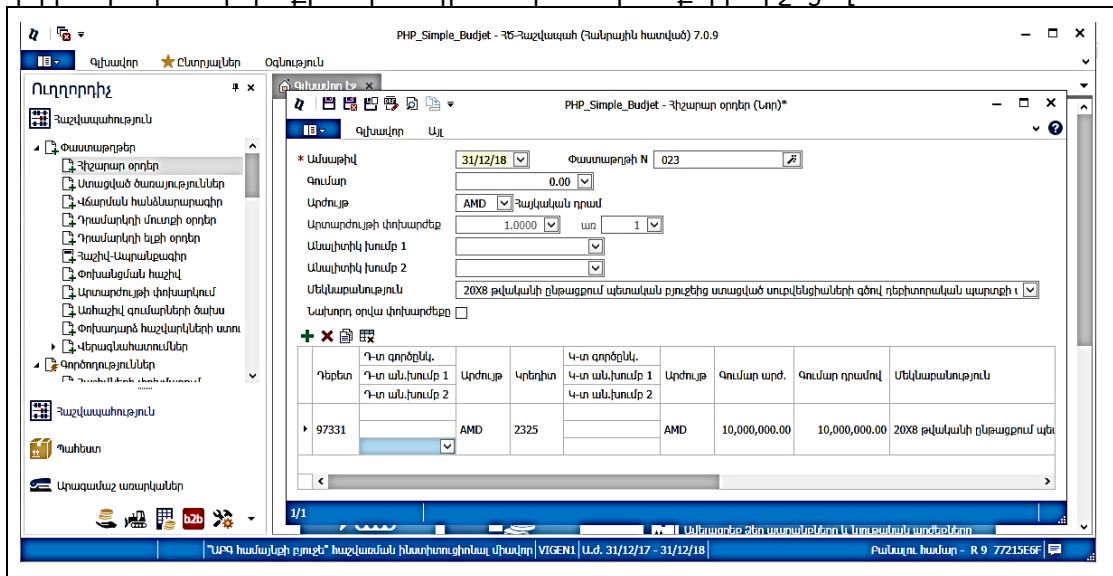
²⁸ Դեբիտորական պարտքի մարումը ՀԾ-ի բազայում պետք է արտացոլվի առնվազն տարեկան կտրվածքով՝ յուրաքանչ-յուր տարվա դեկտեմբերի 31-ին:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

բ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ստացվող սուբվենցիաների գծով պարտավորության (պայմանների) արտացոլում՝ որպես հետաձգված հասույթ.

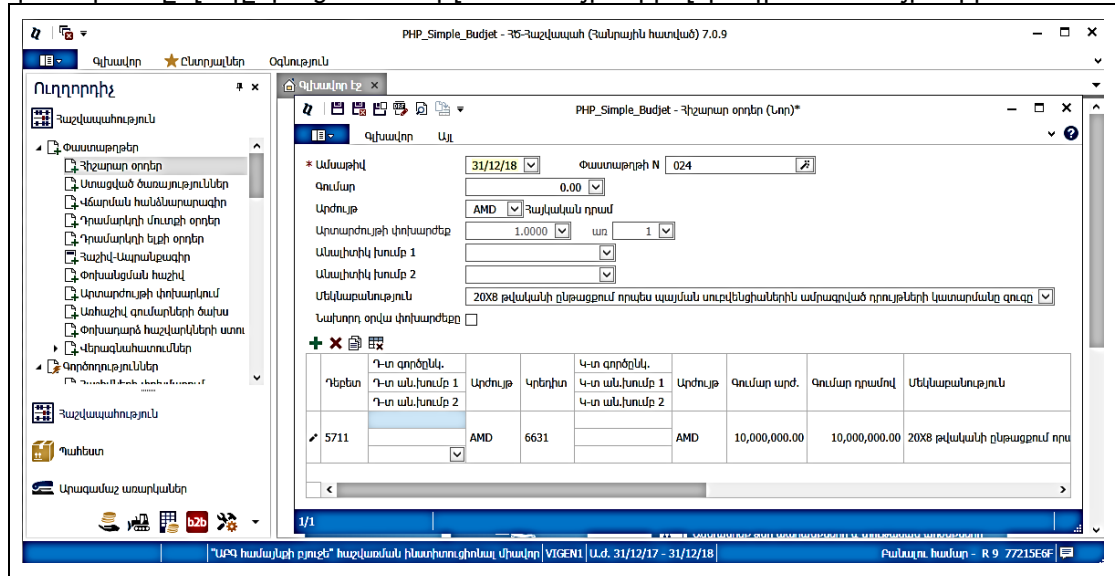

գ) 2018 թվականի ընթացքում պետական բյուջեից ստացված սուբվենցիաների գծով դեբիտորական պարտքի մարում դրամական ներհոսքերի միջոցով.

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

դ) 2018 թվականի ընթացքում որպես պայման սուբվենցիաներին ամրագրված դրույթների կատարմանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների վերագրում հասույթներին.

8 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում

Սույն Ուղեցույցի «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 26-րդ «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման նպատակով հողամասերի և շենքերի իրական արժեքով գնահատման ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 143-Ա հրամանը։

8.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի «Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները։

«Չփոխանակվող գործարքներից հասույթ կազմակերպություններում» բաժինը կիրառվում է կազմակերպություններում չփոխանակվող գործարքներից հասույթը հաշվառելիս։

8.2 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

8.2.1 Չփոխանակվող գործարքներ

Չփոխանակվող գործարքը այնպիսի գործարք է, որի դեպքում կազմակերպությունը մեկ այլ կազմակերպությունից կամ ստանում է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն տալու, կամ տալիս է արժեք՝ առանց մոտավորապես հավասար արժեքը որպես փոխանակում ուղղակիորեն ստանալու։

Այն գործարքները, որոնց դեպքում կազմակերպությունը ստանում է միջոցներ և այդ միջոցների դիմաց ուղղակիորեն չի տրամադրում որևէ փոխհատուցում կամ տրամադրում է չնչին փոխհատուցում, միանշանակորեն համարվում են չփոխանակվող գործարքներ։ Մասնավորապես՝ համայնքի բնակիչները համայնքի բյուջե վճարում են գույքահարկ, որը

պարտադրվում է հարկային օրենսդրությամբ: Հարկմանը զուգահեռ համայնքը հարկ վճարողներին, որպես համայնքի անդամ, մատուցում է տարբեր հանրային ծառայություններ (օրինակ՝ համայնքի հանրային ճանապարհների սպասարկում), սակայն դա չի կատարվում որպես ուղղակի փոխհատուցում վճարվող հարկի դիմաց:

Այն դեպքում, երբ ծառայությունները մատուցվում են կամ ապրանքները վաճառվում են սուբսիդավորված գնով, այսինքն՝ մատուցված ծառայության կամ վաճառված ապրանքների իրական արժեքին ոչ այնքան մոտ արժեքով, ապա տվյալ գործարքը բավարարում է չփոխանակվող գործարքի սահմանմանը:

8.2.1.1 Հասույթի սահմանումը

Հասույթը հաշվետու կազմակերպության կողմից ստացված կամ ստացվելիք տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի համախառն ներհոսքն է, որը զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում հանգեցնում է աճի, բացառությամբ սեփականատերերի կողմից զուտ ակտիվներում/սեփական կապիտալում կատարված ներդրումների հետևանքով զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճի:

Հասույթի սահմանումը ինչպես փոխանակվող գործարքների, այնպես էլ չփոխանակվող գործարքների համար նույնն է:

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կամ ՀՈԱԿ-ի) կողմից որպես գործակալ հավաքագրված գումարները այդ կազմակերպության (գործակալի) համար չեն հանդիսանում հասույթներ, քանի որ հավաքագրված գումարները չեն առաջացնում այդ կազմակերպության (գործակալի) զուտ ակտիվների/սեփական կապիտալի աճ: Նշվածը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ գործակալ կազմակերպությունն իր նպատակներին հետամուտ լինելիս չի կարող վերահսկել հավաքագրված ակտիվների օգտագործումը կամ այլ կերպ օգուտ քաղել դրանցից:

Չփոխանակվող գործարքներից հասույթները հարկերը և տրանսֆերտներն են:

Հարկեր

Հարկերը պետության (համայնքի) համար հասույթ ապահովելու նպատակով հանրային հատվածի կազմակերպություններին օրենքով և/կամ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պարտադիր վճարվող կամ վճարվելիք տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալն են: Հարկերը չեն ներառում օրենսդրության խախտումների համար կիրառվող տույժերը և տուգանքները: Սույն ուղեցույցում «հարկ» տերմինը օգտագործված է լայն իմաստով, որը ներառում է նաև տուրքերը և պարտադիր այլ վճարները:

Պետության (համայնքի) համար հարկերը հանդիսանում են հասույթի ձևավորման հիմնական աղբյուրը: Պետությունը (համայնքը) իր իրավահամակարգի շրջանակներում, գործադրելով ինքնավարության իր իրավունքները, հարկման գործառույթն իրականացնում է ֆիզիկական անձանց և կազմակերպությունների նկատմամբ, որոնք հանդիսանում են հարկ վճարողներ:

Տրանսֆերտներ

Տրանսֆերտները չփոխանակվող գործարքներից ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսքն է, բացառությամբ հարկերը:

Տրանսֆերտները ներառում են դրամաշնորհները, սուբսիդիաները, սուբվենցաները, պարտքի ներումները, տույժերը և տուգանքները, ժառանգությունները, նվերները, նվիրատվությունները, անհատույց ապրանքները և ծառայությունները: Նշված բոլոր հոդվածների ընդհանուր հատկանիշն այն է, որ դրանք միջոցները մեկ կազմակերպությունից փոխանցում են մեկ այլ կազմակերպություն՝ առանց դրանց դիմաց մոտավորապես նույն արժեքը որպես փոխհատուցում տրամադրելու, և չեն բնորոշվում որպես հարկեր, ինչպես սահմանված է վերը:

8.2.1.2 Փոխանցվող ակտիվի գծով ամրագրված դրույթներ

Փոխանցվող ակտիվների գծով ամրագրված դրույթները օրենքներով, օրենսդրությամբ կամ պարտավորեցնող համաձայնությամբ սահմանված դրույթներ են, որոնք կիրառվում են հաշվետու կազմակերպությանը՝ այդ կազմակերպությունից դուրս կազմակերպությունների կողմից փոխանցվող ակտիվի օգտագործման նկատմամբ:

Ակտիվները կարող են փոխանցվել դրանք որոշակի ձևով օգտագործվելու ակնկալիքով և/կամ պայմանավորվածությամբ, և հետևաբար ստացող կազմակերպությունը պետք է գործի կամ հանդես գա որոշակի ձևով: Երբ օրենքները, կարգավորող օրենսդրությունը կամ արտաքին կողմերի հետ պարտավորեցնող համաձայնությունները սահմանում են ստացողի կողմից փոխանցվող ակտիվների օգտագործման պայմաններ, ապա այդ պայմանները հանդիսանում են ամրագրված դրույթներ:

Փոխանցվող ակտիվներին վերաբերող ամրագրված դրույթները կարող են լինել պայմաններ կամ սահմանափակումներ:

8.2.1.2.1 Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ

Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմանները (այսուհետ՝ պայմաններ) ամրագրված դրույթներ են, որոնք պահանջում են, որ կազմակերպությունը սպառի ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը սահմանված կարգով, կամ փոխանցողին վերադարձնի ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալն այն դեպքում, եթե խախտվել են պայմանները: Հետևաբար, ստացողը կրում է ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը փոխանցողին վերադարձնելու ներկա պարտականություն, քանի դեռ սահմանված կարգով չեն սպառվում ակտիվի ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը: Հետևաբար, երբ ստացողը սկզբնապես ճանաչում է ակտիվը, որի գծով սահմանվում են պայմանները, ապա ստացողը միաժամանակ կրում է նաև պարտավորություն:

Օրինակ.

ՀՈԱԿ-ը կրթության հիմնադրամից ստացել է երաժշտության ուսուցման համար նախատեսված տետրեր՝ ՀՈԱԿ-ում սովորող սաներին բաշխելու համար: ՀՈԱԿ-ը պարտավոր է նշված նպատակով ստացված և ամսվա ընթացքում չօգտագործված տետրերը հետ վերադարձնել փոխանցողին (այսինքն տետրերը ստացվել են «պայմանով»):

Սաներին բաշխված մեկ տետրի դիմաց ՀՈԱԿ-ը հիմնադրամին պետք է վճարի 300 դրամ: Տետրի իրական (շուկայական) արժեքը 500 դրամ է: Ստացվել է 100 հատ տետր: Տետրերը ստանալու ամսվա ընթացքում սաներին բաշխվել է 70 հատ տետր: Չբաշխված տետրերը՝ 30 հատ, տվյալ ամսվա վերջում հետ է վերադարձվել հիմնադրամին:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Տետրերը ՀՈԱԿ մուտքագրման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ» 30,000 դրամ
Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ապրանքների գնումների գծով»

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության (հետաձգված հասույթի) մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ» 20,000 դրամ
Կրեդիտ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

2. Սաներին սուբսիդավորված գներով բաշխված տետրերի ծախս ճանաչումը.
 $[(50,000/100) \times 70] = 35,000$

Դեբետ 73991 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների ինքնարժեք» 35,000 դրամ
Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

3. Սաներին սուբսիդավորված գներով բաշխման նպատակով ստացված տետրերի գծով ճանաչված հետաձգված հասույթի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին՝ պայմանների կատարմանը (սաներին բաշխմանը) զուգընթաց. $[(20,000/100) \times 70] = 14,000$

Դեբետ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ» 14,000 դրամ
Կրեդիտ 6324 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»

4. Սաներին տետրերի բաշխմանը զուգընթաց՝ այդ բաշխումների դիմաց սաներից ստացման ենթական գումարների գծով հասույթի ճանաչումը. $[(30,000/100) \times 70] = 21,000$

Դեբետ 2396 «Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների գծով» 21,000 դրամ
Կրեդիտ 63991 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո ապրանքների օտարումից հասույթներ»

5. Տետրերի չբաշխված մնացորդի՝ հիմնադրամին հետ վերադարձման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով (ձևակերպումը տրվում է «կարմիր ստորնոյով»).

Դեբեդ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

(9,000) դրամ

Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակա-
րարներից ապրանքների գնումների գծով»

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության (հետաձգված հասույթի) մասով.

Դեբեդ 564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով
պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ
կապված հետաձգված հասույթներ»

6,000 դրամ

Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

Մաշվող (ամորտիզացվող) հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

Կազմակերպության կողմից մաշվող (ամորտիզացվող) հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերման համար ստացված դրամական միջոցները, ինչպես նաև կազմակերպությանն անմիջականորեն փոխանցված մաշվող (ամորտիզացվող) հիմնական միջոցները և ոչ նյութական ակտիվները հանդիսանում են պայմանով փոխանցված ակտիվներ և սույն բաժնի բոլոր դրույթները, որոնք վերաբերում են պայմանով փոխանցված ակտիվներին, կիրառվում են նշված հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների նկատմամբ: Մաշվող (ամորտիզացվող) հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների գծով պայման կարող է համարվել այն, որ դրանք տվյալ կազմակերպությունում պետք է օգտագործվեն համապատասխանաբար որպես հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ:

Օրինակ.

01.07.2018 թվականին ՀՈԱԿ-ը համայնքից անհատույց ստացել է դեռևս շահագործման մեջ չգտնված աղբահանման մեքենա՝ համայնքի տարածքում աղբահանություն իրականացնելու համար: Աղբահանման մեքենայի իրական արժեքը 36,000,000 դրամ է: Աղբահանման մեքենային նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը սահմանված է 12 տարի (144 ամիս): 2018 թվականին տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Աղբահանման մեքենայի ՀՈԱԿ մուտքագրման արտացոլում.

Դեբեդ 1119 «Այլ հիմնական միջոցներ»

Կրեդիտ 4334 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով
ստացված այլ հիմնական միջոցների գծով
հետաձգված հասույթներ»

36,000,000 դրամ

2. Աղբահանման մեքենայի գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի տեղափոխման արտացոլում. $[(36,000,000/144) \times 6 + (36,000,000/144) \times 12 = 4,500,000]$

Դերեկ 4334 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված այլ հիմնական միջոցների գծով հետաձգված հասույթներ»

Կրեդիտ 5654 «Այլ հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար 4,500,000 դրամ բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

3. Հաշվետու ամսվա ընթացքում աղբահանման մեքենայի մաշվածությանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների՝ ժամանակաշրջանի հասույթներին վերագրման արտացոլում. $[(36,000,000/144) \times 1 = 250,000]$

Դերեկ 5654 «Այլ հիմնական միջոցների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

250,000 դրամ

Կրեդիտ 6313 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»

8.2.1.2.2 Փոխանցվող ակտիվների գծով սահմանափակումներ

Փոխանցվող ակտիվների գծով սահմանափակումները (այսուհետ՝ սահմանափակումներ) ամրագրված դրույթներ են, որոնք սահմանափակում կամ ուղղորդում են այն նպատակները, որոնց համար փոխանցվող ակտիվը կարող է օգտագործվել, սակայն չեն պահանջում, որ ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը հետ վերադարձվի փոխանցողին՝ ակտիվը սահմանված կարգով չօգտագործելու (չսպառելու) դեպքում:

Վերը նշվածից հետևում է, որ սահմանափակումները չեն ներառում որևէ պահանջ, համաձայն որի փոխանցվող ակտիվը պետք է հետ վերադարձվի փոխանցողին, եթե ակտիվը չի օգտագործվել (սպառվել) սահմանված կարգով: Հետևաբար, այն ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության ստանձնումը, որի գծով առկա է սահմանափակում, ստացողի համար չի առաջացնում ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը երրորդ կողմին փոխանցելու ներկա պարտականություն՝ ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը սկզբնապես ստանձնման պահին: Երբ ստացողը խախտում է սահմանափակումը, փոխանցողը կամ մեկ այլ կողմ կարող է ստացողից պահանջել (ստացողին պարտադրել) բավարարել սահմանափակման պահանջները, օրինակ՝ դատարանի կամ իրավասու մարմնի որոշմամբ ենթարկել վարչական, քաղաքացիական կամ քրեական պատասխանատվության: Նման պատասխանատվության առաջացումը պայմանավորված է սահմանափակման պայմանի խախտմամբ:

Օրինակ.

Դիտարկենք նույն օրինակը, որը ներկայացված է 8.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժնում՝ երաժշտության ուսուցման համար նախատեսված տեսրերի վերաբերյալ: Բոլոր ելակետային տվյալները նույն են, բացառությամբ ամրագրված դրույթների: Ի տարբերություն 8.2.1.2.1 ենթաբաժնի պահանջների, կազմակերպությունից չի պահանջվում սաներին բաշխման նպատակով ստացված և տվյալ ամսվա ընթացքում չօգտագործված տեսրերը հետ վերադարձնել փոխանցողին (այսինքն, տվյալ օրինակում տեսրերը ստացվել են «սահմանափակումով»): Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Տեսրերը ՀՈԱԿ մուտքագրման արտացոլումը.

ա) ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթական գումարի մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ» 30,000 դրամ

Կրեդիտ 5212 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ապրանքների գնումների գծով»

բ) իրական արժեքի և ձեռք բերման դիմաց հիմնադրամին վճարման ենթակա գումարի տարբերության մասով.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

Կրեդիտ 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 20,000 դրամ

2. Սաներին սուբսիդավորված գներով բաշխված տեսրերի ծախս ճանաչումը.
[(50,000/100) x 70] = 35,000

Դեբետ 73991 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված
ապրանքների ինքնարժեք»

35,000 դրամ

Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

3. Սաներին տեսրերի բաշխմանը զուգընթաց՝ այդ բաշխումների դիմաց սաներից ստացման ենթական գումարների գծով հասույթի ճանաչումը. [(30,000/100) x 70] = 21,000

Դեբետ 2396 «Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող
գործարքների ներքո օտարված ապրանքների գծով»

21,000 դրամ

Կրեդիտ 63991 «Չփոխանակվող գործարքների ներքո
ապրանքների օտարումից հասույթներ»

8.2.1.3 Ամրագրված դրույթները որպես պայման կամ սահմանափակում որակելը

Որոշելու համար, թե արդյոք ամրագրված դրույթը պայման է, թե սահմանափակում, կազմակերպությունը դիտարկում է, թե արդյոք ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտ-

ներ կամ օգտակար պոտենցիալ վերադարձնելու պահանջը անվերապահորեն պարտադրող է, թե ոչ.

- եթե փոխանցողը չի կարող պարտադրել ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ այլ օգտակար պոտենցիալ վերադարձնելու պահանջը, ապա ամրագրված դրույթը չի բավարարում պայմանի սահմանմանը և համարվում է սահմանափակում,
- եթե փոխանցողի հետ ունեցած անցյալ փորձը ցույց է տալիս, որ փոխանցողը խախտումներ տեղի ունենալու դեպքում երբևէ չի պարտադրել փոխանցվող ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ հետ վերադարձնելու պահանջը, ապա ստացող կազմակերպությունը կարող է եզրակացնել, որ ամրագրված դրույթն, ըստ էության, սոսկ պայմանի ձև ունի, այլ ոչ թե բովանդակություն, որը, հետևաբար, կհամարվի սահմանափակում,
- եթե կազմակերպությունը փոխանցողի հետ չունի անցյալ փորձ կամ նախկինում չի խախտել ամրագրված որևէ դրույթ, որը փոխանցողին կստիպեր որոշել՝ արդյոք ակտիվի կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի հետվերադարձը ենթակա է պարտադրման, և չունի հակառակն ապացուցելու որևէ փաստարկ, ապա կազմակերպությունը պետք է ենթադրի, որ փոխանցողը անվերապահորեն կպարտադրի ամրագրված դրույթը, ուստի այն (պարտադրված դրույթը) բավարարում է պայմանի սահմանմանը:

Պայմանի բնորոշումը սահմանում է ստացող կազմակերպության նկատմամբ կատարման պարտականություն, այսինքն՝ ստացողից պահանջվում է սահմանված կարգով սպառել փոխանցվող ակտիվում մարմնավորված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը, կամ փոխանցողին հետ վերադարձնել ակտիվը կամ այլ ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ:

8.2.2 Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը և չափումը սկզբնական ճանաչման պահին

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի չփոխանակվող գործարքից առաջացող ակտիվը, երբ այն ստանձնում է ակտիվի սահմանմանը և ճանաչման չափանիշներին բավարարող միջոցների վերահսկումը: Որոշ դեպքերում, ակտիվի վերահսկման ստանձնումը կարող է հանգեցնել նաև պարտականությունների ստանձնման, որոնք կազմակերպությունը պետք է ճանաչի որպես պարտավորություն:

8.2.2.1 Ակտիվի սահմանումը

Ակտիվները կազմակերպության կողմից վերահսկվող միջոցներ են՝ որպես անցյալ գործառնությունների (դեպքերի) արդյունք, որոնցից ակնկալվում է ապագա տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի ներհոսք կազմակերպություն:

8.2.2.1.1 Ակտիվի վերահսկում

Կազմակերպությունը վերահսկում է ակտիվը, եթե հնարավորություն ունի բացառելու կամ կարգավորելու ակտիվի տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի նկատմամբ այլ անձանց հասանելիությունը: Նշվածը կազմակերպության ակտիվները տարանջատում է հանրային ակտիվներից, որոնց տնտեսական օգուտների կամ օգտակար պոտենցիալի

նկատմամբ բոլոր կազմակերպություններն ունեն հասանելիություն:

Միջոցները հանրային հատվածի կազմակերպությանը փոխանցելու մտադրության մասին հայտարարությունը ինքնին բավարար չէ միջոցները բնորոշելու որպես ստացողի կողմից վերահսկվող: Օրինակ՝ եթե համայնքի երաժշտական դպրոցը վնասվի ջրհեղեղի պատճառով և կառավարությունը հայտարարի դպրոցը վերակառուցելու նպատակով միջոցներ փոխանցելու իր մտադրության մասին, ապա դպրոցը չի կարող ճանաչել միջոցների ներհուք (միջոցների ստացում)՝ հայտարարման պահին: Շատ դեպքերում կազմակերպությունը՝ մինչև կկարողանա ակտիվը ճանաչել, պետք է համոզված լինի, որ իր կողմից միջոցների վերահսկումն անվերապահ է: Եթե կազմակերպությունը միջոցների նկատմամբ չունի անվերապահ իրավունք, այն չի կարող բացառել միջոցների նկատմամբ փոխանցողի հասանելիությունը:

8.2.2.1.2 Անցյալում կատարված դեպք

Սովորաբար, պետությունը (համայնքը) և հանրային հատվածի այլ կազմակերպությունները ակտիվները ստանում են հարկ վճարողներից, տրանսֆերտ անողներից կամ դրանք իրենք են ձեռք բերում: Հետևաբար, անցյալում կատարված դեպքը, որն առաջացնում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողություն, կարող է լինել հարկվող դեպքը, փոխանցումը (տրանսֆերտը) կամ գնումը: Գործարքները կամ դեպքերը, որոնք ակնկալվում է, որ տեղի կունենան ապագայում, իրենք իրենց չեն առաջացնում ակտիվներ, հետևաբար, օրինակ՝ հարկում կատարելու մտադրությունը չի համարվում անցյալում տեղի ունեցած դեպք, որն առաջացնում է ակտիվ՝ հարկ վճարողի նկատմամբ պահանջի տեսքով:

8.2.2.2 Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը

Չփոխանակվող գործարքից, բացառությամբ անհատույց ծառայություններից, միջոցների ներհուքը, որը բավարարում է ակտիվի սահմանմանը (տես 8.2.2.1 «Ակտիվի սահմանումը» ենթաբաժինը), պետք է ճանաչվի որպես ակտիվ այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

ա) հավանական է, որ ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կամ օգտակար պոտենցիալը կհոսեն դեպի կազմակերպություն. և

բ) ակտիվի իրական արժեքը կարելի է արժանահավատորեն չափել:

8.2.2.2.1 Միջոցների հավանական ներհուք

Միջոցների ներհուքը համարվում է հավանական, երբ ավելի հավանական է դրանց տեղի ունենալը, քան՝ չունենալը, այսինքն տեղի ունենալու հավանականությունը պետք է մեծ լինի 50 տոկոսից: Միջոցների ներհուքի հավանականությունը գնահատելու համար կազմակերպությունը հիմնվում է միջոցների համանման տեսակների հոսքերին առնչվող իր անցյալ փորձի, ինչպես նաև հարկ վճարողի կամ փոխանցողի հետ կապված իր ակնկալիքների վրա: Օրինակ՝ երբ (ա) դոնոր կազմակերպությունը համաձայնվում է միջոցներ փոխանցել հանրային հատվածի կազմակերպությանը (հաշվետու կազմակերպություն), (բ) համաձայնագիրը հանդիսանում է պարտավորեցնող և (գ) դոնոր կազմակերպությունն էլ ունի համաձայնեցված միջոցները փոխանցելու ձևավորված ավանդույթ, այս դեպքում հավանական է, որ տեղի կունենա ներհուք, չնայած նրան, որ միջոցները չեն փոխանցվել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

8.2.2.2.2 Գործարքի փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչներ

Գործարքը միաժամանակ կարող է ունենալ երկու բաղադրիչ՝ փոխանակվող և չփոխանակվող: Երբ ակտիվը ձեռք է բերվում այնպիսի գործարքի միջոցով, որն ունի և փոխանակվող, և չփոխանակվող բաղադրիչ, ապա կազմակերպությունը ճանաչում է փոխանակվող բաղադրիչը սույն ուղեցույցի համապատասխան այլ բաժինների սկզբունքների և պահանջների համաձայն, իսկ չփոխանակվող բաղադրիչը՝ սույն բաժնի սկզբունքների և պահանջների համաձայն: Որոշելու համար, թե արդյոք գործարքն ունի որոշակիացվող փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչներ, կատարվում է մասնագիտական դատողություն: Այն դեպքում, երբ առանձին հնարավոր չէ տարբերակել փոխանակվող և չփոխանակվող բաղադրիչները, գործարքը դիտվում է որպես չփոխանակվող գործարք:

Օրինակ՝ համայնքը կառավարությունից ձեռք է բերել շենք և հողամաս: Շենքը ձեռք է բերել շուկայական գներով, իսկ հողամասը ստացել է անհատույց: Շենքը պետք է հաշվառվի սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժնի սկզբունքների և մոտեցումների համաձայն, իսկ անհատույց ստացված հողամասի գծով հասույթը՝ սույն բաժնի սկզբունքների և մոտեցումների համաձայն:

8.2.2.3 Ակտիվների չափումը սկզբնապես ճանաչման պահին

Չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվը սկզբնապես պետք է չափվի իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ», 2 «Պաշարներ» 3 «Ոչ նյութական ակտիվներ» և 4 «Ներդրումային գույք» բաժինների համաձայն, չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվները չափվում են իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

8.2.3 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը և չափումը

8.2.3.1 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի ճանաչումը

Որպես ակտիվ ճանաչված չփոխանակվող գործարքից միջոցների ներհոսքը պետք է ճանաչվի որպես հասույթ, բացառությամբ այն մասով, որ մասով այդ նույն ներհոսքի գծով ճանաչվում է պարտավորություն:

Երբ կազմակերպությունը կատարում է որպես ակտիվ ճանաչված չփոխանակվող գործարքից միջոցների ներհոսքի գծով որպես պարտավորություն ճանաչված ներկա պարտականությունը, այն պետք է նվազեցնի ճանաչված պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ճանաչի այդ նվազեցմանը հավասար գումարի չափով հասույթ:

Օրինակ՝

ՀՈԱԿ-ը համայնքից ստացել է պարի հագուստ իր սաներին անհատույց բաշխելու համար: Սահմանված ժամկետում չբաշխելու դեպքում ՀՈԱԿ-ը պարտավոր է հագուստի չբաշխված մասը հետ վերադարձնել համայնքին (նշված պահանջը հադիսանում է «պայման»): Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Հագուստի (իրական արժեքով) ՀՈԱԿ մուտքագրման և դրա գծով ճանաչված պարտավորության (հետաձգված հասույթի) արտացոլումը.

Դեբետ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող
ապրանքներ»

Կրեդիտ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված
ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված
հասույթներ»

2. Սաներին բաշխված հազուստի ծախս ճանաչումը.

Դեբետ 7398 «Պայմանների կատարման պահանջով տրված
ակտիվների գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 2161 «Վերավաճառքի նպատակով պահվող ապրանքներ»

3. Սաներին բաշխման նպատակով ստացված հազուստի բաշխմանը զուգընթաց՝ դրա
գծով ճանաչված պարտավորության (հետաձգված հասույթի) վերագրում ժամանակա-
շրջանի հասույթին.

Դեբետ 563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված
ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված
հասույթներ»

Կրեդիտ 6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված
ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»

Վերը նշվածից հետևում է, որ երբ կազմակերպությունը չփոխանակվող գործարքի արդյուն-
քում ճանաչում է զուտ ակտիվների աճ, ապա այն ճանաչում է հասույթ: Եթե կազմակերպու-
թյունը ճանաչել է չփոխանակվող գործարքից առաջացող միջոցների ներհոսքի գծով
պարտավորություն և, երբ պարտավորությունը նվազել է հարկվող դեպքի տեղի ունենալու
կամ պայմանի բավարարման հետևանքով, ապա այն ճանաչում է հասույթ:

8.2.3.2 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթի չափում

Չփոխանակվող գործարքներից առաջացող հասույթը պետք է չափվի կազմակերպության
կողմից ճանաչված զուտ ակտիվների աճի գումարով:

Երբ չփոխանակվող գործարքի արդյունքում կազմակերպությունը ճանաչում է ակտիվ, ապա
այն նաև ճանաչում է 8.2.2.3 «Ակտիվների չափումը սկզբնապես ճանաչման պահին»
ենթաբաժնի համաձայն չափված՝ ակտիվի գումարին համարժեք հասույթը, եթե կազմա-
կերպությունից միաժամանակ չի պահանջվում ճանաչել պարտավորություն: Եթե պահանջ-
վում է ճանաչել պարտավորություն, այն պետք է չափվի 8.2.4.2 «Սկզբնապես ճանաչման
պահին պարտավորությունների չափում» ենթաբաժնի պահանջների համաձայն, իսկ զուտ
ակտիվների աճի գումարը, եթե առկա է, պետք է ճանաչվի որպես հասույթ: Երբ պարտա-
վորությունը նվազում է հարկվող դեպքի տեղի ունենալու կամ պայմանի բավարարման
հետևանքով, պարտավորության նվազեցված գումարը ճանաչվում է որպես հասույթ:

8.2.4 Ներկա պարտականություններ. ճանաչումը որպես պարտավորություն և սկզբնապես ճանաչման պահին այդ պարտավորության չափումը

8.2.4.1 Ներկա պարտականության ճանաչումը որպես պարտավորություն

Պարտավորությունը կազմակերպության ներկա պարտականությունն է՝ որպես կատարված

(անցյալ) գործառնությունների (դեպքերի) արդյունք, որի մարումը ակնկալվում է, որ կհանգեցնի կազմակերպությունից տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների արտահոսքի:

Չփոխանակվող գործարքից առաջացող ներկա պարտականությունը, որը բավարարում է պարտավորության սահմանմանը պետք է ճանաչվի որպես պարտավորություն այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

- ա) հավանական է, որ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների արտահոսք. և
- բ) պարտականության գումարը կարող է արժանահավատորեն գնահատվել:

8.2.4.1.1 Ներկա պարտականություն

Ներկա պարտականությունը որոշակի ձևով գործելու կամ դրսևորելու պարտավորվածություն է, որը ցանկացած չփոխանակվող գործարքի գծով կարող է առաջացնել պարտավորություն: Ներկա պարտականությունները կարող են պարտադրվել օրենսդրությամբ կամ այլ իրավական ակտերով կամ պարտավորեցնող համաձայնություններով սահմանված ամրագրված դրույթներով, որոնք սահմանում են փոխանցումների հիմքերը:

Շատ դեպքերում, չփոխանակվող գործարքներում ակտիվները (տրանսֆերտները) փոխանցվում են հանրային հատվածի կազմակերպություններին օրենսդրության կամ այլ իրավական ակտերի կամ պարտավորեցնող համաձայնությունների համաձայն, որոնք սահմանում են պայմաններ (տես 8.2.1.2.1 «Փոխանցվող ակտիվների գծով պայմաններ» ենթաբաժինը): Նման դեպքերում տրանսֆերտների փոխանցումը հանգեցնում են ներկա պարտականության:

Գործունեության սովորական ընթացքում հաշվետու կազմակերպությունը կարող է ստանալ միջոցներ նախքան հարկվող դեպքի տեղի ունենալը: Նման հանգամանքներում, կանխավճարային գումարին հավասար գումարի չափով ճանաչվում է պարտավորություն՝ քանի դեռ տեղի չի ունեցել հարկվող դեպքը:

Եթե հաշվետու կազմակերպությունը տրանսֆերտները ստանում է նախքան փոխանցման պարտավորեցնող համաձայնության առկայությունը, ապա այն ճանաչում է կանխավճարային գումարի գծով պարտավորությունը՝ մինչև այն պահը, երբ համաձայնությունը դառնում է պարտավորեցնող:

8.2.4.2 Սկզբնապես ճանաչման պահին պարտավորությունների չափում

Որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը պետք է լինի հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ներկա պարտականությունը մարելու համար պահանջվող գումարի լավագույն գնահատականը:

Գնահատականը պետք է հաշվի առնի ճանաչման ենթակա պարտավորությունն առաջացնող իրադարձություններին առնչվող ռիսկերն ու անորոշությունները: Երբ փողի արժեքը ժամանակի մեջ էական է, պարտավորությունը պետք է չափվի պարտականության մարման համար պահանջվող գումարի ներկա արժեքով:

8.2.5 Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը

8.2.5.1 Տրանսֆերտների տեսակները

Տրանսֆերտների տեսակներն են՝

- պաշտոնական դրամաշնորհները,
- ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները,
- տույժերը և տուգանքները:

Պաշտոնական դրամաշնորհները ոչ պարտադիր փոխանցումներ/հատկացումներ են, որոնք պետությունը և/կամ համայնքը կարող է ստանալ օտարերկրյա պետություններից, միջազգային կազմակերպություններից, օտարերկրյա պետությունների համայնքներից և կառավարման այլ մակարդակներից:

Ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները կամավոր նվիրատվություններ են, որոնք պետությունը և/կամ համայնքը կարող է ստանալ ներքին կամ արտաքին ոչ պաշտոնական աղբյուրներից՝ մասնավորապես, ֆիզիկական անձանցից, կազմակերպություններից, հիմնադրամներից, և այլ աղբյուրներից (բացառությամբ պետական կառավարման մարմինների, միջազգային կազմակերպությունների և օտարերկրյա պետությունների կամ դրանց տեղական ինքնակառավարման մարմինների):

Դրամաշնորհները կարող են ստացվել ինչպես դրամական, այնպես էլ բնաիրային տեսքով:

Պաշտոնական և ոչ պաշտոնական դրամաշնորհները կարող են լինել ընթացիկ և կապիտալ:

Տույժերը և տուգանքները հանրային հատվածի կազմակերպության (համայնքի) կողմից, դատարանի կամ օրենքը կիրարկող այլ մարմնի (համայնքի) որոշմամբ, ֆիզիկական անձանցից կամ կազմակերպություններից ստացված կամ ստացման ենթակա դրամական միջոցներն են՝ որպես նշված ֆիզիկական անձի կամ կազմակերպության կողմից օրենսդրության կամ այլ իրավական ակտերի պահանջները խախտման հետևանք:

8.2.5.2 Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվների ճանաչումը և չափումը

Ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի տրանսֆերտների գծով ակտիվը, երբ փոխանցվող միջոցները համապատասխանում են ակտիվի սահմանմանը և բավարարում են ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Ակտիվի սահմանումը ներկայացված է սույն ուղեցույցի 8.2.2.1 «Ակտիվի սահմանումը» ենթաբաժնում, իսկ ճանաչման չափանիշները՝ 8.2.2.2 «Չփոխանակվող գործարքի հետ կապված ակտիվների ճանաչումը» ենթաբաժնում:

Կազմակերպությունը վերլուծում է տրանսֆերտի համաձայնագրերում ներառված բոլոր ամրագրված դրույթները՝ որոշելու համար, թե արդյոք փոխանցված միջոցների ստացման դեպքում կրելու է պարտավորություն, թե ոչ:

Չափումը

Տրանսֆերտներից առաջացող ակտիվները պետք է չափվեն ձեռքբերման ամսաթվի

դրությամբ իրենց իրական արժեքով:

Նշվածը բխում է 8.2.2.3 «Ակտիվների չափումը սկզբնական ճանաչման պահին» ենթաբաժնի պահանջներից, քանի որ տրանսֆերտը հանդիսանում է չփոխանակվող գործարք:

Սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ», 2 «Պաշարներ» 3 «Ոչ նյութական ակտիվներ» և 4 «Ներդրումային գույք» բաժինների համաձայն, չփոխանակվող գործարքի միջոցով ձեռք բերված ակտիվները չափվում են իրական արժեքով՝ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Ֆինանսական գործիքները, ներառյալ՝ ստացման ենթակա դրամական միջոցները և տրանսֆերտները, որոնք բավարարում են ֆինանսական գործիքի սահմանմանը, նույնպես չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով:

Կազմակերպությունները պետք է մշակեն ակտիվների ճանաչման և չափման հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, որը պետք է համապատասխանի ՀՀՀՀՍ-ի համապատասխան բաժիններին:

Կազմակերպության համար տրանսֆերտներ են հանդիսանում նաև համայնքի բյուջեից տրվող այն գումարները, որոնք նախատեսված են բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) ինքնարժեքում չներառվող ծախսերի «փոխհատուցման» համար (օրինակ՝ տույժերի և տուգանքների գծով ծախսերը, դատական ծախսերը և այլն):

Օրինակ.

ՀՈԱԿ-ը ստացված էլեկտրաէներգիայի դիմաց սահմանված ժամկետներում չվճարելու պատճառով պարտավոր է էլեկտրաէներգիա մատակարարող ընկերությանը վճարել տույժեր՝ 12,000 դրամ գումարի չափով: Հաշվի առնելով, որ տույժերի գծով ծախսերը չեն ներառվում բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) ինքնարժեքում, բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների գծով հասույթը չի ներառի այդ ծախսերի փոխհատուցումը: Փոխարենը, տույժերի գծով ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով համայնքի բյուջեից ստացվելիք գումարները կհանդիսանան տրանսֆերտներ՝ ճանաչվելով չփոխանակվող գործարքներից հասույթներում:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Տույժերի գծով ծախսերի արտացոլումը.

Դեբեդ 7395 «Տույժերի և տուգանքների գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 5213 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից ստացված ծառայությունների, ընդունված աշխատանքների գծով»

12,000 դրամ

2. Տույժերի գծով ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով համայնքի բյուջեից ստացվելիք գումարների գծով չփոխանակվող գործարքներից հասույթի արտացոլումը.

Դեբեդ 2394 «Դեբիտորական պարտքեր «բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքների գծով»

12,000 դրամ

**Կրեդիտ 6399 «Չփոխանակվող գործարքներից
կազմակերպությունների այլ հասույթներ»**

3. Տույժերի գծով ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով համայնքի բյուջեից գումարների ստացման («ֆինանսավորման») արտացոլումը.

ա) Տույժերի գծով ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով համայնքի բյուջեից գումարների ստացման հետ կապված դրամական ներհոսքերի արտացոլում.

Դեբետ 253 ««Բանկային հաշիվներ»

**Կրեդիտ 99997 ««Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող
գործարքների գծով ներհոսքեր»** 12,000 դրամ

բ) Տույժերի գծով ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով համայնքի բյուջեից ստացված գումարների (դրամական ներհոսքերի) հաշվին դեբիտորական պարտքի մարում.

**Դեբետ 99997 ««Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող
գործարքների գծով ներհոսքեր»**

Կրեդիտ 2394 «Դեբիտորական պարտքեր «բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքների գծով» 12,000 դրամ

8.2.5.3 Նվերների և նվիրատվությունների՝ որպես ակտիվ և հասույթ ճանաչումը և չափումը

Նվերներն ու նվիրատվությունները մեկ կազմակերպության կողմից մեկ այլ կազմակերպությանն ակտիվների (ներառյալ՝ դրամական միջոցներ կամ այլ դրամային ակտիվներ, անհատույց ապրանքներ և ծառայություններ) կամավոր տրանսֆերտներն են, որոնք, սովորաբար, կատարվում են առանց որևէ ամրագրված դրույթների: Փոխանցողը կարող է լինել կազմակերպություն կամ ֆիզիկական անձ: Նվիրատվությունները հանդիսանում են ոչ պաշտոնական դրամաշնորհներ:

Նվերները և նվիրատվությունները (բացառությամբ անհատույց ծառայությունները) ճանաչվում են որպես ակտիվներ և հասույթ, եթե ստացման ենթակա ակտիվները բավարարում են ակտիվի սահմանմանը և ակտիվի ճանաչման չափանիշները:

Դրամական միջոցների, ինչպես նաև այլ ակտիվների տեսքով նվերների և նվիրատվությունների դեպքում, անցյալում տեղի ունեցած դեպքը, որն առաջացնում է ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ մարմնավորող միջոցների վերահսկում, սովորաբար նվերի կամ նվիրատվության ստացումն է:

Անհատույց ծառայությունների տեսքով նվերները կամ նվիրատվությունները չեն ճանաչվում:

Սկզբնապես ճանաչման պահին նվերներն ու նվիրատվությունները չափվում են ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ՝ դրանց իրական արժեքով:

Դրամական միջոցների իրական արժեքը դրանց անվանական (նոմինալ) գումարն է: Այլ ակտիվների իրական արժեքը որոշվում է «Հողամասերի և շենքերի գնահատման ուղեցույցում»՝ հողամասերի և շենքերի իրական արժեքը որոշելու համար ներկայացված մոտեցումների համաձայն:

8.2.5.4 Անհատույց ծառայություններ

Կազմակերպությունը անհատույց ծառայությունները չի ճանաչում որպես հասույթ և ակտիվ:

8.3 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները և հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

8.3.1 Չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները

Սույն բաժնում ներկայացվում են չփոխանակվող գործարքներից հասույթների հաշվառման համար օգտագործվող հաշվապահական հաշվառման հաշիվները:

Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի, ՀՈԱԿ-ների) հասույթների հաշվառման համար օգտագործվում են 63 «Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների հասույթներ» խմբում ներառված հետևյալ առաջին կարգի (սինթետիկ) հաշիվներում բացված երկրորդ կարգի (անալիտիկ) հաշիվները՝

- 631 «Պայմանով ստացված ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հասույթներ».
- 632 «Պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հասույթներ».
- 633 «Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ».
- 639 «Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ (օգուտներ)»:

8.3.2 Չփոխանակվող գործարքների գծով հասույթների հետ կապված հաշվապահական հաշվառման ձևակերպումները

8.3.2.1 Կազմակերպության մակարդակով չփոխանակվող գործարքներից ոչ ընթացիկ հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի արտացոլում (տեղափոխումը ընթացիկ հետաձգված հասույթներ).

1. Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների հետ կապված ոչ ընթացիկ հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի արտացոլում (տեղափոխումը ընթացիկ հետաձգված հասույթներ).

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ 	431 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»	565 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	432 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»	566 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	433 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»	567 «Բյուջեից բնամթերային ձևով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	434 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»	568 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

2. Բյուջեից և այլ կազմակերպություններից ինչպես դրամական միջոցներով, այնպես էլ բնամթերային ձևով պայմանով ստացված չամորտիզացվող ակտիվների (հողամասերի) և իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների (ներդրումային գույքի) հետ կապված ոչ ընթացիկ հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի արտացոլում (տեղափոխումը ընթացիկ հետաձգված հասույթներ)։

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	4351 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	5691 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4352 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5692 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	<p>4353 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5693 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	<p>4354 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5694 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4355 «Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5695 «Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4356 «Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5696 «Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	<p>4357 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>5697 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»</p>

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	4358 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	5698 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»

8.3.2.2 Կազմակերպության մակարդակով չփոխանակվող գործարքներից հասույթների արտացոլում.

- Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) ինքնարժեքում չներառվող ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով «Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքներից հասույթի արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) ինքնարժեքում չներառվող ծախսերի «փոխհատուցման» նպատակով «Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքներից հասույթի արտացոլում. 	2394 «Դեբիտորական պարտքեր «բյուջեից ֆինանսավորվող չփոխանակվող գործարքների գծով»	6399 «Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ»

- Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվներ և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման նպատակով պայմանով ստացված գումարների հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվներ և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս» 	565 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6311 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվներ և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	566 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6312 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»

3. Բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվներ և այլ ամորտիզացվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	567 «Բյուջեից բնամթերային ձևով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6313 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»,
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	568 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6314 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»

4. Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների (ներդրումային գույքի) ձեռքբերման նպատակով պայմանով ստացված գումարների հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	5691 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6315 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	5692 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6316 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

5. Բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների (ներդրումային գույքի) հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	5693 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6317 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	5694 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6318 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

6. Չամորտիզացվող ակտիվների (հողամասերի) ձեռքբերման նպատակով պայմանով ստացված գումարների հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	5695 «Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6315 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	5696 «Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6316 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

7. Բնամթերային ձևով պայմանով ստացված չամորտիզացվող ակտիվների (հողամասերի) հետ կապված հետաձգված ընթացիկ հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	5697 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	6317 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	5698 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթների	6318 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

8. Պայմանով ստացված ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով պայմանների ամբողջովին փաստացի կատարման պահի դրությամբ առկա հետաձգված հասույթների (ոչ ընթացիկ մասով) մնացորդի վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>431 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6311 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>432 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6312 «Ամորտիզացվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	<p>433 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6313 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և այլ ամորտիզացվող ակտիվների գծով 	<p>434 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6314 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»</p>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4351 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6315 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ներդրումային գույքի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4352 «Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6316 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	<p>4353 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6317 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ներդրումային գույքի գծով 	<p>4354 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6318 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	<p>4355 «Հողամասերի ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>	<p>6315 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»</p>

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	4356 «Հողամասերի ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	6316 «Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	4357 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	6317 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	4358 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	6318 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»

9. Ընթացիկ ակտիվների (հումք և նյութեր, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ, ապրանքներ և այլն) ձեռքբերման նպատակով ստացված գումարների հետ կապված հետաձգված հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին (պայմանների կատարմանը զուգընթաց)։

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	561 «Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»	6321 «Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար բյուջեից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով 	562 «Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով փոխանցված դրամական միջոցների (ֆինանսավորման) գծով հետաձգված հասույթներ»	6322 «Ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար այլ կազմակերպություններից պայմանով ստացվող գումարների (ֆինանսավորման) հետ կապված հասույթներ»

10. Բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների (հումք և նյութեր, փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ, ապրանքներ և այլն) գծով հետաձգված հասույթների վերագրում ժամանակաշրջանի հասույթներին (պայմանների կատարմանը զուգընթաց)։

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով 	563 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	6323 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված հողամասերի գծով 	564 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով փոխանցված ընթացիկ ակտիվների հետ կապված հետաձգված հասույթներ»	6324 «Այլ կազմակերպություններից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ընթացիկ ակտիվների գծով հասույթներ»

11. Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթների արտացոլում։

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված պաշարների գծով հասույթների արտացոլում 	211 «Հումք և նյութեր» 216 «Ապրանքներ» 218 «Փոքրարժեք կամ արագամաշ առարկաներ»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացման ենթակա դրամական միջոցների գծով հասույթների արտացոլում 	239 «Դեբիտորական պարտքեր այլ չփոխանակվող գործարքների գծով (կազմակերպություններում)»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացվելիք դրամական միջոցների գծով հասույթների արտացոլում 	2393 «Դեբիտորական պարտքեր առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացվող գումարների գծով»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված հիմնական միջոցների գծով հասույթների արտացոլում 	111 «Մաշվող հիմնական միջոցներ» 113 «Օգտագործման համար ոչ մատչելի հիմնական միջոցներ» 114 «Հողամասեր»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ներդրումային գույքի գծով հասույթների արտացոլում 	122 «Ներդրումային գույք»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»
<ul style="list-style-type: none"> Առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ոչ նյութական ակտիվների գծով հասույթների արտացոլում 	131 «Ոչ նյութական ակտիվներ»	6331 «Բյուջեից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ» 6332 «Այլ կազմակերպություններից առանց պայմանների կատարման պահանջի (անհատույց) ստացված ակտիվների գծով հասույթներ»

12. Գնումների գծով կրեդիտորական պարտքերի զիջումից օգուտների արտացոլում.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Գնումների գծով կրեդիտորական պարտքերի զիջումից օգուտների արտացոլում 	521 «Կրեդիտորական պարտքեր ներքին մատակարարներից գնումների գծով»	6399 «Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ»

8.4 Կազմակերպություններում չփոխանակվող գործարքներից հասույթի հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

8.4.1 Պայմանով ստացված հիմնական միջոցների գծով հասույթ

Կազմակերպության (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի և ՀՈԱԿ-ի) կողմից պայմանով ստացված հիմնական միջոցների դեպքում, այդ պայմանների կատարման գծով ճանաչվում է պարտավորություն (հետաձգված հասույթ), որը հետագայում պայմանների կատարմանը զուգընթաց վերագրվում է հաշվետու ժամանակաշրջանի հասույթներին: Հիմնական միջոցների գծով հետաձգված հասույթների՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի հասույթներին վերագրման համար ՀԾ-ում իրականացվող գործողությունները նկարագրված են սույն ուղեցույցի 1 «Հիմնական միջոցներ» բաժնի 1.5.1 «Հիմնական միջոցների մուտքագրումը» ենթաբաժնում:

Օրինակ.

01.12.2018 թվականին համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը անհատույց ստացել է ավտոմեքենա՝ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից ծառայությունների մատուցման համար օգտագործելու նպատակով: Ավտոմեքենայի իրական արժեքը 12,000,000 դրամ է, իսկ նորմատիվային օգտակար ծառայության ժամկետը սահմանված է 10 տարի:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Ավտոմեքենայի մուտքագրման արտացոլում.

Դեբեդ 1113 «Տրանսպորտային միջոցներ»

Կրեդիտ 4332 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված տրանսպորտային միջոցների գծով հետաձգված հասույթներ»

12,000,000
դրամ

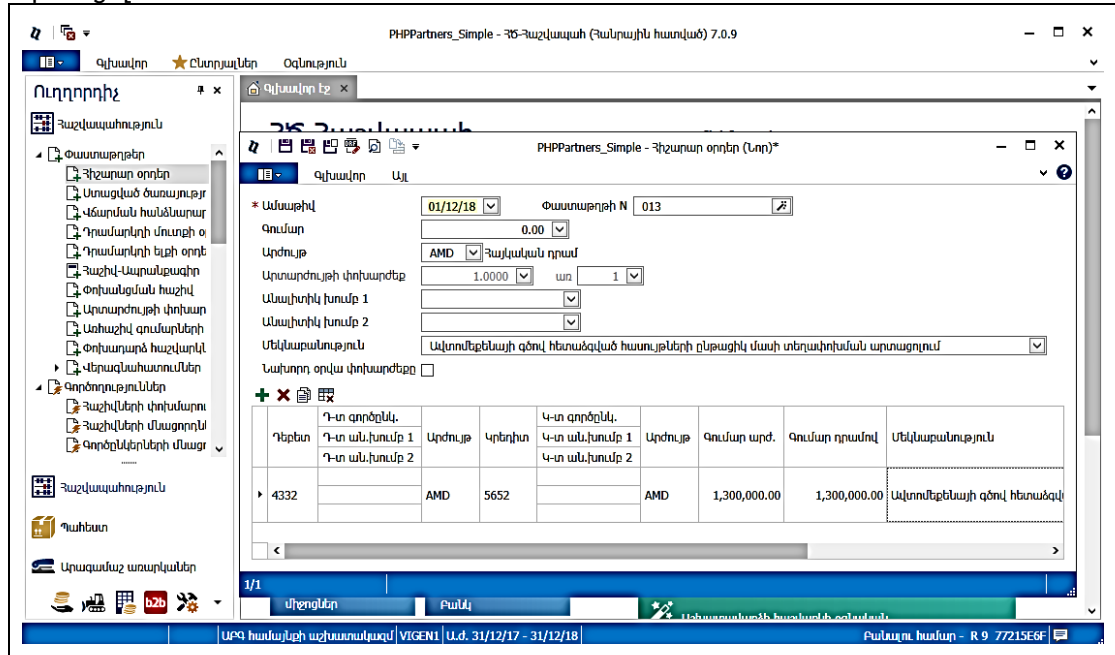
բ) Ավտոմեքենայի գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի տեղափոխման արտացոլում. [(12,000,000/120) X 13 ամիս = 1,300,000]

Դեբետ 4332 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված տրանսպորտային միջոցների գծով հետաձգված հասույթներ	1,300,000 դրամ
Կրեդիտ 5672 «Բյուջեից բնամթերային ձևով ստացված տրանսպորտային օբյեկտների և այլ շինությունների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	
զ) 2018 թվականի դեկտեմբեր ամսվա մաշվածության արտացոլում. $[(12,000,000/120) \times 1$ $\text{ամիս} = 100,000]$	
Դեբետ 711103 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների մաշվածության (ամորտիզացիայի) գծով ծախսեր»	100,000 դրամ
Կրեդիտ 1123 «Տրանսպորտային միջոցների մաշվածություն»	
դ) 2018 թվականի դեկտեմբեր ամսվա ընթացքում ավտոմեքենայի մաշվածությանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների՝ ժամանակաշրջանի հասույթներին վերագրման արտացոլում. $[(12,000,000/120) \times 1$ $\text{ամիս} = 100,000]$	
Դեբետ 5672 «Բյուջեից բնամթերային ձևով ստացված տրանսպորտային օբյեկտների և այլ շինությունների գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մաս»	100,000 դրամ
Կրեդիտ 6313 «Բյուջեից բնամթերային ձևով պայմանով ստացված ամորտիզացվող ակտիվների գծով հասույթներ»	

Վերը նշված օրինակի դեպքում ՀԾ-ում կկատարվեն հետևյալ գործողությունները.

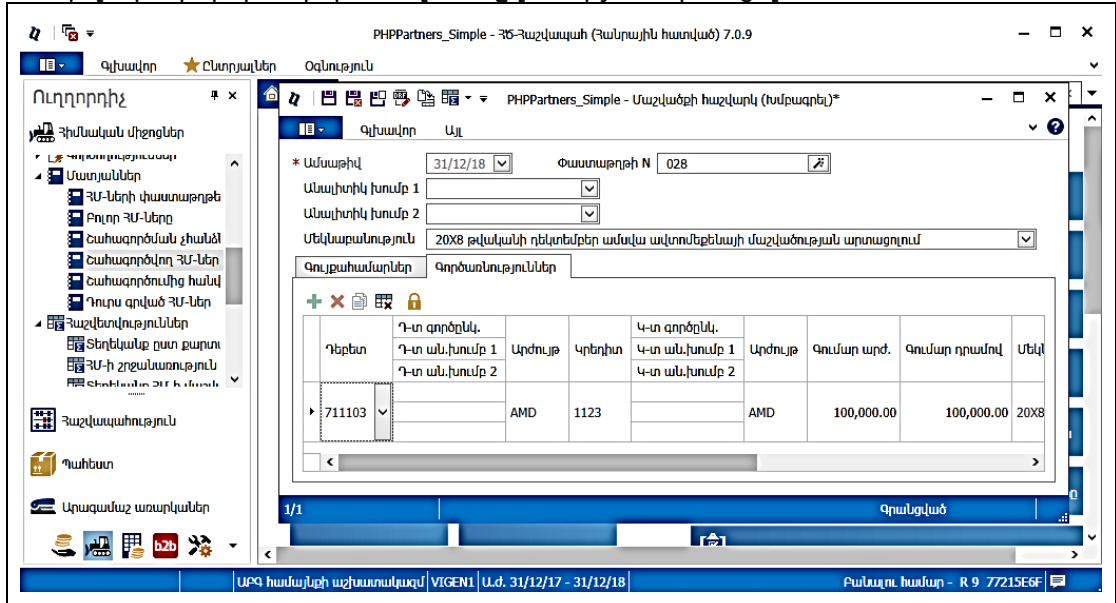
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

բ) Ավտոմեքենայի գծով հետաձգված հասույթների ընթացիկ մասի տեղափոխման արտացոլում.

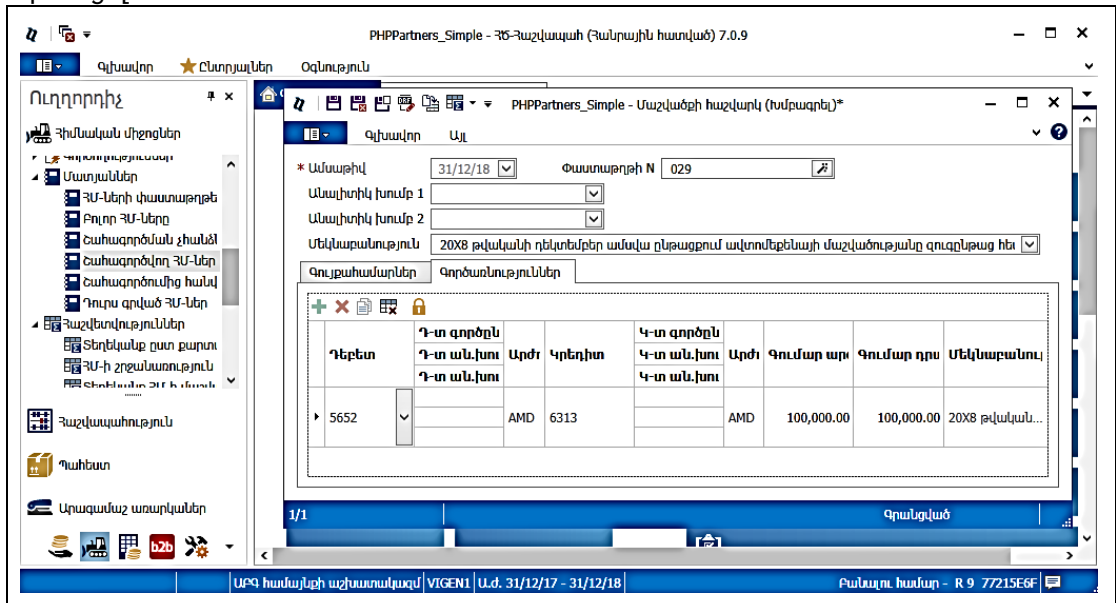

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

զ) 2018 թվականի դեկտեմբեր ամսվա մաշվածության արտացոլում.

ը) 2018 թվականի դեկտեմբեր ամսվա ընթացքում ավտոմեքենայի մաշվածությանը զուգընթաց հետաձգված հասույթների՝ ժամանակաշրջանի հասույթներին վերագրման արտացոլում.

9 Աշխատակիցների հատուցումներ

Սույն Ուղեցույցի «Աշխատակիցների հատուցումներ» բաժինը մշակելիս կիրառվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

- ՀՀՀՀՍ-ի 28-րդ «Աշխատակիցների հատուցումներ» բաժինը (տես՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտը հաստատելու մասին» թիվ 725-Ն հրաման)։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2016 թվականի փետրվարի 1-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների սկզբնական հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերի և հաշվապահական հաշվառման գրանցամատյանների օրինակելի ձևերը սահմանելու մասին» թիվ 37-Ն հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների 2016 թվականի մարտի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների գործառնությունների փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության օրինակելի ուղեցույցը հաստատելու մասին» թիվ 142-Ա հրամանը։
- ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2015 թվականի ապրիլի 9-ի «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման հաշվային պլանը և դրա կիրառման հրահանգը հաստատելու մասին» թիվ 207-Ն հրամանը։

9.1 Նպատակը և գործողության ոլորտը

Ուղեցույցի 9 «Աշխատակիցների հատուցումներ» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- աշխատակիցների հատուցումների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները,
- աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը,
- աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումները, և
- աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները:

«Աշխատակիցների հատուցումներ» բաժինը կիրառվում է գործատուի կողմից աշխատակիցների հետևյալ հատուցումը հաշվառելիս՝

ա) աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումները,

բ) ազատման (արձակման) նպաստները:

Աշխատակիցների հատուցումները աշխատակիցների կողմից մատուցված ծառայության դիմաց կազմակերպության կողմից ցանկացած ձևով տրվող փոխհատուցումներ են:

Աշխատակիցներին հատուցումները տրամադրվում են՝

ա) կազմակերպության առանձին աշխատակիցների միջև ֆորմալ պայմանագրերի (համաձայնագրերի) համաձայն.

բ) օրենսդրության պահանջների համաձայն:

9.2 Աշխատակիցների հատուցումների հաշվապահական հաշվառման մեթոդաբանական մոտեցումները

9.2.1 Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

9.2.1.1 Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների սահմանումը

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներն այն հատուցումներն են (բացի ազատման նպաստներից), որոնք ամբողջությամբ ենթակա են վճարման այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցում են համապատասխան ծառայությունը:

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումները ներառում են՝

ա) աշխատավարձերը.

բ) կարճաժամկետ փոխհատուցելի բացակայությունները (ինչպիսիք են՝ վճարովի ամենամյա արձակուրդները և հիվանդության հետ կապված վճարովի արձակուրդները), երբ ակնկալվում է, որ բացակայությունները տեղի կունենան այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցել են համապատասխան ծառայությունը.

գ) պարգևավճարները, որոնք ենթակա են վճարման այն ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցել են համապատասխան ծառայությունը. և

դ) ոչ դրամային հատուցումները (օրինակ՝ բուժսպասարկում, անվճար կամ մասնակի վճարումով ապրանքների կամ ծառայությունների տրամադրում) ընթացիկ ժամանակաշրջանում աշխատող աշխատակիցների համար:

9.2.1.2 Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների ճանաչումը և չափումը

9.2.1.2.1 Աշխատակիցների բոլոր կարճաժամկետ հատուցումները

Երբ աշխատակիցը հաշվառման ժամանակաշրջանի ընթացքում կազմակերպությանը մատուցել է ծառայություն (աշխատել է կազմակերպությունում), կազմակերպությունը, աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների (աշխատավարձի, վճարովի արձակուրդի և այլն) չգեղջված գումարը, որն ակնկալվում է վճարել այդ ծառայության դիմաց, պետք է ճանաչի՝

ա) **որպես պարտավորություն** (հաշվեգրված ծախս)՝ արդեն վճարված ցանկացած գումար հանելուց հետո: Եթե արդեն վճարված գումարը գերազանցում է հատուցումների չգեղջված գումարը, կազմակերպությունը պետք է ճանաչի այդ տարբերությունը որպես ակտիվ (կանխավճարված ծախս)՝ այն չափով, որով կանխավճարը կհանգեցնի, օրինակ, ապագա վճարումների կրճատման կամ դրամական միջոցների վերադարձի. և

բ) **որպես ծախս**, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ՀՀՀՀՍ-ի մեկ այլ բաժնով պահանջվում է հատուցումների գումարը ներառել մեկ այլ ակտիվի արժեքի մեջ (օրինակ, ՀՀՀՀՍ-ի 11-րդ՝ «Հիմնական միջոցներ, 17-րդ՝ «Պաշարներ» բաժինները):

Օրինակ.

ՀՈԱԿ-ը մատուցում է աղբահանության ծառայություն: Հաշվետու ամսվա ընթացքում բուն աղբահանության ծառայության մատուցման աշխատանքներում ներգրավված աշխատակցի աշխատավարձը՝ մինչև օրենքով սահմանված պահումների իրականացումը կազմել է 150,000 դրամ: Աշխատակցին այդ ամիս վճարվել է 140,000 դրամ: Աշխատակիցը ծնվել է 1974թ. հունվարի 1-ից հետո: Աշխատակցի կարճաժամկետ հատուցման (աշխատավարձի) հետ կապված տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Հաշվետու ամսվա ընթացքում աշխատակցին աշխատավարձի գծով վճարումների արտացոլումը.

Դեբետ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր» 140,000 դրամ
Կրեդիտ 253 «Բանկային հաշիվներ»

բ) Աշխատավարձի հաշվեգրման արտացոլումը՝ մինչև օրենքով սահմանված պահումների իրականացումը.

Դեբետ 711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր» 150,000 դրամ
Կրեդիտ 5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով

գ) Աշխատավարձից եկամտային հարկի պահման արտացոլումը $(150,000 \times 23\%) = 34,500$.

Դեբետ 5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով» 34,500 դրամ
Կրեդիտ 5242 «Պարտքեր եկամտային հարկի գծով»

դ) Աշխատավարձից սոցիալական վճարի պահման արտացոլումը $(150,000 \times 2,5\%) = 3,750$.

Դեբետ 5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով» 3,750 դրամ
Կրեդիտ 5248 «Պարտքեր սոցիալական վճարների գծով»

ե) Աշխատավարձից դրոշմանիշային վճարի (1,000 դրամ) պահման արտացոլումը.

Դեբետ 5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով» 1,000 դրամ
Կրեդիտ 5249 «Պարտքեր այլ պարտադիր վճարների գծով»

զ) Աշխատավարձի գծով հաշվեգրված պարտավորության մարման արտացոլումը $(150,000 - 34,500 - 3,750 - 1,000) = 110,750$.

Դեբետ 5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով» 110,750 դրամ
Կրեդիտ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»

է) Աշխատավարձի գծով հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում փաստացի մնացորդի (գերավճարի) հաշվեկշռային հաշիվ տեղափոխման արտացոլումը $(140,000 - 110,750) = 29,250$.

Դերեք 2291 «Դերիտորական պարտքեր աշխատավարձի վճարման գծով»

29,250 դրամ

Կրեդիտ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»

9.2.1.2.2 Կարճաժամկետ փոխհատուցելի բացակայություններ

Կարճաժամկետ փոխհատուցելի բացակայությունները լինում են՝

- **կուտակվող փոխհատուցելի բացակայություններ.** դրանք այն բացակայություններն են, որոնք փոխադրվում են հետագա ժամանակաշրջաններ և կարող են օգտագործվել այդ ժամանակաշրջաններում, եթե ընթացիկ ժամանակաշրջանի իրավունքները ամբողջությամբ չեն օգտագործվել, օրինակ՝ ամենամյա վճարովի արձակուրդները, և
- **չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայություններ.** դրանք այն բացակայություններն են, որոնք նկատմամբ իրավունքը առաջանում է բացակայությունը տեղի ունենալիս և այն չի փոխադրվում հետագա ժամանակաշրջաններ, օրինակ՝ անաշխատունակության, հղիության, ծննդաբերության և երեխայի՝ մինչև որոշակի տարիք հասնելը լրիվ կամ մասնակի վճարմամբ արձակուրդները:

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի փոխհատուցելի բացակայությունների ձևով աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների ակնկալվող ծախսումները համաձայն 9.2.1.2.1 «Աշխատակիցների բոլոր կարճաժամկետ հատուցումները» ենթաբաժնի, հետևյալ կերպ՝

- ա) **կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում** այն ժամանակ, երբ աշխատակիցները ծառայություն են մատուցում, որն ավելացնում է իրենց իրավունքները ապագա փոխհատուցելի բացակայությունների նկատմամբ. և
- բ) **չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում** այն ժամանակ, երբ բացակայությունը տեղի է ունենում:

Կազմակերպությունը պետք է չափի կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով ակնկալվող ծախսումները որպես լրացուցիչ գումար, որը կազմակերպությունն ակնկալում է վճարել որպես հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կուտակված չօգտագործված իրավունքների արդյունք:

Կազմակերպությունը պետք է չափի չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով ծախսումները բացակայության ժամանակաշրջանի համար վճարված կամ վճարվելիք հատուցումների չգեղչված գումարով:

Օրինակ 1. Կուտակվող փոխհատուցելի բացակայություն

ՀՈԱԿ-ի կարգավիճակ ունեցող երաժշտական դպրոցի մանկավարժը դիմում է գրել հերթական ամենամյա արձակուրդ (ամբողջը) գնալու համար: Ամբողջ արձակուրդը օգտագործվում է տվյալ ամսվա ընթացքում: Արձակուրդի գումարը՝ մինչև օրենքով սահմանված պահումների իրականացումը, կազմում է 200,000 դրամ:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Արձակուրդի հաշվեգրման արտացոլում.

Դեբետ 711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	200,000 դրամ
Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	

բ) Աշխատավարձից եկամտային հարկի պահման արտացոլում $(150,000 \times 23\%) + (50,000 \times 28\%) = 48,500$.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	48,500 դրամ
Կրեդիտ 5242 «Պարտքեր եկամտային հարկի գծով»	

գ) Աշխատավարձից սոցիալական վճարի պահման արտացոլում $(200,000 \times 2,5\%) = 5,000$.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	5,000 դրամ
Կրեդիտ 5248 «Պարտքեր սոցիալական վճարների գծով»	

դ) Աշխատավարձից դրոշմանիշային վճարի (1,000 դրամ) պահման արտացոլում.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	1,000 դրամ
Կրեդիտ 5249 «Պարտքեր այլ պարտադիր վճարների գծով»	

ե) Արձակուրդի գծով վճարումների արտացոլում $(200,000 - 48,500 - 5,000 - 1,000) = 145,500$.

Դեբետ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»	145,500 դրամ
Կրեդիտ 253 «Բանկային հաշիվներ»	

զ) Աշխատավարձի գծով հաշվեգրված պարտավորության մարման արտացոլում $(200,000 - 48,500 - 5,000 - 1,000) = 145,500$.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	145,500 դրամ
Կրեդիտ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»	

Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի (տարվա) վերջում ՀՈԱԿ-ը յուրաքանչյուր աշխատակցի համար կատարում է ավել կամ պակաս օգտագործված արձակուրդային օրերի հաշվարկ, որի հիման վրա.

ա) ավել օգտագործված օրերին բաժին ընկնող վճարված գումարի չափով ճանաչում է աշխատակցին հատուցումների (արձակուրդի) գծով կանխավճար՝ ճշգրտելով (նվազեցնելով) արձակուրդային գծով ճանաչված համապատասխան ծախսը կամ ծախսումը: Վերը նշված օրինակի դեպքում տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

1. Բացասական նշանով («կարմիր ստորնոյով»).

Դեբեդ 711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

2. Նույն գումարի չափով.

Դեբեդ 2291 «Դեբիտորական պարտքեր աշխատավարձի վճարման գծով»

Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

բ) պակաս օգտագործված օրերի համար աշխատակցին հասանելիք հատուցումների (արձակուրդի) գծով ճանաչում է պարտավորություն և համապատասխան ծախս կամ ծախսում: Վերը նշված օրինակի դեպքում տրվում է հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

Դեբեդ 711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»

Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

Օրինակ 2. Չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայություն

Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի ֆինանսիստը տվյալ ամսվա ընթացքում հիվանդացել է և 10 աշխատանքային օր բացակայել է աշխատանքից: Աշխատակցի միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է 147,000 դրամ: Աշխատակցին տրվում է ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստ: Ընդ որում առաջին աշխատանքային օրվա համար չի վճարվում, դրան հաջորդող հինգ աշխատանքային օրվա համար վճարվում է գործատուի միջոցների (համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի) հաշվին, որը չի փոխհատուցվում, իսկ նպաստի մնացած մասը՝ ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին: Աշխատակիցը ծնվել է մինչև 1974թ. հունվարի 1-ը:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Գործատուի միջոցների հաշվին վճարման ենթակա նպաստի՝ մինչև օրենքով սահմանված պահումների իրականացումը, հաշվեգրման արտացոլում $(147,000 / 21 \times 5) = 35,000$.

Դեբեդ 71601 «Աշխատանքի վարձատրության գծով վարչական ծախսեր»

Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

35,000 դրամ

բ) ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին վճարման ենթակա նպաստի՝ մինչև օրենքով սահմանված պահումների իրականացումը, հաշվեգրման արտացոլում $(147,000 / 21 \times 4) = 28,000$.

Կրեդիտ 5242 «Պարտքեր եկամտային հարկի գծով» 28,000 դրամ
Կրեդիտ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

գ) Վճարման ենթակա նպաստից եկամտային հարկի պահման արտացոլում $(35,000 + 28,000) \times 23\% = 14,490$.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով» 14,490 դրամ
Կրեդիտ 5242 «Պարտքեր եկամտային հարկի գծով»

դ) Ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստի գծով վճարումների արտացոլում $(35,000 + 28,000 - 14,490) = 48,510$.

Դեբետ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր» 48,510 դրամ
Կրեդիտ 253 «Բանկային հաշիվներ»

ե) Ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստի գծով հաշվեգրված պարտավորության մարման արտացոլում $(35,000 + 28,000 - 14,490) = 48,510$.

Դեբետ 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով» 48,510 դրամ
Կրեդիտ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»

9.2.1.2.3 Պարզևավճարներ

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի պարզևավճարներից ակնկալվող ծախսումները համաձայն 9.2.1.2.1 ենթաբաժնի, այն և միայն այն ժամանակ, երբ՝

ա) կազմակերպությունն ունի այդպիսի վճարումներ կատարելու ներկա պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք. և

բ) պարտականությունը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Ներկա պարտականություն գոյություն ունի այն և միայն այն դեպքում, երբ կազմակերպությունն իրավական ակտերի կամ պայմանագրի մեջ ամրագրված դրույթների համաձայն ունի պարզևավճարները վճարելու իրավական պարտականություն:

Կազմակերպությունը կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարզևավճարների գծով իր պարտականությունը այն և միայն այն դեպքում, երբ՝

ա) պարզևավճարների վճարման պայմանները պարունակում են հատուցման գումարի որոշման բանաձևը, օրինակ՝ երբ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ կազմակերպությունն օրենսդրության համաձայն պետք է վճարի պարզևավճար աշխատակիցների աշխատավարձի կրկնակի չափով.

բ) կազմակերպությունը որոշում է վճարվելիք գումարները մինչև ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացման համար հաստատել:

Պարզալծարների ձևով տրվող հատուցումները ճանաչվում են որպես ծախս կամ ծախսում, այլ ոչ թե որպես կուտակված հավելուրդի նվազեցում, քանի որ պարզալծարներ վճարելու պարտականությունն առաջանում է աշխատակցի ծառայությունից, այլ ոչ թե կազմակերպության սեփականատերերի հետ գործարքներից:

9.2.1.2.4 Ոչ դրամային հատուցումների հաշվառումը

9.2.1.2.1, 9.2.1.2.2 և 9.2.1.2.3 ենթաբաժինների համաձայն պետք է ճանաչվեն ոչ միայն աշխատակիցներին տրվող դրամային, այլև ոչ դրամային հատուցումները, որոնք ներառում են անվճար կամ մասնակի հատուցմամբ ծառայությունների տրամադրումը կամ ապրանքների վաճառքը:

9.2.2 Ազատման (արձակման) նպաստներ

Ազատման (արձակման) նպաստները աշխատակիցների հատուցումներ են, որոնց հատկացման հիմքերը (դեպքերը) և հատուցումների չափը սահմանված է ՀՀ «Աշխատանքային օրենսգրքով»:

9.2.2.1 Ազատման (արձակման) նպաստների ճանաչումը

Կազմակերպությունը պետք է ճանաչի ազատման (արձակման) նպաստները որպես պարտավորություն և ծախս այն և միայն այն դեպքում, երբ կազմակերպությունը դադարեցնել է աշխատակցի աշխատանքը և օրենքով պարտավոր է վճարել ազատման (արձակման) նպաստ:

Ազատման (արձակման) նպաստները կազմակերպության համար չեն ապահովում ապագա տնտեսական օգուտներ կամ օգտակար պոտենցիալ և անմիջապես ճանաչվում են որպես ծախս:

9.2.2.2 Ազատման (արձակման) նպաստների չափումը

Ազատման (արձակման) նպաստները պետք է չափվեն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ պարտականությունը մարելու համար պահանջվող ծախսումների լավագույն գնահատականով, որը սովորաբար արձակման տվյալ դեպքի համար ՀՀ «Աշխատանքային օրենսգրքով» սահմանված գումարի մեծությունն է:

Օրինակ.

Հաստիքների կրճատման պատճառով ՀՈԱԿ-ի (գործատուի) աշխատակցի աշխատանքային պայմանագիրը լուծվում է: ՀՀ «Աշխատանքային օրենսգրքի» համաձայն աշխատանքային պայմանագիրը լուծվելու դեպքում գործատուն աշխատողին վճարում է արձակման նպաստ նրա մեկ ամսվա միջին աշխատավարձի չափով: Աշխատակցի միջին ամսական աշխատավարձը կազմել է 180,000 դրամ: Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Արձակման նպաստի հաշվեգրման արտացոլում.

Դեբետ 7399 «Չփոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր»

Կրեդիտ 5255 «Պարտքեր աշխատակիցների այլ հատուցումների գծով»

180,000 դրամ

բ) Արձակման նպաստի գծով նպաստ գծով վճարումների արտացոլում.

Դեբետ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր» 180,000 դրամ
Կրեդիտ 253 «Բանկային հաշիվներ»

գ) Արձակման նպաստի գծով հաշվեգրված պարտավորության մարման արտացոլում.

Դեբետ 5255 «Պարտքեր աշխատակիցների այլ հատուցումների գծով» 180,000 դրամ
Կրեդիտ 04111 «Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր»

9.3 Աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և փաստաթղթաշրջանառությունը

9.3.1 Աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորումը

Կազմակերպության աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Աշխատաժամանակի հաշվարկի տեղեկագրով» (Ձև ԾԽ-5):

Ձև ԾԽ-5
 (հաստատված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 01.02.2016թ. թիվ 37-Ն հրամանով)

Հաշվետու ժամանակաշրջանը Ստորաբաժանման անվանումը		_____		ԱՇԽԱՏԱԺԱՄԱՆԱԿԻ ՀԱՇՎԱՐԿԻ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻ N _____ « » 20 թ. կազմման ամսաթիվը																														
Տարեկան համարը Պաշտոնը (մասնավորապես) Ազգանուն, անուն Հանրային ծառայության համարը	Գրառումներ փաստացի աշխատած ժամանակահատվածի վերաբերյալ											Ընդամենը անվա ընթացքում աշխատած	Ընդամենը անվա ընթացքում փերավորումի																					
	Հասանելի են, «ԱԹ»՝ անաշխատանքության թերթի, «ԱՎ»՝ արձակուրդ վճարվող, «ԱԶ»՝ արձակուրդ չվճարվող, «Բ»՝ րաջակա, «ՀԾ»՝ հիշողյան և ծննդաբերության արձակուրդ, «Պ»՝ պարավորող, «Փ»՝ գործուղում																																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	օր
1	2	3	4	5											6	7																		
Կազմակերպության ղեկավար՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը																																		
Ստորաբաժանման ղեկավար՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը																																		
Տեղեկագիրը կազմող անձ՝ _____ պաշտոնը _____ ստորագրությունը _____ անունը, ազգանունը																																		

Կազմակերպության աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության մոտեցումները ներկայացված է Փաստաթղթավորման և փաստաթղթաշրջանառության ուղեցույցի 7.6 «Աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորումը» բաժնում:

9.3.2 Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ հատուցումների փաստաթղթավորումը

Աշխատակիցների աշխատավարձի և այլ հատուցումների փաստաթղթավորումն իրականացվում է «Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ հատուցումների հաշվարկային տեղեկագրով»: Տեղեկագրում ներառվում են աշխատակիցներին տրվող բոլոր հատուցումները:

Տեղեկագիրը պատրաստում է կազմակերպության հաշվապահությունը: Տեղեկագիրը

պատրաստվում է ՀԾ-ի «Ընդլայնված հաշվետվություն (շախմատածև)» հաշվետվության հիման վրա, որը գտնվում է «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Հաշվետվություններ» գրադարանում: Տեղեկագիրը ստորագրվում է տեղեկագիրը կազմող և ստուգող հաշվապահների կողմից: Տեղեկագիրը հաստատվում է կազմակերպության ղեկավարի կողմից:

Աշխատակիցներին տրվող աշխատավարձը և ներքոթվարկյալ այլ հատուցումները տեղեկագրում արտացոլելու համար մասնավորապես հիմք են հանդիսանում հետևյալ փաստաթղթերը.

- հիմնական և լրացուցիչ²⁹ աշխատավարձի համար՝ սույն ուղեցույցի 9.3.1 «Աշխատակիցների աշխատած աշխատաժամանակի փաստաթղթավորումը» ենթաբաժնի համաձայն պատրաստված «Աշխատաժամանակի հաշվարկի տեղեկագիրը»,
- պարգևավճարների համար՝ կազմակերպության ղեկավարի հրամանը կամ այլ կարգադրությունը,
- արձակուրդային վճարների համար՝ կազմակերպության ղեկավարի հրամանը,
- ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների համար՝ համապատասխան կազմակերպության (անձի) կողմից տրված ժամանակավոր անաշխատունակության թերթիկը,
- այլ նպաստների համար՝ կազմակերպության ղեկավարի հրամանը կամ այլ կարգադրությունը:

Աշխատակիցների աշխատավարձից և այլ հատուցումներից կատարվող ներքոթվարկյալ պահումները տեղեկագրում գրանցելու համար մասնավորապես հիմք են հանդիսանում.

- Եկամտային հարկի համար՝ «Հարկային օրենսգիրքը»,
- աշխատավարձից և դրան հավասարեցված վճարներից պահվող սոցիալական վճարի համար՝ «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքը,
- աշխատավարձի կանխավճարի համար՝ կանխավճարների վճարումը հիմնավորող փաստաթղթերը,
- արհմիության վճարների համար՝ աշխատակիցների դիմումները կամ կոլեկտիվ աշխատանքային պայմանագիրը,
- ալիմենտի համար՝ կատարողական թերթիկները:

Ստորև ներկայացված է «Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ հատուցումների հաշվարկային տեղեկագրի» օրինակելի ձևը:

²⁹ Լրացուցիչ աշխատավարձ՝ բոլոր տեսակի հավելումներով (այդ թվում՝ արտաժամյա, գիշերային, հանգստյան և տոն օրերին կատարած աշխատանքի համար) վճարվելիք աշխատավարձեր:

9.4.2 Աշխատակիցների հատուցումների հաշվառման դեպքում կիրառվող հաշվապահական ձևակերպումները

9.4.2.1 Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների արտացոլում.

1. Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

ա) Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) մեջ ներգրավված համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711101 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711101 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5253 «Պարտքեր պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711101 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

բ) Բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների մատուցման (ծրագրերի իրականացման) մեջ ներգրավված ՀՈԱԿ-ի աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5253 «Պարտքեր պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	711201 «Ծրագրերի իրականացման (ծառայությունների մատուցման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ծախսեր»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

գ) *Կոնկրետ հաճախորդներին ծառայությունների մատուցման մեջ ներգրավված ՀՈԱԿ-ի աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	712 Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	712 Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5253 «Պարտքեր պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	712 Հաճախորդներին մատուցված ծառայությունների գծով ծախսեր (ինքնարժեք)»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

դ) *Բաշխման (իրացման) աշխատանքներում ներգրավված կազմակերպության աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71501 «Աշխատանքի վարձատրության գծով բաշխման ծախսեր»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71501 «Աշխատանքի վարձատրության գծով բաշխման ծախսեր»	5253 «Պարտքեր պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71501 «Աշխատանքի վարձատրության գծով բաշխման ծախսեր»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

ե) Վարչական աշխատանքներում ներգրավված կազմակերպության աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71601 «Աշխատանքի վարձատրության գծով վարչական ծախսեր»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71601 «Աշխատանքի վարձատրության գծով վարչական ծախսեր»	5253 «Պարտքեր պարզևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	71601 «Աշխատանքի վարձատրության գծով վարչական ծախսեր»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

զ) Արտադրանքի թողարկման մեջ ներգրավված ՀՈԱԿ-ի աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսումի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8111 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8121 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով անուղղակի ծախսումներ»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8111 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8121 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով անուղղակի ծախսումներ»	5253 «Պարտքեր պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8111 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8121 «Արտադրանքի թողարկման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով անուղղակի ծախսումներ»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

է) Հիմնական միջոցների և ներդրումային գույքի կառուցման (ստեղծման), դրանց վրա կատարվող հեղափոխական կապիտալացվող աշխատանքներում, ինչպես նաև սարքավորումների տեղակայման աշխատանքներում ներգրավված աշխատակիցների աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8211 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8221 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8231 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8211 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8221 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8231 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ»	5253 «Պարտքեր պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը 	8211 «Ոչ ընթացիկ ակտիվների կառուցման (ստեղծման) նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8221 «Սարքավորումների տեղակայման նպատակով աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ» 8231 «Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների վրա կապիտալացվող աշխատանքի վարձատրության գծով ուղղակի ծախսումներ»	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

2. Կազմակերպության աշխատակիցների ազատման (արձակման) նպաստների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Ազատման (արձակման) նպաստների գծով պարտավորության և ծախսի արտացոլումը	7399 «Չփոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր»	5255 «Պարտքեր աշխատակիցների այլ հատուցումների գծով»

3. Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից պահումների արտացոլումը.

ա) Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից եկամտային հարկի պահման արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից եկամտային հարկի պահման արտացոլումը	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»	5242 «Պարտքեր եկամտային հարկի գծով»

բ) Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից սոցիալական վճարի պահման արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից սոցիալական վճարի պահման արտացոլումը	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»	5248 «Պարտքեր սոցիալական վճարների գծով»

գ) Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից դրոշմանիշային վճարի պահման արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից դրոշմանիշային վճարի պահման արտացոլումը	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»	5249 «Պարտքեր այլ պարտադիր վճարների գծով»

դ) Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից արհմիութենական վճարների պահման արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից արհմիութենական վճարների պահման արտացոլումը	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»	5293 «Պարտքեր աշխատակիցների կողմից արհմիությունների հատկացումների գծով»

ե) Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից կատարողական թերթիկով կատարված պահումների արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումներից կատարողական թերթիկով կատարված պահումների արտացոլումը	525 «Պարտքեր աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով»	5299 «Այլ ընթացիկ պարտավորություններ»

4. Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների, ինչպես նաև ազատման (արձակման) գծով կատարված դրամական արտահոսքեր.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների, ինչպես նաև ազատման (արձակման) գծով կատարված դրամական արտահոսքեր	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»	252 «Գանձապետական հաշիվներ» 253 «Բանկային հաշիվներ»

5. Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ կարճաժամկետ հատուցումների, ինչպես նաև ազատման նպաստների գծով պարտքերի մարում՝ դրամական արտահոսքերով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով պարտքի մարում՝ դրամական արտահոսքերով. 	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով»	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով պարտքի մարում՝ դրամական արտահոսքերով. 	5253 «Պարտքեր պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով»	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Փոխհատուցելի բացակայությունների գծով պարտքի մարում՝ դրամական արտահոսքերով. 	5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ազատման նպաստների գծով պարտքի մարում՝ դրամական արտահոսքերով. 	5255 «Պարտքեր աշխատակիցների այլ հատուցումների գծով»	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»

6. Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով կանխավճարների արտացոլում՝ դրամական արտահոսքերով.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձի և հավելավճարների գծով կանխավճարների արտացոլում՝ դրամական արտահոսքերով	2291 «Դեբիտորական պարտքեր աշխատավարձի վճարման գծով»	0411 «Աշխատակիցների հատուցումների գծով արտահոսքեր»

7. Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում աշխատավարձի գծով գերավճարի՝ ակտիվային հաշիվ տեղափոխման արտացոլումը.

Գործառնության բովանդակությունը	Հաշիվների դեբետ	Հաշիվների կրեդիտ
Աշխատավարձի գծով գերավճարի տեղափոխման արտացոլումը	2291 «Դեբիտորական պարտքեր աշխատավարձի վճարման գծով»	5251 «Պարտքեր դրամական միջոցներով վճարվող աշխատավարձի և այլ հավելավճարների գծով» 5253 «Պարտքեր պարգևավճարների և այլ հատուկ վճարների գծով» 5254 «Պարտքեր փոխհատուցելի բացակայությունների գծով»

9.5 Աշխատակիցների հատուցումների հետ կապված գործառնությունների «ՀԾ-Հաշվապահ» հաշվապահական համակարգչային ծրագրում իրականացվող գործողությունները

9.5.1 Աշխատավարձի հաշվարկումը

Աշխատավարձի և աշխատակիցների այլ հատուցումների հաշվարկը կատարվում է ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգում:

Աշխատավարձի հաշվարկն իրականացնելու համար ՀԾ-ում անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ քայլերը.

- ա) Աշխատակիցների տեղեկատուի ձևավորում.
- բ) Հավելումների սահմանում.
- գ) Աշխատավարձի հաշվարկի ամսաթվի սահմանում.
- դ) «Հավելումի/պահումի» հաստատում.
- ե) Հաշվապահական ձևակերպումներ.
- զ) Աշխատավարձի վճարումներ:

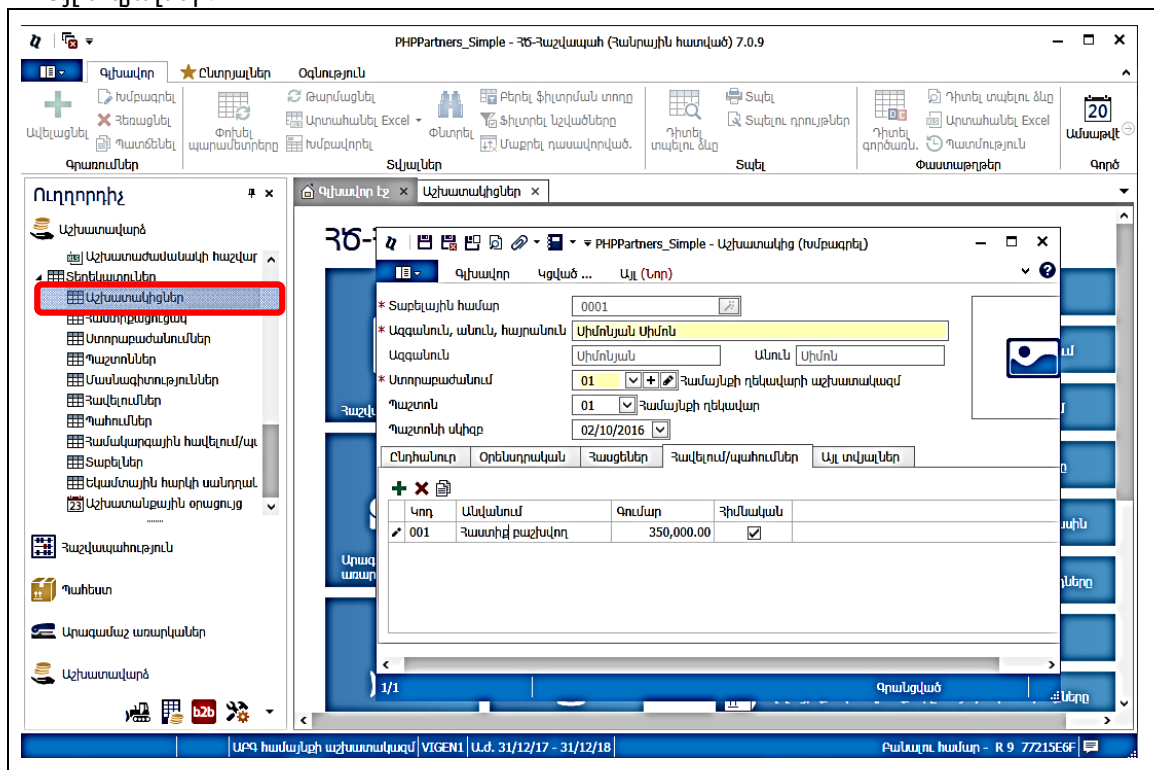
9.5.1.1 Աշխատակիցների տեղեկատուի ձևավորում

Աշխատակիցների հատուցումների հաշվարկման համար անհրաժեշտ է ձևավորել

«Աշխատակիցներ» տեղեկատուն, որը գտնվում է ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Տեղեկատուներ» գրադարանում:

Աշխատակցի տեղեկատուն ներառում է հետևյալ էջերը՝

- Ընդհանուր,
- Օրենսդրական,
- Հասցեներ,
- Հավելում/պահումներ,
- Այլ տվյալներ:

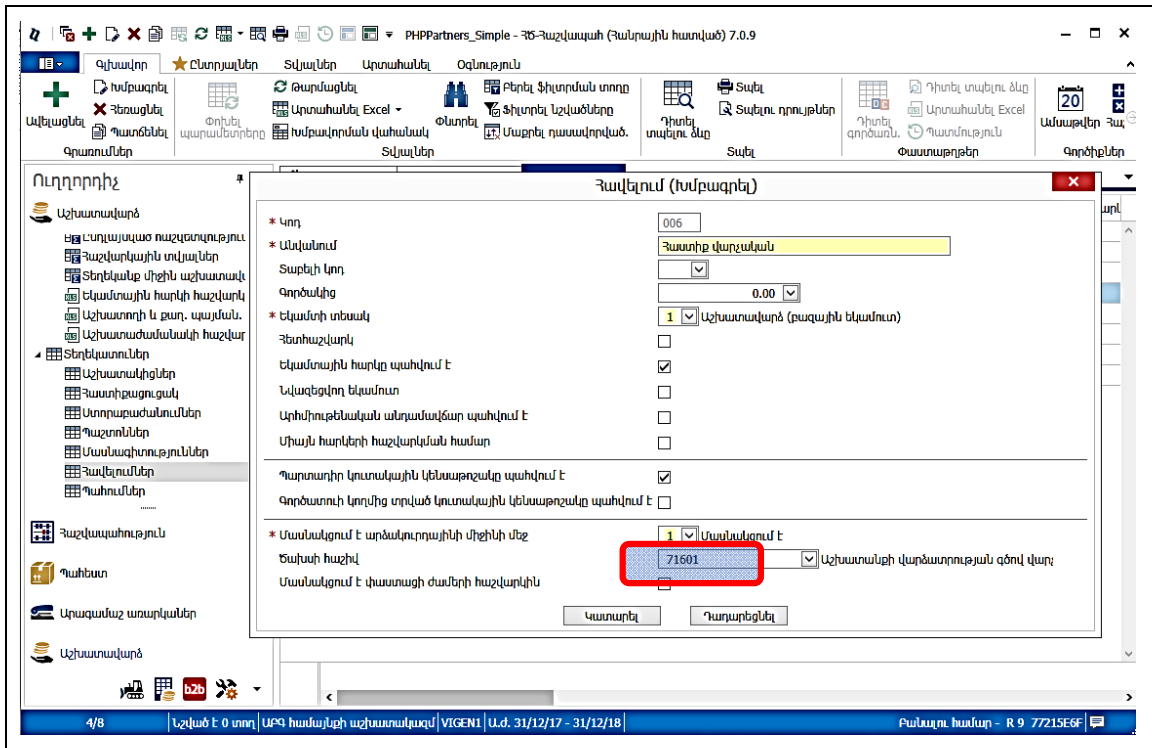

9.5.1.2 Հավելումների սահմանում

Ըստ առանձին ուղղությունների աշխատավարձի հաշվարկման համար անհրաժեշտ է սահմանել համապատասխան «հավելումներ» որը գտնվում է ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Տեղեկատուներ» գրադարանում:

Սահմանված հավելումներում մասնավորապես արտացոլվում է նաև տվյալ հավելումով հաշվարկվող աշխատավարձի ծախսային ուղղությունը (օրինակ՝ ծրագրերի իրականացման ինքնարժեք, վարչական ծախսեր և այլն), որը հնարավորություն է տալիս ավտոմատ գեներացնել աշխատավարձի հետ կապված հաշվապահական ձևակերպումները՝ ըստ առանձին ծախսային ուղղությունների:

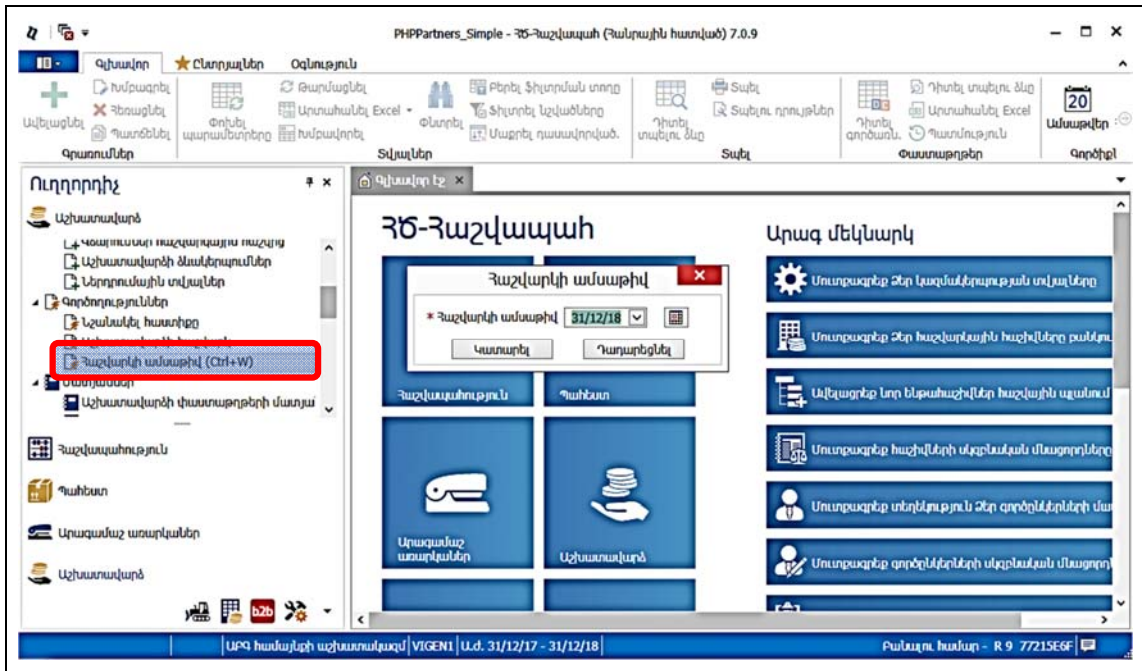
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

9.5.1.3 Աշխատավարձի հաշվարկի ամսաթվի սահմանում

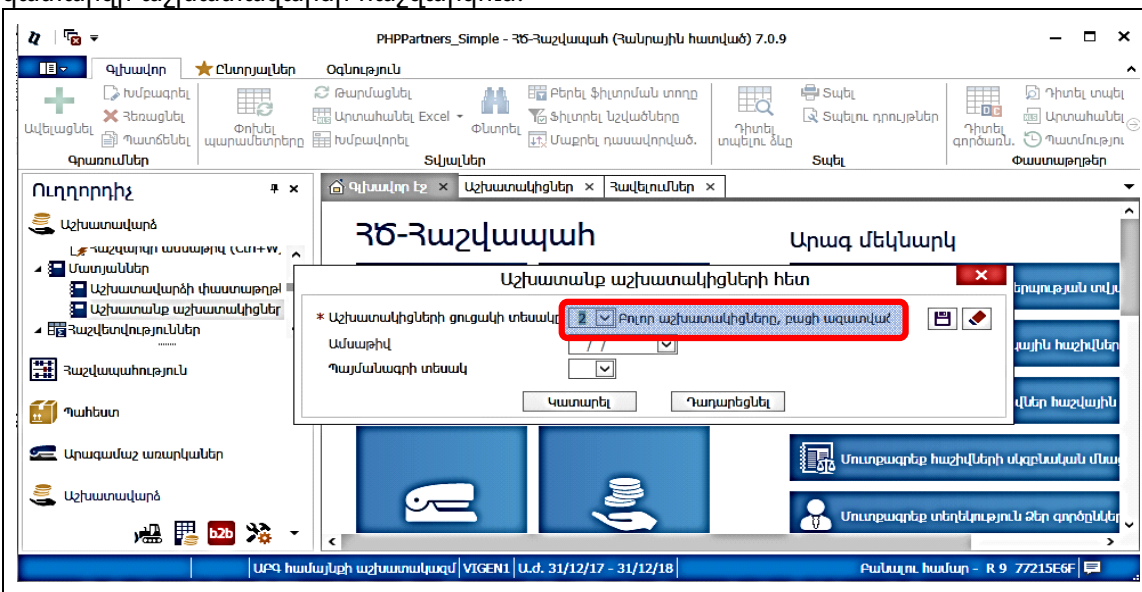
Յուրաքանչյուր ամսվա աշխատավարձը հաշվարկելու համար անհրաժեշտ է տվյալ ամսվա համար սահմանել աշխատավարձի հաշվարկի ամսաթիվը: Այն սահմանվում է «Հաշվարկի ամսաթիվ» գրադարանում, որը գտնվում է ՀԾ-ի «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Գործողություններ» գրադարանում:

Օրինակ՝ դեկտեմբեր ամսվա աշխատավարձը հաշվարկելու աշխատավարձի հաշվարկի ամսաթիվը սահմանվում է «31.12.2018»:

9.5.1.4 «Հավելումի/պահումի» հաստատում

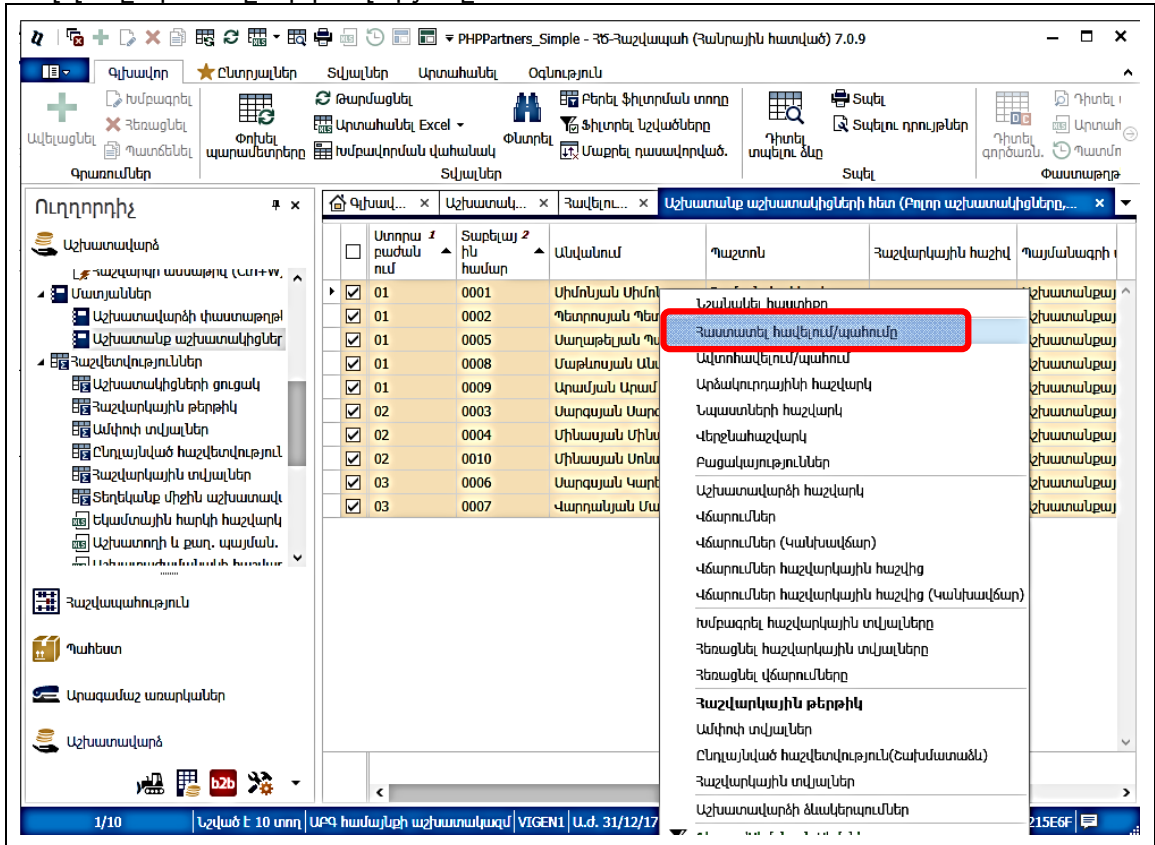
Յուրաքանչյուր ամսվա աշխատավարձը հաշվարկելու համար անհրաժեշտ է կատարել «Հավելումի/պահումի հաստատում» գործողությունը: Գործողությունը կատարելու համար անհրաժեշտ է բացել «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Մատյաններ» բաժնի «Աշխատանք աշխատակիցների հետ» մատյանը՝ որպես «Աշխատակիցների ցուցակի տեսակ» ընտրելով «2՝ Բոլոր աշխատակիցները, բացի ազատվածներից» տեսակը: Արդյունքում բացվող ցուցակում կարտացույցվեն միայն այն աշխատակիցները, ում համար պետք է կատարվի աշխատավարձի հաշվարկում:

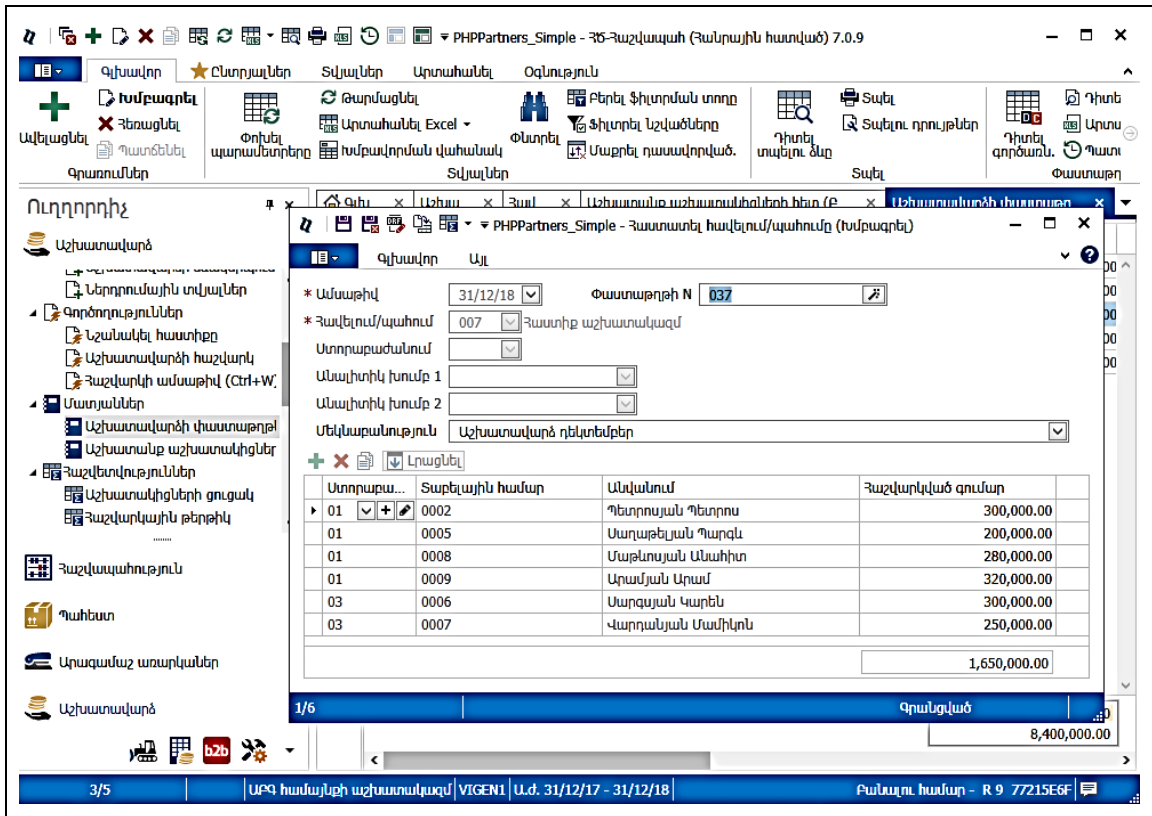
ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Բացված ցուցակում ընտրվում են այն աշխատակիցները, որոնց համար պետք է կատարել «Հավելումի/պահումի հաստատում» գործողությունը: Եթե գործողությունը կատարվելու է բոլոր աշխատակիցների համար, ապա «+» կոճակի միջոցով ընտրվում են ցուցակում առկա բոլոր աշխատակիցները:

Բացված ցուցակի վրա աջ քլիքով բացվող պատուհանում ընտրվում է «Հաստատել հավելում/պահումը» գործողությունը:

Բացվող պատուհանում ընտրվում է համապատասխան «Հավելում/պահումը», որից հետո կատարվում է «Հավելումի/պահումի» հաստատումը:

«Հավելումի/պահումի հաստատում» գործողությամբ ըստ էության կատարվում է նաև աշխատավարձի հաշվարկումը³⁰:

9.5.1.5 Աշխատավարձի հաշվարկման հաշվապահական ձևակերպումներ

Աշխատավարձի հաշվարկման հաշվապահական ձևակերպումները արտացոլելու նպատակով անհրաժեշտ է կատարել «Աշխատավարձի ձևակերպումներ» գործողությունը: Գործողությունը կատարելու համար անհրաժեշտ է բացել «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Մատյաններ» բաժնի վերը նշված «Աշխատանք աշխատակիցների հետ» մատյանը և բացված ցուցակի վրա աջ քլիքով ընտրել «Աշխատավարձի ձևակերպումներ» գործողությունը:

³⁰ «Հավելումի/պահումի հաստատում» գործողությամբ ավտոմատ կատարվում է նաև «Աշխատավարձի հաշվարկ» գործողությունը, եթե «Դրույթներում» «Հաշվարկել աշխատավարձն անմիջապես» հայտանիշը նշված է:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար*

PHPPartners_Simple - ՅՋ-Հաշվապահ (Հանրային հատված) 7.0.9

PHPPartners_Simple - Աշխատավարձի ձևաբերումներ (Խմբագրել)

* Ամսաթիվ 31/12/18 Փաստաթղթի N 012 * Հաշվարկի ամսաթիվ 31/12/18

Դեբետ	Դ-տ գործընկ.		Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.		Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկն.
	Դ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ		Կ-տ ան.խումբ 1	Արժույթ			
8131		AMD	5251		AMD	350,000.00	350,000.00	Աշխա
5251		AMD	5242		AMD	709,000.00	709,000.00	Աշխա
5251		AMD	5248		AMD	30,500.00	30,500.00	Աշխա
5251		AMD	52491		AMD	10,000.00	10,000.00	Աշխա
711101		AMD	5251		AMD	1,650,000.00	1,650,000.00	Աշխա
71601		AMD	5251		AMD	800,000.00	800,000.00	Աշխա

4/10 | ՄԲԳ համայնքի աշխատակազմ | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Բանալու համար - R 9 77215E6F

9.5.1.6 Աշխատավարձի վճարումներ

Աշխատավարձի վճարումները ըստ աշխատակիցների անալիտիկ արտացոլելու նպատակով անհրաժեշտ է կատարել «Վճարումներ» գործողությունը: Գործողությունը կատարելու համար անհրաժեշտ է բացել «Աշխատավարձ» ենթահամակարգի «Մատյաններ» բաժնի վերը նշված «Աշխատանք աշխատակիցների հետ» մատյանը և բացված ցուցակի վրա աջ քլիքով ընտրել «Վճարումներ» գործողությունը:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

The screenshot shows the PHPPartners_Simple software interface. The main window displays a financial statement for the year 2018, with a summary table at the bottom. The table has the following data:

Ստորագ...	Տարեկայ...	Անվանում	Առձեռն	Վճարվող գումար
01	0001	Սիմոնյան Սիմոն	249,750.00	249,750.00
01	0002	Պետրոսյան Պետրոս	222,500.00	222,500.00
01	0005	Սաղաթեյան Գարգև	150,500.00	150,500.00
01	0008	Մաթևոսյան Անահիտ	208,100.00	208,100.00
01	0009	Արամյան Արամ	236,900.00	236,900.00
02	0003	Սարգսյան Սարգիս	228,900.00	228,900.00
02	0004	Միևայան Միևաս	172,100.00	172,100.00
02	0010	Միևայան Սոնա	186,500.00	186,500.00
03	0006	Սարգսյան Կարեն	215,000.00	215,000.00
03	0007	Վարդանյան Մամիկոն	180,250.00	180,250.00
			2,050,500.00	2,050,500.00

Այնուհետև «Վճարումներ» փաստաթղթի «Գործառնություններ» էջում տրվում է աշխատավարձի վճարումների հաշվապահական ձևակերպումը՝ «Գեներացնել գործառնությունները» կոճակի միջոցով: Անհրաժեշտ է ստուգել ավտոմատ գեներացված հաշվապահական ձևակերպումների ճշտությունը, անհրաժեշտության դեպքում խմբագրել և հաստատել գործառնության կատարումը՝ «Հիշել և փակել» կոճակի միջոցով:

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

The screenshot shows the PHHPartners_Simple software interface. The main window displays a financial statement for the year 2018. The interface includes a menu bar, a toolbar, and a main window with a form and a table.

Form Fields:

- Ամսաթիվ: 31/12/18
- Փաստաթղթի N: 012
- Քաղաքի ամսաթիվ: 31/12/18
- Ձևակերպման ամսաթիվ: 31/12/18
- Թղթակցող հաշիվ: 252
- Գանձապետական հաշիվներ: 04111
- Դրամ. արտ. հաշիվ: 04111
- Աշխատավարձի գծով արտահոսքեր

Table:

Դերեք	Դ-տ գործընկ.		Կրեդիտ	Կ-տ գործընկ.		Գումար արժ.	Գումար դրամով	Մեկնաբան
	Դ-տ ան.խոսմբ 1	Արժույթ		Կ-տ ան.խոսմբ 1	Արժույթ			
5251		AMD	04111		AMD	2,050,500.00	2,050,500.00	Աշխատավճ.
04111		AMD	252		AMD	2,050,500.00	2,050,500.00	Աշխատավճ.

Footer:

5/5 | ԱԲԳ համայնքի աշխատակազմ | VIGEN1 | Ա.ժ. 31/12/17 - 31/12/18 | Բանաչու. համար - R 9 77215EGF

10 Դրամական հոսքեր

10.1 Նպատակը

Ուղեցույցի 10 «Դրամական հոսքեր» բաժնի նպատակն է ներկայացնել՝

- համայնքի կողմից վերահսկվող գանձապետական հաշիվների կիրառման առանձնահատկությունները,
- ՀՀ հարկային օրենսգրքով նախատեսված միասնական հաշվի հաշվառման առանձնահատկությունները:

10.2 Համայնքի կողմից վերահսկվող գանձապետական հաշիվները

10.2.1 «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվներ

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ հաշվառվող գանձապետական հաշիվները պայմանականորեն կարելի է բաժանել հետևյալ խմբերի՝

- «Վարչական» գանձապետական հաշիվ,
- «Ֆոնդային» գանձապետական հաշիվ,
- «Եկամտային» գանձապետական հաշիվներ,
- «Ծախսային» գանձապետական հաշիվներ,
- «Վիրտուալ ծախսային» գանձապետական հաշիվներ:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ գանձապետական հաշիվները հաշվառելու նպատակով գանձապետական յուրաքանչյուր հաշվի համար 252 «Գանձապետական հաշիվներ» հաշվին կից անհրաժեշտ է բացել երկրորդ կարգի հաշիվ: Օրինակ՝ 25211 «Գանձապետական հաշիվ՝ Վարչական», 25212 «Գանձապետական հաշիվ՝ Ֆոնդային», 25213 «Գանձապետական հաշիվ՝ Եկամտային՝ Փոխադրամիջոցների գույքահարկ» և այլն:

Հարկ է նշել, որ եկամտային և ծախսային գանձապետական հաշիվները մնացորդներ չեն ունենում և վարչական ու ֆոնդային գանձապետական հաշիվների համար ըստ էության ունեն միջանկյալ դեր:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ որպես դրամական ներհոսքեր և դրամական արտահոսքեր են հաշվառվում եկամտային ու ծախսային հաշիվներով կատարվող շարժերը:

Փոխարենը, եկամտային հաշիվներից դեպի վարչական (կամ ֆոնդային) գանձապետական հաշիվներ շարժերը, ինչպես նաև վարչական (կամ ֆոնդային) գանձապետական հաշիվներից դեպի ծախսային գանձապետական հաշիվներ շարժերը կհաշվառվեն որպես գանձապետական հաշիվների միջև ներքին շարժեր և հետևաբար, որպես դրամական միջոցների հոսքեր, չեն արտացոլվի դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում:

Օրինակ.

14.09.2018թ. փոխադրամիջոցների գույքահարկի եկամտային գանձապետական հաշվին կատարվել է գույքահարկի գծով երկու մուտք՝ 100,000 դրամ և 85,000 դրամ: Քանի որ

փոխադրամիջոցների գույքահարկի եկամտային գանձապետական հաշիվը կատարում է միջանկյալ դեր, նույն օրը գանձված գույքահարկի ամբողջ գումարը (185,000 դրամ) փոխանցվել է Վարչական գանձապետական հաշվին:

«Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) Գույքահարկի գումարների մուտք՝ փոխադրամիջոցների գույքահարկի եկամտային գանձապետական հաշվին՝ որպես դրամական ներհոսքեր.

Դեբետ 25213 «Գանձապետական հաշիվ եկամտային՝
փոխադրամիջոցների գույքահարկ» 100,000 դրամ

Կրեդիտ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող
գույքահարկի գծով ներհոսքեր»

Դեբետ 25213 «Գանձապետական հաշիվ եկամտային՝
փոխադրամիջոցների գույքահարկ» 85,000 դրամ

Կրեդիտ 971221 «Տրանսպորտային միջոցներից գանձվող
գույքահարկի գծով ներհոսքեր»

բ) Հավաքագրված գույքահարկի գումարների փոխանցում վարչական գանձապետական հաշվին՝ որպես գանձապետական հաշիվների միջև ներքին շարժ .

Դեբետ 25211 «Գանձապետական հաշիվ՝ Վարչական» 185,000 դրամ

Կրեդիտ 25213 «Գանձապետական հաշիվ եկամտային՝
փոխադրամիջոցների գույքահարկ»

Արդյունքում փոխադրամիջոցների գույքահարկի եկամտային գանձապետական հաշվին մուտքերը կհանդիսանան դրամական ներհոսքեր, իսկ եկամտային գանձապետական հաշվից վարչական հաշվին փոխանցումը՝ ներքին շարժ:

Վերահսկողության տեսանկյունից խիստ կարևոր է, որ հաշվապահական հաշվառման մեջ գանձապետական հաշիվների շարժերը ուղղակիորեն համապատասխանեն գանձապետական հաշիվների քաղվածքների հետ: Համաձայն այդ քաղվածքների, վարչական (կամ ֆոնդային) գանձապետական հաշիվներից դեպի համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից օգտագործվող ծախսային գանձապետական հաշիվներ շարժը իրենից ներկայացնում է գանձապետական հաշիվների միջև ներքին շարժ, այլ ոչ թե դրամական ներհոսքեր կամ արտահոսքեր:

Հաշվի առնելով, որ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից օգտագործվող ծախսային գանձապետական հաշիվները հաշվառվում են համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում (ՀԾ բազայում), «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ վարչական (կամ ֆոնդային) գանձապետական հաշիվներից դեպի համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից օգտագործվող ծախսային գանձապետական հաշիվներ շարժը քաղվածքի համաձայն որպես ներքին շարժ արտացոլելու համար, անհրաժեշտ է «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ վարել համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից օգտագործվող ծախսային

գանձապետական հաշիվների հայելատիպ հաշվառում («Վիրտուալ ծախսային» գանձապետական հաշիվներ): Օրինակ՝ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում 25201 «Գանձապետական հաշիվ՝ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմ» հաշվով հաշվառվող գանձապետական հաշվին որպես հայելատիպ վիրտուալ հաշիվ «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ կարող է բացվել 25291 «Վիրտուալ ծախսային գանձապետական հաշիվ՝ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմ» հաշիվը:

Օրինակ.

Վարչական գանձապետական հաշվի քաղվածքի համաձայն, համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի ծախսային գանձապետական հաշվին փոխանցվել է 200,000 դրամ («Ֆինանսավորում»):

Վերոնշյալ գործարքը «Համայնքի բյուջե» հաշվառման ինստիտուցիոնալ միավորի մոտ՝ կարտացույցի հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումներով.

ա) Վարչական գանձապետական հաշվից դրամական միջոցների փոխանցում «Վիրտուալ ծախսային» գանձապետական հաշվին՝ որպես գանձապետական հաշիվների միջև ներքին շարժ.

Դեբետ 25291 «Վիրտուալ ծախսային գանձապետական հաշիվ՝
համայնքի ղեկավարի աշխատակազմ» 200,000 դրամ
Կրեդիտ 25211 «Գանձապետական հաշիվ՝ Վարչական»

բ) «Վիրտուալ ծախսային» գանձապետական հաշվից «վճարում» համայնքի ղեկավարի աշխատակազմին՝ բյուջեից ֆինանսավորմամբ ծառայությունների ձեռքբերման դիմաց՝ որպես դրամական արտահոսք.

Դեբետ 07111 «Բյուջեային միջոցների հաշվին պետական
կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի
ղեկավարի աշխատակազմից ծառայություններ
ձեռքբերելու համար կատարված արտահոսքեր» 200,000 դրամ
Կրեդիտ 25291 «Վիրտուալ ծախսային գանձապետական հաշիվ՝
համայնքի ղեկավարի աշխատակազմ»

Նույն գործարքը Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում կարտացույցի որպես դրամական ներհոսք՝ հետևյալ հաշվապահական ձևակերպմամբ՝

Դեբետ 25201 «Գանձապետական հաշիվ՝ համայնքի ղեկավարի
աշխատակազմ»
Կրեդիտ 9941 «Պետական կառավարչական հիմնարկների և
համայնքի ղեկավարի աշխատակազմերի կողմից՝
բյուջեից ֆինանսավորմամբ մատուցված
ծառայությունների գծով ներհոսքեր» 200,000 դրամ

10.3 ՀՀ հարկային օրենսգրքով նախատեսված միասնական հաշիվ

10.3.1 Միասնական հաշիվը որպես սահմանափակումով դրամական միջոց

Հաշվապահական հաշվառման տեսանկյունից ՀՀ հարկային օրենսգրքով նախատեսված միասնական հաշվում առկա կազմակերպության միջոցները հանդիսանում են դրամական

միջոցներ: Այդ հաշվի տարբերությունը կազմակերպության կողմից վերահսկվող գանձապետական կամ բանկային հաշիվների համեմատ այն է, որ միասնական հաշվում առկա միջոցների նկատմամբ առկա է սահմանափակում՝ համաձայն ՀՀ հարկային օրենսգրքի 327 հոդվածի: Սահմանափակումը կայանում է նրանում, որ միասնական հաշվում առկա գումարները կարող են օգտագործվել առաջացող հարկային պարտավորությունները մարելու նպատակով կամ կարող են վերադարձվել կազմակերպության գանձապետական (բանկային) հաշիվին՝ համապատասխան դիմումը ներկայացնելուց հետո 20 օրվա ընթացքում:

Այդ նպատակով հաշվային պլանում պետք է բացվի առանձին հաշիվ, օրինակ՝ 258 «Միասնական հաշիվ»:

10.3.2 Միասնական հաշվի հետ կապված դրամական հոսքերը

Կազմակերպության գանձապետական (բանկային) հաշիվներից հարկեր վճարելու նպատակով միասնական հաշիվին կատարվող փոխանցումները կհանդիսանան դրամական միջոցների միջև ներքին շարժեր, այլ ոչ թե հարկերի վճարման գծով դրամական արտահոսքեր: Փոխարենը, որպես հարկերի գծով դրամական արտահոսքեր պետք է հաշվառվեն միասնական հաշվից կոնկրետ հարկատեսակների գծով պարտավորությունը մարելու նպատակով ելքագրված գումարները:

Օրինակ.

26.12.2018թ. համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից միասնական հաշիվին կատարվել է 300,000 դրամի փոխանցում՝ ղեկտեմբեր ամսվա եկամտային հարկի և սոցիալական վճարի գծով պարտավորությունները մարելու համար:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի համաձայն՝ միասնական հաշվից կոնկրետ հարկատեսակների գծով պարտավորությունների մարումը կատարվել է համապատասխան հարկային հաշվարկները ներկայացնելու օրը (17.01.2019թ.): Եկամտային հարկի և սոցիալական վճարի ամսական հաշվարկի համաձայն եկամտային հարկի պարտավորությունը կազմել է 226,000 դրամ, իսկ սոցիալական վճարի պարտավորությունը՝ 48,000 դրամ:

Կտրվեն հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները.

ա) 26.12.2018թ. համայնքի ղեկավարի աշխատակազմի կողմից միասնական հաշիվին կատարված փոխանցման արտացոլում՝ որպես դրամական միջոցների միջև ներքին շարժ.

Դեբետ 258 «Միասնական հաշիվ»	300,000 դրամ
Կրեդիտ 25211 «Գանձապետական հաշիվ՝ Վարչական»	

բ) 17.01.2019թ. միասնական հաշվից եկամտային հարկի գծով պարտավորության մարում՝ որպես հարկերի վճարման գծով դրամական արտահոսք.

Դեբետ 09131 «Աշխատավարձից և աշխատակիցների այլ հատուցումներից պահվող եկամտային հարկի հետ կապված արտահոսքեր»	226,000 դրամ
Կրեդիտ 258 «Միասնական հաշիվ»	

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

գ) 17.01.2019թ. միասնական հաշվից սոցիալական վճարի գծով պարտավորության մարում՝ որպես հարկերի վճարման գծով դրամական արտահոսք.

Դեբետ 091392 «Սոցիալական վճարների հետ կապված
արտահոսքեր»

48,000 դրամ

Կրեդիտ 258 «Միասնական հաշիվ»

Արդյունքում որպես հարկերի գծով արտահոսքեր կարտացույցի 270,000 դրամի գումարը, այլ ոչ թե միասնական հաշվին կատարված 300,000 դրամի փոխանցումը:

ՑԱՆԿ

Ուղեցույցում ներկայացված հաշվապահական հաշիվներ,
 որոնք բացակայում են օրենսդրորեն սահմանված հաշվային պլանից

Ներքոնշյալ ցանկում ներկայացված օրենսդրորեն սահմանված հաշվային պլանից բացակայող հաշվապահական հաշիվների հետ մեկտեղ ներկայացված է նաև տվյալ հաշիվների «մայր հաշիվը»:
 Նոր բացված հաշիվները (ենթահաշիվները) ներկայացված են շեղ տառերով:

Հաշիվների խմբի ծածկագիր	I կարգի հաշիվների ծածկագիր	II կարգի հաշիվների ծածկագիր	Ենթաանալիտիկ հաշիվն. ծածկագիր	Անվանումը
042				ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՁԵՌՔ ԲԵՐՄԱՆ ԳԾՈՎ ԱՐՏԱՀՈՍՔԵՐ
	0426			Նյութերի ձեռք բերման գծով արտահոսքեր
		04261		Գրասենյակային նյութերի և հագուստի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04262		Գյուղատնտեսական ապրանքների ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04263		Վերապատրաստման և ուսուցման նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04264		Տրանսպորտային նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04265		Շրջակա միջավայրի պաշտպանության և գիտական նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04266		Առողջապահական և լաբորատոր նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04267		Կենցաղային և հանրային նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
		04269		Հատուկ նպատակային այլ նյութերի ձեռքբերման գծով արտահոսքեր
	0711			Բյուջետային միջոցների հաշվին պետական կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմից ծառայություններ ձեռք բերելու համար կատարված արտահոսքեր
		07111		Բյուջետային միջոցների հաշվին պետական կառավարչական հիմնարկներից կամ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմից

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Հաշիվների խմբի ձածկագիր	I կարգի հաշիվների ձածկագիր	II կարգի հաշիվների ձածկագիր	Ենթաանալի տիկ հաշիվն. ձածկագիր	Անվանումը
				<i>ծառայություններ ձեռք բերելու համար կատարված արտահոսքեր</i>
		07112		<i>Բյուջեից պայմանով փոխանցվող գումարների գծով արտահոսքեր</i>
	0912			Այլ պարտավորությունների մարման հետ կապված արտահոսքեր
		09127		<i>Սուբվենցիաների հետվերադարձման հետ կապված արտահոսքեր</i>
	231			Դեբիտորական պարտքեր հարկման գծով
		2312		<i>Դեբիտորական պարտքեր գույքահարկի գծով</i>
			23123	<i>Դեբիտորական պարտքեր հողի հարկի գծով</i>
	239			Դեբիտորական պարտքեր այլ չփոխանակվող գործարքների գծով
		2394		<i>Դեբիտորական պարտքեր «Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքների գծով</i>
		2395		<i>Տրված կանխավճարներ այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների գծով</i>
		2396		<i>Դեբիտորական պարտքեր չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված ապրանքների գծով</i>
	258			Միասնական հաշիվ
	531			Ստացված կանխավճարներ հարկման գծով
		5312		<i>Ստացված կանխավճարներ գույքային հարկերի գծով</i>
			53123	<i>Ստացված կանխավճարներ հողի հարկի գծով</i>
	555			Պարտքեր այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների գծով
	639			Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ (օգուտներ)
		6399		<i>Չփոխանակվող գործարքներից կազմակերպությունների այլ հասույթներ</i>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
*համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
կազմակերպությունների համար*

Հաշիվների խմբի ճածկագիր	I կարգի հաշիվների ճածկագիր	II կարգի հաշիվների ճածկագիր	Ենթաանալի տիկ հաշիվ. ճածկագիր	Անվանումը
			63991	<i>Չփոխանակվող գործարքների ներքո սպրանքների օտարումից հասույթներ</i>
	642			Գույքային հարկերի գծով հասույթներ
		6421		Անշարժ գույքից գույքային հարկերի գծով հասույթներ
			64211	<i>Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով հասույթներ</i>
			64212	<i>Հողի հարկի գծով հասույթներ</i>
	645			Պարտադիր վճարների գծով բյուջեի հասույթներ
		6458		<i>Համայնքի բյուջե վճարվող տեղական տուրքեր և վճարներ</i>
	663			Կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ներքին դրամաշնորհների/պաշտոնական տրանսֆերտների գծով հասույթներ
		6631		Կառավարման այլ մակարդակներից ստացված ընթացիկ ներքին դրամաշնորհների/պաշտոնական տրանսֆերտների գծով հասույթներ
			66311	<i>Ընթացիկ ներքին դոտացիաների գծով հասույթներ</i>
			66312	<i>Ընթացիկ ներքին սուբվենցիաների գծով հասույթներ</i>
			66313	<i>Ընթացիկ ներքին այլ դրամաշնորհների գծով հասույթներ</i>
	679			Չփոխանակվող գործարքներից բյուջեի այլ հասույթներ
		6793		Չփոխանակվող գործարքներից համայնքի բյուջեի այլ հասույթներ
			67931	<i>Չփոխանակվող գործարքների ներքո սպրանքների օտարումից հասույթներ</i>
	739			Չփոխանակվող գործարքների գծով կազմակերպությունների այլ ծախսեր
		7399		Չփոխանակվող գործարքների գծով այլ ծախսեր
			73991	<i>Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված սպրանքների ինքնարժեք</i>

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱՎԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ
 համայնքի և նրա վերահսկողության ներքո գտնվող
 կազմակերպությունների համար

Հաշիվների խմբի ծածկագիր	I կարգի հաշիվների ծածկագիր	II կարգի հաշիվների ծածկագիր	Ենթաանալի տիկ հաշիվն. ծածկագիր	Անվանումը
	755			Այլ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների ձեռքբերման գծով բյուջեի ծախսեր
	759			Չփոխանակվող գործարքների գծով բյուջեների այլ ծախսեր
		7593		Պայմանների կատարման պահանջով տրված ակտիվների գծով ծախսեր
		7594		Չփոխանակվող գործարքների ներքո օտարված սպարանքների ինքնարժեք
	9712			Գույքային հարկերի գծով ներհոսքեր
		97121		Անշարժ գույքից գույքային հարկերի գծով ներհոսքեր
			971211	Անշարժ գույքից գույքահարկի գծով ներհոսքեր
			971212	Հողի հարկի գծով ներհոսքեր
	9733			Ներքին դրամաշնորհներից/ պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից
		97331		Ընթացիկ ներքին դրամաշնորհներից/ պաշտոնական տրանսֆերտներից ներհոսքեր՝ կառավարման այլ մակարդակներից
			973311	Ընթացիկ դոտացիաներից ներհոսքեր՝ կառա- վարման այլ մակարդակներից
			973312	Ընթացիկ սուբվենցիաներից ներհոսքեր՝ կառա- վարման այլ մակարդակներից
	9999			Այլ ներհոսքեր (Դասակարգումներում չարտացոլված)
		99997		«Բյուջեից ֆինանսավորվող» չփոխանակվող գործարքների գծով ներհոսքեր

Սույն ուղեցույցը լույս է տեսնում Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերության (ԳՄՀԸ/GIZ) կողմից իրականացվող «Լավ տեղական ինքնակառավարում Հարավային Կովկասում» ծրագրի շրջանակում՝ Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և զարգացման դաշնային նախարարության և Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության (ՇՀՀԳ) ցուցաբերած աջակցության շնորհիվ:

Սույն հրատարակության մեջ առկա տեսակետները, եզրակացությունները և պարզաբանումները անպայմանորեն չեն արտացոլում ԳՄՀԸ, ՇՀՀԳ և համապատասխան կառավարությունների դիրքորոշումները, և նրա բովանդակության համար պատասխանատվությունը լիովին կրում են հեղինակները:

Հրատարակված է

Գերմանիայի միջազգային համագործակցության
ընկերության (GIZ) կողմից
Ընկերության գլխամասային գրասենյակներ՝
Բոնն և Էշբորն, Գերմանիա

ԳՄՀԸ «Լավ տեղական ինքնակառավարում Հարավային Կովկասում» ծրագիր
Բադրամյան պող. 4/1, 0019, Երևան
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ.՝ +374 (0) 10 58 05 39; 58 93 00
Ֆաքս՝ +374 (0) 10 58 92 70
Կայք՝ www.giz.de

Հուլիս, 2019 թ.